Kürt Ulusal Sorunu-1

Teorik-Programatik Perspektifler ve Siyasal Değerlendirmeler

EKSEN
YAYINCILIK
EKSEN Basım Yayın Ltd. Şti
Laleli Caddesi, No: 52/5
Aksaray/İstanbul
Tel: (212) 638 28 Ş3
Fax: (212) 517 39 49

1.. Baskı Tarihi: Ocak '94
Baskı Tarihi : Eylül '97
Baskı: Ceylan M aat hacılık

ISBN 975-7271-12-8 (Tk)
ISBN 975-7271-13-6 (1. cilt)

İÇİNDEKİLER

5 Sunuş
7 ÖnSöz

A-Teorik-Programatik Perspektifler

13 Kürt Ulusal Sorunu
20 EKİM 1. Genel Konferansı Bildirisi'nden
23 EKİM 1. Geriel Konferansı/Değerlendirme ve Kararlar/
■ Kürt Ulusal Sorunu
73 EKİM 1. Genel Konferansı/Değerlendirme ve Kararlar/
Bugünün Türkiyesi: Düzen ve Devrim (parça)
76 Kürt Ulusal Sorunu: İlkesel ve Politik Yaklaşım
87 Özgür Gündem Röportajı'ndan

B-Siyasal Değerlendirmeler

93 Kağıtların Kudretine Sığınanlar
98 Kürt Ulusal Hareketine Destek
103 Ehlileştirme Planları
108 Newroz ve Direniş
113 Kürt Sorununda Emperyalist Rekabet
117 Öncüsüz Bırakma Politikası
121 Irak Deneyimi ve Kürt Sorunu
126 Kürdistan'da Devlet Terörü
130 Sömürgeci Burjuvazi Çaresizdir
135 Kürt Hareketi Yol Ayrımında
141 Kürt Sorununda Emperyalist Plan ve Politikalar
155 Güney Kürdistan'da "Uydu" Devlet
161 Sömürgeciliğin Topyekün Savaşı

C-ᵘAteşkes" Dönemi ve Sonrası Üzerine Değerlendirmeler

169 Kürt Hareketinde Yeni Dönem
180 PKK-PSK Protokolü: Kürt Sorununa Anayasal Çözüm
186 "Ateşkes"te Yeni Süreç
191 Kürt Sorunu İçin Daha Çok Çaba
194 "Ateşkes" Süreci Geride Kaldı: Özgürlük Mücadelesine Tam Destek!
198 "Ateşkes" Bitti, Süıvc Devam Ediyor
205. Kürt Halkı ile Omu/ Omuza /
210 Sömürgeci Rejim Çıkmazda
215 Zorlu Döneme Hazırlık
220 Kürt Halkı Kazanacaktır
225 Siyasal Süreçlerde Tıkanma

D-HEP Üzerine

231 HEP Sorunu Üzerine Tartışma
239 HEP Nereye?

E-Dersim Tartışması

249 Dersim'deki Gelişmeler Üzerine Düşünceler
256 Dersim Mektubu

EKLER

283 Kürtler ve Beşikçi
288 PKK ve Devrimci Ulusal Hareket

SUNUŞ

Komünist hareketin Kürt ulusal sorununa ilişkin teorik perspektiflerini ve politik değerlendirmelerini içeren ilk derleme kitap, Ocak 199^'te yayınlandı. Okurun yoğun ilgisinin bir kanıtı olarak bu ilk baskı yaklaşık bir yıl içinde tükendi. 1995 başından beri yeni bir baskı, ya da genişletilmiş bir ikinci baskı, gündemdeydi. Bu ihtiyacın karşılanması çeşitli nedenlerle bugüne dek ertelendi.

Aradan geçen iki yılı aşkın gecikme, komünist hareketin bu aynı zaman dilimi içindeki yeni ürünleri nedeniyle genişletilmiş bir ikinci baskı sınırlarını aştı. Toplam birikimi iki kitap halinde düzenlemek, teknik açıdan bir zorunluluk haline geldi.

Okurun bir bölümünün 1994 Ocak'ına kadarki metinleri içeren kitaba şimdiden sahip olduğu gözetilerek, bu durum iki kitap halindeki düzenlemede esas alındı. Bu 1. kitabın Ocak 1994' kadar olan metinleri içerdiğini gösterir. Bu durumda 2. kitap ise, doğal olarak bunu izleyen dönemin, Ocak 1994 sonrasının metinlerini içermektedir. Bunun beraberimde getirdiği bir başka zorunluluk ise, bu yeni dönemin metinlerini de 1. kitaptakine benzer bir iç sınıflandırmaya tabi tutmak olmuştur.

Bugün 1. kitabın ilk baskısına okurların gösterdiği çok özel ilgi, komünist hareketin Kürt ulusal sorununa ilişkin değerlendirmelerinin anlam ve önemine yeterli bir kanıt olmuştur. 2. kitap ilki ile aynı çizgidedir, daha açık bir ifadeyle, aynı temel ideolojik ve ilkesel yaklaşımın sorunun sonraki seyrine uygulanmasından başka bir şey değildir. Bu gerçek burada kitabın içeriğine ilişkin bir şeyler söylemeyi bir ihtiyaç olmaktan çıkarmaktadır.

Eylül '97

ÖNSÖZ

Kürt sorununun bugünün Türkiye'sinde taşıdığı olağanüstü önemi açıklamak için özel bir çaba sarfetmek anlamsızdır. Sorun toplumun gündeminin baş köşesini işgal etmektedir ve bu yıllardır böyledir. Aynı şekilde sorun giderek uluslararası politikanın da önemli konularından biri haline gelmiştir. Yalnızca bölge ülkeleri değil, belli başlı emperyalist mihraklar da soruna özel bir ilgi göstermekte, bir yandan devrimci dinamikleri ortak çabayla dizginlemeye ve kontrol etmeye çalışırlarken, Öte yandan da Kürt sorunu ve Kürdistan üzerinde nüfuz kurmak için kendi aralarında açık-gizli yoğun bir rekabet yürütmektedirler.

Kürt sorunu, Türkiye'deki biçimiyle, 70 yıldır aşağılık bir biçimde inkar edilen, yok sayılan, her türlü zulme ve aşağılanmaya tabi tutulan, Türk kimliği içinde eritilmek, tarihten silinmek istenen mazlum bir halkın ulusal özgürlük ve eşitlik sorunudur.

Sorun bugün çözüm gündemindedir. Kürt halkı muazzam direnişiyle çözümü dayatmaktadır. Elbette Kürt halk kitleleri hala çok büyük acılar çekiyor, eziyetlere katlanıyorlar. Fakat bugün artık bu, kazanılmasında önemli mesafeler katedilmiş ulusal özgürlük ve eşitlik isteğinin bir bedeli olmaktadır. Mazlum olmaktan özgür olmaya geçişin karşılığıdır. Sömürgeci burjuvazi hangi çılgınlıklara başvurursa vursun, katliam ve vahşetin hangi türünü denerse denesin, Kürt halkını artık eski ulusal kölelik statüsünde tutamayacaktır. Bunu gerçekte Türk burjuvazisi de dahil tüm dünya, Kürt halkının gösterdiği yiğitlik ve kararlılık sayesinde, yeterli açıklıkta anlamış bulunmaktadır.

Bütün sorun, bütün tartışma, bütün çaba ve girişimler, işin özünde, Kürt halkının yeni statüsünün ne olacağı üzerinedir. 70 yılın birikimiyle ve modern gelişmenin sosyo-politik güç ve olanaklarına dayanarak ayağa kalmış bu halkın mücadelesinin, hangi çerçeve içine hapsedilerek boşa çıkarılabileceği, hangi mecraya akıtılabileceği üzerinedir. Sayısız plan ve politikalarla Kürt halkı kontrol edilmeye, şu veya bu devlet veya sınıf çıkarı doğrultusunda yönlendirilmeye çalışılmaktadır. Emperyalizmin hesabı budur, Türk sermaye devletinin hesabı budur, kendini toparlayan ve hızla ağırlık oluşturan Kürt burjuvazisinin hesabı da budur.

Kürt özgürlük mücadelesinin Kürt alt sınıflarına dayalı olarak gelişmesi, onların sosyo-politik damgasını taşıması, bu çerçevede devrimci bir önderlik altında olması, Türkiye devrimi ve işçi sınıfı için olağanüstü önemde bir şanstır. Fakat yazık ki, Türkiye'de devrimci süreçlerin bugünkü durumu, işçi sınıfı hareketinin halihazırda politik bir perspektif ve kimlikten yoksunluğu, bu şansın, bu muazzam avantajın devrim ve sosyalizm mücadelesinde değerlendirilmesini olanaklı kılmamaktadır. Sermaye devleti Kiirt halkının direnişi karşısında büyük bir çaresizliği yaşamakta, fakat lam da işçi sınıfının politik mücadele cephesinde kendi ağırlığını koyamaması sayesinde, topluma hükmetmeye ve Kürt halkına görülmemiş acılar yaşatmaya devam edebilmektedir.

Türkiye cephesinde dcvrimci sınıf mücadelesinin bu Zciyıfliği, işçi sınıfı hareketinin yıllardır aşılamayan rahatsız edici düzey-

deki geriliği, Kürt halkının mücadelesini zora sokmakladır. Ulusal hareket içinde Kürt mülk sahibi sınıfların, Kürt burjuvazisinin artan ağırlığı, devrimci önderliğin yalpalayışları, "siyasal çözüm" çözüm arayışları, Türkiye cephesindeki bu zaafla doğrudan bağlantılıdır.

Bugün Kürt halkının özgürlük mücadelesi gerçek bir kuşatma altındadır. Sömürgeci sermaye cephesi özgürlük hareketini ezmek için her yolu ve aracı miibah saymakladır. Emperyalistler taşıdığı devrimci kimlikten dolayı hareketin ezilmesini istemekte ve Türk devletini her yolla desteklemektedirler. Kürdistan'ı kendi aralarında paylaşmış bulunan komşu devletler geleneksel işbirliğini kuvvetlendirmek çabasındadırlar. Ve bu koşullarda Kürt halkı, en temel ve doğal müttefiği olması gereken Türk halkından sözüedilcbilir bir destek alamamaktadır. Komünistler ve devrimciler kuşkusuz Kürt halkının haklı ve meşru mücadelesini yüreklen desteklemektedir. Fakat bu doğrultuda kitleleri harekele geçirebilmek gücü ile birleşemediği sürece, bu destek manevi bir değer taşımaktan çok öteye de geçememektedir.

Sorunun önem taşıyan bir başka yönü var. Kürt halkının meşru ulusal işlemleri uğruna yürüttüğü haklı mücadeleyi genel olarak desteklemek ile Kürt sorunu karşısında somut gelişim seyrini de gözeten doğru ve tutarlı bir politik çizgi izleyebilmek tümüyle aynı şey demek değildir. Bu özellikle ulusal hareketin önderliğini oluşturan PKK ile ilişkilerde kendini gösterebilen sorunlar ortaya çıkarabilmektedir. Türkiye devrimci hareketi seklcıiikten teslimiyete, teslimiyetten sekterliğe epeyce salınım yaşadı bu sorunda. Ya da bu zaafların her biri şu veya bu grubun şahsında bir çizgi olageldi. Bu ise Kiirl sorununda ve Kürt özgürlük mücadelesine destek anlamında isabetli bir politik tutumu ve çabayı ayrıca zaafa uğrattı.

Kürt sorununda izlenen her temel politikanın doğal olarak bir sınıfsal mantığı ve amacı vardır. Sorun genel fakat politikalar çeşit çeşittir. Bu çeşitlilik son tahlilde toplumdaki sınıfsal çeşitliliğin bir izdüşümüdür. Toplumdaki her sınıf soruna kendi sınıf çıkarları ve amaçları doğrultusunda, kendi sınıfsal karakterine uy-

gun biçimde yaklaşmakta, etki 1 meye ve yönlendirmeye çalışmaktadır. Bu basit gerçek yalnızca genel planda değil "Kürtler"in kendisi için de, Kürt toplumunu oluşturan temel sınıflar için de geçerlidir. Bu gerçeği gözetmek özel bir önem taşımaktadır. Zira Kürt halkının yaşadığı acılar, yürüttüğü mücadelenin ağır koşullara Türk emekçi sınıflarından alması gereken desteği alamaması, "Kürt bütünlüğü" fikrin özel bir kuvvet kazandırmakta ve "saf" ulusal istemleri idealleştirmeyi kolaylaştırmaktadır. Bundan ise zaman içinde en karlr çıkacak olan Kürt buıjuvazisi olacaktır. Bunun önemli ve kaygı verici belirtileri şimdiden vardır.

Türkiye işçi sınıfı ve emekçi hareketi politik dengeleri hiç değilse bir ölçüde değiştirebilecek bir ağırlık gösteremediği sürece, Kürt mülk,sahibi sınıflar ile Kürt emekçi sınıfları arasında ayrışma değil, ulusal istemlere dayalı "bütünlük" pekişecek, bu ise Kürt sorununun sistem ve düzen içi iğreti bir çözümünden başka bir sonuç yaratmayacaktır. Bu da o çok tartışılan "siyasal çözüm"den başka bir şey olmayacaktır.

Elinizdeki kitapta bu sorunlar bir çok yönüyle ve genişçe değerlendirilmektedir. Komünistler siyasal mücadele sahnesine çıktıkları andan itibaren Kürt sorununun değişik yönlerini bir arada değerlendirdiler ve ulusal soruna dair rtlarksist-leninist programın farklı bileşenlerini bir bütünlük içinde ele aldılar. Bu politikada hata yapmamak ya da hiç değilse onu en az düzeyde tutmak olanağı sağladı. Elinizdeki kitabın buna tanıklık ettiği inancındayız.

Komünist hareketin sorunu ilkesel ve politik çerçevede değil, pratik planda yaşanmaktadır. Bu, sınıf hareketinin devrimcileşmesinde henüz mesafe alamamak, dolayısıyla da Kurt sorunundaki politik tutumuna maddi bir kuvvet k a za n d i ram am a k 1ı r. Komünistlerin, siyasal mücadelenin genel gerekleri alanında olduğu kadar, Kürt sorununa ilişkin politikalarında da, bugün üzerinde yoğunlaştıkları asıl sorun budur. Bunda başarı sağladıkları ölçüde, öteki şeyler yanımla Kürt sorununun devrimci çözümünde de önemli bir rol oynama olanağına sahip olacaklardır.

. Ocak '94

Teorik-Programatik Perspektifler

Kürt ulusal sorunu

Ulusal sorun Türkiye'de Kürt sorunundan ibaret değildir. Ulusal baskıyı değişik biçimlerde yaşayan, haklardan yoksun, Arap, Ermeni, Çerkez, Gürcü, Rum, Laz vb. azınlık milliyetler de var. Bunlardan yalnızca ikisi, Rumlar ve Ermeniler, Lozan anlaşmasının zoruyla ve birer "Hıristiyan azınlık" olarak sınırlı bazı haklara sahiptirler.

Fakat Türkiye'de ulusal sorunun ekseni ve esası Kürt sorunudur. Kürt ulusal sorunu azınlık milliyetler sorunuyla kıyaslanmayacak özelliklere, kapsama ve öneme sahiptir. Toplumuınuz için olduğu kadar devrimimiz için de...

Her şeyden önce, Kürtler bir ulustur. Üstelik büyük bir ulus. Yaklaşık rakamlarla, Türkiye Vın nüfus olarak dörtte birini Kürtler, toprak olarak üçte birini Kürdistan oluşturmaktadır, tkınci olarak, Kürtler bölünmüş bir ulus, Kürdistan bölünmüş bir ülkedir. Kürtler birbirine komşu dört ülkenin sömürgeci boyunduruğu altında yaşamaktadırlar. Dördünde de temel ulusal haklardan yoksundurlar,

en aşağılık, en vahşi biçimleriyle ağır bir ulusal baskıya maruz kalmakta, bu ülkelere zorla bağımlı tutulmaktadırlar. Dolayısıyla Kürt ulusal sorunu Türkiye'nin sınıriannı aşan, dört komşu ülkeyi kapsayan karmaşiK, çok boyutlu bir sorundur. **Üçüncü olarak,** Kürt ulusal sorunu potansiyel değil, son derece somut, pratik ve canlı bir sorundur bugün artık Türkiye'de. Siyasal gündemdedir ve çözümünü dayatmaktadır. Komşu ülkelerde, Irak ve İran'da bu süreç çok daha erken başlamıştı. Bugün İran ve Irak'ta Kürtler silahlı bir halktır ve ulusal haklan konusunda kararlıdırlar.

Türkiye'de Kürt ulusal hareketi bu süreci henüz yaşamaktadır. Yeni ve sınırlıdır. Ama güçlü bir tarihsel birikim üzerinde yükselmektedir. **Dördüncü olarak,** Kürtlerin büyük acılara ve fedakarlıklara mal olan ulusal savaşımı, sorunu uluslararası kamuoyuna maletmiş, dünyanın da gündemine sokmuştur. Geçmişte Kürt sorunu uluslararası planda daha çok komşu ülkeler açısından tartışılırdı. Oysa bugün Türkiye'deki Kürt sorunu gitgide öne çıkmakta, ağırlığını hissettirmektedir.

Kürt ulusal sorununun taşıdığı özel önem konusunda başka unsurlardan da söz edilebilir. Fakat biz marksistler için bu sorun, özellikle ve öncelikle, devrimimizin gelişimi ve geleceği açısından önem taşımaktadır. Kürt ulusal sorunu Türkiye devriminin temel sorunlarındandır. Türkiye devriminin kaderi Kürt ulusal sorunuyla kopmaz bağlar içerisindedir. Devrimimiz bu sorun karşısında doğru bir tutum takınabildiği ölçüde başarıyla gelişebilecek, ve kuşkusuz, başarıyla geliştiği ölçüde de bu sorunup gerçek ve kalıcı bir çözümünü olanaklı kıl ukur.

Burju[1] ı/ıyı devirmek ve siyasa! iktidarı ele geçirmek tarihsel göreviyle karşı karşıya bulunan Türkiye işçi sınıfı için Kürt sorunu önemli bir dayanak, Kürt ulusal devrimci hareketi önemli bir müttefiktir. Bu nedenledir ki komünistler, sınıf bilinçli işçiler, ulusal soruna ilişkin ilkeleri ve görevleri konusunda son derece net olmalıdırlar. Bu netlik, yalnızca, devrimci proletaryanın her türlü ulusal baskıya ve eşitsizliğe karşı, tüm ulusların eşit, özgür ve kardeşçe birliğinden yana tutarlı demokrat ve enteıasyonalist konumundan dolayı değil, fakat aynı zamanda, ulusal sorun konusunda takınacağı ilkeli tutarlı tutumun, kendi siyasal iktidar

mücadelesi bakımından taşıdığı son derece hayati önemden dolayı da gerekmektedir.

Kürt ulusal sorunu bugün Türk burjuvazisinin en zayıf yanlarından, en temel açmazlarından biridir. O bu konuda tam bir acz ve çaresizlik içindedir. Kürt ulusal varlığını inkara, Kürt ulusal kimliğini zorla yoketmeye dayalı cumhuriyet dönemi politikası iflasla sonuçlanmış, Kürt sorunu güçlü bir birikim üzerinde ve devrimci bir kimlik kazanarak, tüm canlılığı ve yakıcılığıyla sahneye çıkmış, çözümünü dayatmıştır. Koca bir ulusun varlığını tarih ve dünya önünde hala inkar eden aşağılık Türk burjuvazisi, gerçekte sorunun tüm ağırlığını iliklerinde hissetmektedir. Çözümü bugün de inkarcı politikada ve bu politikanın uzantısı olan baskı, şiddet, işkence ve zora dayalı asimilasyonda aramakta, her yeni günde yeni barbarlıklar sergilemektedir. Bu politika halen sosyal-demokratlar da dahil tüm burjuva çevrelerin ortak desteğinde sürdürülmektedir. Burjuvazi bu politikada bu yolla sonuç alabileceği umudundan çok, çaresizliğinden ısrar etmektedir. Sınırlı bazı tavizlere dayalı **tamamlayıcı** bir politikayı yedekte hazırlamakla birlikte, bunun sorunun önünü almaya, çözümünü ertelemeye ne ölçüde yarayabileceğini kestirememektedir. Zira geleneksel inkar politikasının ardından, bir ön koşul olarak ancak Kürtlerin varlığını kabul temelinde verilebilecek dil ve kültür sorununa ilişkin bazı tavizlerin, Kürt ulusal hareketini daha da alevlendirebileceğinden korkmaktadır. Bugün özellikle SHP'nin bünyesinde belirli öğeleri dile getirilen bu tamamlayıcı tavizci politika, aslında emperyalist merkezlerden telkin edilmektedir. Kürt sorununun devrimci birikiminden ve toplumsal bir devrime sunduğu olanaklardan korkan emperyalist burjuvazi, belirli tavizlerle bu tarihsel devrimci birikimin sistem içinde eritilmesinden yanadır. Bu konuda Türk burjuvazisinden daha soğukkanlı davranmakta, daha hesaplı ve uzun vadeli hareket etmektedir. Komşu ülkelerdeki Kürt ulusal hareketlerinin burjuva sınıf konumları sonucu gösterdiği uzlaşmacı eğilimler, emperyalist burjuvaziye, sorunun sistem içinde belirli bir kısmi çözüme bağlanabileceği, sermaye cephesini yarmaya yönelik bir toplumsal devrimin yedeği olmaktan çıkarılabileceği konusunda umut vermektedir.

Burjuvazi başta zor ve şiddet olmak üzere, ulusal hareketi dizginlemek, ezmek, sindirmek için çok çeşitli politikaları bir arada deneyecektir. Bu politikaları boşa çıkarmak, etkisiz kılmak, Kürt ulusal hareketini proleter devrimimizin güçlü bir bileşeni ve yedeği haline getirmek, bugün için ayrı bir mecrada gelişen Kürt devrimci hareketinin kusurlarıyla daha az, kendi görevlerimizle daha çok uğraşmak ölçüsünde olanaklıdır.

Komünistler, sınıf bilinçli işçiler, çözüm gündemine kendi dinamikleriyle girmiş Kürt ulusal sorunu hakkında genel ilkesel tutumlarını netleştirmekle kalmamalı, görevlerini saptamalı, gereklerini azami bir çaba, içtenlik ve kararlılıkla yerine getirmelidir. Kültlerin ulusal meşru haklarını genel ve soyut planda ilan etmek hiç de yeterli değildir. Asıl gerekli olan Türk işçi ve emekçileri arasında Kürt ulusal hakları konusunda sürekli ve sistemli bir propaganda ve bilinçlendirme çabasına girişmektir. Ezen ulus şovenizmini, ulusal önyargıları kırmak, Türk işçi ve emekçilerini yalnızca sınıfsal baskı karşısında değil, Kürtlere yönelik ulusal baskı karşısında, bu baskının hergün yaşanan çok çeşitli biçimleri karşısında da harekete geçebilecek, tepki ve protestolarını ortaya koyabilecek, meşru Kürt ulusal istemlerini savunup destekleyebilecek konuma getirebilmektir.

Biz marksistler olarak ulusal dargöriişlülüğe, ulusal sınırlılığa, ulusal istemlerin kendi başına amaç görülmesine elbette karşıyız. Ulusal ilke ve esasları değil, sınıfsal ilke ve esasları temel alırız. Haklı ve meşru da olsa ulusal istemleri kendi içinde bir amaç olarak değil, proletaryanın sınıf çıkarlarına ve amaçlarına bağlı olarak ele alırız. Bir devletin sınırları içinde olunduğu sürece, hangi milliyetten olursa olsun tüm proletaryanın **ortak sınıf örgütlenmesini** ve birleşik devrimci mücadeleyi savunuruz. Fakat şunu biliriz ki, bunun yolu birlik ilkesi ve birliğin yararları üzerine soyut nutuklar çekmekle yetinmekten değil, ezilen ulustan işçilere ve emekçilere güven vermekten geçer. Bu güven, başta kendi kaderini tayin hakkı, ayrı bir devlet olarak varolma hakkı olmak üzere, ezilen ulusun tüm meşru ulusal haklarını içtenlikle ve kararlılıkla savunmakla, bunun gereklerini pratik faaliyetimizin ayrılmaz bir parçası olarak görüp hergün her an yerine getirmekle

gerçekleştirilebilir.

Bugün Kürt işçi ve emekçileri arasında ve Kürt devrimci hareketinin bazı gruplarında, ezen ulusun devrimcilerine karşı belli bir güvensizlik var. Haklı nedenlere dayalı Hu güvensizliğin kökleri geçmiştedir. Uzun yıllar Türkiye solunu temsil eden TKP'nin, ulusal sorunda tutarlı bir konumda olmak bir yana, burjuvazinin eklentisi durumunda kaldığı tarihsel bir gerçektir. Sola egemen sosyal-şoven tutum ancak '70'lerin başında ve devrimci demokrat hareketin şahsında kırılabilmiştir. Devrimci-demokral hareket de genel ideolojik zayıflıkları ve küçiik-buıjuva sınıf konumunun sonucu olarak bu sorunda tutarlı olamamış, Kürt ulusal haklarını savunmakla ve programına almakla birlikte, pratikte üzerine düşeni gereğince yapmamış, bunun yerine, kendini birlik üzerine soyut vurgulara vermiş, ezilen ulus milliyetçiliği karşısında gerekli hoşgörüyü gösterememiştir. Bazı grupların şahsında, proletaryanın sınıf birliği ve ortak sınıf örgütlenmesi ilkesi ince bir şovenizmin örtüsü bile olabilmiştir. Bugün dahi, demokratizmc bunca gömülü olanlar, öteki demokratik istemleri kendi başlarına mutlakhıştıranlar, bu ülkede en temel demokratik istemlerden biri olan Kürt ulusal kendi kaderini tayin hakkına sıra geldiğinde yaman bir "sosyalist" kesilebiliyorlar. Birlik vurgusuna kıskançlıkla kapanıp, sorunun "proletarya devriminin bir parçası" olduğu gerçeğine sarkabiliyorlar.

Yineliyoruz. Marksistler, kendini içtenlikle öyle görenler, dikkatlerini ezilen ulus milliyetçiliğinin kusurlarından çok kendi enternasyonalist görevlerine verseler daha iyi ederler. Ezilen ulus milliyetçiliğini geriletmek de zaten ancak bu sayede olanaklıdır. Enternasyonalist görevlerin gereklerinden her geri duruş, ezilen ulus milliyetçiliğinin güç kazanması için uygun bir zemindir.

Öle yandan temel ilkesel ve ideolojik ayrılıklarımızın yanısıra, Kürt devrimci harekelinin çeşitli politik zaaflar taşıdığı, dahası politik yaşamda marksistler ve devrimciler olarak kabul edemeyeceğimiz, temel değer yargılarımıza aykırı bulduğumuz tutum ve davranışlar sergilediği bir gerçektir. Ama bu bizi ortak düşmana karşı yürüttüğümüz mücadelede Kürt devrimci hareketini kararlılıkla desteklemekten alıkoymamalıdır. Bugün Kürdistan dağlarında süren gerilla savaşı Türkiye devriminin hayat

damarlarından biridir. Burjuvazinin silahlı Kürt direnişini ezme çabası, Türkiye devriminin temel bir unsurunu, bileşenini yoketme çabasıdır. Bunu unutmak gaflettir. Gerilla hareketinin başarılı gelişmesi devrimimize güç katacak, burjuvaziye kuvvetli bir darbe olacaktır. Gerilla hareketinin güç kaybetmesi ya da ezilmesi ise yalnızca burjuvazi için bir kazanç, devrimimiz içinse önemli bir yenilgi olacaktır. Bugün Kürt sorunu bunca çıplaklığı ile Türkiye'nin ve dünyanın gündemine girmişse bu, şüphesiz tarihsel birikimle birlikte, silahlı direniş sayesinde olmuştur.

Bugün Kürt devrimci hareketi gerilla savaşı boyutları da kazanarak ayrı bir mecraya girmiştir. Bunun tarihsel ve toplumsal nedenleri var. Ama biz şunu gözönünde tutuyoruz. Gelişecek ve kendi sosyalist sınıf konumuna uygun hareket edecek, dolayısıyla da, Kürt ulusal sorunu karşısında görevlerini layıkıyla yerine getirebilecek bir devrimci işçi hareketi, devrimci Kürt hareketini de kendine bağlayacak ortak bir mücadele ekseni olacaktır. Kürt devrimci hareketinin mücadele kararlılığı ne olursa olsun, toplumumuzda burjuvaziyi devirebilecek ve böylece Kürt sorununun da gerçek çözümünü sağlayabilecek biricik sosyal kuvvet Türk, Kürt ve çeşitli azınlık milliyetlerden oluşan Türkiye işçi sınıfıdır.

Tarihsel ve toplumsal nedenler Kürt devrimci öğelerinin bir kesimini bugün ayrı örgütlenmeye yöneltmiş olsa bile, Türkiye'de birleşik bir mücadelenin çok kuvvetli nesnel ve öznel etkenleri vardır. Her şeyden önce, tüm önemli sanayi kentlerinde Türk ve Kürt ulusundan işçiler tek, birleşik bir orduyu meydana getirmektedirler. Bugünkü örgütlenme ve mücadele düzeyinde zaten birleşik olan işçi hareketi, yarın politik yönden geliştikçe bu birliğini hepten pekiştirecektir. İkinci olarak, bugün bir Kürt devrimci hareketinden sözedebilmekle birlikte, bir "Türk" devrimci hareketinden sözedilemez. Zira Kürt örgütleri dışındaki tüm diğer örgütler Türk, Kürt ve diğer milliyetlerden gelen devrimcilerden oluşan enternasyonal bir yapıya sahiptirler. Ve bu örgütlerde Kürt kökenli komünistler ve devrimciler son derece önemli bir yer tutmakta, rol oynamaktadırlar. Bu hareketi yakınlaştıracak olan diğer bir etkendir. Üçüncü bir etken olarak da, Kürt örgütlerinin devrimci-halkçı kimliğini ve Marksizmin etki alanında olmalarını

saymak gerekir.

Sınıf bilinçli proletarya, Kül tlere karşı enternasyonal görevlerini şimdiden layıkıyla yerine getirirse ve yarının muzaffer sosyalist devrimi Kürtlerin özgürlüğünü gerçekleştirirse, bir ucu Avrupa'ya bir ucu Ortadoğu'ya uzanan, özgür cumhuriyetlerin eşit ve gönüllü birliğini temsil eden büyük bir birleşik sosyalist cumhuriyetler birliği hiç de bir ütopya olmayacaktır...

EKİM
Mart '89

EKİM I. Genel Konferansı Bildirisi'nden...

* Ulusal sorun, toplumumuzun kapsamlı ve karmaşık sorunlarından biridir. Temel haklardan yoksun bırakılan ve ulusal baskı altında tutulan çok sayıda azınlık milliyetin varlığı yanında, Türkiye'de ulusal sorunun asıl kapsamını Kürt sorunu oluşturmaktadır. Devrimimizin çözmekle yükümlü bulunduğu temel sorunlarından bîri olan Kürt sorunu, Kürt ulusal hareketinin son yıllardaki başarılı gelişimi ve ulusal uyanış ve başkaldırının kazandığı kitlesel boyutlar sayesinde, kendini bugün tüm toplumun, giderek tüm dünyanın gündemine sokmayı başarmıştır. Türkiye'de ve dünyada olayları etkileme gücüne sahip tüm mihraklar, Kürt sorununda yeni politikalar oluşturmak ve Kürt ulusal hareketini kendi konumlarına ve çıkarlarına uygun tarzda etkilemek, yönlendirmek çabası içindedirler. Emperyalist dünya ve onun desteğine sahip Türk burjuvazisi, hareketi dizginleme, kontrol altına alma ve giderek zararsız hale getirme doğrultusunda yeni planlar ve politikalar

geliştirmektedir. Öte yandan, Kürt halk kitlelerinin önlenemeyen devrimci ulusal direnişi ile devrimci ulusal hareketin zorlu mücadelelerle kazandığı mevziler, Kürt burjuvazisini de ulusal sorunu kendi konumundan bir olanak olarak değerlendirmeye, buna ilişkin politikalar geliştirmeye gitgide daha belirgin bir biçimde yöneltmektedir.

Bu koşullarda, Türkiye işçi sınıfının politik temsilcileri olarak komünistlerin, ulusal soruna ilişkin ilkesel ve pratik tutumlarını en net şekilde ortaya koymaları, Kürt sorununa ilişkin politikalarına pratik bir gerçeklik kazandırmaları her zamankinden ayrı bir önem kazanmış bulunuyor.

EKÎM'in ulusal soruna, somutta Kürt ulusal sorununa ilişkin ilkesel ve pratik tutumu başından itibaren açık ve nettir. Marksist-leninist dünya görüşüne, uluslararası devrimci proletaryanın tarihsel deneyimlerine dayanan ve proletaryanın sınıf konumunun ifadesi bu tutum, iki yönlü Lıi görevde ifadesini bulmaktadır. Komünistler her türlü ulusal eşitsizliğe ve baskıya karşıdırlar; Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkının, ayrılma ve ayrı devlet kurma hakkının kesin ve kararlı savunucularıdırlar. Bu çerçevede, Türk şovenizmine, sömürgeci egemenliğe ve ulusal baskıya karşı kararlı bir mücadele içindedirler. Türk burjuvazisinin sömürgeci egemenliğine karşı Kürt ulusunun en temel ve meşru hakları uğruna savaşım yürüten devrimci Kürt ulusal hareketini içtenlikle desteklemektedirler. Komünistlerin ulusal soruna ilişkin ikili görevinin bir yönü budur. Öteki yön, proletaryanın iktidar savaşımında belli bir devletin sınırlarını kendine esas almak ilkesinden hareketle, bu belirli devletin sınırları içinde yeralan tüm ulus ve milliyetlerden işçilerin çıkar ve amaç birliğini, bu temel üzerinde ortak sınıf örgütlenmesini ve mücadele birliğini savunmak ve gerçekleştirmekle ifadesini bulur. Bu, en meşru ulusal haklar* adına yürütülüyor olsa bile, işçi sınıfının mücadele ve örgüt birliğini bozmaya, sınıfın bilincini dar ulusal istemlerle sınırlamaya yönelik her türlü ulusal dargörüşlülüğe ve milliyetçi çabaya karşı tavizsiz bir mücadele anlamına gelir. Bu, proletaryanın temel devrimci sınıf çıkarlarının bir gereğidir. Ulusal ilke ve amaçlardan değil, sı-

nıfsal ilke ve amaçlardan hareket eden, haklı ve meşru da olsa ulusal istemleri kendi başına bir amaç olarak değil, proletaryanın temel sınıf çıkarlarına ve amaçlarına bağlı olarak ele alan, her türlü ulusal dargörüşlülüğe, ulusal sınırlılığa karşı olan marksist-leninist konumun bir ifadesidir.

Ezilen ulusun meşru hakları, ulusal baskıya ve eşitsizliğe karşı haklı mücadelesi ile, proletaryanın temel devrimci çıkarları ve hedefleri arasındaki ilişkiyi doğru kurmak, ulusal soruna ilişkin marksist tutumun ve görevin bu ikili yönünü birlikte ele almak ve belli somut koşullarda doğru bir biçimde bağdaştırmakla olanaklıdır.

Konferansımız, ulusal soruna ilişkin marksist-leninist tutum ve politikaya gerçeklik kazandırmak yolunun, işçi hareketini bu sorunda tutarlı bir politik tutuma yöneltmekten geçtiğinin bilincindedir. İşçi hareketinin bugünkü politik geriliği ve burjuva bilincin genel etkisi, onu Kürt sorunu ve Kürt halkının haklı mücadelesi karşısında kayıtsız ya da edilgen kalmaya ittiği ölçüde, Kürdistan'da alt sınıflara dayalı olarak gelişen devrimci ulusal hareket yalnız kalmakta, bu onu Kürt üst sınıflarıyla birleşmeye ve dahası, örneğin din gibi geri ve gerici ideolojilerden yarar ummaya itmektedir. Gelişen işçi hareketi, Kürt sorunu karşısında, Kürt ulusunun meşru hakları ve haklı mücadelesi alanında tutarlı bir politik tutum almayı başardığı ölçüde, ulusal sorunun yarattığı devrimci birikimi yedeğine almayı, onu burjuvaziyi devirme mücadelesinin bir dayanağına dönüştürmeyi de başarmış olacaktır. Farklı milliyetlerden proletaryanının sınıf birliğinin gerekliliği üzerine, ya da örneğin ulusal dargörüşlülüğün ve ezilen ulus milliyetçiliğinin sakıncaları hakkında soyut sözlerle yetinmek ve oyalanmak yerine, bugün için komünistlere düşen asıl görev, proleter kitleler içinde, her konuda olduğu gibi utusal sorun konusunda da devrimci bir bilinç ve daha da önemlisi devrimci bir pratik tutum geliştirmektir. Kürt ulusal hareketinin kaderini proleter devrimin kaderine bağlayabilmenin de, Kürt sorununda köklü ve kalıcı bir çözüme ulaşabilmenin de en kritik halkası, bu canalıcı ve ertelenemez görevde somutlaşmaktadır. M

EKİM I. Genel Konferansı

Değerlendirme ve Kararlar

Kürt Ulusal Sorunu

I

Emperyalizmin Ortadoğu'daki temel dayanaklarından birini oluşturan Türkiye Cumhuriyeti (TC) çok uluslu, gerici-sömürgeci bir devlettir. Bünyesinde bu devlete egemen ulusal kimliğini veren Türklerin yanısıra, sömürge bir ulus olarak Kürtler, azınlık milliyetler olarak Araplar, Ermeniler, Rumlar, Çerkezler, Gürcüler, Lazlar vb. yaşamaktadırlar. Kürt ulusu, modern temeller üzerinde yeniden kuruluşu döneminde bu devletin bünyesine zorla alınmış ve bugüne dek zora dayalı olarak bu bünye içinde tutulmuştur. Kendi kaderini tayin hakkından ve tüm temel ulusal haklarından yoksun bırakılmanın ötesinde, resmi ideoloji tarafından ulusal varlığı bile inkar edilmiş, inkar edilen bu kimlik sistemli baskı ve asimilasyon politikaları ile yok edilmek istenmiştir. Aynı şekilde TC sınırları içinde yaşayan azınlık milliyetler de tüm temel ulusal demokratik haklardan yoksundurlar ve ulusal baskı altında

yaşamakladırlar. İçlerinden Ermcnilere ve Rumi ara "Hristiyan azınlıklar" olarak Lozan Antlaşması çerçevesinde tanınan sınırlı bazı kültürel haklar ise uygulamada sık sık çiğnenmektedir. Öte yandan Türk burjuvazisi Kıbrıs'ın bir. bölümünü işgal ve fiilen ilhak etmiştir. Kıbrıs'ın Rum halkı işgal bölgelerinden zorla kovulmuştur. Bunun yamsıra, TC devleti, sömürgeci ve yayılmacı karakterinin bir ifadesi olarak, Güney Kürdistan (Irak Kürdistanı) ve Oniki Adalar üzerinde "tarihsel hak" iddiaları ve emelleri taşımaktadır. Hemen bütün komşularıyla gerici çıkar çelişmeleri üzerinde yükselen sürtüşmeleri vardır. Bunlar özellikle Yunan ve Bulgar halklarına karşı gerici-şoven bir propagandaya konu edilmektedir.

Tüm bunlar bir arada, Türkiye'de, Türk burjuvazisinin gerici ve sömürgeci sınıf egemenliğinden, emperyalist-yayılmacı eğilimlerinden kaynaklanan kapsamlı bir ulusal sorunun varlığını gösterir. Komünistler ulusal sorunu tüm bu kapsamı içinde ve bunun gerektirdiği görevler çerçevesinde ele almalıdırlar. Bununla birlikte, Türkiye'de ulusal sorunun eksenini ve asıl kapsamını, Kürt sorunu oluşturmaktadır. Kürt ulusal sorunu, azınlık milliyetler sorunuyla kıyaslanamayacak bir niteliğe, kapsama ve öneme sahiptir.

Kültler bölünmüş bir ulus, Kürdistan bölünmüş bir ülkedir. Kültler ve Kürdistan, birbirine komşu dört gerici burjuva devletin sömürgeci boyunduruğu altındadır. Yâlnızca Türkiye'de değil, sömürgeci diğer üç devlet olan, İran, Irak ve Suriye'de de, Kürller tüm temel ulusal haklardan yoksundurlar ve ağır bir ulusal baskı altında yaşamaktadırlar. Ulusal istemleri ve ulusal özgürlük mücadeleleri en vahşi yöntemlerle bastırılmakta, ulusal kimlikleri sistemli ve zora dayalı asimilasyon politikalarıyla yokedilmek istenmektedir. Birbirleıiyle bir dizi gerici çelişki ve çatışma içinde olan bu dört sömürgeci devlet, bölünmüş Kürdistan'ı egemenlikleri altında tutmak noktasında temelde bir işbirliği ve dayanışma içindedirler. Bu alanda bugüne kadar emperyalizmin de tam desteğini almışlardır.

Resmi ideoloji ve politika çerçevesinde 70 yıldır yok sayıldıkları Türkiye'de, Kürller toplam nüfusun yaklaşık olarak dörtte birini oluşturmaktadırlar. Türkiye Kürdistanı ise Türkiye'nin toplam

yüzölçümünün yaklaşık olarak üçte birini kaplamaktadır. Türkiye Kürdislanı, nüfus vc toprak olarak, tüm Kiirdistan* ın vc tüm Kültlerin hemen hemen yarısını kapsamaktadır.

Kiirdistan üzerinde sömürgeci egemenlik vc bu egemenliğe karşı bir ulusal özgürlük ve eşitlik mücadelesinde ifadesini bulan Kürt ulusal sorunu, bugün artık Türkiye'nin, bölgenin vc dünyanın siyasal gündemindedir. Çözüm istemekte, Kürt halkının özgiicüne ve büyük fedakarlıklarına dayalı olarak çözümünü dayatmaktadır. Bölünmüşlüğün getirdiği tarihsel vc siyasal bir sonuç olarak bu mücadele, her bir sömürgeci devletin bünyesinde kendine özgü koşullarda, farklı nitelikte önderlikler altında, farklı toplumsal içerik ve dayanaklarla gelişmektedir. Bu farklılık doğal olarak ulusal hareketlerin gelişme seyrine ve düzeylerine de yansımakta, eşitsiz bir gelişme yaşanmaktadır.

Türkiye Kürdistanı'nda biraz gecikerek, fakat bu kez modern temeller üzerinde ve derin bir halkçı içerikle siyasal sahneye çıkan devrimci Kürt ulusal hareketi, Kürt sorununa ve Kümlerin özgürlük mücadelesine yeni boyutlar ile, görülmemiş bir güç ve ivme kazandırmış bulunuyor. Kürt sorunun odağı, artık Kürdistan'ın bu parçasına kaymıştır. Kürt ulusal özgürlük mücadelesinin kalbi artık Kürdistan'ın bu parçasında atmaktadır. Türkiye Kürdistanı'nda Kürt ulusal hareketi bağımsız devrimci bir halk hareketi niteliği kazanmıştır. Esas gücünü başlangıçta yoksul köylü yığınlarının oluşturduğu ve gelinen aşamada kent alt tabakalarının desteğini ve katılımını sağlamış bulunan bu hareket, haklı ulusal istemlerini devrimci bir tarzda ifade etmekte, Partiye Kerkeren Kiirdistan (PKK) şahsında devrimci bir ulusal önderlik altında gelişmekledir. Kürt halk yığınlarının ulusal uyanışında ve sömürgeci köleliğe karşı ulusal özgürlük ve eşitlik mücadelesinde ifadesini bulan bu devrimci süreç, Kürdistan'ın geleneksel yapısı ve ilişkilerinde köklü bir değişimin ve dönüşümün yolunu açmakla kalmamakla, bir bütün olarak Türkiye toplumunu da sarsmaktadır. Türk burjuvazisinin geleneksel inkar ve yoketme politikası, bu politikanın ideolojik dayanağı olan Kemalizm, Kürdistan'da gelişen hareketlen öldürücü bir darbe yemiş ve çökmüştür. Sömürgeci burjuvazi Kürt sorunu karşısında ideolojik-politik ve askeri bir çıkmaz

içindedir. Bugüne kadar resmi ideoloji ve politikanın kabulleriyle uyuşturulmuş Türk halk yığınları, içiçe yaşadıkları halde varlığı yıllardır yok sayılan bir ulusun halk yığınlarının toplu ayağa kalkışı ile sarsılmakta, bu konuya ilişkin geleneksel yargıları altüst olmaktadır. Aynı sarsıntıyı Türkiye devrimci hareketi de yaşamakta, Kemalizmin dolaylı ideolojik etkisi ve marksist teorinin çarpık kavranışı üzerine oturan "ulusal soı*un"a ilişkin teori ve politikalar, birbiri peşisıra gözden geçirilmekte, yemlenmektedir.

Türkiye Kürdistaninda gelişen ve Kürdistan'ın öteki parçalan üzerinde devrimci bir etkide bulunan devrimci süreç, emperyalist metropolleri de yeni tutum, politika ve uygulamalara yöneltmiş bulunmaktadır. Kuzey Afrika şeridi de içinde tüm Ortadoğu'yu bir "istikrarsızlık kuşağı" olarak niteleyen emperyalist strateji, Kürt sorununun taşıdığı devrimci olanakların ve bunun bölgedeki gerici statüko için ifade ettiği tehlikenin bilinciyle hareket etmektedir.

Kürt sorunu Türkiye devriminin temel sorunlarından biridir ve hayati önemdedir. Komünistlerin bu sorun karşısında takınacakları doğru tavır ile Türkiye devriminin gelişme seyri ve geleceği birbirine sıkı sıkıya bağlıdır.

Devrimci proletaryanın sınıf bakışı açısından ele alındığında, Kürt sorununun özel önemi nereden gelmektedir?

Herşeyden önce, bu, yüzyıllardır ezilmiş, hakları çiğnenmiş, son 70 yıldır varlığı bile resmen inkar edilmiş, resmen yoksayılan ulusal kimliğin fiilen de yokedilmesi için en vahşi baskı ve uygulamalara maruz bırakılmış bir ulusun meşru ulusal haklan sorunudur. Ulusal özgürlüğünü elde etmek, kendi kaderini bizzat tayin etmek Kürt ulusunun en doğal hakkıdır.

İkinci olarak Kürt sorunu, tüm Türkiye'de siyasal özgürlük mücadelesinin kilit sorunudur. Kürt ulusunun ulusal özgürlük mücadelesi karşısında tutarlı bir tutum takınamayan devrimci bir işçi hareketi, siyasal özgürlükler mücadelesinde ciddi hiçbir ilerleme sağlayamaz.

Üçüncü olarak, burjuvaziyi devirmek ve siyasal iktidarı ele geçirmek tarihsel göreviyle karşı karşıya bulunan Türkiye işçi sınıfı için, Kürt sorunu önemli bir dayanak, Kürt devrimci ulusal

hareketi temel bir müttefiktir.

Son olarak, Kürt sorunu, parçalanmış Kürdistan olgusundan kaynaklanan bölgesel niteliği nedeniyle, bölgedeki devrimci süreçler arasında dolaysız bir köprü kurmak için de önemli bir olanaktır.

Tüm bu faktörler birarada, devrimci proletarya hareketinin Kürt sorunu karşısında takınacağı ilkelere dayalı tutumun, izleyeceği politikanın stratejik önemine işaret eder. Bu ise yalnızca genel olarak ulusal soruna ilişkin marksist-leninist teorinin doğru bir kavranışını değil, aynı zamanda bunun, içinden geçmekte olduğumuz tarihsel aşamada sorunun ortaya çıkış biçimine doğru bir uygulanışını da gerektirir.

II

Türk burjuvazisi, Kürdistan üzerinde modern kapitalist ilişkilere dayalı olarak yeniden kurup pekiştirdiği sömürgeci egemenliğini, tarihsel mirasçısı olduğu feodal-sömürgeci Osmanlı İmparatorluğundan devralmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun İran Safevi devleti ile çatışmalar içinde Kürdistan'ın bir bölümü üzerinde egemenliğini kurması ise 16. yüzyılın başlarına rastlar (1514). Feodal Kürt beyliklerinin önemli bir bölümü, Şii Safevi devletinin baskısından korunmak amacıyla ve içişlerinde geniş bir serbestlik koşuluyla, Osmanlı İmparatorluğu'nun siyasal himayesini (üst egemenliğini) gönüllü olarak kabul ettiler. 19. yüzyılın başlarına kadar değişmeden süren bu kendine özgü siyasal statü sayesinde, Osmanlı egemenliğindeki Kürdistan Osmanlı tımar sisteminin dışında kaldı. Feodal Kürt beylikleri ve aşiret reisleri, merkezi devlete karşı vergi ve savaş sırasında askeri yükümlülükler karşılığında, bir tür özerk "hükümetler" olarak kendi bölgelerine hükmettiler. Kürt köylülüğünün artık-ürününe dilediğince el koydular. .

İmparatorluktaki gerileme, çözülme ve çürümenin önünü almak üzere ve Batıdaki modern gelişmelerin etkisi altında girişilen askeri ve idari reformlar, Kürt beyliklerinin geleneksel özerk siyasal statülerinde değişikliği de gündeme getirdi. Bu çerçevede, Kürdistan'ı daha sıkı siyasi ve iktisadi bağlarla merkezi feodal devlete bağlama doğrultusundaki ilk girişimler, birbirini izleyerek

tüm yüzyılı kaplayan bir dizi Kürt ayaklanmasının da önünü açmış oldu. Bu gelişmenin başlangıcı, bugün hala çözüme kavuşmamış "Kürt sorunu"nun modern siyasal tarihe girişini de işaretler.

19. yüzyıla girildiğinde, Küıdistan'ın feodal beyliklere ve aşiret yapısına dayalı kapalı, durgun ve bölünmüş geleneksel toplumsal düzeninde henüz önemli bir değişiklik yoktu. Kürdistan toprakları üzerinde bütün bir yüzyıla yayılarak yaşanan imparatorluklar arası savaşların, merkezi devlet müdahalelerinin ve buna karşı direniş ve ayaklanmaların ekonomik yaşam üzerinde çtkisi ise, doğal olarak yıkıcı olmuştu. Kapitalizmin geleneksel Kürt loplumuna sınırlı bir meta dolaşımı ve para ilişkilerinin gelişmesi biçiminde ilk etkileri, aynı yüzyılın ortalarına rastlar. Bunun ise, kapalı ekonomiyi bir ölçüde etkilemiş ve bölgeler arası ilişkiyi bir ölçüde canlandırmış olmakla birlikte, geleneksel yapı üzerinde o gün için kayda değer bir etkide bulunduğu söylenemez.

Bu olgu, bütün bir yüzyıla yayılan Kürt ayaklanmalarının kendine özgü niteliğini ve toplumsal karakterini kavramak bakımından önemlidir. Bu yüzyılda Kiirdislaıvda modern bir ulusal uyanışın ve burjuva bir kurtuluş hareketinin iktisadi-toplumsal koşulları mevcut değildir. Bu nokta açık olmakla birlikte, feodal öğelerin önderliği altında başgösleren ve geniş bir kille katılımı sağlayan bu ayaklanmaların, her seferinde Kürdistan'ın siyasal birliği ve bağımsızlığı amacına yöneldiği, çoğu kere Osıiıanlı ve İran egemenliğinden kurtulmayı birarada hedeflediği de, tarihsel bir gerçektir. Bu, heniiz son derece geri ve ilkel biçimiyle de olsa bu ayaklanmaların taşıdığı ulusal renge bir göstergedir. Yalnızca ayaklanmaların yöneldiği siyasal hedefler değil, bizzat bu ayaklanmalara yohıçan nedenler de bunun kanıtıdır.

Osıiıanlı İmparatorluğu nun açık amacı, o güne kadar kendine son derece gevşek ilişkilerle bağlı Kürdistan üzerinde lam bir egemenlik kurmak, onu tümden sömürgeleştirmektir. Özerk eyalet sistemine son verilerek merkezileştirilmiş ve merkezden atama valilerce yönetilen vilayet sistemine geçiş, aşiretlerin ve köylülerin doğrudan vergilendirilmesi sistemine geçiş, yeraltı ve yerüstü zenginlikleri üzerinde doğrudan devlet denetimi gibi, Tanzimat

sonrasında gerçekleştirilmesi nihayet başarılan değişiklikler, bu amacın ifadesidir. Bunun belli sınırlar içinde Kürt feodal beyliklerinin sınıf çıkarlarıyla açıkça çatıştığı bir gerçek olmakla birlikle, sorun çok daha kapsamlıdır. Aynı dönemin Osman!ı devlet belgelerinde de açıklıkla ifade edildiği gibi, asıl sorun, "Kürdistan'ın yeniden fethi" ve "Kürller üzerinde" tam denelim kurmaktır. Bu amaca Küıdistan üzerinde yoğunlaşan ve dayanılmaz hale gelen bir baskı, sömürü ve talan eşlik etmiştir. Bunun acısını asıl çeken de Kürt köylü yığınları olmuştur. Küıdistan topraklan ii/erindc cereyan eden imparatorluklar arası savaşların doğrudan ve do'aylı etkileri köylü yığınları için yaşamı daha da ağırlaştırmıştı!'. Ayaklanmaların genellikle bu tür savaşları izlemiş olması bu açıdan bir rastlantı değildir. Zaman zaman, farklı dinsel ve etnik topluluklara bağlı köylülerin birlikte ve bizzat kendi inisiyatifleriyle ayaklanmaları da bu çerçevede dikkate değerdir.

Bu koşullar altında, kuşkusuz kendi çıkarlarının zedelenmesinin de verdiği itkiyle, feodal öğeler bu hoşnutsuzlukları ayaklanmalara döıîüştürebilmişleniir. Yabancı egemenliğin reddi, bu egemenlikten kurtulmak işleği, bu isteğin Osmanlı ve İran egemenliğini bıı nada hedeflemesi, ayaklanmaların siyasal bakımdan daha 17. yüzyılda (1639) bölünmüş Küıdistan'ın her iki parçasına da yayılabilmesi, Kürt toplumunun siyasal birliği ve bağımsızlığı hedefi, Uim bunlar, zayıf, bulanık ve henüz ilkel biçimiyle de olsa, bu ayaklanmaların taşıdığı ulusal renge göstergedir. Kaldı ki, 19. yüzyılın uluslararası siyasal ve diplomatik literatürüne de, sorun, hep "Kürt sorunu" olarak geçmiştir. Küıdistan, bu bölgeye ilgileri 19. yüzyıl boyunca gitgide güçlenen İngiltere ile Çarlık Rusyası arasında temel bir rekabet alanıdır. Bu iki sömürgeci-yayılmacı devlet, Osmanlı ve İran devletleri üzerindeki nüfuzlarını güçlendirmek için "Kürt sorunu"ndan sürekli bir biçimde yararlanmaya çalışmışlardır. İngiltere Osmanlı devletinin. Çarlık Rusyası ise İran devletinin destekçisi ve koruyucusu konumundadır, bütün bu yüzyıl boyunca.

Modern önderlik öğelerinden ve modern anlamda bir ulusal ideolojiden yoksun olan 19. yüzyıl Kürt ayaklanmaları, bir bakıma eşitsiz gelişmenin ürünüdürler ve dış dinamikle yüklüdürler. Bir

iç ulusal uyanışın değil, Kürdistan'a yönelen bir dış egemenlik girişimine tepkinin ürünü ve ifadesidirler. Batı Avrupa'da ulusal uyanış, ulusal kurtuluş hareketleri ve ulusal devletlerin kuruluş çağı olan 19. yüzyılda ise, bu tür bir tepki, çağın ve Osmanlı Avrupasf nda cereyan eden ulusal amaçlara yönelik siyasal kaynaşmaların etkisi altında, Kürt toplumunun siyasal birlik amacına yönelebilmiştir. Paradoks gibi görünen, feodal önderlik öğelerinin, "ulusal" istemlerin taşıyıcısı olma olgusu, çağın bu eşitsiz gelişme diyalektiği içinde kavranabilir ancak. Fakat modern temellerden ve önderlik öğelerinden yoksunluk, ulusal istemlerin bu ilkel ve gevşek zemini, feodal düzenin parçalayıcı dinamikleri, ayaklanmaların nispeten kolay bir biçimde yenilgiye uğratılmasının ya da denetim altına alınmasının da temel nedenidir. Osmanlı ve İran devletlerinin işbirliği ile o çağın büyük devletlerinin ayaklanmalar karşısında bunlara desteği, öteki belli başlı nedenlerdir.

Yüzyılın sonuna doğru ayaklanmaların da sonu geldi ve Osmanlı İmparatorluğu Kürdistan üzerinde tam denetimini kurdu. Bu yalnızca idari ve siyasal değil, yeraltı ve yerüstü zenginliklerine elkoymada ifadesini bulan bir iktisadi egemenlikti de artık. Kürt köylülüğü ise, çifte vergi yoluyla, hem kendi feodal beylerinin, hem de merkezi devletin çifte sömürüsü altına girmiş oldu.

20. yüzyıla geçiş, Kürdistan tarihinde yeni bir dönemdir. Feodal-sömüıgeci Osmanlı İmparatorluğu'nun kendine Kürt feodal sınıflarından işbirlikçi öğeler ve güçler (Hamidiye Alayları) yaratarak Kürdistan üzerindeki denetimini kuvvetlendirdiği dönem, onun Osmanlı Avrupasinda ulusal hareketlerin darbeleri altında çözüldüğü, emperyalist rekabetin şiddetlenen bir alanı haline geldiği ve emperyalist egemenlik altında yarı-sömürgeleştiği bir dönemdir. Bu, imparatorluk için bir çürüme ve çözülme dönemidir. Birinci emperyalist paylaşım savaşına konu temel paylaşım alanlarından biri de Osmanlı İmparatorluğu'nun etkinlik alanlarıdır. Keşfedilen yeraltı zenginlikleri ve özellikle petrolden dolayı, Kürdistan bu alanlar içinde başta gelenlerden biridir. Bu paylaşım mücadelesinde Alman emperyalizminin saflarında yeralan komprador-feodal Türk egemen sınıflarının hedefleri arasında, imparatorluğun egemenlik alanlarını elde tutmak çerçevesinde, Kürdistan üzerindeki sö-

mürgeci egemenliklerini İngiliz ve Fransız emperyalizmine karşı korumak isteği de vardı.

İttihat ve Terakki'de temsil edilen Türk burjuvazisi, savaş esnasında, büyük Ermeni jenosidini gerçekleştirdi. Böylece "Ermeni sorunu"nu kendi sonraki şanına yaraşır bir tarzda çözmüş oldu. Savaşı kaybeden imparatorluk çöktü ve galipler tarafından paylaşıma tabi tutuldu.

Kendi öz ulusal pazarı olan Anadolu'nun sömürgeleştinlmesine karşı kemalistler önderliğinde bir kurtuluş savaşı yürüten Türk tefeci-ticaret burjuvazisi, uğruna mücadele ettiği Misak-ı Milli sınırları içine Batı Kürdistan'ı da almak suretiyle, bu mücadeleye aynı zamanda Kürdistan'ı elde tutmak boyutunu eklemiş oldu. Mücadelesine Ermenilere ve Yunanlılara karşı müslüman öğelerin birliği görünümü kazandırmayı başaran Türk burjuvazisi, bu sayede ve ulusal eşitlik haklarının tanınacağı vaatleriyle, Kıirtlerin desteğini de kazandı. Savaş süresi içinde Büyük Millet Meclisini "Türklerin ve Kürtlerin" meclisi saymayı, Lozan Barış görüşmelerini "Türkler ve Kürtler adına" sürdürmeyi siyasal açıdan gerekli gören Türk burjuvazisi, zaferin hemen ardından, tarihsel bir ikiyüzlülükle, Türk ulusal egemenliğine dayalı bir devlet kurdu ve Kürdistan'm Osmanh'dan kalma sömürge statüsünü korumak istedi. Bu arada, Lozan Antlaşması çerçevesinde, Kürdistan, Kasr-ı Şirin'den (1639) sonra ikinci büyük tarihsel bölünmesini yaşadı. Büyük petrol kaynaklarını barındıran önemli bir bölge (Irak Kürdistanı) İngiliz emperyalizminin, bugünkü Suriye topraklan içinde kalan daha küçük bir parçası ise Fransız emperyalizminin egemenliğine geçti. 5 Haziran 1926 tarihli Musul Antlaşması ise, Kürdistan'ın bu tarihsel paylaşımını hukuksal yönden de kesin bir sonuca bağlamış oldu.

20. yüzyılın başlarında ulusal uyanış ve hareketlerle çalkalanan Osmanlı İmpaıatorluğu'nda, Kürtlerin özgürlük mücadeleleri bakımından en önemli gelişme, feodal kökenli bir burjuva aydın tabakanın gelişmesi ve bu tabakanın Küıt sorununa modem ideolojik öğeler taşımış olmasıydı. İlk Kürtçe gazetelerini 1898'de yayınlayan bu aristokrat aydınlar, 1908 sonrasında bir dizi yeni örgüt ve yayınla Kürt ulusal bağımsızlık davasını geliştirmeye çalıştılar.

Aynı dönemde, emperyalizme bağımlılık ilişkileri içinde İmparatorluğun genel planda yaşamakta olduğu kapitalist gelişmenin etkileri Kürdistan'a da artık daha geniş ölçüde yansımış olmakla birlikte, feodal beylik ve aşiret düzeni hala sağlam temellerini koruyordu ve modern anlamıyla bir Kürt burjuva sınıfı henüz yoktu. Fakat bu geri toplumsal temele rağmen, İmparatorluktaki ulusal kaynaşmaların, özellikle de Ermeni ve Türk milliyetçiliğinin etkisiyle, Kürtlеı* arasında da Kürt aydınlarının taşıyıcılığını yaptığı bir ulusal bilinç gelişmeye başlamıştı. Kürtlerin ulusal eşitlik ve bağımsızlık konusunda formüle edilmiş istemleri vardı. Daha 1920'lerin başında Koçgiri bölgesi Kürtleri ile Güney Kürdistan Kürtleri devlet bağımsızlığı için başkaldırdılar. Birincisi kemalistler, İkincisi İngiliz Kraliyet kuvvetleri tarafından zorla ezildi.

Kemalistleıin önderliğindeki Türk burjuvazisi bir Türk Cumhuriyeti ilan etti ve Kürtlerin ulusal haklarını redderek Kürdistan 'ın sömürge statüsünü yeni bir temel üzerinde sürdürmek istedi. Bunu kabul etmeyen Kürtler 1925-40 arasında bir dizi ayaklanmaya girişerek ulusal özgürlük mücadelesi yürüttüler. Bu özgürlük mücadelelerini Kemalist burjuvazi her defasında kanlı bir kırımla ve Kürtlerin toplu sürgünüyle cevapladı. Ve daha işin başında, Kürtlerin bir ulus ve Kürdistan'ın bir ülke olarak varlığını bile tümüyle redderek, mücadelenin darbeleri altında bugün artık çökmüş bulunan aşırı gerici şoven resmi ideoloji ve politikaların temellerini attı.

Kürdistan'ın temelde değişmeden kalan feodal-aşiretçi toplumsal zemini üzerinde patlak veren 1925-40 Kürt ayaklanmalarına bir kez daha feodal öğeler önderlik ettiler. 19. yüzyıl Kürt ayaklanmalarından farklı olarak, bu kez, Kürt burjuva aydınlarıyla ittifak halinde. Bu sonuncular harekete modern ulusal bir ideoloji kazandırmak çabası göstermiş olsalar bile, Kürdistan'ın geri toplumsal yapısı temeli üzerinde bu çaba fazla etkili olamadı ve dinsel görünüm özellikle Şeyh Sait ayaklanmasında baskın çıkabildi. Kemalist iktidarın kişiliksiz ve onursuz bir destekçisi olan TKP'nin de katkısıyla, kemalistler bu biçimsel görünümü, Şeyh Sait ayaklanmasının haklı ulusal özünü karalamak ve karartmak için yakın zamana kadar kullanabildiler. Bütün bu dönem boyunca, TKP,

resmi politikalarıyla Kürt sorunu karşısında sosyal-şoven bir tavır aldı. Haklı ulusal ayaklanmaların kanlı bir biçimde bastırıiışını destekledi. Bu tutum Kültlerin haklı ulusal davalarının uluslararası ilerici ve sosyalist güçler tarafından da uzun yıllar doğru anlaşılamamasma yolaçtı. Kuşkusuz buradaki sorumluluk yalnızca TKP'nin değil, aynı zamanda, TKP'nin yanısıra ve ondan bağımsız olarak, kemalist iktidarı destekleyen Sovyet Birliği hükümetlerinindir de.

Kürdistan'ın feodal-aşiıetçi yapısı, Kürt bağımsızlık mücadelelerini ideolojik açıdan geri bir konuma mahkum etmekle kalmadı, uluslaşma sürecinin henüz geri ve ilkel bir düzeyde oluşunu koşullandırarak, Kürtlerin ulusal mücadele birliğinin güçlü ve istikrarlı bir zemine oturmasını olanaksızlaştırdı. Türk burjuvazisi, Kürtlere egemen mezhep ve aşiret bölünmelerinden sonucu etkileyebilecek düzeyde yararlandı. Önderliklerin feodal yapısı hareketi geriliğe, bu toplumsal karakterden kaynaklanan tutarsızlık ve kararsızlıklarla bir dizi zaafa mahkum etti. Fakat tüm bu gerilik öğeleri, 1925-1940 Kürt ayaklanmalarının, özünde Kürt ulusunu kendine zorla boyun eğdirmek ve sömürgeleştirmek isteyen sömürgeci Türk burjuvazisine karşı haklı birer ulusal özgürlük mücadeleleri olduğu gerçeğini değiştirmez.

Toplumsal içeriği yönünden Kürt-feodal burjuva sınıflarının kendi etkinlik alanlarına ve pazarına sahip olmak isteğinin ifadesi olsa bile, siyasal yönden bu mücadeleler meşru ulusal istemlere dayalıdır, yabancı zulmüne ve egemenliğine yönelmiştir. Tersinden bakıldığında, kemalist Türk burjuvazinin bu hareketlere müdahalesi, ulusal eşitlik ve özgürlük için mücadele eden bir ulusa zorla boyun eğdirmek, Kürdistan pazarını ele geçirmek ve Kürdistan'ı bütünüyle sömürgeleştirmek amacına yöneliktir. Aşırı gerici, şoven ve soykırımcı bir sömürgeci politikanın ifadesidir. Bu politika ve uygulamaları resmiyette dine ve feodal gericiliğe yöneltilmiş olarak gösteren kemalist çabalar, büyük bir tarihsel ikiyüzlülüğün ifadesidirler. Kürt ayaklanmalarının kanlı bir kırımla bastırmışından ve Türk sömürgeciliğinin Kürdistan'a tam yerleşmesinden, Kürt feodalleri **sınıf olarak** zarar görmemişler, yalnızca Kürt kimlikleriyle baskı, eziyet ve sürgünün hedefi olmuşlardır. Sömürgeci burjuvazi

ayaklanmaları bastırdıktan sonra, tersine Kürdistan'daki feodal-aşiretçi geri yapıyı, bundan beslenen dinsel-feodal kültürü, sömür-geci egemenliğin uygun bir zemini olarak sürekli korumuş ve desteklemiştir.

Bu dönem ayaklanmalarının sonuncusu olan Dersim İsyanı'nın tam bir soykırımla bastırılması, Kürdistan tarihinde bir dönemin bitişini işaretler. 19. yüzyılın başında feodal Osmanlı devletinin II. Mahmut'la başlattığı Kürdistan'ın fethi süreci, 1940'lara varıldığında, Türk burjuvazisinin Kürdistan'da mutlak egemenliğini kurmasıyla son bulmuştur. Bu aynı zamanda Türkiye Kürdistam'nda beylerden, aşiret reislerinden ve şeyhlerden oluşan feodal öğelerin ulusal harekete önderlik dönemlerinin de kapanışıdır. O güne dek Kürt halkının ulusal özgürlük istemini, elbette kendi sınıf çıkarlarına bağlayarak, harekete geçiren Kürt feodal ve feodal-burjuva sınıflar bundan böyle ulusal hareketteki olumlu rollerini tükettiler. Türk burjuvazisine boyun eğdiler, tümüyle ona bağlandılar. Ulusal kimliklerini bir yana itmenin karşılığında sınıf olarak onun bir parçası haline gelip bütünleştiler ve sömürgeci egemenliğin Kürdistan'daki toplumsal dayanakları oldular.

Kürt feodal ve feodal-burjuva öğeler sömürgeci Türk rejimiyle bütünleşince, ulusal hareketin yeni taşıyıcısı olacak ilerici Kürt aydınları ve onlara toplumsal dayanak oluşturacak modern bir Kürt küçük-burjuvazisi ortaya çıkıncaya kadar, Kürdistan bir sus-kunluğun içine girdi. Bu aynı zamanda, birikmiş ulusal irade ve enerjinin, 1925-40 dönemi ayaklanmaları içinde ve bu safha için artık tükenmiş olduğunu da gösteriyordu.

III

1960 sonrası Kürt ulusal sorununda ve Kürt ulusal hareketinde yeni bir dönemdir. Tıpkı Türkiye sol hareketi için olduğu gibi. Şu farkla ki, '60'lı yıllarda, özellikle bu on yılın ikinci diliminde, Türkiye sol hareketi gelişip serpilirken, Kürt ulusal hareketi aynı on yılın sonlarına doğru henüz ancak ilk filizlerini vermektedir. Modern sosyal temellere ve bu temel üzerinde yükselen modern bir ulusal içeriğe dayanan devrimci Kürt ulusal hareketi, ilk şekillenişiyle bu dönemin ürünüdür. Küıt ulusal sorunu ve özgürlük

mücadelesi, artık feodal-burjuva sınıfların bir sorunu olmaktan çıkmış, Kürt halk yığınlarının bir sorunu haline gelmiş, onların baskı ve sömürüden kurtulma mücadelesinin bir boyutuna dönüşmüştür. Kürt ulusal hareketinin toplumsal karakteri ve siyasal niteliğindeki bu köklü değişim, elbette Türkiye'de 1950 sonrasında hızlanan genel kapitalist gelişmenin Kürdistan'daki etkileri ve sonuçları temeli üzerinde yükselmektedir.

Kürdistan'daki ulusal ayaklanmaları soykırım uygulamaları ile bastıran, bu ayaklanmalara her defasında önderlik eden üst sınıflara artık tümden boyun eğdiren sömürgeci Türk burjuvazisi, fiziki direncini kırmış bulunduğu Kürt ulusunun bu kez manevi kimliğini yok etmek üzere çok yoğun ve sistemli çabalara girişti. Zor eşliğinde yürüyen kapsamlı bir asimilasyon politikası uyguladı. Kürtleri Türkleştirmek için her türlü iktisadi, sosyal siyasal, kültürel önlemi uyguladı. Kürt uluslaşmasının gelişmesinin önünü tıkayan geleneksel aşiretçi ve feodal yapıyı, ilişkileri, kurumlan her yolla destekledi. Neticede ve bir dönem için, önemli bir başarı da sağlamış oldu.

Ne var ki, bir dönem için sağlanan bu başarı, Türk burjuvazisini, her sömürgeci uygulamanın tarihsel diyalektiğinin ortaya çıkardığı sonuçlardan kurtaramadı. Adı üzerinde, sömürgeler sömürülmek içindir. Çağdaş dönemde ise bu sömürü ancak kapitalist temeller üzerinde gerçekleşebiliyor. Bu tür bir sömürü süreci, kapitalist ilişkileri genişlemesine ve derinlemesine geliştirmek suretiyle kapalı ekonomiyi ve feodal uyuşukluğu kırar, sömürgecilerin iradesi dışında, modern ilişkiler temeli üzerinde bir uluslaşma sürecini hızlandırır, giderek ulusal uyanışın, istemlerin ve hareketin oluşumuna yolaçar.

1950-80 döneminde, Kürdistan'da kapitalist gelişme büyük bir mesafe katetti, geleneksel feodal yapı parçalandı. Sonuçları ortadadır. Tüm Cumhuriyet dönemi boyunca ulusal kimlikleri acımasız yöntemlerle yokedilmek istenen Kürtler, dün zorla bugün ise artık sınıf çıkarları gereği kaderini Türk burjuvazisinin kaderi ile birleştirmiş bulunan üst sınıflar dışında, bugün ulusal hakları için ve milyonlarca insan olarak ayaktadırlar.

Başlangıçta iktisadi olarak henüz son derece cılız olan Türk

burjuvazisi, milli baskı politikasının da bir gereği olarak, sınırlı yatırım kaynaklarını Kürdistan dışında değerlendirmeye özen gösterdi. Kürdistan'da az sayıda ve devlet eliyle yapılan yatırımlar yalnızca zengin yeraltı kaynaklarını yağmalamaya yönelikti. Sınırlı altyapı "hizmetleri" ise, esas olarak, sömürgeci siyasal denetim ve kültürel asimilasyon ihtiyaçlarına ve amacına dönüktü. Tüm bunların geleneksel yapı üzerinde çözücü etkisi doğal olarak henüz pek önemsizdi. 1950 sonrası bu açıdan yeni bir dönemi işaretler. Gerek Türk burjuvazisinin kendi iç sermaye birikimi gerekse emperyalizmin sermaye ihracı, kapitalist gelişmeye Türkiye genelinde büyük bir ivme kazandırdı. Elbette genele göre son derece düşük ölçüde olmak üzere, Kürdistan da bundan payını aldı. Kürdistan sömürgeci Türk burjuvazisi için hala yalnızca bir hammadde kaynağı ve mamul mal pazarı idi. Kürdistan'm zengin yeraltı ve özellikle enerji kaynakları (petrol, akarsular) batıda gelişen sanayi için son derece önemliydi. Ayrıca kapitalist gelişme ve buna eşlik eden kentleşme, hayvansal ve tarımsal ürünlere olan ihtiyacı sürekli büyütüyordu. Ve doğal olarak, Kürdistan, ithal ikamesine dayalı sanayi ürünleri için aynı zamanda önemli bir pazardı da.

Fakat bu kadarı bile yol şebekeleri (demiryolu ve karayolu), maden, petrol ve enerji yatırımları, elbette toprak sahiplerinin yararlandığı tarımsal krediler, sürekli büyüyen bir ticaret ağı vb. demekti. Kendini genişleterek üreten bu süreç Kürdistan'ın geleneksel feodal yapısını parçaladı, hayvancılık ve tarımsal üretim gitgide daha geniş ölçülerde pazara bağlandı. Kent yaşamı tüm çarpıklıkları ile gelişmeye, canlanmaya başladı. Pazar için üretim süreci içinde burjuva bir dönüşüme uğrayan bir kısım feodaller, biriktirdikleri küçük çaplı ilk sermayelerini, kentlerde ticarete ve küçük çaplı bazı sanayi işletmelerine yatırır oldular. Pazar için üretimin karlılığı, makinalı tarıma geçiş eğilimini besledi. Feodaller traktör alıp bir kısım köylülerine yol vermeye başladılar. Köylülüğün ve geleneksel zanaatların yıkımı, köyden kente ve Türkiye'nin metropollerine, giderek büyük Avrupa'nın metropollerine, büyük göç dalgalarına yolaçtı. '50'li yıllarda başlayan, '60'lı yıllarda hız kazanan ve son 20 yıldır devam eden bu süreç içinde, sosyo-

ekonomik yönden '50'lere kadar esas itibariyle feodalizmin egemen olduğu Kürdistan, feodal kalıntıların hala yaşayageldiği, fakat kapitalist ilişkilerin sürekli güç kazandığı geçiş süreci içinde bir yarı-feodal bölge haline geldi.

Kürdistan'daki kapitalist gelişme süreçleri, sömürgeci egemenlik koşullarında, onu Türkiye kapitalizminin organik bir eklentisi haline getirdi. Sömürgeci egemenlik kapitalist temellere kavuştu. Bu süreçlere, Kürdistan'dan Türkiye'nin batısına sürekli bir zenginlik, sermaye, işgücü ve eğitilmiş insan akışı eşlik etti. Kürdistan göreli olarak sürekli yoksullaştı, batıyla arasındaki gelişme düzeyi uçurumu sürekli büyüdü, son on yılda ise en büyük boyutlara ulaştı. Kürdistan, yaşadığı nispi gelişmeye rağmen, Türkiye kapitalizminin geneli içinde, esas itibarıyla bir tarımsal bölge olarak kaldı. Kapitalizmin dengesiz gelişme dinamiğinin nispi bir etkisi olmakla birlikte, tüm bu sonuçların asıl nedeni, kuşkusuz Türk burjuvazisinin sömürgeci egemenliği ve milli baskı politikaları oldu.

İktisadi cephedeki bu gelişmelerin öteki yüzü ve kuşkusuz konumuz bakımından asıl önemli yönü, geleneksel sınıf ilişkilerinin çözülüş süreci içinde yaşanan modern sınıfsal farklılaşma, Kürdistan'da modern sınıfların şekillenme sürecidir. Feodallerin ve aşiret reislerinin burjuva bir dönüşüme uğrama sürecine, köylülüğün farklılaşması *ye* proleterleşmesi eşlik etti. Pazar için üretime ve makinalı tarıma geçiş, belli bakımlardan feodal özelliklerini korumakla birlikte ücretli tarım işçisi kullanan bir büyük toprak burjuvazisinin şekillenişini hazırladı. Ticaretin gelişmesi, kapitalist ilişkiler ağı içinde sömürgeci Türk burjuvazisi ile güçlü bağları olan bir ticaret burjuvazisinin hızla palazlanmasını beraberinde getirdi. Bunlar çoğunlukla eski feodaller, aşiret reisleri, feodal kökenli tefeciler ve tüccarlardı. Yıkıma uğrayan geleneksel zanaatçının yerini, Kürdistan kentlerinde oluşan modern bir küçükburjuvazi aldı. Ve kuşkusuz, asıl gücü Kürdistan'daki devlet işletmelerinde olan ve gitgide sayısı artan bir işçi sınıfı oluştu.

Tüm bu süreçler Kürdistan'ın kendi içinde de dengesizdir. Farklı yörelerde farklı zaman, hız ve düzeylerde yaşandı ve yaşanmaktadır. Daha da önemlisi, bu, geleneksel sınıfların ve

yaşamın tümden dönüştüğü anlamına gelmiyor. Tersine feodal kalıntılar Kürdistan'da hala da güçlüdür. Fakat yine de sonuç, Kürdistan'ın geleneksel yapısında büyük bir altüst oluş, modern sınıfların oluşumunda siyasal sonuçları bakımından muazzam önemde bir gelişme demektir. Yoğun bir milli baskı ve asimilasyonun eşlik ettiği bu süreçler, tersine bir sonuçla ve evrensel eğilime uygun olarak, Kürtlerin modern temeller üzerinde uluslaşmasını ve ulusal uyanışını hazırladı. Bu süreç aynı zamanda, geleneksel Kürt egemen sınıflarının, bu kez kapitalist temeller üzerinde sömürgeci Türk burjuvazisiyle ve onun gerisindeki emperyalizmle kaynaşmasıyla sonuçlandığı için, ulusal uyanışın sosyal tabanı artık Kürt alt sınıfları oldular. Bu ulusal uyanış ile sınıfsal uyanış süreçlerini içiçe geçirdi. '601ar ile başlayan yeni dönemin Kürdistan'daki ilk büyük kitle hareketini oluşturan 1967 "Doğu Mitingleri"nde, ulusal tepki ile toplumsal tepkinin içiçeliği bu açıdan dikkate değerdir. Geleneksel bağların çözülüşü ve modem sınıfların oluşum süreci, o güne dek geleneksel (feodal, aşiret, mezhepsel) bağların örtüp gizlediği ulusal kimlik ile sınıf ilişki ve çelişkileri, bu yeni temel üzerinde gitgide belirginleştirmiştir.

IV

Sömürgeci devlet, '60'lı yıllara, Kürt ulusuna yönelik baskılara ve asimilasyon çabalarına yeni boyutlar ekleyerek girdi. " İlerici" maske taşıyan 27 Mayıs darbecilerinin gerici konumu için Kürt sorunu bir kez daha turnusol rolü oynadı. Darbeciler, DP iktidarının tutuklu burjuva siyasal muhaliflerini derhal serbest bıraktıkları halde, aynı iktidarın, düzmece nedenlerle ve kuşkusuz Kürt halkına gözdağı olmak üzere tutukladığı 47 aydına, sonradan bozulan idam cezaları verdiler. Sömürgeci rejimle sınıf çıkarları temelinde artık sımsıkı kenetlenmiş bulundukları halde, 485 tanınmış ağa, şeyh ve aşiret reisini, salt tarihsel geçmişlerinden dolayı ve elbet bir kez daha Kürt halkına gözdağı vermek üzere, özel kamplara topladılar ve insanlık dışı işkencelere tabi tuttular.

Baskılara asimilasyon çabaları eşlik etti. Özel bir yasayla Kürtçe ve Ermenice köy ve mıntıka isimleri değiştirildi. Kür-

distan'da, birer asimilasyon yuvası olarak, Bölge Yatılı İlkokulları uygulaması yoğunlaştırıldı. "Vatandaş Türkçe Konuş" kampanyaları örgütlendi. Nedir ki, sömürgeci devlete belli bakımlardan sağladığı geçici yararlara rağmen, tüm bunlar artık beyhude çabalardı. Kürt halkı için ulusal kimliğini yoketme çabalarına karşı suskun ve çaresiz kalma dönemi artık geride kalmaktaydı. Kürt ulusal hareketi için yeni bir dönem başlamak üzereydi.

1960'larla birlikte, genel olarak Türkiye, kapitalist gelişmenin sonuçları üzerinde, sosyal-siyasal kaynaşmaların ve ilerici düşünsel uyanışın gelişip serpildiği bir dönemin içine girmiş bulunuyordu. Kürdistan'ın nispeten gelişmiş bazı kent ve kasabaları da bu gelişmenin bir parçasıydı. Kapitalist gelişmenin Kürdistan toplumu üzerindeki t.kileri henüz yeni, fakat sarsıcıydı. Kürt ulusal hareketinin yakın dönem tarihinde özel bir yeri olan Doğu Mitingleri, bu sarsıntının göstergesiydi. Toplumsal istemlerle ulusal istemler içiçeydi. Hatta denebilir ki, ikinci birincisinin içinde henüz yalnızca örtük bir biçimde ifade ediliyordu.

Kürdistan kentlerinin yanısıra Türkiye'nin büyük kentlerinde ve üniversitelerinde, daha o dönemde küçük-burjuva bir ilerici Kürt aydın tabaka şekillenmeye başlamıştı. Doğal olarak, ulusal bilinç ve istemlerin öncelikle şekillendiği kesim bu tabaka oldu. Politik bir varlık gösteremeyen ve daha çok Irak Küıdistanuıdaki mücadelenin bir yankısı olan burjuva milliyetçi Türkiye KDPsi dışında tutulursa, bu Kürt ilerici aydın tabaka, başlangıçta, kendini o dönem büyük bir gelişme ve canlılık yaşayan Türkiye sol hareketi bünyesinde ifade etti. Çoğunlukla da TİP içerisinde. Bu, o dönem Kürdistan'da yaşanan sosyal hareketliliğin toplumsal sorunlar ağırlıklı ve Türkiye'deki genel hareketliliğin organik bir parçası olmasının bir ürünüydü. Kitle hareketliliğinin toplumsal-politik içeriği ve gelişme seyri, birleştirici bir dinamiğe sahipti.

Bu toplumsal-politik gerçeklik, Kürt ilerici aydınlarının politik davranışlarına da yansjyordu. Öte yandan, ulusal soruna duydukları özel ilgiye rağmen, soruna ilişkin bir ideolojik netlikten de henüz yoksundular. Zira geçmişten ideolojik bakımdan devralabilecekleri pek bir şey yoktu. 1940'lara gelindiğinde tümden ezilmiş bulunan Kürt ulusal direnişine feodal öğeler önderlik etmiş, buna feodal-

burjuva bir milliyetçilik ideolojisi eşlik etmişti. 1940 sonrası yaklaşık 25 yıllık boşluk ve ağır asimilasyon uygulamalarının yarattığı zayıflıklar bir yana, bu yeni ilerici aydın tabaka, gerek sosyal konumu gerek ideolojik eğilimiyle, Kürdistan'da modern sınıflaşma döneminin ürünüydü. Ve hem sosyal hem ideolojik bakımdan geçmişten bir kopuşun ifadesiydi. Bu nedenle de geçmişten fazla bir şey alamazdı. Gerçi geçmişin sosyal ve ideolojik etkileri henüz tümden silinmiş değildi. Dahası Irak kendini KDP'si üzerinden yeniden hissettiriyordu. Fakat yine de bu, o gün için son derece önemsizdi.

İdeolojik yönden yalnızca bulanık değil, yanısıra bulaşıktı da. İkili bir ideolojik etkilenme içindeydi. Etki kaynaklarından biri Türkiye sol hareketi, öteki o dönem Irak'taki mücadeleyi belli bir başarı çizgisinde sürükleyen feodal-burjuva milliyetçi KDP idi. Toplumsal konum, toplumsal sorunlara ilgi ve popülist bir sosyalizme eğilim, toplumsal hareketin kendi maddi etkisiyle de birleşince, sözü edilen ikili ideolojik etki kaynağından ağır basanı Türkiye sol hareketi oluyor, öteki tali planda kalıyordu.

1967 yılı sonbaharında gerçekleşen "Doğu Mitingleri"nde Kürt ulusal sorununun "Doğu sorunu" içinde örtük ifade edilişi, Kürt ilerici aydın hareketinin kendini ayrı ifade etmesine bir ilk önemli itki sağladı. Kendini ayrı ifade etmenin bir ilk örgütsel biçimi olarak 1969'da kurulan Devrimci Doğu Kültür Ocakları (DDKO) ise, hem bu itkinin somut bir ürünü oldu, hem de yeni bir sürecin başlangıcı. Bununla birlikte DDKO, o günkü özgün konumuyla, "Doğu sorunu"na özel bir ilginin ötesinde, henüz Türkiye solundan ideolojik ve örgütsel bir kopuşun ifadesi değildi. DDKO'lular TİP ve MDD Hareketi içindeydiler. Kürt ulusal sorununa ilgisizliklerini ve sosyal şoven konumlarını sözde "sınıfsal sorun" gerekçesiyle teorize eden TİP ve MDD Hareketinin sosyalizm anlayışları, popülist-kalkınmacı bir çerçeveyi aşamıyordu. Türkiye sol hareketinin ideolojik etkisi altında bulunan Kürt sol aydın hareketi de, politik yönünü tümden gözardı etmese bile, Kürt sorununu, daha çok "Doğu'nun kalkınması" sorunu çerçevesinde ele almakta, en azından açık planda böyle ifade etmekteydi.

Sömürgeci Türk burjuvazisi, Kürt halkının (sosyal uyanışa

eşlik eden) ulusal demokratik uyanışına 1970 yılı boyunca vahşi yöntemlerle sürdürülen "komando harekatı" ile, bu uyanışın ideolojik-politik taşıyıcısı olan Kürt ilerici aydın hareketine ise 12 Mart dönemindeki "Doğu Duruşmaları" ile yanıt verdi. Doğu Mitingleri yakın dönem Kürt ulusal hareketi tarihinde ilk ciddi sosyo-politik çıkıştı. Doğu Duruşmaları ise ilk ciddi politik-ideolojik çıkış oldu. Sıkıyönetim Mahkemelerinin kürsüleri, Kürt devrimcileri tarafından, Kürt halkının '60'lardaki ulusal-demokratik uyanışına ideolojik bir kimlik kazandırma platformu olarak kullanıldı. '70'lerin ikinci yarısında ulusal sorun temeli üzerinde şekillenip serpilen bir dizi Kürt hareketine dayanak olacak ideolojik-siyasal tezler, ilk ve doğal olarak ilkel biçimiyle, bu platformda formüle edildi.

1965-1971 dönemi, Kürt ulusal hareketi için, Türkiye sol hareketi bünyesinde bir ilk filizlenme dönemiydi. 1974-1980 dönemi ise, Türkiye sol hareketinden ideolojik ve örgütsel kopuş çerçevesinde ve bir küçük-burjuva toplumsal hareketlilik temeli üzerinde gelişip serpilme dönemi oldu.

Doğu Duruşmalarının Kürt ulusal hareketini Türkiye solundan kopmaya götüren diyalektiği şuydu: Kürt devrimcileri, sömürgeci mahkemelerin suçlamalarını cevaplama çabası içinde, kendi ulusal kimliklerinin daha net bir biçimde bilincine vardıkları ölçüde, Türkiye solunun Kürt ulusal gerçeğinden ve onun meşru haklarını savunma çizgisinden uzaklığını gördüler. Bu, kopuşun yolunu açtı. TİP'in 12 Mart mahkemelerinde Kürt sorununa ilişkin olarak takındığı utanç verici inkarcı tutum, bu kopuşu hızlandırdı. '71 Hareketinin reformist gelenekten Kürt sorununu da kapsayan devrimci kopuşu ise, tersten, bir ölçüde yavaşlatıcı ve sınırlayıcı bir etki yaptı. Sonradan bir kısım Kürt devrimci örgütlerinin kuruluşunda ve şekillenişinde önemli roller oynayan bazı Kürt devrimci öğelerinin, yeni dönemin ilk yıllarında, hala THKP-C, THKO ve TİKKO'nun ya içinde ya etki alanında bulunması olgusu, sözünü ettiğimiz bu ikinci etkinin ifadesidir. Daha da önemlisi, '71 Devrimci Hareketi'nin Kürt sorunundaki devrimci çıkışı, sonradan oluşan Kürt devrimci kadro birikiminin, kendini ulusal sorun ekseninde ve Kürt örgütlerinde ifade edenler ile Türkiye devrimci hareketinde ifade edenler olarak ikiye bölmesine yol

açtı. Bu sonuç, ’74-80 döneminde, Kürdistan’daki devrimci politik faaliyete ve etkinliğe de yansıdı.

’74-80 döneminin geniş kitleleri kucaklayan büyük devrimci politik hareketliliği, Kürdistan’da da benzer özelliklerle yaşanıyordu. Ulusal sorundan kaynaklanan özgül durum, sosyal-siyasal hareketliliğin organik bütünlüğünü bozacak düzeyde değildi. Türkiye'nin genelinde olduğu gibi Kürdistan’da da, işçi sınıfının tuttuğu kısmi yere rağmen, devrimci hareketliliğin ekseni kentin ve kırın küçük-burjuva katmanlarıydı. Mücadelenin nabzı bu sosyal taban üzerinde atıyordu. Kürt sol örgütleri bu zemin üzerinde boy verdiler. Bu zeminin heterojen yapısına uygun olarak, kendi aralarında devrimci ve reformist olarak ayrışmakla kalmadılar, her bir kanat da kendi içinde çok sayıda bölünmeye uğradı. Bu ayrışmanın ve iç bölünmenin Türkiye devrimci hareketindeki iç ayrışmaya ve sayısız iç bölünmeye benzerliği dikkate değerdir. Bu yalnızca benzer sosyal zeminlerden değil, yanısıra; benzer siyasal köken ve uluslararası ideolojik kaynaklardan besleniyor olmalarından geliyordu. TİP kökeninden gelen ve uluslararası modern revizyonizmin ideolojik yörüngesinde olanların, Kürt solunun reformist kanadını; daha çok Dev-Genç ve ’71 Hareketi kökeninden gelen ve revizyonizme tavır alanların ise devrimci kanadı oluşturmaları, bu açıdan rastlantı değildir. Kuşkusuz Türkiye sol hareketiyle benzerliğin temelinde, örgütsel kopmaya rağmen hala devam eden mücadele birliğinin ve bu temel üzerinde ideolojik-politik etkilenmenin de büyük payı vardı. Türkiye sol hareketinin o dönemki belli başlı akımlarının Kürt solu içinde birer izdüşümünü bulmak olanaklıydı.

Bunun belki de tek istisnası, şimdi artık tarihsel bir değer kazanmış sonraki pratiğinin de gösterdiği gibi, PKK idi. PKK özgün bir çıkıştı. Bu özgünlüğü yaratan onun kopuş özellikleriydi. PKK, etkisi Güney Kürdistan’daki Barzani hareketi üzerinden yansıyan burjuva-feodal milliyetçilik ile Türkiye sol hareketinin taşıdığı kemalist etkilere karşı sert bir tepkinin ifadesiydi. Kürt sorununun özgün konumunu, özelliklerini ve oluşturduğu tarihsel birikimi en iyi değerlendirebilen hareket oldu.

Elbette bugünle değil fakat 1940’larda başlayan sessizlik dö-

nemi ile kıyaslandığında, '70'li yılların devrimci yükselişi içinde, Kürt halkının ulusal uyanışının, artık modern devrimci temeller kazanmış ulusal eşitlik ve özgürlük mücadelesinin, muazzam bir ilerleme sağladığı görülecektir. Bu uyanış, yalnızca kitlelerin anti-faşist ve anti-sömürgeci politik hareketliliğinde değil, bu hareketliliği sürükleyen çok sayıda ilerici ve devrimci siyasal örgütte, Kürt sorununun tarihsel, kültürel, ideolojik ve politik temellerini ve sorunlarını ele alan sayısız kitap, broşür ve derginin yayınında ifadesini bulmaktaydı. Kürt halkının devrimci mücadelesi, bu sözkonusu dönemde, yalnızca milli eşitsizliğe ve zulme karşı ulusal demokratik değil, yanısıra, ezilen ve sömürülen sınıflar tabanı üzerinde, sermayenin ve toprak sahiplerinin sömürü ve baskısına karşı sınıfsal bir içerik taşımaktaydı. Öte yandan bu dönem, önemli bir kesimi Kürt ulusal devrimci hareketinin ayrı örgütlenme hakkına ve tercihine hala tahammülsüzlük gösterse bile, Türkiye devrimci hareketinin bir bütün olarak, Kürt ulusunun meşru haklarını ve kendi kaderini tayin hakkını savunduğu, milli zulme karşı mücadele ettiği ve bu tutumunu etkilediği kitleler içinde yaydığı bir dönemdi. Bu iki faktör birarada mücadele için birleşik zemini güçlendirdiği gibi, Kürt halkının özgürlük mücadelesi için geniş imkanlar da sağlıyordu.

Kendisi kapitalist gelişmenin, geleneksel ilişkilerdeki çözülmenin, sınıfsal ayrışmanın, modem temeller üzerinde uluslaşmanın zemini üzerinde şekillenen ulusal demokratik uyanış ve özgürlük mücadelesi, güç kazandığı ölçüde, bu süreci, bu kez kendi sosyo-politik devrimci dinamizmiyle tersinden daha da derinleştiriyordu. Geleneksel ilişkileri iyice yıpratıyor, geleneksel güç odakları karşısında bir devrimci mücadele odağı olarak önemli bir rol oynuyordu.

Dünün uysal sömürge Kürdistan'ında bu ulusal uyanış ve devrimci değişim sürecini tedirginlikle izleyen sömürgeci Türk burjuvazisi, 12 Eylül'le birlikte, Kürt halkı ve özellikle bu uyanışın temsilcileri olan Kürt devrimcileri üzerinde, tarihin ve tarihinin en büyük zulümlerinden birini uyguladı. Yürüttüğü kapsamlı savaşla, bu uyanışın uzun bir süre için kökünü kazımak istedi ve başardığını sandı.

Yanılıyordu. Rüzgar ekmişti, fırtına biçecekti.

V

Sömürgeci burjuvazi tarafından 12 Eylül döneminde kökü kazınmak istenen Kürt ulusal hareketi, bugün geniş Kürt halk kitlelerinin ulusal hakları için aktif politik direnişi niteliği kazanmıştır. Bugün Kürdistan'da gitgide derinleşen bir devrimci süreç yaşanmaktadır. Bu, Türkiye'de Kürt sorununun ve Kürt özgürlük mücadelesinin yeni bir tarihsel döneme girişidir. Bu kez artık sorunun modern temeller üzerinde ortaya çıkması değil çok daha ileri bir anlamda, çözüm gündemine girmesi ve çözümünü dayatması anlamında. Yeni dönem Kürt sorununda bir patlama, Kürt özgürlük mücadelesinde ise bir sıçrama dönemidir. Tarihsel inkarcı politikalar çökmüştür. Türk burjuvazisinin Kürt halkının ulusal kimliğini yoketme çabası tarihsel bir iflasla sonuçlanmıştır. Kürt sorunu bugün Türkiye'nin gündeminde birinci sıradadır. Sorun uluslararası kamuoyuna malolmuş, yakın geçmişten farklı olarak, Türkiye Kürt sorununda asıl ilgi odağı haline gelmiştir. Ve en önemlisi, Türkiye Kürdistan'ındaki devrimci gelişmenin önünü kesme sorunu, Türk burjuvazisini aşmış, başta ABD, belli başlı tüm emperyalist mihrakların ortak sorununa dönüşmüştür.

'60'lı ve '70'li yılların ikinci yarısını kapsayan devrimci yükselişler, öncelikle Türkiye'nin metropollerinde başgöstermiş, buradan taşraya yayılmış, bu arada Kürdistan'ı da etkisi altına almıştı.

Yeni dönemde ise gelişme farklı oldu.

Türkiye'nin metropollerinde ve işçi hareketi şahsında kitle hareketi en geri ve barışçıl biçimleriyle bile daha yeni yeni uç veriyoıken, Kürdistan'da PKK önderliğinde gerilla hareketi başgösterdi. Giderek genişleyen ve güç kazanan gerilla hareketinin, köylülüğün, özellikle de yoksul köylülüğün desteği ve katılımı üzerinde geliştiği çok geçmeden daha açık görülür hale geldi. İşçi hareketinin, büyük kentler başta ve Kürdistan kentleri içinde olmak üzere, tarihinin en geniş kitle hareketliliği dönemini yaşadığı bir evrede ise, Kürdistan'daki ulusal özgürlük mücadelesi, kırdan kente yayılan ve sık sık başgösteren militan kitle gösterileri

düzeyine ulaştı.

Türkiye'nin yakın tarihinde gerçekleşen bu üçüncü devrimci yükseliş döneminde ve bugünkü biçimiyle, ilk kez olarak, Kürdistan'daki hareket Türkiye'deki genel hareketten farklılaştı, onu aşan bir gelişme düzeyine ulaştı. Farklılaşma yalnızca her iki bölgedeki hareketin gelişme düzeylerinde değil, toplumsal yapısı ve bileşimi ile harekete geçirici dinamiklerinde de görülmektedir. Türkiye'de işçi sınıfı eksenine oturan hareket, Küıdistan'da yoksul köylülük ekseninde gelişmektedir. Türkiye'de henüz geri bir içerikle de olsa sınıfsal istemlere dayalı bir hareket gelişiyorken, Kürdistan'da ulusal hak istemi belirgin biçimde önplana çıktı.

Sonuncu nokta özellikle önemlidir. Bugün Kürdistan'da, gecikerek gelmiş bir uluslaşmanın ve ulusal uyanışın ulaştığı düzeyden dolayı olduğu kadar, ulusal kimliğine yöneltilmiş yokedici vahşi saldırıya karşı bir tepkinin de ifadesi olarak, ulusal istemlerin belirgin bir biçimde önplanda olduğu bir halk hareketi sözkonusudur. Ulusal varlığı bile kabul edilmeyen ve 70 yıldır tarihten silinmek istenen bir halkın bu davranışı anlaşılır bir durumdur. Patlayan, Kürt halkının devrimci ulusal birikimi ve öfkesidir.

Fakat daha da önemli olanı, buna rağmen gelişen ulusal hareketin taşıdığı derin devrimci ve halkçı toplumsal-siyasal karakterdir. Hareket, omurgasını yoksul köylülüğün oluşturduğu bir devrimci taban üzerinde gelişmektedir. Kürt toprak ağaları ve aşiret reisleri ile çoğu Türkiye'nin büyük kentlerindeki Kürt büyük burjuvaları, hareketin açıkça karşısında yer almaktadırlar. Orta burjuva katmanların katılımı ve desteği ise hem son derece zayıf, hem de aynı ölçüde hesaplı ve temkinlidir. Bugünkü Kürt ulusal hareketinin bu toplumsal karakteri, marksist-leninist teorinin, çağımızda ulusal sorunun özünde bir köylü sorunu olduğuna, onun taşıdığı devrimci dinamizmin bu toplumsal karakterinden kaynaklandığına ilişkin temel tezinin bir doğrulanmasıdır. Hareketi kendini marksist-leninist olarak tanımlayan bir partinin (PKK) sürüklemesi de bu aynı gerçeği kanıtlamaktadır.

Türkiye Kürdistanı'ndaki ulusal hareket, daha şimdiden, feodal bağımlılık ilişkileri içindeki Kürt köylülüğünün uyanışı ve

özgürleşmesi süreci olarak gelişmektedir. Sömürgeci burjuvazinin ulusal boyunduruğunu kırmaya yönelen hareketin, Kürt feodal-burjuva sınıflarını dolaysız olarak karşısında bulmasının nedeni budur. Kapitalist gelişmenin hayli bir süredir çözüp aşındırmakta olduğu geleneksel ilişkiler, feodal ve aşiretsel bağlar ve bağımlılık, köylü hareketi olarak gelişen devrimci ulusal hareketten büyük bir darbe yemektedirler. Hareketin gelişmesi karşısında, aşiret reislerinin, toprak ağalarının, şeyhlerin sömürgeci burjuvaziyle daha sıkı kenetlenmelerinin temelinde, bu devrimci toplumsal-siyasal gelişmeye duyulan gerici sınıf tepkisi vardır. Aynı feodal-burjuva öğelerin, "koruculuk" sistemi içinde, devrimci ulusal harekete karşı devletin yanında savaşmalarının gerisindeki sınıfsal neden de budur. Ulusal devrimci hareketin gelişmesi, Kürdistan'daki feodal kalıntıların ulusal boyunduruğun toplumsal dayanakları* olduğu gerçeğini daha açık görülür hale getirmiştir. Ulusal özgürlük mücadelesi ile feodal kalıntıların tasfiyesi mücadelesi arasındaki kopmaz bağı göstermiştir.

Fakat ulusal köleliğin ve baskının asıl kaynağı ve dayanağı Türk burjuvazisinin kendisi olduğu için, özgürlük mücadelesi asıl olarak, Kürt halk kitlelerinin onun baskı ve sömürüsünden özgürleşmesi mücadelesi olarak gelişiyor. Sömürgeci boyunduruk ve ulusal baskı, temelde, burjuvazinin geniş Kürt köylü ve emekçi kitleleri üzerindeki sınıfsal baskı ve sömürüsünün araçlarıdır. Bu sınıfsal olgu, gelişen ulusal hareketin taşıdığı yoksul köylü-emekçi toplumsal karakteri açıkladığı gibi, ulusal sorunun tam ve gerçek çözümünün neden proleter devriminin bir parçası haline geldiği olgusunu da açıklar.

Yeni dönemde hareketin ulaştığı gelişme düzeyi onu yalnızca uluslararası kamuoyuna maletmekle kalmadı, emperyalist politikanın da temel ilgi konularından biri haline getirdi. Emperyalist dünya düzeninin Amerikalı ve Avrupalı bekçileri, Kürt özgürlük mücadelesinin Türkiye'de kazandığı özsel devrimci dinamikten son derece rahatsızdırlar. Bunun hem Türkiye devrimi için, hem diğer parçalardaki Kürt hareketleri için, hem de bir bütün olarak Ortadoğu'daki devrimci süreçler için taşıdığı anlamı, herkesten daha iyi değerlendirecek durumdadırlar. Bu nedenle, hareketin

önünü kesmek, onu bölgedeki gerici ve emperyalist çıkarlara zarar vermeyecek sınırlar içine çekmek, oluşmuş tarihsel devrimci birikimi boşa çıkarmak, sorunu sistem içinde gerici bir sözde çözüme bağlamak vb. amaçlara dayalı bir dizi politika ve önlem geliştirmektedirler. Türk burjuvazisinin beceriksizliği ve aczi ortaya çıktığı ölçüde ise soruna bizzat el koymak hazırlığındadırlar. Körfez krizi ve savaşı bu tür müdahaleler için emperyalistlere daha geniş imkanlar sağlamış bulunuyor. Bugün devrimci Kürt ulusal hareketi karşısında yalnızca sömürgeci Türk burjuvazisi değil, bir bütün olarak emperyalist dünya duruyor.

Bu açık olgu ise, çağımızda ulusal sorunun, belli bir devletin iç sorunu olmaktan çıkıp uluslararası bir sorun haline geldiğine; aynı şekilde, sorunun devrimci çözümünün de, belli bir devletin ulusal boyunduruğundan kurtulmak gibi dar bir sorun olmaktan çıkıp, ezilen ulusun çalışan ve sömürülen yığınlarının, sermaye iktidarını ve onun emperyalist destekçilerini devirme mücadelesine bağlandığına ilişkin bir diğer temel marksist-leninist tezin somut doğrulanmasıdır.

Emperyalizmin Türkiye'deki Kürt sorununa müdahalesi birbirini tamamlayan bir dizi boyuttan oluşmaktadır.

Türk burjuvazisine uzun zamandır inkarcı politikalarını terketmesi ve bazı kültürel haklar çerçevesinde bir "Kürt reformu"na yönelmesi telkin edilmektedir. Türk burjuvazisinin bu politikaya eğilimi artmakla birlikte, bunu "Kissingeı* formülü" (önce ezsonra taviz ver) çerçevesi içinde uygulamak istemekte, ama bir türlü ezemediği için de, vereceği tavizlerin hareketi daha da alevlendirmesinden çekinmektedir.

Emperyalist girişimin bir öteki boyutu, öteki parçalar, özellikle de Irak Kürdistam'ndaki hareket üzerinde vesayet kurmak ve bunu Türkiye'deki Kürt sorununa doğru genişletmektir. Irak Kürdistanf ndaki burjuva-milliyetçi önderlik bu tür bir vesayete geleneksel olarak yatkın olmuştur ve bu çerçevede, emperyalist planlar ve politikalar için önemli bir dayanak oluşturacak gibi görünmektedir. Feodal-burjuva sınıf konumu temeli üzerinde başka türlü de olamazdı.

Bir üçüncü girişim, bir yandan Kürt sorununa ilişkin olarak

insan haklan ve kültürel haklar çerçevesinde demagojik bir propagandayla Kürt halkına şirin görünmeye çalışılırken, öte yandan devrim ve iktidar hedefinden koparılmış reformist bir programa onay verilerek, reformist Kürt örgütleri aracılığıyla, sorun üzerinde kontrol kurmak isteği ve çabasında ifade bulmakladır. Uluslararası diplomasiden yararlanmak adı altında emperyalist çözümlere bel bağlayan Kürt reformist örgütleri bu politikaya alet olmaktan kaçınmamaktadırlar. Emperyalizmin asıl ve sonuçları Türkiye devrimi bakımından da son derece önemli hazırlığı ise, devrimci sürecin önü alınamaz bir tehlikeli aşamaya ulaşması durumunda, bizzat müdahale etmek üzere bölgede yenj askeri önlemler almakta ifade bulmaktadır. Körfez kriziyle birlikte Ortadoğu'yu fiilen ve muazzam bir askeri güçle işgal eden ABD emperyalizmi, Türkiye'deki askeri varlığını da sürekli takviye etmektedir. Hem Ortadoğu ve hem de özel olarak Kürt sorunu aynı zamanda önemli bir emperyalist rekabet alanı olduğu için, Avrupa'nın belli başlı emperyalist devletleri de ABD'nin bu askeri etkinliklerine kendi güçleriyle katılmaktadırlar. Emperyalizmin Türkiye'de artan askeri varlığı, kuşkusuz yalnızca Kürt sorununa karşı değil, fakat bölgedeki tüm devrimci süreçlere ve bu arada Türkiye devrimine karşı, stratejik hedefleri olan bir hazırlıktır. Türkiye'nin komünistleri ve devrimcileri, daha Körfez krizinin ilk günlerinden itibaren bu basit gerçeğe ittifak halinde işaret ettiler. ABD kendi payına bu hazırlığı, "Çevik Kuvvet" tasarısıyla uzun yıllar öncesinden yapmaktaydı.

Kürt sorununun Kürdistan'm parçalanmışlığından gelen bölgesel karakteri, bu kendine özgü olgu, gerek emperyalizmi gerekse her bir parçayı egemenlik altında tutan sömürgeci devletleri, politikalarını bölgesel çerçevede saptamaya ve uygulamaya götürüyor. Aralarında yıllarca süren savaşlara bile yolaçacak düzeyde gerici çelişkiler olabilen komşu sömürgeci devletler, gerektiğinde Kürt sorununu da birbirlerine karşı koz olarak kullanabildikleri halde, buna rağmen ve temelde, Kürt ulusu üzerindeki sömürgeci egemenliği sürdürmekte birbirleriyle ittifak ve dayanışma içindedirler. Kurtuluş mücadelelerinin kritik safhalarında bu dayanışma açıkça kendini göstermektedir. Gerek

Kürdistan'ın parçalanmışlığı, gerekse emperyalizmin ve bölge gericiliğinin bölgesel politika ve girişimleri, dört ülkedeki genel devrimci süreçlerin Kürt sorunu üzerinden birbirine bağlanmasının ve birbirini etkilemesinin koşullarını oluşturuyor.

Yukarıda özetlenen emperyalist politika ve girişimlere karşı şimdilik en büyük güvence, Kürt ulusal hareketinin (bu politika ve girişimlerin bizzat tasfiye etmeyi amaçladığı) bir devrimci önderlik altımh gelişiyor olmasıdır. PKK şahsında ifade bulan bu önderlik, kııdistan'daki ve Türkiye'deki devrimci süreçler için bugünkü' koşullar altında son derece önemli bir şanstır. Bu nedenle, komünistler, PKK önderliğinde ulusal devrimci hareketi tereddütsüz olarak ve bütün güçleriyle desteklemektedirler.

12 Eylül öncesinde geniş bir örgütler yelpazesi oluşturan Kürt ulusal hareketi, yenilgi ve tasfiyecilik ortamında devrimci ve reformist iki kesin kampa bölündü. Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'daki yeni süreçlerin ardından, reformist kamp, yüzünü hemen tümüyle Batılı emperyalistlere döndü ve sorunun çözümünü onlardan bekler oldu. PKK ise, bazı marjinal çevreler dışında tutulursa, devrimci kanadın hemen tek temsilcisi olarak, kendi deyimiyle "kaynağa" yöneldi. Kürt sorununun temel toplumsal dayanağı olan Kürt yoksul köylülüğünü harekete geçirmeye yöneltti tüm çabasını. Sorunun devrim ve iktidar hedefine bağlı bir devrimci çözümü için büyük bir kararlılık, aynı ölçüde fedakarlık sergiledi.

Kürt halkının onlarca yıllık devrimci ulusal birikiminin bugünkü biçimiyle ve düzeyiyle açığa çıkışında, bizzat kendisi de bu birikimin tarihsel bir ürünü olan PKK'nın oynadığı politik ve askeri rol tarihsel değerdedir. Bundan sonrası ne olursa olsun, bu gerçek şimdiden tarihe malolmuştur. PKK, ulusal sorun ve ulusal hareket çerçevesinde bir öncünün oynayabileceği en ileri rolü, en kararlı, en militan ve gözüpek biçimde oynamıştır. Bu sayededir ki, bugün Kürt ulusal devrimci hareketine tek başına damgasını vuracak bir düzeye ulaşmış, devrimci birikimi kendi yörüngesine almıştır. Bu parti, Kürt sorununun özgül anlamını ve Kürt halkının ulusal devrimci birikimini doğru kavramakla kalmamış, onu harekete geçirmek ve örgütlemek üzere sorunun

asıl toplumsal tabanına, Kürt köylülüğüne yönelmeyi ve ulaşmayı başarmıştır.

VI

Komünistlerin Kürt ulusal sorunu ve hareketi karşısında doğru bir tutum takınmaları, sorunun ve somut gelişmelerin kendilerine yüklediği görevleri doğru ele almaları, bugün, hareketin bugünkü gelişme aşamasında, her zamankinden daha büyük bir önem taşımaktadır. Bu ise, ilkin ulusal soruna ilişkin marksist-leninist teorik-ilkesel çerçeveyi, ikinci olarak Türkiye'nin ve Türkiye devriminin temel gerçeklerini, ve son olarak da Kürt sorununun tarihsel ve siyasal özellikleri ve özgünlüklerini, bu üç temel alanı birarada doğru bir biçimde kavramayı gerektirir. Genel ilkesel tutumda sağlamlığı, sorunun somut ortaya çıkışı ve gelişme seyri karşısında esnek ve yaratıcı bir tutumla birleştirebilmek doğal olarak, öteki sorunlarda ve her zaman olduğu gibi, güçlüğün belirdiği alandır.

Ulusal soruna ilişkin uluslararası tarihsel deneyimin, genel tarihsel gelişme sürecine sıkı sıkıya bağlı olarak ve kuşkusuz marksist sınıf bakışaçısından ele alınışını ifade eden teorik-ilkesel çerçeve, sorunun en kolay kavranabilir alanı görünmekle birlikte, Türkiye'nin somut deneyimi bunun böyle olmadığını göstermektedir. Yakın döneme damgasını vuran devrimci örgütlerin ideolojik-politik şekillenişlerini, yalnızca dünya ölçüsünde ideolojik kargaşanın egemen olduğu bir tarihsel dönemde değil, fakat belki de çok daha belirleyici bir neden olarak, küçük-burjuva bir toplumsal zemin ve politik hareketlilik içinde yaşamış olmaları, ulusal soruna ilişkin bir dizi çarpıklığı da birlikte getirmiştir. Kemalizmin TKP ve '60'lara egemen reformist-darbeci sol üzerinden gelen gerici ideolojik etkisi, bu toplumsal zemin ve kimlik üzerinde, sosyal-şovenizme açılan eğilimleri beslemiştir. Kürt devrimci hareketi ise, aynı toplumsal zemin üzerinde, tarihsel inkar politikalarına, gecikmiş bir uluslaşmaya ve ulusal uyanışa ve Türkiye solunun Kürt sorununa ilişkin bariz tutarsızlıklarına da duyduğu tepki ile, ulusal sorunun eksen alınmasında ve ulusal istem ve özlemlerin ülküleştirilmesinde ifadesini bulan

milliyetçi bir eğilime kaymıştır.

Türkiye devrimci hareketinde soruna ilişkin ideolojik-politik zaafların güçlü olduğu dönem, '70'li yılların yükseliş dönemiydi. Kürt devrimci hareketinde ise, doğal olarak, ulusal uyanışın ulusal istem, özlem ve duygularda güçlü bir patlama olarak ortaya çıktığı şu içinde bulunduğumuz yeni dönemdir. Şunu da eklemek gerekir ki, zaafların güç kazanmasındaki bu dönemsel farkta, öteki etkenlerin yanısıra, Türkiye'nin metropollerinde ve Kürdistan'da devrimci kitle hareketinin gücü ve gelişme seyrindeki eşitsizliğin de önemli bir payı var. '70'lerde Türkiye'nin metropolleri önplandaydı. Bu, "birlik" ve "ortak mücadele" adına, Kürt sorununu Türkiye devriminin sıradan bir eklentisi olarak görme eğilimi içinde, bir ilgisizliği ve tutarsızlığı besliyordu. Bugün ise, Kürdistan'daki hareketin belirgin ve güçlü politik öne çıkışı, Kürt sorununu Türkiye devrimine bağlayan sayısız güçlü bağı önemsememe ya da görmezlikten gelme eğilimi içinde, ulusal dargörüşlülüğü ideolojik planda besleyebiliyor.

Belli bir sınıfsal temel üzerinde ve somut tarihsel etkenlere ve ortama bağlı olarak düşülen bu çarpıklıklara rağmen, Marksizm-Leninizmin ulusal soruna ilişkin ilkeleri ve programı gerçekte yeterince açıktır. Tarihsel deneyim bunu her zaman doğrulamıştır. Dünya komünist hareketinde ve sosyalizm uygulamalarında küçük-burjuva bürokratik yozlaşmalara paralel olarak ortaya çıkan ve proleter enternasyonalizminden ayrılmayı ifade eden milliyetçi anlayış ve uygulamalar ile bugünkü tarihsel sonuçları Marksizm-Leninizme fatura etmek, teoriyi ve tarihsel gerçekleri çarpıtmaktan öte bir anlam ifade etmez.

Sosyalist Ekim Devrimi, ulusal köleliğin, eşitsizliğin, baskının ve boğazlaşmanın temeli haline gelmiş bulunan çağdaş burjuva toplumun ulusal sorundaki çözümsüzlüğünü sergilemekle kalmadı, bir "uluslar hapishanesi" olan Rusya'da ulusal kölelik ve baskıya son vererek ulusların özgürleşmesinin, gelişip serpilmesinin de yolunu açtı. Bu sürece eşlik eden zaaflar tartışılabilir, tartışılmalıdır da. Fakat bugün Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'da birbirlerini boğazlama noktasına gelmiş ulusların, düne kadar, Ekim Devriminin açtığı yolda ve sosyalizmin ulusal özgürlük ve eşitlik temeli

üzerinde, farklı uluslann kardeşçe birliğinin olumlu tarihsel örnekleri oldukları gerçeği üzerine bir tartışma olamaz. Bu aynı ülkelerde, ulusal düşmanlık ve boğazlaşmaların, tam da bu toplumların burjuva yozlaşmasının ardından gelmesi olgusu bile, tek başına bunu kanıtlamaya yeter.

Doğumuna modern ulusların doğumu eşlik etmiş olan kapitalizm, çağdaş emperyalizm aşamasında, ulusal eşitsizlik ve baskının temel kaynağı ve asıl dayanağı durumuna gelmiştir. Kendi ilk tarihsel gelişme aşamasında ve Batı'da, feodal parçalanmışlığı gidererek kapitalist pazar etrafında ulusal birliği ve onun siyasal biçimi olarak ulusal devleti kurmuş olmak anlamında, ulusal sorunu bir biçimde çözmüş olan kapitalizm, çağdaş emperyalizm aşamasında onu yeniden ve bu kez evrensel bir temel üzerinde yaratmıştır. Dünya ölçüsünde iktisadi ve siyasal nüfuz alanları elde etmek ve elde edilenleri korumak çabası, beraberinde ulusların ve ülkelerin çok değişik biçimler altında köleleştirilmesini getirmiştir. Türk burjuvazisi örneğinde olduğu gibi sömürgelerini çok uluslu imparatorluklardan miras olarak devralan burjuva devletler ise, bu egemenliğe kapitalist bir temel kazandırmışlardır.

Kapitalizm koşullarında ulusal eşitsizlik ve baskı, sınıfsal eşitsizlik ve baskının bir görünümü olarak ortaya çıkar. Proletaryanın kurtuluşu genel sorunu çerçevesinde sınıfsal eşitsizlik ve baskının her biçimine karşı mücadele eden komünistler, bu biçimlerden biri olarak, ulusal eşitsizlik ve baskının da kesin olarak karşısındadırlar. Uluslann kölelik altında tutulmasına, ulusal ayrıcalıklara ve baskıya, her türlü ulusal hak eşitsizliğine karşı, kararlılıkla savaşırlar. Uluslann tam hak eşitliğini, bu çerçevede ezilen ulusun kendi kaderini tayin hakkını, ayrılıp ayrı bir devlet kurmak hakkını, kayıtsız şartsız savunurlar. Ulusal baskıya ve zulme karşı, ulusal eşitlik ve özgürlük istemi temelinde şekillenen ulusal hareketin tarihsel haklılığını ve demokratik içeriğini, kesin olarak kabul ederler. Bu sınırlar içinde onu desteklerler.

Bununla birlikte, komünistler, ulusal sorunu kendi başına, kendine yeten, tecrit edilmiş bir sorun olarak ele alamazlar. Bu soruna, proletaryanın devrimci sınıf çıkarları ve tarihsel amaçlan açısından, devrim ve sosyalizm mücadelesinin uluslararası

çıkarları açısından yaklaşırlar. Ulusal ilke ve esaslardan değil, sınıfsal ilke ve esaslardan hareket ederler; tutum, politika ve görevlerini bu İkincileri temel alarak saptarlar. Ne kadar haklı ve meşru olurlarsa olsunlar, ulusal istemleri ve özlemleri kendi başına, kendi içinde bir amaç olarak değil, proletaryanın sınıf çıkarları ve tarihsel amaçlarına bağlı ele alırlar. Tüm bu farklılıklar, milliyetçilik ile sosyalizm arasındaki ilkesel uçuruma işaret eder. Haklı bir temele ve devrimci bir içeriğe sahip olsa bile milliyetçilik ile sosyalizm iki ayrı ilke, iki ayrı platform, iki ayrı sınıf tutumudur. Devrimci milliyetçilik ile sosyalist enternasyonalizm iki ayrı dünya görüşüdür. Bu küçük-burjuva demokratizmi ile proleter enternasyonalizmi arasındaki farklılığa tekabül eder.

Bu nedenledir ki, ulusal eşitsizliğe ve baskıya, her türlü ulusal ayrıcalığa karşı ve ezilen ulusun meşru haklan için, her şeyden önce de kendi kaderini tayin hakkı için kararlılıkla mücadele eden komünistler, kendilerini hiç de yalnızca bununla sınırlamazlar. Bunu, ulusal dargörüşlülüğe, ulusal sınırlılığa, uluslar arasına çitler örme eğilimlerine ve girişimlerine, genel olarak milliyetçiliğin her türlüsüne karşı mücadele ile birleştirirler. İşçi sınıfının milliyetçi ideoloji ve ülkülerle şaşırtılmasına karşı mücadele ederler, bu doğrultudaki çabalara karşı özel bir hassasiyet gösterirler.

Bu komünistlerin ulusal soruna ilişkin ikili, iki yönlü görevleri olduğu anlamına gelir. Bu iki yönlü görev, farklı sınıflardan oluşan bir ulusun ulusal meşru hakları ile ayrı bir sınıf olarak proletaryanın kendi bağımsız sınıf çıkarları ve amaçları arasındaki farklılıktan doğar. Bu farklılığın ortaya çıkardığı en kritik sorunlardan biri, bir devletin sınırları içinde ezen-ezilen tüm uluslardan*ve azınlık milliyetlerden işçilerin her düzeyde mücadele ve örgüt birliğidir. Bu ulusal soruna ilişkin marksist programın temel ilkelerinden biridir. Lenin'in sözleriyle, "*Marksizm'in ulusal programıyla*, *en 'ileri' türden burjuva ulusal programı arasındaki temel fark buradadır"* Çok uluslu belirli bir devletin sınırları içinde, proletaryanın temel sınıf çıkarları ve sosyalizm amacı, farklı ulusal topluluklardan işçilerin en tam ve en sıkı birliğini gerektirir. Oysa aynı devletin sınırları içinde kendini ulusal sorun temeli üzerinde ifade etmiş bir hareket, ulusal sorunun

bu platformdan olanaklı olabilecek en devrimci ele almışını başarabilse bile, farklı uluslardan işçilerin birliğini sağlayamayacağı gibi, konumunun doğası gereği bu birliği böler. Zira ulusal istemlerin en devrimci bir ele alınışı bile, kendi başına işçiler için birleştirici bir temel oluşturmaz. Ancak ortak sınıf çıkarları ve amaçları üzerine oturtulmuş, onun bir parçası olarak ele alınmış ve onunla uyumlulaştırılmış bir "ulusal program"dır ki, nrldı uluslardan işçiler için birleştirici ve kaynaştırıcı bir zemin olabilir.

Kuşkusuz proletaryanın mücadele ve örgüt birliği, soruna marksist dünya görüşünden ve proletaryanın sınıf amaçlarından bakmanın ortaya çıkardığı bir genel ilkedir. Bunu pratikte başarıyla gerçekleştirebilmek ise, ulusal baskıya ve eşitsizliklere karşı mücadele etmek, ezilen ulusun kendi kaderini tayin hakkı doğrultusunda içtenlikle ve kararlılıkla mücadele etmek ölçüsünde olanaklıdır. Bu mücadele olmaksızın, ezen ulusa karşı haklı bir güvensizlik ve kendi ulusunun meşru hakları konusunda haklı bir hassasiyet içinde olan ezilen ulusa mensup bir işçinin, ezilen ulus milliyetçiliğinin tuzağına düşmesini, sınıfsal ülküleri ulusal ülkülere feda etmesini önlemek olanaksızdır. Bu durum, ulusal soruna ilişkin marksist programın bir **bütün** olduğunu, onun ortaya çıkardığı ikili görevlerin de bu bütünlüğü içinde kavranması gerektiğini gösterir.

Türkiye devrimci hareketinin yakın geçmişteki deneyimi ile bugünkü deneyimi birarada ele alındığında, ulusal sorunun marksist ele alınışına ilişkin önemli çarpıklıklardan birisinin, kendini bu ikili görevin **bütünlüğünü** doğru kuramamakta gösterdiği görülür.

Geçmişte, '80 öncesi dönemde ve kuşkusuz yakın zamana kadar, belirli bir devletin sınırları içinde olunduğu sürece milliyet ayrımı gözetmeksizin tüm işçi sınıfının ortak mücadele ve örgütlenmesi doğru ilkesinden hareketle, ezilen ulusun içinden çıkan ve kuşkusuz proletarya dışı sınıflara, esas olarak da Kürt küçük-burjuvazisinin ulusal özlemlerine denk düşen, fakat bütünüyle haklı ve meşru bir temele sahip olan, ayn örgütlenme ve mücadele eğilimlerinin karşısına çıkılıyordu. Farklı uluslardan işçilerin

çıkar ve amaç birliği sorunu, ezilen ulusun meşru haklarının karşısına, kendi kaderini tayin hakkının **bu belli bir tarzda** (ayrı örgütlenme ve mücadele) kullanılmasının karşısına çıkarılabiliyordu. Birincisi adına, İkincisi karşısında gerici bir tahammülsüzlük gösterilebiliyordu. Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkı sorunu karşısında belli sınırlar içinde bir tutarsızlığın ifadesi olan bu durum kuşkusuz yalnızca ideolojik bir kavrayışsızlığın ürünü değildi. Aynı zamanda, sol Kemalizmden gelen tarihsel etkilerin ve devrimci hareketin küçük-burjuva toplumsal zaaflarının bir yansıması idi. Sözkonusu dönem boyunca, genel olarak demokrasi mücadelesi sözkonusu olduğunda küçük-burjuva demokratizmini aşamayan devrimci hareketin, özel olarak ulusal sorun sözkonusu olduğunda "sosyalizm" adına bu tür bir tutarsızlığa düşmesi olgusunu, bu sonuncu duruma bir kanıt saymak gerekir.

Yeni dönemde ise kavrayışsızlık bir başka türlü, bu kez tersinden kendini göstermektedir. Bu kez de, meşru haklara, kendi kaderini tayin hakkına yapılan vurgu ve PKK önderliğindeki devrimci ulusal harekete verilen haklı destek, ulusal ayrım gözetmeksizin tüm Türkiye işçi sınıfının mücadele ve örgüt birliği ilkesinin ele alınışında bir zaafa yolaçabilmektedir. Pratik gelişmelerin bugünkü seyri, ideolojik farkların bulanıklaşması doğrultusunda bir etki yapabilmektedir. Oysa sorun pratik değil, fakat ilkeseldir. Bu yanlışa düşülmesinde, geçmiş şartlanmaların etkisinden kurtulmanın ve geçmişten gelen ezikliğin yolaçtığı tersten savrulmaların olduğu kadar, Kürt devrimci ulusal hareketinin ulaştığı gelişme düzeyinin yarattığı ideolojik baskının da payı var.

Ulusal sorunun sözkonusu olduğu her durumda, özellikle ezilen ulus cephesinde, sınıfsal gerçeklerin kararmasına uygun bir ortam oluşabilmektedir. Ulusal hak ve istemlerin ulusun farklı sınıflarını birleştirebilen ortak niteliği, bunun zeminini oluşturmaktadır. Kürt ulusal hareketinin şimdiki gelişme döneminde olduğu gibi, ulusal uyanış ve mücadele yıllarca bastırılmış ulusal duyguların görülmedik düzeyde bir kabarmasına yolaçabilmekte, bu ise, "ulus" ve "ulusal haklar" vurgusu içinde, sınıf ve sınıfsal çıkarlar gerçeğini karartabilmektedir. Bu anlamda, bu dönemin

yaygın "Kürtler" vurgusu, bir tür ulusal popülizmi yansıtmaktadır.

Fakat kuşku yok, tüm geri bıraktırılmışlığma rağmen, Kürdistan'da kapitalizm bir hayli mesafe almıştır ve "Kürtler" artık modern sınıflardan oluşan bir ulustur ve kendi içlerinde uzlaşmaz sınıf çıkarlarıyla bölünmüş durumdadırlar. Modern sınıflara bölünmüş bir ezilen ulus sözkonusu olduğunda ise, ulusal haklar sorunu objektif olarak ortak bir dava gibi görünse bile, **her bir sınıfın bu soruna yaklaşımı ve çözüm önerisi farklıdır.** Bu farklılığı yaratan, doğal olarak, sınıf konumu ve çıkarlarındaki farklılıktır. Ulusal soruna bakış ve ulusal istemler, **sınıf çıkarları prizmasından yansıyarak,** şu veya bu "ulusal program" şeklini alır. En genel çerçevede ele alındığında ulusal hareket içinde tanımlanabilecek belli başlı siyasal akımlar (partiler, gruplar vb.) arasındaki temel farklılıklar, özünde, ezilen ulusun farklı sınıflarının, ulusal soruna kendi farklı sınıfsal konum ve çıkarlarından bakmasının politik ifadeleri olmaktan başka bir anlam taşımaz. Ulusal hareketin iç bölünmesi, Kürdistan'daki sınıfsal bölünmenin bir tezahürüdür. Kürt büyük burjuvazisinin, aşiret reislerinin, toprak ağalarının, şeyhlerinin ulusal harekete düşmanlığı da, aynı şekilde, kendine uygun bir sınıfsal mantığa sahiptir. Ulusal istem ve özlemleri, görünürde sınıfsal kaygılardan uzak ve en saf biçimiyle ülküleştiren küçük-burjuvazi bile, ulus içinde **ulusal istemlere dayalı** bir ulusal uzlaşma zemini arayan bu tutumuyla, aslında kendi **ara sınıf konumunu** yansıtmış olmaktadır.

Bu çerçeveden bakıldığında, bugünkü devrimci ulusal hareketin, gerçekte "Kürtler" içindeki bir sınıfsal kutuplaşmanın ifadesi ve temsilcisi olduğu tartışma götürmez. Köylü hareketine ve giderek kent küçük-burjuvazisi ve yoksullarına dayanan toplumsal karakteri, devrimci siyasal kimliği, önderliğinin sosyalizme yönelik eğilimi, tüm bunlar bu sınıfsal kutuplaşmayı açıkça yansıtıyor ve hareketi Kürt feodal-burjuva sınıflarından ayırıp Türk emekçi sınıflarına yaklaştırıyor.

Fakat yine de bu, bu halkçı-devrimci taban üzerinde bile ulusal hareketin heterojen sınıf yapısını ortadan kaldırmıyor. Belki

daha da önemlisi, hareket geliştiği ölçüde, hiç değilse şimdiki seyri gözetildiğinde, henüz zayıf da olsa, ara sınıfları da içine alarak bu heterojen yapısını da birlikte geliştiriyor. "Ulusal Kurtuluş Cephesi" mantığı içinde bu doğal görünebilir ve kuşkusuz bir bakıma öyledir de. Her ulusal hareket kendi dar sınırları içinde ulusun farklı sınıf ve tabakalarını bir araya toplar, bu çerçevede bir ittifak ve uzlaşmayı temsil eder. Bugün Türkiye Kürdistanf nda bu bir somut gerçeklik olarak yaşanmaktadır.

Nedir ki nesnel olarak Türkiye'nin geneline hakim modern sınıf ilişkileri içinde şekillenmiş olan ve öteki milliyetlerden işçilerle üretim süreci içinde kaynaşmış bulunan Kürt işçi sınıfı, kendini ulusal istemlerin ve mücadelenin dar platformunda değil, sınıfsal mücadele ve amaçların geniş platformunda ve tüm öteki milliyetlerden sınıf kardeşleriyle birlikte ifade etmek durumundadır. Sınıfsal konumu ve çıkarları, sosyalist idealleri, enternasyonalist bakışı, bunu gerektirir. Bu ise **mücadele ve örgüt birliği** ilkesinde anlamını bulur. Kürt işçisinin buna aykırı her tutumu, kendi sınıf konumu, çıkarları ve amaçları konusundaki bilinçsizliğinin ya da yeterli bir politik sınıf bilincinden yoksunluğunun göstergesi olabilir ancak.

Kürt işçisi ulusal istemlere elbette kayıtsız kalamaz. Her şey bir yana, ezilen ulusun bir mensubu olarak, ulusal baskı ve eşitsizlikler bizzat onu da dolaysız olarak etkilemektedir. Fakat o, ulusal istemlerin kendi içinde sınırlandırılmasına ve anaçlaştırılmasına karşı durabilecek biricik devrimci enternasyonalist sınıfın bir bireyi olarak, ulusal soruna içinden değil dışardan, ulusal çitleri aşan proleter sınıf konumundan bakar. Ulusal soruna tepkisini sınıfsal tepkisinin bir uzantısı olarak ve genel sınıf çıkarlarıyla uyum içinde ifade eder. Böyle olunca, sınıf bilincine sahip bir Kürt işçisinin ulusal hareket içinde eriyen, ya da onunla özdeşleşen dar amaçları olamaz. Kürt işçisi ulusal soruna ilişkin tutumunu proleter sınıf mücadelesinin genel amaçları içinde anlamlandırır. "Kürtler"in karşı karşıya bulunduğu ulusal özgürlük sorunu ile Türkiye işçi sınıfının karşı karşıya bulunduğu sosyalizm sorunu arasındaki ilişkiyi, bu İkinciden giderek ve bu temel üzerinde kavrar. Bu, belli bir devletin (somutta TC'nin) sınırları içinde

milliyet farkı gözetmeksizin tüm Türkiye işçi sınıfının mücadele ve örgüt birliği ilkesinde ifadesini bulur.

Soruna işçi sınıfının tarihsel amaçlan ve sosyalizmin genel çıkarları açısından bakan komünistler, mücadele ve faaliyetlerini bu perspektif içinde sürdürürler. Bu ikili görevin öteki boyutuyla, ulusların tam hak eşitliği ve kendi kaderini tayin hakkı için kararlılıkla mücadele etmek göreviyle, hiç bir biçimde çelişmez. Tersine, ancak bu İkincisinde yeterli içtenlik ve kararlılık sergilendiği ölçüde, birincisinde, ezen ve ezilen ulustan proleterlerin sınıf birliğini sağlama çabasında, başarı sağlanabilir. Bu iki görevi birbiriyle bağdaştırabilmek, ulusal soruna ilişkin proleter devrimci politikanın en kritik alanlarından biridir.

VII

Soruna bir de objektif gerçeklikten bakalım. Kürdistan tarih içinde zorla bölünmüş, paylaşılmış ve sömürgeleştirilmiş bir ülkedir. Bu, bugünkü ulusal özgürlük mücadelesinin son vermek istediği tarihsel ve siyasal bir haksızlıktır. Fakat bu aynı zamanda, beraberinde siyasal mücadelenin çerçevesi için belli kesin sonuçlar da yaratmış, tarihsel ve siyasal bir gerçekliktir. Bu öylesine açıktır ki, ulusal haklar mücadelesini eksen alarak şekillenen Kürt ulusal örgütlerinden her biri, belli bir sömürgeci devletin egemenlik alanını esas alarak, kendileri de bu gerçeği hesaba kattıklarını göstermiş oluyorlar. Bu bir zorunluluk olarak kendini dayatıyor. Zira her bir ülkede sosyo-ekonomik ve sosyo-politik koşullar, mücadelenin güçleri ve sorunları, müttefikleri ve düşmanları, sorunun ortaya çıkış şekli ve düzeyi, sürükleyici güçleri vb., temelli farklılıklar göstermektedir. Sömürgeci devletlerden birinin egemenlik alanında mücadele veren bir ulusal hareketin, aradaki çelişkiler temeli üzerinde, öteki sömürgeci devletlerden şu veya bu biçimde yararlanmak istemesinin objektif temeli de, bu objektif farklılıklardır.

Ulusal özgürlük mücadelesinin iç siyasal dinamizmi, güçlenen ulusal bilinç ve duygular, farklı parçalar arasındaki karşılıklı etkilenme ve yakınlaşmayı günbegün güçlendiriyor ols£ bile, mücadele

koşullarının farklılığında ifadesini bulan objektif gerçeklik, sorun çözülene kadar temelde değişmeden kalacaktır. Elbette bu mücadelenin bölgesel (tüm Kürdistan'ı kucaklayan) boyutları vardır. Bağımsız birleşik Kürdistan istemi, tarihsel ve siyasal bakımdan meşrudur. Fakat mücadele karşı konulmaz bir zorunlulukla, asıl şekillenişini her bir sömürgeci devletin sınırları içinde bulacaktır. Somut olarak bulmaktadır da. Herşey bir yana, mücadele dört ayrı istikamete, yani dört ayrı düşmana, dört ayrı devlete, dört ayrı burjuva sınıf iktidarına yönelmektedir. Tek başına bu siyasal neden bile bu farklılığı koşullandırmaktadır.

Birleşik ve özgür bir Kürdistan'a gidiş de ancak bu gerçekliği hesaba katarak yürütülen bir mücadele ile olanaklı olacaktır. Bunun yolunu açmada Türkiye Kürdistanı özel ve ayn bir konuma sahiptir. Kürdistan'ın coğrafya ve nüfus olarak en büyük, kapitalist gelişme bakımından en ileri, işçi sınıfının en gelişkin, mücadelenin yanısıra modern devrimci akımların ve sosyalizm potansiyelinin de en güçlü olduğu parçası durumundadır. Bütün bu özellikleriyle Kürdistan'ın kalbi durumundadır. Öteki parçalardaki süreçleri siyasal bakımdan gittikçe daha çok etkileyecek, giderek kendi etki alanı haline getirecektir. Birleşik bir mücadele içinde sömürgeci Türk burjuvazisinin alaşağı edilmesiyle doğabilecek sosyalist bir Türkiye ve tam özgürlüğüne kavuşmuş bir Türkiye Kürdistanı, tüm Kürdistan'ı özgürlüğüne götürecek sürecin ilk ve sonucu tayin edici halkası olacaktır.

Bu perspektifi taşımak ve bu hedefi gözetmek, mücadelenin objektif zorunluluklarına ilişkin bugünkü gerçekleri hesaba katmak gereği ile hiç bir biçimde çelişmez.

Kürdistan'ın yeni bir bölünmeye yolaçan son paylaşımı yüzyılın ilk çeyreğinde sonuçlandı. Aradan geçen yaklaşık 70 yıl içerisinde her bir parçadaki iktisadi, sosyal ve siyasal şekilleniş süreçleri, bağlı bulunulan sömürgeci bünyeye göre oluştu. Sömürge statüsü ve sömürgeci egemenlik de zaten ifadesini temelde bu gerçeklikte bulmaktadır. Sömürgeciliğin kapitalist temeller kazanması ve yaşananan kapitalist gelişme, bu olguya daha açık bir nitelik kazandırmıştır. Bunun en belirgin olduğu ülke, kapitalist gelişmenin en ileri ve tüm Cumhuriyet dönemi boyunca milli baskı ve asimilasyon ça-

basının en ağır olduğu Türkiye'dir. Bugün ileri bir düzey kazanmış bulunan ulusal siyasal uyanış içinde kendi ulusal kimliklerini bulan Kürtler, öte yandan, iktisadi, sosyal, kültürel ve siyasal her düzeyde Türklerle kuvvetli bir biçimde içiçe geçmişlerdir. Kapitalist gelişmenin yarattığı iktisadi temeller, her iki ulusun iktisadi, toplumsal ve siyasal yaşamını bütünleştirmiş, sayısız bağlarla birbirine bağlamıştır. Örneğin Kürt işçi sınıfı kavramı, bugün ancak Kürt kökenli işçileri anlatan bir ulusal kimlik soyutlaması düzeyinde bir anlam taşır. İktisadi ve toplumsal düzeyde ise ayrı bir Kürt işçi sınıfı değil, üretim süreci içinde bütünleşmiş organik bir bütün oluşturan çokuluslu Türkiye işçi sınıfı var. Bu büyük metropollerde olduğu gibi, Kürdistan'ın sanayinin az çok geliştiği belli başlı kentlerinde de böyledir. Bugün hala esas olarak kırlarda ve ulusal bakımdan homojen köylü tabanı üzerinde gelişen ulusal hareket, etkisini kentlere taşıdığı ölçüde, bu objektif gerçeklikten kaynaklanan sorunun yarattığı güçlükler ve çelişkilerle kaçınılmaz bir biçimde yüzyüze kalacaktır.

İki ulusun bu içiçe geçmişliği kuşkusuz sömürgeci kölelik temelinde ve milli baskı p litikaları eşliğinde olmuştur. Bunu tarihsel olarak mahkum etmek, bugünkü ulusal kölelik ve eşitsizlik ilişkilerine kesin bir biçimde son vermek için mücadele etmek, bunun için de ezilen ulusun kendi kaderini tayin hakkını, ayrılıp ayrı bir devlet kurma hakkını kayıtsız şartsız savunmak görevi ile, iktisadi temeller üzerinde yükselen bu kaynaşmışlığın ilerici anlamını ve sonuçlarını birbirinden ayırdetmek, marksist-Ieninist bakış açısının önemli göstergelerinden biridir.

Yalnızca iki ulusun bir içiçe geçmişliği değil, bu temel üzerinde, sınıfsal esaslara göre bir ortak bölünmüşlüğü .Tçeği ile de yüzyüzeyiz. Modern sınıflaşmanın ileri bir düzeyi yansıttığı Türkiye'de, bu olgu çok daha belirgindir. Kürdistan'dan Türkiye'nin metropollerine göç, aynı zamanda, sermaye biriktirmiş toprak sahipleri ve tüccarlar ile yıkıma uğramış köylüler ve zanaatçıların göçüdür. Birinciler Türk burjuvazisiyle kaynaşırken, İkinciler üretim süreci içinde Türk ve öteki milliyetlerden işçilerle birleşmekte ve kaynaşmaktadırlar. Bugün Türkiye'nin batısında yaklaşık 3 milyon Kürt yaşamaktadır. Türkiye işçi sınıfı içinde ve özellikle

büyük kentlerde, Kürt işçileri önemli bir oran oluşturmaktadırlar. Mücadele içindeki yerleri ise, ulusal ve sınıfsal çifte baskının doğal bir sonucu olarak, sayısal oranlarıyla kıyaslanmayacak derecede daha ağıiıklıdır. Üretim ilişkileri nesnel temeli üzerinde, her iki ulustan sömürücü ve mülk sahibi sınıflar ile sömürülen emekçi sınıflar, karşıt kutuplarda birleşmişlerdir. Bu objektif konum sınıf mücadelesinde, öznel planda ise jlyasal kutuplaşmalarda, açıklıkla izlenebilmektedir. Ulusal sorunun, kendini bir pazar savaşımı, sorunu olarak değil fakat açıkça bir köylü sorunu olarak, devrimci-halkçı bir özle ortaya koyması, kendi özgün temeli üzerinde gelişen ulusal hareketin ise bu niteliği açıkça yansıtması, aynı şekilde bunun göstergeleridir. Bu aynı zamanda Türkiye Kürdistanı'nın İran ve Irak Kürdistanı'ndan belirgin bir farklılığıdır da.

Bu objektif temel üzerinde Kürt sorunu ve çözümü, Türkiye devriminin bir parçası haline gelmiştir. Devrimci ulusal harekelin ulusal sorun özgün temeli üzerinde ve bugün için kendi mecrasında gelişiyor olması, bu temel gerçeği anlamakta güçlükler yaratabilmektedir. Kürdistan devriminin artık kendi ayrı mecrasına girdiğini, bunun onu kendi ayrı ve özgün çözümüne götüreceği düşünülebilmektedir. Fakat bu dar ve yüzeysel bir bakışın ifadesi ve geçmişteki göz yanılgısının bugünkü tersten bir yansıması olabilir ancak. '60'lı ve '70'li yıllarda, Türkiye'nin metropollerinde büyük bir güç kazanan devrimci süreçler, Kürt sorununun ifade ettiği özgün anlamı ve çelişkiyi yeterli biçimde hesaba katamamak yanılgısına yol açmıştı ve bu yanılgı, bir kesim Kürt devrimcilerin kendi yollarını ayırmasında önemli bir rol oynamıştı. Bugün ise, ulusal hareketin büyük bir patlama yaşaması ve kendi özgün temeli üzerinde belirgin şekilde öne çıkışı, bu kez tersinden bir yanılgıyı beslemekte, Kürt sorununu ve Kürdistan'daki devrimci süreçleri Türkiye devrimine bağlayan nesnel dinamikleri ve sayısız nesnel bağı yeterince değeıiendirememeye yolaçabilmektedir. Devrimci ulusal hareketin (PKK) Kürt sorununun gelişme seyrine ilişkin ideolojik rüzgarı ise bu yanılgıyı ayrıca güçlendirmektedir.

Kürt devrimci köylü dinamiği üzerine oturan ulusal hareketin bugünkü gelişme seyri, onun taşıdığı özgün niteliği ve olanakları

açıklıkla ortaya sermiş bulunuyor. Fakat, soruna uzun dönemli olarak bakıldığında, devrimci süreçlerin gerçek çehresini ve çerçevesini pratikte netleştirecek asıl toplumsal dinamik, bugün yeni ve fakat etkileyici bir tarzda harekete geçmiş bulunan, ne var ki henüz kendi devrimci politik rayına oturmamış olan işçi sınıfıdır. Ve tekrar ediyoruz; ulusal bileşim bakımından organik bir bütün oluşturan Türkiye işçi sınıfı içinde, Kürt işçilerinin özgül bir ağırlığı vardır ve kuşku duyulmasın, politik sınıf bilinci ve örgütlenmesindeki gelişmeye bağlı olarak, bu ağırlığın, Kürt sorununun çözüm tarzına özel bir etkisi olacaktır. Bunun kendi sınıf çıkarları ve hedefleri doğrultusunda olması ise doğaldır.

Fakat süreçlerin bugünkü gelişme düzeyi ve seyri esas alındığında bile dikkate değer olan bazı olgular var. Kürt devrimci ulusal hareketinin bugün için kendi mecrasında gelişiyor olması, Türkiye'nin ve Kürdistan'ın devrimci dinamiklerini ve süreçlerini birbirine bağlayan temel etkenleri geçersiz kılmadığı gibi, tersine, aradaki bağı açığa çıkaran önemli bazı sonuçlar sergilemektedir.

Bir kez gerilla hareketi olarak başlayan süreç, kitle desteği alıp bu desteği kentlere doğru geliştirdiği ölçüde, bu son alandaki mücadelenin mantığı ve sorunları, **süreçler arasındaki bağın dolaysızlığını** belirgin bir biçimde ortaya çıkarmaktadır, bu bir. İkincisi, ulusal hareketteki gelişmeye ve Kürt işçileri üzerinde yarattığı siyasal ve duygusal etkiye rağmen, Türkiye işçi sınıfının somut düzeydeki örgüt ve mücadele birliği, güçlü, nesnel ve organik temelinden dolayı, herhangi bir biçimde bozulmamakta, dahası, devrimci ulusal hareketin olumlu siyasal etkisi Kürt işçileri üzerinden işçi hareketine de yansımaktadır. Üçüncüsü, örgütsel ayrı varoluşuna rağmen, Kürt devrimci hareketi ile Türkiye devrimci hareketi arasındaki yakınlaşma, dayanışma ve mücadele birliği, ilerleyen devrimci sürecin etkisi altında her zamankinden daha güçlü bir hale gelmektedir. Ortak zemin ve mücadelelerin ortak kaderi, birleştirici bir rol oynamaktadır. Ve son olarak, ulusal uyanışın düzeyine ve Kürdistan'da devrimci süreçlerin katettiği mesafeye rağmen, devrimci ulusal hareket, Kürt devrimci kadro ve aydın birikiminin önemli ve **fakat yalnızca bir bölümünü** kendi çatısı altında toplamaktadır. Geriye kalanı ise, kendini kuvvetli

ve ısrarlı bir biçimde, kendisine destek veren işçi ve emekçi tabanı ile birlikte, Türkiye devrimci hareketinin geneli içinde ifade etmektedir. Marksist sınıf bilincinin getirdiği ideolojik tercihin ötesinde, bunun genel olarak ortak nesnel temeli, iki halkın kaynaşmışlığı ve Türkiye devriminin Kürt sorununu da kucaklayan objektif karakteridir. Bir başka deyişle, ulusal sorunun oluşturduğu özel devrimci süreci Türkiye devriminin geneline bağlayan sayısız bağdır. Bunu "ulusal duygu ve bilinç yetersizliğine yormak kolaycılığı, milliyetçi bir ideolojik tema olmaktan öte bir değer taşımaz. Karmaşık süreçlerin, sorunların ve çelişkilerin üstüste binip içiçe geçtiği bir toplumda, tüm temel sorunlar karşısında tutumlar, ulusal değil fakat sınıfsal esaslara göre oluşur. Tıpkı, ulusal sorunu eksen alan bir gelişmenin de, gerçekte son derece açık bir sınıfsal mantığı yansıtıyor olması gibi. (Şu veya bu sınıfın mantığı olabilir, fakat asla proletaryanınki değil.)

VIII

Ulusal sorunun da bir yansıması olarak Kürdistan'da feodal kalıntıların hala süregelen belli bir ağırlığına rağmen, Türkiye genel planda kapitalist ilişkilerin egemen olduğu bir ülkedir. Modem sınıflar olarak burjuvazi ve işçi sınıfı toplumun genelinde karşı karşıya bulunmakta, toplumsal çatışmanın etrafında şekillendiği eksenin karşıt kutuplarını oluşturmaktadırlar. Feodal kalıntılar, siyasal özgürlük, bu kapsam içinde düşünülmesi gereken ulusal sorun, burjuva-demokratik gelişmenin henüz çözülemeyen sorunlarıdır. Nedir ki, mevcut iktidarın sınıf niteliği ve toplumsal çatışmanın ana ekseni, bu sorunların çözüm şeklini de kendiliğinden belirginleştirmektedir. Tüm bu sorunların çözümünün önündeki engel, burjuva sınıf iktidarı ve onun gerisindeki uluslararası sermaye cephesidir. Çözüm yolu burjuvaziyi devirmek ve uluslararası sermaye cephesini yarmaktan geçmektedir. Bu ise, objektif olarak, Türkiye işçi sınıfının ve onun önderliği altında kentteki ve kırdaki emekçi müttefiklerinin başarabileceği bir tarihsel görevdir. Bu özellikleriyle proleter sosyalist nitelikte olan Türkiye devrimi, burjuva gelişmenin çözemediği demokratik sorunları da, kendi

kapsamı içinde ve "geçerken" çözecektir.

Kürt sorunu, ulusal sorunun kendine özgü niteliği gereği, kendi sınırları içinde burjuva-demokratik bir nitelik taşır. Fakat bu hiç de, çözümünün demokrasi sınırları içinde düşünülmesi gerektiği anlamına gelmez. Yalnızca Türkiye devriminin bugünkü kendine özgü karakterinden dolayı değil. Kürt sorununun, kendi nesnel (demokratik) karakterine rağmen, kendinden ileri bir devrim sürecinin bir bileşeni olarak belirlemesi olgusundan dolayı da değil. Fakat daha da önemli bir neden var: "*Burjuva toplum ulusal sorunun çözümünde tamamen iflas etmiştir.* " *"Leninizm tanıtlanıl ştır ki, ve emperyalist savaşla Rus devrimi doğrulamıştır ki, ulusal sorun, ancak proletarya devrimi ile birlikte ve bu devrimin tabanına dayanılarak çözülebilir. "* Burjuva toplumun ulusal sorunun çözümündeki iflası, bu açık gerçek, yalnızca, Birinci Emperyalist Savaş sonrasının ve Ekim Devriminin ortaya çıkardığı tarihsel sonuçların, o günün marksistlerince bir teorik genellemesi değildir. Sonraki bütün bir tarih de bunu ayrıca ve açıklıkla göstermektedir. Günümüzün olayları ise buna sayısız yeni ve canlı kanıt oluşturmaktadır.

Bu nedenle, ulusal dava gütmeyen, fakat ulusal sorunun toplum yaşamı ve tarihsel gelişme içindeki anlam ve öneminin bilincinde olan komünistler, bu sorunu proletaryanın iktidar mücadelesi kapsamı içinde, burjuvazinin devrilmesi ve proleter devrimin zaferi perspektifi içinde ele alırlar. Sorunun tam ve gerçek çözümü ancak bu çerçevede olanaklıdır. Genel teorik ve tarihsel gerçekler kadar, Kürt sorununun bölgesel özellikleri ve bölge gerçekleri de bu çerçeveyi zorluyor. Bugün hala Musul-Kerkük üzerinde tarihsel hak iddia edebilen, Güney Kürdistan üzerindeki emellerini gizlemeyen sömürgeci Türk burjuvazisi, bir sınıf olarak devrilip tasfiye edilmeden, Kürt sorununun az çok tatmin edici bir çözümünü düşünmek, gerçeklerden kopmak, hayal dünyasında yaşamak anlamına gelir.

Kendi mecrasında gelişen devrimci ulusal hareket, kendi öz gücüyle bugün sorunu çözüm gündemine sokmuş bulunuyor. Ama çözüm gündemine girmek ile çözüme kavuşmak arasında her zaman önemli bir mesafe vardır. Onlarca yıldır kendisini çözüm gündemine

sokmuş bulunan, fakat hala çözülemediği gibi, bugün trajik bir biçimde emperyalist politikaların etki alanı haline gelen Güney Kürdistan'daki hareketin deneyimi de,bu gerçeği ortaya koymaktadır. Türkiye Kürdistanı'nda sorunun kendi öz devrimci birikimiyle çözüm gündemine girmiş olması, onun kendi sınırları içinde bir çözümünün son derece güç olduğunu, asıl çözümün sömürgeci Türk burjuvazisini bir sınıf olarak tasfiyeden geçtiğini, gitgide daha açık gösterecektir.

Elbette tüm bunlar proleter sınıf perspektifinden bakışın ve bu bakış çerçevesinde, sorunun gerçek ve kalıcı bir çözümünü düşünmenin ve gözetmenin ifadesidir bizim için. Ve tüm bunlar, Kürt sorununun burjuvazi devrilmeden belli kısmi çözümleri olamayacağı anlamına gelmez. Bugünkü devrimci ulusal özgürlük mücadelesi, önceden düşünülemeyecek bir dizi özel etkenin kesiştiği kendine özgü belli koşullarda, pekala zafer de kazanabilir. Pratik güçlükleri ne kadar büyük olursa olsun, soyut planda bu olasılık reddedilemez. Kürdistan'daki devrimci sürecin kendi yolunu açarak zafere ulaşacağı böyle bir durumda, onu sonuna kadar ve kararlılıkla desteklemek komünistlerin görevidir. Bu, Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını içtenlikle savunmanın ve Kürt ulusunun devrimci iradesine saygının gereği olduğu kadar, tartışmasız olarak proletaryanın da devrimci çıkarlarınadır. Zira sömürgeci köleliğin devrimci temeller üzerinde sona erdirilmesinden, devrimci proletarya hareketi her halükarda kazançlı çıkacaktır.

Öte yandan, bölgedeki statükonun oynak dengeleri içinde, emperyalizmin de rızası hatta desteği ile, yeni bir sınıflı Kürt devletinin kurulması da pekala mümkündür. Böyle bir durum proleter devrim sürecinin önemli bir devrimci dinamiğinin bir biçimde boşa çıkartılması anlamına gelse bile, biz bu tür bir ayrılmaya da karşı çıkmaz, olayların anlamını Kürt emekçi sınıflarına açıklamakla yetiniriz. Yeni bir sınıflı devlet olarak varolmak, ulusal kendi kaderini tayin hakkını kullanmanın en geri bir biçimi olsa bile, Kürtlerin de meşru bir hakkıdır. Buna karşı çıkmak bugünkü statükoyu (devlet sınırlarını) savunmak anlamına gelir ki, bu duruma düşenleri sömürgeci Türk burjuvazisinin şoven destekçileri ve uşakları haline getirir.

Bugün Kürdistan'da ulusal istemlerin ve hareketin taşıyıcısı olarak harekete geçmiş bulunan toplumsal güçlerin sınıf karakteri, Kürt sorununu Türkiye devrimine bağlayan bir başka nesnel temeldir. Hareket halinde olan ve en büyük kararlılıkla mücadele edenler, yoksul köylülük ile kent emekçileridir. Bunlar ise, sömürgeci Türk burjuvazisiyle yalnızca ulusal değil, uzlaşmaz sınıf çelişkileri de olan toplumsal katmanlardır. Burjuvaziye karşı iktidar savaşımında Türkiye işçi sınıfının, temel müttefikleri durumundadırlar. Sınıfsal istemlerini henüz açık olarak ifade ediyor olmasalar bile, bu emekçi kimliğin dinamizmi onları kendi mülk sahiplerinden uzaklaştırmakta, Türkiye işçi sınıfına ve Türkiye'deki devrimci sınıfsal süreçlere yakınlaştırmaktadır. Bugünkü hareketin bu emekçi tabanına dayalı olarak ve devrimci bir temel üzerinde gelişiyor olması, aynı şekilde, Kürt feodal-burjuva sınıflarının harekete düşmanlığının, Kürt ara katmanlarının ise harekete ürkek ve temkinli yaklaşmalarının asıl nedenidir. Sınıfsal çıkarlar, Kürt feodal-burjuva sınıfları Türk burjuvazisinin kucağına itmiştir. Kürt orta burjuva katmanlarını, reformist bir program temelinde, aynı burjuvaziyle uzlaşmaya itiyor. Kürt yoksul köylülüğünün nesnel konumu ise, onu bir başka güce, Türkiye işçi sınıfına yakınlaştırıyor.

Türkiye işçi sınıfının organik bir parçası olan Kürt işçi sınıfı ise, objektif konumu açısından, aynı anda ulusal ve sınıfsal olmak üzere ikili bir tarihsel görevle yüzyüze bulunmaktadır. Doğaldır ki sınıf bilinçli her Kürt işçisi, proleter sınıf görevlerini önplanda tutacak, ulusal sorundan kaynaklanan görevleri buna uygun ele alacaktır. Türkiye işçi sınıfı için siyasal özgürlük mücadelesinin sosyalizme bağlı ele alınması perspektifinin Kürt işçisi için özgül anlamı, ulusal kurtuluşu sosyal kurtuluşa bağlı olarak ele almakta ifadesini bulacaktır. Bunu yapamadığı ya da ilişkiyi tersten kurmaya kalktığı ölçüde, öteki milliyetlerden sınıf kardeşlerinden kopmuş olacak, en iyi durumda Kürt küçük-burjuva devrimci demokrasisinin (milliyetçiliğinin) yedeğine düşecektir. Ulusal özlemleri ülküleştirmek, "ulusal dava" gütmek, bir proleter sınıf bireyi için, kendi sınıf konumundan, sosyalizm ve enternasyonalizmden uzaklaşmak anlamına gelecektir.

IX

Tarihsel önemde bir siyasal başarının onurunu taşıyan PKK'-nın ideolojik konumuna da buradan yaklaşmak' gerekir. PKK kendini marksist-leninist olarak görmekte, sosyalizme bağlılığını bildirmekte, kendini Kürdistan işçi sınıfının politik öncüsü olarak tanımlamaktadır. Tartışmasız olan devrimci kimlik temeli üzerinde, tüm bu iddialar içtenlikli olabilir ve öyledir de. Ne var ki, modem sınıfların oluştuğu, bu çerçevede sosyalizm sorununun gündeme girdiği ve tüm milliyetlerden işçi sınıfının organik bir bütün oluşturduğu bir toplumda, ulusal özlemleri, istemleri ve hareketi eksen alan bir "dava" içinde kendini anlamlandırmayı tercih eden bir parti için, tüm bu iddialar nesnel bir içerikten yoksundurlar. PKK'nın Marksizm-Leninizmden etkilendiği, ondan ideolojik olarak yararlandığı, sosyalizme yakınlık duyduğu bir gerçektir. Bu PKK'nın dün yönelmek istediği, bugün ise dayandığı yoksul köylülük tabanıyla, bu toplumsal tabanın sosyalizme yakınlığı ile de sıkı sıkıya bağlantılıdır.

Yine de PKK, objektif konumuyla ve amaçlarıyla ele alındığında, ne marksist-leninisttir, ne de proleter öncü. Bu ikinci iddia özellikle dayanaktan yoksundur. Zira klasik bir tanımlamayla benzerlik kurarak söylersek, PKK, sosyalizm ile milliyetçiliğin ideolojik etkilerini içiçe taşıyan Kürt devrimci aydınları ile Kürt yoksul köylülüğünün cisimleşmiş politik birliğidir. Öznel ve politik planda sosyalizme yakınlığına rağmen, nesnel toplumsal zemini (yoksul köylülük) ve siyasal ekseni (ulusal hareket), ideolojik-politik bakımdan sosyalizm anlayışını bozup bulandırmaktadır. PKK'nın siyasal başarısı, onun marksist-leninist kimliğinin değil, fakat Kürt ulusal devrimci birikimini en iyi değerlendiren ve en başarılı harekete geçiren yurtsever devrimci kimliğinin bir kanıtı sayılmalıdır. Milliyetçilik ve sosyalizm, PKK'nm ideolojik tercihler bakımından içine sıkıştığı açmazın kutuplarıdır. PKK bir anlamda sosyalisttir; fakat onun sosyalizmi, milliyetçi prizmadan kırılarak oluşan bir tür milliyetçi küçük-burjuva sosyalizmidir. Bu nedenledir ki, Iraklı bir Kürt köylüsüyle ya da Suriyeli bir Kürt küçük-burjuvasıyla birleşmek, bir Türk işçisiyle birleşmekten daha anlamlı olabilmektedir. "Dar sınıfsal

bakış açısının terkedilmesi" gerektiğine ilişkin çağrı, genel "insanlık sorunlarina "dar sınıf bakış açısı"yla karşı karşıya getirilerek yapılan özel vurgu, ulusal kültüre tutkunluk, dine yaklaşım, tüm bunlar bir "ulusal dava" etrafında kendini ifade etmenin ve bir ulusal hareketin ideolojik-politik temsilcisi olabilme kaygısının yarattığı zorunlu ve anlaşılır sonuçlardır.

Komünistler PKK'nın yürüttüğü bütünüyle haklı, meşru ve devrimci savaşımı kararlılıkla desteklemeli, fakat onun ideolojik kimliği ve bu kimlik çerçevesinde temsil ettiği hareketin tarihsel sınırlılığı konusunda herhangi bir hayale kapılmamalı, bu hayallerin özellikle Kürt işçileri üzerindeki ideolojik etkisine karşı aynı kararlılıkla mücadele etmelidirler. Sosyalizm uygulamalarının bugün bir başarısızlık olarak ortada duran sonuçları ile sosyalizm bayrağı altında gelişen milli kurtuluş hareketlerinin tarihsel deneyimi, bu alanda özellikle bir hassasiyet gerektirmektedir. Ulusal çıkarlar kaygısı, ulusal dar görüşlülük, milliyetçilik, sosyalizm pratiğinin belli başlı zaafları arasında yeralmaktadırlar.

X

EKİM, Kürt ulusal sorununun ilkesel ve politik çerçevesi konusunda başından itibaren net bir tutum içinde oldu. Bu soruna ilişkin olarak, ideolojik ve ilkesel sınırların önemi ile, somut politik tutumu, politik gerçeklerin ve gelişmelerin anlamını, bunların gerektirdiği tutum ve görevleri, birbirine karıştırmak gibi bir zaafa düşmedi. Siyasal yaşama çıktığı andan itibaren, Kürt ulusunun meşru ulusal haklarını genel planda savunmak gibi, bugün artık son derece yetersiz hale gelmiş bir tutumla sınırlamadı kendini. Bu hakları gerçekten ve içtenlikle savunmanın, Kürdistan'da gelişen mücadelenin somut anlamını ve önemini görmekten, bu çerçevede, PKK önderliğinde gelişen devrimci ulusal harekete siyasal ve pratik bakımdan tam destek vermekten geçtiğini vurguladı ve kendi payına buna uygun davrandı. Devrimci ulusal hareketin henüz kitle gösterileri aşamasına ulaşmadığı* ve gerisindeki kitle desteğinin tartışmalı göründüğü bir sırada, bu hareketi tereddütsüz olarak desteklemekle kalmadı, onu "Türkiye devriminin hayat damarlarından biri" olarak tanımladı.

"Bugün Kürdistan dağlarında gelişen gerilla savaşı Türkiye devriminin hayat damarlarından biridir. Burjuvazinin silahlı Kiirt direnişini ezme çabası, Türkiye devriminin temel bir bileşenini yoketme çabasıdır. Bunu unutmak gaflettir. Gerilla hareketinin başarılı gelişmesi devrimimize güç katacak, burjuvaziye kuvvetli bir darbe olacaktır. Gerilla hareketinin güç kaybetmesi ya da ezilmesi ise yalnızca burjuvazi için bir kazanç, devrimimiz içinse önemli bir yenilgi olacaktır. Bugün Kiirt sorunu bunca çıplaklığı ile Türkiye'nin ve dünyanın gündemine girmişse, bu, şüphesiz tarihsel birikimle birlikte, silahlı direniş sayesinde olmuştur C*Ekim*, sayı: 18, Mart 1989, Başyazı)

O günden bugüne Kürt özgürlük mücadelesi muazzam bir mesafe katetti. Kırlarda süren gerilla hareketinden, kırlarda ve kentlerde büyük kalabalıkları kucaklayan bir halk hareketine genişledi. Bugün Kürdistan'ın belli bölgelerinde kitleler tam bir politik kaynaşma içindedirler. Kürt halkı özgürlüğün yolunu açmak için büyük bir kararlılık sergiliyor, büyük acılara ve fedakarlıklara katlanıyor. Bu aşamada bu harekete dışarıdan verilen genel politik destek artık kendi başına çok anlamlı olmaktan çıkmıştır. EKİM, bu gerçeği, daha ilk kitlesel Newroz direnişlerinin hemen ardından (Mart 1990), "*Kürt Ulusal Hareketine Destek"* başlıklı çağrısında dile getirmişti:

"İşçi sınıfına Kiirt halkının haklı ve meşru davasını her yolla ve her vesileyle anlatmak, işçi sınıfı içinde Kiirt ulusal özgürlük mücadelesini aktif olarak destekleyici bir politik tavır geliştirmek, bugün her zamankinden önemli, her zamankinden acildir...

"Kürdistan devrimi ve Kiirt ulusal özgürlük mücadelesi karşısında hassasiyet, aynı zamanda Türkiye devriminin geleceğine ilişkin bir hassasiyet demektir. Türkiye devriminin geleceği Kürt halk kitlelerinin işçi sınıfına sunacakları destekle çok yakından bağlantılıdır. İşçi sınıfının burjuvaziyle yarınki iktidar hesaplaşmasında bu desteği arkasında görebilmesi, Kiirt ulusal hakları konusunda içten ve kararlı tutumunu bugünden ve sürekli gösterebilmesi ölçüsünde olanaklı olabilecektir...

"Sosyalist işçi hareketiyle devrimci ulusal hareketin birliği

de, her iki ulustan emekçilerin geleceğin birleşik sosyalist cumhuriyetinde eşit, kardeşçe ve gönüllülük temeline dayalı birliği de, bu içten ve kararlı tutumun ne ölçüde gösterilebildiğine bağlı olacaktır." *(Ekim,* sayı:31, Başyazı)

Bu, komünistlere, devrimci Kürt ulusal hareketine verilen desteği, işçi sınıfı içinde, büyük kentlerin fabrikalarında ve proleter semtlerinde maddi bir güce, somut bir gerçekliğe dönüştürmeleri çağrısıydı. Bugün de en canalıcı pratik görev hala budur*.

Bu görevin anlamı ve kapsamı aslında hiç de yalnızca Kürt ulusal özgürlük mücadelesine karşı devrimci sorumluluğun gereklerini yerine getirmekten ibaret değildir. Fakat bundan da öte, ulusal sorunun ele alınışına ve çözümüne ilişkin marksist politikaya bir gerçeklik kazandırabilmenin gereği ve temel bir koşuludur. Bu politikaya ancak işçi sınıfı içinde, bu toplumsal taban üzerinde maddi bir gerçeklik kazandırılabilir.

Komünistlerin asıl zayıflığı ise tam da bu alanda belirmektedir. İşçi hareketiyle birleşmek alanındaki genel zayıflığın sonuçları ulusal soruna ilişkin politikada da yansımakta, genelde doğru ve isabetli bu politika, maddi bir gerçekliğe dönüştürülemediği ölçüde, havada ve etkisiz kalmaktadır. Oysa ezilen ulusun haklı mücadelesine verilen destek devrimci sınıfın pratik davranışlarında yankılandığı zaman, ancak o zaman, sorunu, gerçekten etkileyici bir politik anlam kazanabilir. Öte yandan, ancak bu yapılabildiği ölçüde, ulusal soruna ilişkin marksist programın öteki yönüne (tüm milliyetlerden işçi sınıfının devrimci sınıf mücadelesi ve örgüt birliğine) güçlü bir zemin hazırlanmış olur. Bu yapılamadığı ölçüde ise, Kürt işçisi, Türk sınıf kardeşlerine haklı bir güvensizliğe düşmekle kalmayacak, ulusal hareketin dar platformu üzerinde kendini ifade etme eğilimine, sonuçta milliyetçiliğe yönelecektir. Bu gerçek, devrimci ulusal harekete pratik bir politik destek ile Kürt ve Türk işçilerinin devrimci sınıf birliğini kurmak sorunu arasındaki kopmaz bağı gösteriyor.

Burada aksayan ve zayıf kalanın, işçi sınıfı içinde ulusal soruna ilişkin politik faaliyet gibi özel bir sorun olmayıp, genel olarak sınıf hareketiyle birleşme, onu politik ve örgütsel yönden geliştirme temel görevi olduğu bir gerçektir. Komünistler, sınıf

hareketine yönelik genel görevlerini gerçekleştirmede başarı sağladıkları ölçüde, kuşkusuz ki ulusal soruna ilişkin politikalarına da somut bir gerçeklik kazandırabileceklerdir. Fakat tam da bu noktada, işçi hareketinin politik gelişiminde Kürt sorununun oynayabileceği hiç de azımsanamayacak rolün altını çizmek gerekiyor. Tüm toplumun gündeminde bulunan ve bu nedenle yoğun bir ilgiye konu olan bu sorunun anlamını işçi yığınlarına açıklamak, bunu kendi sınıf konumlarına ve çıkarlarına uygun düşecek tutumun propagandasıyla birleştirmek, bugün için son derece önemlidir. Politik olayların seyri, işçi sınıfı hareketiyle Kürt özgürlük mücadelesinin politik çıkar ve kader birliğini daha kolay görülebilir hale getirmektedir. Bu zemin üzerinde işçilere gerçekleri açıklamak ve devrimci politik tutumu aşılamak daha da kolaydır.

İşçi hareketinin bugünkü politik geriliği ve burjuva bilincin genel etkisi, onu Kürt sorunu ve Kürt halkının devrimci özgürlük mücadelesi karşısında kayıtsız ve edilgen bir konumda tutuyor hala. Buna son vermek göreviyle yüzyüze olan komünistler bugün için, Kürt yoksul sınıflarına dayalı olarak devrimci bir çizgide gelişen ulusal hareketin gelecekteki seyrinin ne olacağı sorununun, önemli, hatta belki belirleyici ölçüde, devrimci süreçlerin Türkiye'nin batısında nasıl seyredeceği sorununa bağlı olduğunu hep gözönünde tutmak zorundadırlar. Eğer işçi hareketi güçlenemezse, politik bir mecraya giremezse, devrimci ulusal harekete dolaylı ve dolaysız yeterli desteği sunamazsa, böyle bir durumda, devrimci ulusal hareketin ihtiyaç duyduğu kuvvetleri kendi mülk sahibi sınıflarıyla uzlaşarak yaratmak eğilimi göstermesi muhtemeldir. Bunun ise ona nasıl bir akibet hazırlayacağını kestirmek çok güç olmasa gerek. Az çok yeterli bir desteğin sunulması durumunda ise, gelişme olumlu yönde olacak, daha ileri bir birliğin, giderek organik olarak birbirine eklemlenmiş bir mücadelenin yolu açılacaktır.

Son olarak; Komünistler ulusal soruna ilişkin görevlerini ve faaliyetlerini, kesinlikle Kürt ulusal sorunuyla sınırlamamalı, azınlık milliyetler üzerindeki her t'üriö milli baskıya karşı mücadele etmeli ve onların da demokratik haklarını savunmalıdırlar. Kıb-

rıs'taki Türk işgaline karşı mücadele etmeli, Kıbrıs'ın bağımsızlığını, egemenliğini ve toprak bütünlüğünü savunmalı, işgalci Türk ordusunun çekilmesini talep etmelidirler. Türk burjuvazisinin yayılmacı emellerine ve "tarihsel hak" iddialarına, komşu devletlerle gerici sürtüşmelerine karşı, komşu halklara, özellikle kardeş Yunan halkına yöneltilen gerici şoven kampanyalara karşı mücadele etmeli, her vesileyle, bağnaz ve şoven Türk milliyetçiliğini teşhir etmelidirler.

Bu arada, Kürt sorunu sözkonusu olduğunda, Kürt ulusunun temel siyasal haklarını savunmakla yetinmemeli, özgürlük mücadelesinin ve sömürgeci politika ve uygulamaların seyrine bağlı olarak ortaya çıkan sorunların ve ihtiyaçların ifadesi olan somut şiarları ve istemleri de formüle etmeli, savunmalı, kitleler içinde yaymalıdırlar. Bu aynj zamanda, genel ilke ve politikaları pratikleştirmcde, gelişmelerin ortaya çıkardığı somut olanakları en iyi biçimde değerlendirebilmek demektir.

*

"Suıf bilinçli proletarya, Kültlere karşı enternasyonalist görevlerini şimdiden layıkıyla yerine getirirse, ve yarının muzaffer sosyalist devrimi Kültlerin özgürlüğünü gerçekleştirirse, bir ucu Avrupa'ya bir ucu Ortadoğu'ya uzanan, özgür cumhuriyetlerin eşit ve gönüllü birliğini temsil eden, büyük bir birleşik sosyalist cumhuriyetler birliği, hiç de bir ütopya olmayacaktır..."

fiu bat '91

EKİM I. Genel Konferansı
Değerlendirme ve Kararlar
Bugünün Türkiyesi: Düzen ve Devrim (Parça)

Kuzey Kürdistan'da sürdürülen silahlı ulusal mücadele, burjuva düzenin istikrar arayışının önündeki ciddi bir engelken, proletarya devrimi açısından önemli bir şans ve müttefiktir. Bu mücadele yalnızca komünistler açısından bir politik değer taşımıyor. Aynı zamanda emperyalist-kapitalist dünya için de ciddi bir başağrısı yaratıyor. Bu nedenle emperyalizmin Ortadoğu planları içerisinde Kürt sorununun temel bir yer işgal etmesi şaşırtıcı değildir.

Dört parçaya bölünmüş Kürdistan'ın diğer üç bölümünde reformist-uzlaşmacı bir Kürt harekeli egemenken, Türkiye Kürdistaninda devrimci bir alternatifin oluşması bir tesadüf değildir.

1950'lerde hızlanan kapitalist gelişmenin Türkiye Kürdistan'ı üzerinde de etkileri olmuş, her ne kadar yarı-feodal kalıntılar mevcudiyetini koruyor olsa da köylülük ciddi bir farklılaşmaya uğramıştır. Kapitalist gelişmenin ilk başta Kürt aydınları içerisinde sonra da geniş Kürt yığınları içerisindeki dolaysız etkilerinin başında ulusal bilincin uyanışı gelir.

1960'larda hızlanan ulusal uyanış süreci '70'lerde çeşitli Kürt örgütlerinin oluşmasına neden olurken, aynı tarihlerde tüm sol örgütlerin de Kürt sorununa duyarlılığı artmıştır. 1980'li yıllar ise Kürt ulusal hareketinin kendi içinde bir atılım yaşadığı yıllardır. PKK'da örgütsel ifadesini bulan gerilla hareketinin ilk oluşumunda göze çarpan belirgin özellik, hareketin Kürt yoksul sınıflarına, özellikle de yoksul köylülüğe dayanıyor olmasıdır. Gençliğin ve yoksul köylülüğün desteklediği bir hareket olarak ortaya çıkan Kürtlerin silahlı özgürlük mücadelesi, 1987 yılından itibaren oturmuş bir gerilla hareketi, '89 yılından itibaren ise bir kitle hareketi haline gelmiştir.

'89 yılında Kürdistan'ın kırlık bölgelerine sıçrayan ve kitleselliğe kavuşan ulusal hareket '90 yılında kırlık bölgelerden Kürdistan'ın şehirlerine sıçrayarak gelişme ivmesini sürdürmüştür.

Bu sürecin hareketin toplumsal tabanının genişlemesi yönünde de etkiler doğurduğu görülmektedir. İlk başlarda yoksul köylülüğün ve gençliğin desteklediği harekete, esnaflar başta olmak üzere Kürt küçük-burjuvazisinin önemli bir kısmı ile kent yoksulları vb. katılmıştır. Hareketin genişlemesi bir yandan ulusal mücadelenin kitlesellik kazanması gibi olumlu bir sonuç doğururken, öte yandan da Kürt orta burjuvazisinin, aşiretlerin vb. gelişen hareket karşısında rezonansa gelmeleri ve soruna kendi tarzlarında reformcu bir çözümü dayatmalarını da gündeme getirmektedir. Hareketin tabanını genişletme isteği, özellikle işçi hareketinin geriliğinin de etkisiyle PKK'yı Kürt orta sınıflarıyla ittifaka zorlamakta, ayrıca dinsel motiflerin kullanılması vb. gibi harekete olumsuz öğeler girmektedir. Bir başka olumsuz çaba ise Kürt işçilerinin ulusal mücadelenin bir eklentisi haline getirilmek istenmesidir.

Kuşkusuz bu hareketin sınıfsal yapısıyla doğrudan ilgili bir durumdur. Bu zaafın en sağlıklı çözümü işçi sınıfı hareketinin politikleşmesi ve ulusal mücadeleyi yedeklemesidir. Bu sorunlar esasen Kürt ulusal kurtuluş hareketiyle işçi hareketinin ayrı mecralarda gelişmesi ve Kürt ulusal kurtuluş hareketinin gerek politizasyon, gerek ihtilalcilik ve gerekse örgütlülük açısından işçi hareketinden daha ilerde olmasıyla doğrudan ilgilidir.

Kürt ulusal mücadelesinin militan çizgisi Kürt sorununu

uluslararası kamuoyunun gündemine sokabilmiş, TC'nin inkar ve imha politikasını etkisizleştirmiştir. Yıllarca Kürt ulusunun varlığını inkar eden, gelişen Kürt hareketini şiddet yoluyla imhaya çabalayan Türk devleti, son dönemde gelişen hareket karşısında çeşitli reformları gündeme getirmek zorunda kalmıştır.

Baskılar, sürgünler, olağanüstü hal, toplu katliamlar, koruculuk sistemi, özel savaş, SS Kararnamesi vb. gelişen hareketi engellemek bir yana Kürt halkıyla Türk devletini bugün açıktan karşı karşıya getiren nedenlere dönüşmüştür. Yalnız başına imha politikasının Kürt ulusal hareketini ezmek için yeterli olmadığını gören Türk burjuvazisi şimdi ehlileştirme planını devreye sokmuş bulunuyor.

Kürt ulusal kurtuluş hareketinin ehlileştirilmesi planı birbirine bağlı çeşitli halkalardan oluşmaktadır:

Birincisi, Kürt sorununun reformcu çözümünü talep eden Kürt orta burjuvazisi, aşiretler vb. ile ve diğer üç devletteki Kürt reformist hareketiyle işbirliği yapmak ve bu güçleri PKK'nın etkisizleştirilmesi amacıyla kullanmak;

İkincisi, sosyalist hareketin ve dolayısıyla işçi hareketinin Kürt ulusal kurtuluş hareketiyle birleşmesini ve dayanışmasını mutlak surette engellemek;

Üçüncüsü, devrimci Kürt hareketini ezmek için özel savaşı hızlandırmak.

Burjuva basında "Kürt reformu", "yumuşama" vb. biçiminde lanse edilen reformların özü budur. Amaç devrimci Kürt hareketini etkisizleştirmektir.

Bugün Türkiye aynı zamanda ulusal zulmün uygulandığı bir coğrafyadır. Kürtler özgürlük talepleri ve bu yönde verdikleri mücadeleyle proleter devrimin müttefikleridir.

Türkiye'nin yaşadığı iktisadi-sosyal evrim bu iki ulusu birbirine yaklaştırmış, Türk ve Kürt işçilerini aynı fabrikada sınıfsal bir sömürü altında toplamıştır. Kapitalizmin gelişmesi aynı zamanda Kürt köylülüğünü kendi içinde farklılaştırmıştır. Bütün bunlar Türkiye işçi sınıfıyla Kürt ulusunun özgürlük mücadelesini birbirine bağlayan nesnelliklerdir. Türkiye işçi sınıfının Kürt ulusal kurtuluş mücadelesi gibi bir müttefiğe sahip olması, devrimin ateşini Ortadoğu'nun barutlu toprağına da taşıyacak önemli bir avantajdır.

fıubat '91

Kürt ulusal sorunu: İlkesel ve politik yaklaşım

(EKİMİ. Genel Konferansı Tutanaklarından...)

Cihan: Proletaryanın ulusal soruna ilişkin programı bir bütündür. Üç temel ilke vardır. Birinci ilke, bütün ulusların tam hak eşitliğidir. İkinci ilke, bu çerçevede ezilen ulusun kendi kaderini tayin hakkını savunmaktır. Üçüncü ilke, herhangi bir ulusal ayrım gözetmeksizin bir devletin sınırları içerisindeki tüm proleterlerin birliği, mücadele ve örgüt birliği konusunda tavizsiz olmaktır. Bu bütünsel program incelendiğinde görülecektir ki, ulusal soruna ilişkin markşist-leninist tutum iki yönlüdür. Bir boyutu ezilen ulusun kendi kaderini tayin hakkını kayıtsız şartsız savunmak, öteki boyutu ise ezen-ezilen ayrımı gözetmeksizin bütün milliyetlerden proletaryanın sınıfsal birliği için çabalamaktır.

Geçmişte Türkiye sol hareketinde bu program bir yönüyle, demek oluyor ki tekyanlı ele alınıyordu. Proletaryanın milliyet ayrımı gözetmeksizin 'birlikte örgütlenmesi gerektiği ilkesinden kalkılarak, ezilen ulusun içinden çıkan ve kuşkusuz proletarya

dışındaki farklı sınıflara denk düşen ayrı örgütlenme ve mücadele eğilimlerinin karşısına çıkılıyordu. Proleterlerin çıkar, amaç ve mücadele birliği sorunu, ezilen ulusun kendi kaderini tayin hakkının bu **belli bir tarzda** kullanılmasının karşısına çıkarılabiliyor, birincisi adına İkincisi reddediliyordu. Bu aslında ulusal sorun konusunda ince bir şovenizmin ifadesiydi. Devrimci hareketi oluşturan bir dizi grup, bir rastlantı olarak değil, tam da kendisinin toplumsal özelliklerinden dolayı bu zaafa düşebiliyordu. Bunun tarihsel ek nedenleri (Kemalizmin güçlü etkisi vb.) vardı. Kürt ulusuna karşı inkarcı politikanın izleri, kalıntıları sözkonusuydu. Proletaryanın birliği ilkesine, milliyet ayrımı gözetmeksizin tüm proleterlerin birliği ilkesine vurgu, ezilen ulusun kendi kaderini tayin hakkı sorununda belli bir zayıflığa yolaçabiliyordu.

Yeni dönemde bu zaaf kendini bir başka türlü ortaya koyuyor. Bu kez ulusların kendi kaderini tayin hakkına vurgu, milliyet ayrımı gözetmeksizin tüm proleterlerin örgüt ve mücadele birliği ilkesinin zaafa uğraması tarzında yorumlanabiliyor. Buna uygun bir ilkesel ve politik yanlışa düşülüyor. Bu yanlışa düşülmesinde Kürt ulusal hareketinin ulaştığı düzeyin yarattığı baskı kadar, geçmişteki yanlışın yarattığı ezikliğin bugün tersten sonuçlar vermesi de rol oynuyor.

Buradaki kavrayışsızlığı aşmak için, ulusal ilke-sınıfsal ilke, ulusal kurtuluş-proleter kurtuluş, demokrasi-sosyalizm; belli bir ulusun meşru haklarını tanımak ile proletaryanın sınıfsal çıkarlarına ve amaçlarına titizlikle bağlı kalmak gibi, bu temel bağıntıları, bu temel sorunların karşılıklı ilişkilerini marksist açıdan irdelemek, sorunu doğru anlamak ve çözmek zorunludur.

Ulusal sorun genel ve objektif bir veridir. Gözden kaçırılan noktalardan biri, bu soruna karşı belli verili bir toplumda farklı sınıfların farklı yaklaşımlara sahip olacağı gerçeğinin gözden kaçırılmasıdır. Evet, ulusal hareket kendi dar sınırları içerisinde bir ulusun farklı sınıf ve tabakalarını biraraya getirebiliyor. Ama ulusal sorunun ve bu çerçevede ulusal hareketin varlığı, sınıfları ve sınıfsal çıkarları ortadan kaldırmıyor. Toplumsal-maddi bir temel üzerinde oluşan sınıfsal tutumlarını ortadan kaldırmıyor.

Dolayısıyla, bugün Kürdistan'da modern sınıfların ortaya

çıktığını, bunların ulusal istemler doğrultusunda belli bir ortak tavır gösterebildiğini, ama aslında bu ortak tavrın bile kendi içinde belli bir sınıfsal mantığa sahip olduğunu gözden kaçırmamak gerekir. Aynı şekilde, ulusal hareketin şu veya bu biçimde seyretmesinde, ya da ulusal hareketin kendi istemlerini ve amaçlarını şu veya bu kapsamda ifade etmesinde, bu sınıf farklılıklarının, sınıf ağırlıklarının kendine göre rol oynadığını, her sınıfın bu konuda farklı bir eğilimle, farklı bir programla, farklı bir çözüm tarzıyla ortaya çıktığı gerçeğini gözden kaçırmamak gerekir.

Kürt işçi sınıfının, Kürt işçilerinin, ulusal sorunda kendi bağımsız politikası ne olmalıdır? Ulusal hareket içerisinde eriyen, ulusal hareketle özdeşleşen bir politikası olabilir mi Kürt işçilerinin? Sorun bir yönüyle de böyle karşımıza çıkıyor. Tam bu noktada, Kürt işçileri bakımından kendi sınıfsal konumlarına, çıkarlarına, amaçlarına ve ideallerine uygun bir tutum, enternasyonalizm ilkesinde ifade buluyor. Kürt işçileri, özellikle ezen ulustan olmak üzere öteki milliyetlerden proletaryayla amaç ve çıkar birliği tutumuyla ortaya çıkabilmelidirler. Bu mücadele ve örgüt birliğinde somutlaşır.

Kürt işçileri ulusal soruna kuşkusuz kayıtsız kalamazlar. Bu, aynı zamanda onları da dolaysız olarak etkileyen bir sorundur. Ulusal baskının sonuçlarını kendileri bizzat yaşamaktadırlar. Ulusal soruna ilişkin onların da belli bir tutumu, belli bir tepkisi vardır. Ama bu tepki onların genel sınıfsal tepkilerinin yalnızca bir uzantısı olarak ortaya çıkmak, genel sınıfsal amaçlarına uygun olarak şekillenmek durumundadır. Böyle olunca, Kürt işçilerinin ulusal hareket içerisinde eriyen, onunla özdeşleşen dar amaçları olamaz. Kürt işçileri ulusal soruna ilişkin tutumlarını kendi genel sınıfsal amaçları içerisinde anlamlandırırlar. Bunun kendisi şu anlama gelir: Kürt işçi sınıfı kendisini ulusal hareket içerisinde eritemez. Kendi çıkarlarını ve amaçlarını öteki sınıf kardeşleriyle, öteki milliyetlerden sınıf kardeşleriyle birlikte ifade edebilmek, buna uygun bir ilkesel ve politik tutuma, buna uygun bir programa sahip olabilmek durumundadır. Biz komünistler olarak bunun mücadelesini veririz. Ama belli Kürt sınıflarının etkisinde

gelişen ulusal hareketin meşruluğunu da savunuruz. Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ilkesi çerçevesinde, ulusal hareketin ortaya koyduğu mücadeleyi, ileri sürdüğü istemleri de meşru görür, bu meşruluğu içerisinde destekleriz.

Ulusal sorun, bu ilişki tarzı içerisinde kavranamayabiliyor. Kavranamadığı ölçüde de özünde birbirine sıkı sıkıya bağlı ikili yanlışa düşülebiliyor. Ya ezilen ulusun kendi kaderini tayin hakkı konusunda bir tutarsızlığa yolaçıyor bu. Ya da ezilen ulusun kendi kaderini tayin hakkı savunuluyor, ama bu, proletaryanın sınıfsal birliği sorununda ve ilkesinde tersten bir zaafa yolaçabiliyor. Bu ikili yanlışa bizim saflarımızda da düşülebiliyor. Dikkatleri proletaryanın sınıf birliği sorununa yönelten yoldaşlar, Kürt ulusal hareketine bugün verdiğimiz desteği kavrayamayabiliyorlar. Dikkatleri Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkına yönelten yoldaşlar ise, Türkiye proletaryasını bir bütün olarak örgütlemek isteğimizdeki ısrarı anlamakta güçlük çekebiliyorlar.

Bu kavrayışsızlığı yaratan bizim henüz bu sorunlar üzerinde yeterli çözümlemeler ve incelemeler ortaya koymamamızda*. İlkesel tutum çok genel çerçeve içerisinde konulmuştur ve böylece bırakılmıştır. Bunun dışında politik olaylar yorumlanmıştır, ama bu politik olayların yorumuna teorik ve ilkesel çerçevemiz yeterince sinmemiştir. Kavrayış zayıflığını bu ayrıca beslemektedir.

Bir "Kürtler" tanımı vardır. Bir "Kürt ulusunun uyanışı" vurgusu vardır. Bunlar kavrayışsızlığı ayrıca besleyen önemli nedenlerdendir. Bunlar Kürt ulusunu sınıfsal farklılaşması içinde değil fakat ulusal bütünlüğü içerisinde, yalnızca ulusal sorunla bağıntısı içerisinde görmeye yolaçıyor. Oysa Kürtler de sınıflardan oluşmaktadır. Bu sınıfların, tüm öteki sorunlarda olduğu gibi, ulusal sorunda da çıkarları, tepkileri ve dolayısıyla politikaları farklıdır.

Biz bu sınıfları, ulusal sorundaki tepkileri ve istemleriyle ilişki içerisinde tahlil etmiş değiliz henüz. Bugünkü Kürdistan'da modern sınıflar hangileridir? Ulusal soruna her bir sınıf nasıl yaklaşmaktadır? Bu her bir yaklaşımın, bu tek tek sınıfların sınıfsal konumlarıyla ve çıkarlarıyla bağıntısı nedir? Bunları henüz

yeterince tahlil etmiş ve ortaya koymuş değiliz. “Kürtler uyanıyor”, “Kürtler direniyor”, “Kürtler mücadele ediyor”, “Kürtler kurtulmak istiyor” vurgulan bir tür popülist yaklaşımı anlatıyor. Sınıfsal ayrımları, mevcut ulusal hareketin heterojenliği içerisinde farklı sınıfsal tepkileri ve eğilimleri, farklı sınıfsal programları örtmek aracına dönüşebiliyor, bu tür vurgular. Bundan kurtulmak gerekiyor. Evet, Kürt ulusal hareketi kendi içerisinde belli bir bütünlüğü olan bir siyasal olgudur bugün. Ama biz bu dar çerçeve içerisinde değil, daha geniş bir çerçeve içerisinde, sınıf ilişkileri ve sınıf tepkileri çerçevesi içerisinde bu soruna yaklaşabilmeliyiz.

Bir başka kavranamayan nokta da şudur: Bugün ulusal hareket bir politik güçtür; bir ilerleme sağlamıştır, devrimci ve haklı bir temelde gelişmektedir. Biz bu ulusal devrimci harekete bir destek vermekteyiz. Şu içinde bulunduğumuz koşullarda bu desteği son derece de önemli görmekteyiz. Ama öte yandan, ulusal soruna ilişkin programımızın öteki boyutunu, tüm uluslardan işçilerin sınıfsal birliği boyutunu, pratikte hayata geçirmekte bir yetersizlik içerisindeyiz. Bugünkü durumdan, bugünkü gelişme düzeyimizden kaynaklanan bu yetersizliğin kendisi, belli bir göz yanılması yaratabilmektedir. Soruna solukİu, stratejik bir perspektifle bakmak konusunda bir yetersizlik ortaya çıkabilmektedir. Tam da, Kürt ulusal hareketine karşı aldığımız devrimci tutumun yanısıra, bütün milliyetlerden işçilerin sınıfsal birliğine ilişkin olarak taşıdığımız ilkesel perspektifin, uzun vadede, ulusal sorunun, proletaryanın ve devrimimizin çıkarlarına ve genel amaçlarına uygun bir tarzda çözümünü hazırladığı gerçeği gözden kaçırılabiliyoı*. Aynı yanılgıyı, bugün Kürdistan'da çalışmıyor olmamız, Kürdistan'da somut bir pratik faaliyet içerisinde bulunlmamamız da yaratabiliyor.

Oysa unutulan şudur: Biz proletaryanın politik bağımsızlığını gerçekleştirmek, proleter hareketin politik gelişimini sağlamak çabası içerisindeyiz. Bunda başarılı olabildiğimiz ölçüde, proletarya ulusal soruna ilişkin tutarlı devrimci tutumunu bir sınıf olarak ortaya koyabildiği ölçüde, bunun Kürt ulusal hareketi üzerinde önemli etkileri olacaktır. Aynı şekilde Kürt alt sınıfları üzerinde yaratacağı devrimci etki son derece sarsıcı ve birleştirici olacaktır. Bugünkü durumun geriliğinden ve zayıflığından kal-

kılarak aynı şekilde bu gerçek gözden kaçırılabiliyoı*. Oysa bizim yönelimimiz stratejik bir yönelimdir. Bunun sonuçlarını bu stratejik perspektif içinde değerlendirebilmek gerekiyor. Bu konuda güncel durumlardan, ilişkilerden ya da sonuçlardan kalkılarak varılacak sonuçlar yanıltıcıdır.

Tartışmalarda sık sık kullanılan şöyle bir ifade var: *"Kiirt ulusal sorunu bölgesel bir sorundur*", deniliyor. Bu tanımın şöyle yapılması daha doğru olacaktır: Kürt ulusal sorunu **aynı zamanda** bölgesel bir sorundur **da.** "Bölgesel sorundur" gibi net bir tanımlama beraberinde yanlış bazı politik sonuçlar yaratabiliyor. Kürt sorununun kuşkusuz bölgesel boyutları ve sonuçları vardır. Kürdistan parçalanmış bir ülkedir. Ama öte yandan bu parçalanmışlık belli bir tarihsel dönem içerisinde gerçekleşmiştir ve bugün bunun reddedilemez tarihsel sonuçları vardır. Değişik parçalarda süren Kürt ulusal mücadeleleri arasında belli bir politik ve duygusal yakınlık olmakla birlikte, somut olarak bakıldığında, görülen şudur: Her parçadaki ulusal hareket, kendini kendi içinde bulunduğu devletin sınırları içerisinde ifade etmek zorunluluğuyla karşı karşıya kalabiliyor. Bu bir nesnel durumdur, bir nesnel zorunluluktur. Bunun tarihsel ve toplumsal mantığını anlamak gerekir. Mücadelenin koşulları farklıdır. Karşıdaki sömürgeci güçler farklıdır. İçiçe bulunulan ilişkiler farklıdır, vb. Aslında genelde bakıldığında şu son derece net olarak görülebilmektedir: Her parçadaki ulusal hareket, mücadelenin sonuçları bakımından belirleyici olan düşmanlarını ve dostlarını içinde bulunduğu devletin sınırları içerisinde bulmaktadır.

Kürt ulusal sorununda doğru tutuma sahip olabilmek, proletaryanın sınıfsal eğitiminde doğru bir çizgi izleyebilmek bakımından olsun, Kürt, ve Türk işçilerinin kendi burjuvazilerinin ideolojik etkisinden kurtulabilmesi ve kendi bağımsız sınıfsal konumlarına ve amaçlarına ulaşabilmesi bakımından olsun, çok kritik önemde bir sorundur. Bu sorundaki her tutarsızlık, proletaryanın bilincinde sonuçları bakımından son derece önemli çarpıklıklar yaratmaya müsaittir. Bu yönüyle de sorun son derece önemlidir.

Ulusal sorun marksistler için mutlaklaştırılan ve kendi başına

ele alınan değil, devrim sorununa bağlı olarak ele alman bir sorundur. Çözümü de bir devrim sorunudur, sosyalist devrim sorunu...

Türkiye işçi sınıfı bir bütündür. Kürt işçi sınıfının ayrı örgütlenmesi asla bir marksistin isteği olamaz. Kaldı ki Kürt işçi sınıfı bugün bağımsız bir politik tavır ortaya koymamaktadır. Genel olarak Türkiye işçi sınıfına politik bağımsızlık kazan-dırmak gibi bir sorunla karşı karşıyayız. Biz böyle bir çaba içerisindeyken, ötekinin bir düşünce olarak savunulması, Kürt işçilerinin ayrı bir sınıf olarak örgütlenmesi sorununun ortaya konulması anlamsız olmaktan öteye saçmadır da.

İkincisi, bu bakış marksist bir perspektifi ifade etmiyor. Bu tartışma marksist bir perspektifin içine girmemektedir. Bu tartışma yalnızca bir durumda anlamlı olabilirdi. Örneğin PKK'yı maıksistleninist bir hareket olarak değerlendirmek durumunda... Kürt marksistleri kendilerini ayrı olarak ifade etmişlerdir; ulusal sorunu da bir imkan olarak kullanmaktadırlar; ama gerçekte proletaryanın sınıf perspektiflerine ve ideolojik konumlarına sahiptirlerler; bunu bu yönüyle görmeli, meşru saymalıyız, denebilirdi. Ama durum bu değil, bu yalnızca soyut bir varsayım. PKK kelimenin normal anlamıyla bir ulusal harekettir. Bir ulusal devrimci harekettir. Haklı ve devrimci bir milli dava gütmektedir. İstemleri buna uygun olarak şekillenmektedir. Programını buna uygun olarak kurmuştur. Gerek ideolojik dokusu, gerek toplumsal zemini buna uygundur. Ayrıca Türkiye'nin somut koşullarında, Türkiye işçi sınıfının bir bütün oluşturduğu, Kürt ve Türk işçilerinin içiçe geçtiği, metropollerde bile Türkiye işçi sınıfının önemli bir kesiminin Kürt işçilerden oluştuğu, Kürt işçilerinin mücadelede ağırlıklı bir yer tuttuğu bugünkü koşullarda ise, bu tartışma nesnel koşullara ve imkanlara uzak duruşu da anlatır. Bu saydığım nesnel imkanlara bir ters duruşu anlatır.

Marksist bir hareketin ulusal soruna ilişkin politikasının uygulama zemini kendi toplumsal tabanıdır. Türkiye işçi sınıfının kendisidir. Kürtlere, haklı bir mücadele veriyorsunuz demek, yeterli değil. Onların mücadelesini haklı gördüğünüzü ve desteklediğinizi, kendi toplumsal tabanınızı, kendi sınıf dayanaklarınızı

harekete geçirerek maddi bir desteğe dönüştürmek yoluyla göstermek durumundasınız. Enternasyonalist görevlerinizi ancak bu koşullarda yerine getirmiş sayılırsınız. Bunu yapabildiğiniz ölçüde, ulusal programınızı, bir bütün olarak ulusal soruna ilişkin ilkelerinizi gerçekleştirmek imkanı da bulursunuz. Çünkü siz bu tutumunuzla yalnızca ezilen ulusun haklı mücadelesine destek vermekle kalmayacaksınız, yanısıra, tam da bu yolla, her iki ulustan işçi sınıfının sınıf birliğini kurabilmenin de olanaklarına kavuşacaksınız.

Bu desteği ortaya koyabildiğiniz ölçüde, Kürt işçileri gönül rahatlığıyla ve önyargısız olarak, Türk sınıf kardeşleriyle birlikte mücadele edebilmek olanağına kavuşacaklardır. Bu destek bizzat Türkiye'nin metropollerinde yaratılamadığı sürece, Türkiye işçi sınıfı, özellikle de Türk işçi kitleleri Kürt ulusunun meşru hakları doğrultusunda belli bir politik davranışın içine çekilemediği sürece, Türk ve Kürt işçilerinin sağlam bir sınıf birliğini kurmak da sanıldığı kadar kolay olmayacaktır. Tersine ulusal hareket Kürt işçilerini de etkileyecek ve kendine çekecektir.

Kürt ulusal sorunu canlı bir pratik-siyasal sorundur. Bu sorun sürekli olarak bizim işçi yığınlarına yönelik politik propaganda ve ajitasyonumuzda önemli bir yer tutmalıdır. Burjuvazinin Kürdistan'daki uygulamaları politik teşhirimizin temel taşlarından, temel konularından biri olabilmelidir. Ama bu görev kuşkusuz ki sendikal hareketin cenderesi içerisinde dolanıp duran, ancak onu biraz ilerletmey çalışan bir çalışmayla da başarılabilir bir iş değildir.

Koca bir Kürt sorunu varken, biz işçilere ancak işçi hareketinin kendiliğinden gelişiminin ortaya çıkardığı sorunlar ve istemler etrafında hitap etmek yoluna gidiyoruz. Hayır, kendiliğinden hareketin ortaya çıkardığı imkanların, sorunların ve istemlerin ötesinde koca bir dünya var. Bizzat burjuva egemenlik koşullarının yarattığı gerçekler var. Bütün bu gerçekleri kullanarak sınıfa hitap edebilmek gerekiyor. Politik bir işçi hareketi bu yolla yaratılır. Kürt sorununu işçi hareketi içerisinde işlemeyen bir parti, bir komünist hareket, işçi hareketinin politik gelişiminde ve bilinçlenmesinde fazla bir mesafe katedemez. Öncüyü sosyalizme

kazanmak doğrultusunda fazla bir mesafe alamaz.

Gerek ezilen ulusun işçi kitlelerini, gerekse ezen ulusun işçi kitlelerini kendi burjuvazilerinin ve küçük-burjuvazilerinin ideolojik etkisinden kurtarabilmenin en temel alanlarından biri, ulusal soruna ilişkin doğru tutum ve politikadır. Hem proletaryanın sınıf birliğini savunmak ve gerçekleştirmek bakımından, hem de ezilen ulusun meşru haklarını ve verdiği mücadeleyi kararlılıkla, içtenlikle desteklemek bakımından... Türk işçi kitleleri içerisinde etkilediğiniz kesimi Kürt ulusal hareketine ilişkin belirli bir pratik-politik davranış içerisine sokmayı başaramadığınız sürece, işçi hareketinin politik gelişiminde anlamlı bir mesafe aldığınızı iddia edemezsiniz. Türk işçilerinin kendi burjuvazilerinden koptuğunu, giderek kendi bağımsız politik sınıf kimliğini kazanmaya başladığını iddia edemezsiniz. Ulusçuluk burjuva ideolojisinin en kuvvetli etki alanıdır. Bugün Doğu Avrupa'ya, Balkanlara, Kafkasya'ya dikkatle bakın... Ulusçuluk çok büyük bir ideolojik güçtür. Burjuvazinin kuvvetli olduğu, kendi alt sınıflarını etkilemeyi başarabildiği bir alandır. Dolayısıyla bu alanda burjuvaziye karşı savaş vermeden, bu noktadan giderek işçi kitlelerinin bilinçlenmesine çalışmadan, bunun çabasını ve mücadelesini vermeden, bağımsız bir politik işçi hareketi soyut bir laf olarak kalır. Yalnızca teorik-politik bir (anım olarak kalır.

Kürt ulusal hareketinin kaderi, radikal devrimci bir çizgide seyredip edememesi, büyük ölçüde Türkiye cephesinde, büyük kentlerde, işçi cephesinde işlerin nasıl gideceğine bağlıdır. Eğer işçi hareketi güçlenemezse, politikleşemezse, büyük kentlerdeki devrimci hareket Kürt hareketine belli bir desteği ortaya koyamazsa, işte böyle bir durumda, bugünkü devrimci Kürt hareketi ihtiyaç duyduğu kuvvetleri kendi burjuvazisinin belli kesimleri içerisinden devşirme yoluna gider. Sosyal bileşimi bozulur. Bugün alt sınıflara dayanıyor; giderek üst sınıflara dayanmaya başlar. Sorun yalnızca bununla da kalmaz, bir ideolojik bozulmaya da uğrar. Giderek dini motifler kullanmaya, milliyetçiliğe daha ağırlıklı bir vurgu yapmaya başlar. Bugünkü devrimci temalardan bir uzaklaşmayı, giderek bir ideolojik bozulmayı da getirir. PKK gibi bir hareketin bünyesinde "dar sınıfsal bakışı aşmak gerekir,

bu geçen yüzyılın sorunuydu", gibi tartışmalar yeşermeye başlar. PKK Genel Sekreteri; laiklik burjuvazinin ve batının bir saptırma hareketidir, lai *Hk* bizim sorunumuz değildir, demeye başlar.. Kuşkusuz islami harekete verilmiş bir taviz olarak... İş bununla da kalmaz, Kürt devrimci hareketi kendi desteklerini yalnızca kendi üst sınıflarından değil, giderek dışardan devşirmeye, dış destek aramaya başlar.

Irak Kürt hareketinin akibeti ortadadır. Bugün ikide bir Amerika'ya sefer yapıp Amerika'nın resmi desteğini elde etmeye çalışanlar, düne kadar sosyalist geçiniyorlardı. Ve bunda çok da samimiyetsiz olduklarını iddia etmek kolay değildir. Hareket Sovyetlere yaslandı, kendince sosyalist gördüğü "dünya sosyalist hareketine" yaslandı. Ama oradan umutsuzluğa uğradığı, umduğu desteği bulamadığı ölçüde, şimdi bu iş için "çözücü" olacağını düşündüğü başka alanlara yaslanmaya çalışıyor. Amerika'nın resmi bir destek vermesi karşılığında Amerikan emperyalizminin vasiliğini kabul etmek noktasına gidip varabiliyor.

Bunları suçlamak, eleştirmek kolay ama, biraz da anlamak gerekiyor. Kürt hareketleri savaş verdikleri ülkelerde ezen ulusun devrimci hareketinden ya da alt katmanlarından destek bulamadıkları ölçüde, mücadeleleri uzayıp gittikçe ve bunun bedeli de arttıkça, sağlıksız destek alanlarına kayabiliyorlar.

Bugünkü Kürt devrimci ulusal hareketinin büyük kentlerdeki devrimci harekete, büyük kentlerdeki işçi hareketinin desteğine çok ihtiyacı var. Bu destek kendini ortaya koyabildiği ölçüde, Kürt ulusal hareketinin bugünkü toplumsal bileşiminde önemli değişmelere ve yeni mevzilenmelere de yolaçacağından kuşku duymamak gerekiyor. Bu, bugünkü devrimci önderliğin kendi bünyesinde bile, harekete önderlik eden partinin kendi bünyesinde bile ciddi yankılar yaratabilir. Onun içinde bile bir ayrışmaya yolaçabilir. Bunları gözönünde bulundurmak gerekiyor.

Ama buna rağmen de ezilen ulus milliyetçiliğine karşı belli kesin sınırlar çiziyorsak, bu politik yaşam içerisinde ezilen ulusun milliyetçiliğine karşı yürütülmesi gereken mücadeleyi bugün çok acil ve önemli gördüğümüzden değildir kesinlikle. Asıl sorun şudur: Biz marksist-leninist bir hareketiz. Bu, konularda net olmak,

kendi perspektiflerimizi sağlam tutmak zorundayız. Kendi kadrolarımızın bilincinde, sağlıksız ideolojik etkilenmelere bir set çekmek zorundayız.. Biz EKİM olarak, marksist-leninist bir hareket olarak ezilen ulus milliyetçiliği konusunda son derece net olmalıyız. İdeolojik bakımdan bu noktada güçlü olmalıyız. Ama politik alan sözkonusu olduğu zaman, kitleler zemini sözkonusu olduğu zaman, bizim savaş vermemiz gereken asıl alan ezilen ulus milliyetçiliği değildir. Tam da ezen ulus milliyetçiliğinin kendisidir.

Küıdistan'daki proletarya Türkiye'deki proletaryanın etkisi altındadır ve ortak mücadele gelenekleri vardır. Türk proletaryasının kendi burjuvazisini karşısına alması ve Kürdistan'da verilen meşru mücadeleye destek ve omuz vermesi zorunludur. Ancak böyleee ortak mücadelenin zemini yaratılacaktır. Ancak böylece Kürt ve Türki işçleri gönüllü bir şekilde, kendi sınıfsal çı-karları temelinde bir ortak örgütlülüğü yaratabilecektir. Bunlar yapılmadığı ve aynı zamanda Kürt milliyetçiliği geliştiği ölçüde, Türkiye'de de milliyetçiliğin, üstelik şovenist bir milliyetçiliğin gelişebileceğini söylemek hiç de abartılı bir düşünce değildir.

PKK, politik etkinliğinin gelişmesine bağlı olarak, Kürt ve Türk kökenli işçiler ayrımına tabi tutarak işçi hareketini bölmeye eğilim gösterdiği ve bu yönde çaba sarfettiği ölçüde, biz bu harekete karşı bir ideolojik mücadele sürdürmek ve proleter hareketin birliği gibi ilkesel bir tutumda direnmek zorundayız. Bu büyük bir önem taşıyor.

PKK bugün metropollerde, Kürt işçilerini kendi ekseni etrafında örgütlemeye doğru gidebiliyorsa, bu esas olarak komünist hareketin sorunudur, onun zaafının bir göstergesidir. Sınıf hareketinin geriliğinin sorunudur. Bu etkiyi kırmamızın yolu, sınıf hareketini politikleştirebilmemizden, devrimci bir temel üzerinde örgütleyebilmemizden geçer...

(...)

Şubat '91

Özgür Gündem Röportajı'ndan...

Sizce Türkiy e De vrim i 'nin gelişimi nasıl olacak ? Özetleyerek, bunun içinde kendiniz ile ilgili bilgi verebilir misiniz?

EKİM: Bir ülke deyrimının karakteri, onun sosyo-ekonomik ve sosyo-politik karakteri ile belirlenir. Türkiye kapitalist bir ülkedir. İktidar, uluslararası sermaye ile bütünleşmiş bulunan tekelci burjuvazinin ve burjuvalaşmış toprak sahiplerinin elindedir. Topluma modern sınıf ilişkileri egemendir ve toplumun iki temel sınıfı olarak burjuvazi ve proletarya karşı karşıyadır. Sınıfsal kutuplaşma ve çatışma bu iki sınıf ekseninde oluşmaktadır. Bu sosyo-ekonomik temel ve sınıf ilişkileri çerçevesinde, Türkiye devrimi nesnel olarak sosyalist bir karakter taşır, ancak bir proleter devrim olarak gelişebilir.

Son 20 yıllık ideolojik-politik perspektifi halkçılık ve demokrat i zm İkilisiyle karakterize olan Türkiye devrimci hareketi, "çözümlenmemiş demokratik devrim sorunlarını" gerekçe

göstererek, bugüne kadar Türkiye devrimini hep burjuva demokratik bir çerçevede tanımladı. Gerçekte ise Türkiye'de bu çerçeve çoktan aşılmıştır. Siyasal özgürlük ve Kürt sorunu başta olmak üzere, çözümlenmemiş sorunların önündeki sınıfsal engel artık burjuva sınıf egemenliği ve iktidarıdır. Siyasal gericiliğin toplumsal kaynağı burjuvazinin kendisidir. Onu devirmeden, burjuva sınıf iktidarına son vermeden, tarihsel olarak "geride kalmış" demokratik sorunlarda gerçek bir çözüme ulaşmak da olanaksızdır. Bu, burjuvazinin devrilmesi ve siyasal iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesi mücadelesi içinde ele alınmayan bir "demokrasi mücadelesinin, reformist bir perspektife düşmeye ve dolayısıyla düzen içinde boğulmaya mahkum olduğu anlamına gelir. Burjuvaziyi devirme stratejisinden koparılmış, kendi başına bağımsız bir strateji, bir sözde devrim aşaması ve programı haline getirilmiş bir demokrasi mücadelesi, gerçekte burjuva toplumun demokratikleşmesi amacından öte bir anlam taşımaz. Bu ise marksist dünya görüşü ve proletaryanın devrimci sınıf konumundan bakıldığında reformist-liberal bir platformu ifade eder.

Kürt "sorunu"tıun bugünkü durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizce sorun nasıl çözümlenmelidir?

EKİM: Kürt sorunu bugün kendini en kapsamlı biçimiyle gündeme koymuş ve çözümünü dayatmıştır. Bu Kürt devrimci hareketi için büyük bir tarihsel başarıdır. Katedilen mesafe çok büyüktür. Fakat çözümü dayatmak ile gerçek ve kalıcı çözüm arasında hala da büyük bir mesafe vardır.

Kürt halkının özgürlük mücadelesinin başarılı bir biçimde gelişmesi sömürgeci Türk burjuvazisinin kaygılarını arttırmakta, onu yeni kanlı planlara ve uygulamalara yöneltmektedir. Son aylarda bunun bir dizi örneği ortaya çıkmıştır. Öte yandan hareketin devrimci bir önderlik altında gelişiyor olması, uluslararası emperyalizmin de kaygılarını çoğaltmakta ve onu Türk burjuvazisine daha etkin bir desteğe itmektedir. Kürt sorununun dört ülkeyi kapsayan parçalı niteliği emperyalist müdahale için bugün elverişli olanaklar sunmaktadır. Güney Kürdistan bugün emperyalizmin vesayeti altına girmiştir. Emperyalizm bu parçadaki işbirlikçi harekete dayanarak bir bütün olarak Kürt sorununu

bloke etmeye, kendi denetimine almaya çalışıyor. Kendine göre "çözüm" plan ve politikaları olan emperyalizmin tüm çabası Kürt sorununun sistem dışı çözümünü boşa çıkarmaktır.

Türkiye devrimci hareketinin bugünkü zayıflığı, işçi sınıfı hareketinin geriliği, Kürt halkını en temel müttefiklerinin yeterli desteğinden ve yardımından yoksun bırakmaktadır. Kürt halkının kendi özgücünü hiçbir biçimde küçümsemiyoruz. Fakat yine de Kürt sorununun **köklü** ve **kalıcı** bir devrimci çözümü için, Türkiye işçi sınıfının burjuvaziyle tarihsel hesaplaşmasını belirleyici önemde görüyoruz. Türk burjuvazisi sınıf olarak tasfiye edilmeden, onun sömürgeci etkinliğini kalıcı bir biçimde tasfiye etmek olanaksızdır. Bunu Kürt sorununun şu veya bu çözüme kendi gücüyle ulaşamayacağı anlamında söylemiyoruz. Hayır, bu mümkündür ve Kürt halkının kararlılığı ve devrimci önderliği bunu bugünden zorlamaktadır da. Fakat Türk burjuvazisi ayakta kaldığı sürece bu sorun bitmeyecek, yalnızca yeni biçimler kazanacaktır. Bu konuda, Türk burjuvazisinin hala Musul-Kerkük üzerine "tarihsel hak" iddiası taşıdığını ve buna ilişkin emellerine ulaşmak için fırsat kolladığını hatırlatmak bile yeter.

Sermaye düzenini devirmek ve sosyalist devrimi muzaffer kılmak göreviyle karşı karşıya bulunan Türkiye işçi sınıfı, Kürdistan'daki devrimci ulusal kurtuluş mücadelesinin kişiliğinde güçlü ve önemli bir müttefiğe sahiptir. Biz işçi sınıfı devrimcileri Kürt sorununun çözümüne ve Kürdistan'daki mücadele karşısındaki görevlerimize bu çerçeveden bakıyoruz. Bunun güncel gerekleri Kürt halkının haklı mücadelesine verdiğimiz desteği güçlendirmek, onun kendi kaderini tayin hakkını kararlılıkla ve tavizsiz olarak savunmak, sömürgeci burjuvazinin kanlı plan ve uygulamalarını Türk işçi ve emekçileri nezdinde açığa çıkartmak için etkin bir çaba sarfetmektir.

12 Ekim *'92*

Siyasal Değerlendirmeler

Kağıtların kudretine sığınanlar

Geçen ayın en önemli olaylarından biri şüphesiz ki SHP İstanbul milletvekili M. Ali Eren'in parlamentoda yaptığı konuşmanın parlamento ve parlamento dışında yarattığı dalgalanmaydı. Silahlı Kürt ulusal hareketinin de etkisiyle zaten uzun süredir basında ve kamuoyunda açık seçik tartışılan sorunun parlamento kürsüsünden de dile getirilmesi üzerine müthiş bıı* gürültü koptu. Nasıl'olur da, bir milletvekili de olsa, aynı zamanda Türk ulusunun Kürt ulusu üzerinde egemenliğinin sembollerinden biri olması gereken TBMM'de "Kürt azınlığının, Kürtlerin sözünü etme küstahlığını gösterebilirdi? Ulusal egemenlik kayıtsız şartsız Türklere ait değil miydi? Hangi dili konuşursa konuşsun TC topraklarında yaşayan herkes Türk değil miydi? Ve parlamentodaki burjuva partiler bu "küstahlıkla karşı blok halinde hücuma geçtiler. Parlamentodaki partilerin temsilcilerinden oluşan başkanlık dîvanı ile birlikte ANAP, burjuva cumhuriyetin sözümona en üst iradesini temsil etmesi

gereken Meclisin bu üyesine karşı anayasanın bu gibi durumlar için düşünülmüş 83.maddesini harekete geçirirken, bazı yetkilileri ise, işi savcıları göreve çağırmaya kadar vardırıyorlardı. Milletvekilinin, yani parlamentonun söz özgürlüğüne sınır koyan sözkonusu maddenin uygulanmasını, "karar yerindedir" sözleriyle memnuniyetle karşılayan İnönü, ayrıca milletvekilinin parti disiplin kuruluna verilip cezalandırılmasını istiyordu. DYP, konuşmayı bir basın toplantısıyla kınıyor, lideri Demirel ise, ulusal birliğin bağrına saplanmış bir hançer olarak niteliyordu.

Oysa, sözkonusu milletvekilinin, dikkatli bir dille, özetle söylediği, Kürtlerin varlığının hep yadsındığı, farklı siyasal ve ekonomik uygulamalara tabi tutuldukları, dillerinin konuşulmasının ve yazılmasının yasaklandığı, asimilasyonun bütün hızıyla devam ettiği, çocuk-genç-yaşlı ayırımsız işkenceden geçirildikleri, yargısız öldürüldükleri (bunların hangisi yanlış), basın ve kamuoyunda açıkça tartışılan bu sorunun parlamentoda da tartışılması gerektiğiydi.

Burjuvazinin acz içindeki zavallı temsilcileri ise, tartışmak bir yana, kendini dayatmış ve parlamentonun kapısından girip kürsüye kurulmuş gerçeğin gücü karşısında, anayasanın, yasaların, anlaşmaların yani kağıtların kudretine sığındılar; "Kürt azınlığı" -azınlık değil, millet- yok diye uludu, küfürler savurdular. Anayasa vardı, yasalar vardı, bunlara göre TC bölünmez bir bütündü, dili Türkçeydi, bayrağı ayyıldızlı albayraktı... Ya da bay İnönü'nün buyurduğu gibi, "Bir ülkenin temel yapısını belirleyen deyimler, konuşanın o andaki isteğine göre şekillenmez"di. "Bu deyimler o ülkenin, o devletin ilk kuruluşu zamanında sınırlarının savaşla çizilmesinden sonra varılan barış günlerinde, uluslararası anlaşmalarla onaylanarak belirlenir ve bir daha değişmez"di. "TC'nin temel yapısı, sınırları, Kurtuluş Savaşıyla oluşmuş ve Lozan Anlaşmasıyla bütün dünyaca kabul edilmiş"ti. "Lozan Anlaşması, Türkiye'de azınlık olarak yalnızca Hıristiyan ve Musevi vatandaşları azınlık saymış"tı. "Anadilleri Kürtçe, Arapça, Lazca olan ya da başka dillerden olan vatandaşlar azınlık meydana getirmezler"di.

Burjuvazi yıkılmaya, çöküşe mahkum bütün sınıflara özgü davranışı gösteriyor. O, son tahlilde, hiçbir iradenin değiştiremeyeceği (uygun düşmeyen siyasi-hukuki biçimleri ya kendilerini

uydurmak ya da kaçınılmaz olarak zor yoluyla yıkmak durumunda oldukları) tarihsel-toplumsal zorunluluğun kendini kabul ettirmesini, terörle ya da hukuki barikatlarla önleyebileceğini sanıyor. Nesnel gerçekliğin, kararlarla, anlaşmalarla değiştirilebileceğine, yok sayılabileceğine inanmak istiyor.

Yasalarla ya da herhangi bir anlaşmayla, devletin nüfusunun dörtte birini teşkil eden ve Kürdistan diye bilinen toprakların sahibi ve bölgenin en eski halklarından birinin yok sayılabileceği savı, nihayet dizginsiz ırkçılığın ve şovenizmin en önde gelen temsilcilerinden biri olarak tarihteki yerini önceden almış Türk burjuvazisine ait olsa da, akıl almaz bir şey, görülmemiş bir yüzsüzlük örneğidir.

Türkiye'de ''Kürt ulusu var mıdır?'', "Kürt sorunu var mıdır?" tartışması ne kadar akıl almaz görünse de, devleti oluşturan nüfusun %20-25'ini oluşturan bir ulusu yok sayma şerefi -yoksa şerefsizliği mi?- Türk burjuvazisine aittir ve o bu şerefi onyıllaıdır taşıyor, taşımakta ısrar ediyor. Bu sınıf, Ermenilerin celladıdır, Ermenileri ve Rumları Anadolu topraklarından kovmayı başarmıştır. Aynı tutkuyla Kürtleri kırarak ve zorla Türkleştirerek tarihten silebileceğini sanıyordu. Ama bu artık imkansızdır, imkansız olduğu anlaşılmıştır. Bu yüzden uluyor, köpekleşiyor, çaresizlik içinde debeleniyor.

Oğul İnönü merhum pederinin mirasına sığınıyor. Lozan Anlaşması, Kurtuluş Savaşı diyor. Ama bu da burjuvaziyi kurtarmaz. Zira, tarih de onun aleyhine tanıklık yapıyor.

Gizlenmeye çalışılmasına rağmen, resmi TC tarihini okuyan öğrenciler dahi bilmektedir ki, bu anlaşmanın ortaya çıktığı Lozan Konferansının ağırlıklı konularından biri Kürt sorunuydu. İngilizler, Musul petrollerini elde etmek amacıyla, Güney Kürdistan 'ı Irak'ta kurdurduğu kukla Faysal hükümeti aracılığıyla egemenliği altına almak ve Türk hükümetini Musul üzerindeki emellerinden vazgeçirmek için Kürtlerin bağımsızlığı sorununu bir koz olarak kullandı. Aynı şekilde, Türk hükümeti de, Güney Kürdistan'da özgürlükleri için İngilizlerle savaşan Kürtleri kendileriyle birleşmek için savaşıyor göstererek, bunu, bir yandan mümkünse Musul'u elde etmek, diğer yandan, Türkiye'deki Kürt sorununu gündemden

çıkarmak için koz olarak kullandı.

Lozan Konferansı'nda Türk heyeti başkanı İ. İnönü İngilizlere karşı şunları ileri sürüyordu:

"Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti, Türklerin olduğu kadar Kürtlerin de hükümetidir, çünkü, Kürtlerin gerçek meşru temsilcileri Millet Meclisine girmiştir ve Türklerin temsilcileriyle aynı ölçüde ülkenin hükümetine ve yönetimine katılmaktadırlar.

"Kürt halkı ve yukarda belirtilen temsilcileri, Musul vilayetinde oturan kardeşlerinin anayurttan ayrılmalarına razı değillerdir..."

"Kullanılan ad ne olursa olsun, gerçekte bir sömürge olacak bir ülkede, yabancı bir devletin uyruğuna geçmek üzere, şimdiki durumunu değiştirmek isteyecek tek bir Kürt bile yoktur."

"Yurttaşlık haklarını ve yetkilerini kapsayacak olan sözde özerk bölgelerin halklarına tanınacağı söylenilen haklar, Kürt soyu gibi üstün bir soyu hiç tatmin etmeyecektir."

Sonunda Kürtlerin taraf olmadığı bu anlaşmada sorunun daha sonra "Türkiye ve İngiltere arasında dostça bir çözüm yoluyla sapta"nacağı kararına varıldı. Bu "dostça çözüm" daha Lozan Konferansı esnasında saptanmıştı: Türkiye Sevr Anlaşmasinm tatbik edilmemesi ve Kuzey Kürdistan'ın kendisine bırakılması karşılığında, Musul ve Kerkük petrolleri üzerindeki isteklerinden vazgeçecekti. 1925 yılında Türkiye ve İngiltere arasında yapılan anlaşmayla bu onaylanmış oldu.

Lozan Anlaşması tek bir şeyi kanıtlıyor: O da, İngilizlerle Türk hükümetinin ilhakçı emelleri için Kürt ulusal haklarını bu anlaşma ile yok saydıkları ve Kürdistan'ı bölüştükleridir.

Milli Kurtuluş Savaşı başlarken Kürtlerin desteğini almak için olağanüstü çaba gösteren, "Türk-Kiirt kardeşliğini ağzından düşürmeyen kemalistler, daha sonra onların bütün ulusal haklarını reddettiler. M.Kemal, 1920'de TBMM'de, *"Meclis-i Ali'mizi teşkil eden zevat yalnız Türk değildir; yalnız Kürt, yalnız Laz, yalnız Çerkez değildir, fakat hepsinden mürekkep"*tir diyordu. Dahası M.Kemal ve arkadaşları Kürtlerin ulusal haklarının tanınacağını vaadediyorlardı. Lozan Konferansı esnasında M.Kemal, Kürt mil-

letvekillerinin milli kıyafetlerini giyip Meclis kürsüsünden Kürtler adına nutuk irad etmelerini ve Lozan Konferansina Kürtler adına telgraf çekmelerini bizzat istiyordu. Aynı M.Kemal ve iktidarı, Kürt ileri gelenlerini akıl almaz komplolarla, örneğin meclise Kürt milli kıyafetleriyle geldikleri vb. gerekçelerle de İstiklal Mahkemeleri 'nden idama yolluyordu.

Lozan Konferansinda "TBMM'nin Türklerin ve Kürtlerin hükümeti olduğunu", "Kürt soyunun üstün bir soy -ne demekse!- olduğunu" söyleyen aynı İ. İnönü, 1930'da, ulusal haklarını inkar eden Türk hükümetine karşı ayaklanan Kürtlere karşı, "Bu ülkede sadece Türk ulusu etnik ve ırksal haklar talep etme hakkına sahiptir. Başka hiç kimsenin böyle bir hakkı yoktur" derken, hükümetin Adliye Bakanı Mahmut Esat Bozkurt ise, *"Bu memleketin kendisi Tiirktür. Öz Türk olmayanların Türk vatanında bir hakkı vardır*, *o da hizmetçi olmaktır*, *köle olmaktır"* diyordu. İktidarlarını sağlamlaştıran ve 1938'e kadar peşpeşe patlak veren Kürt isyanlarını kan ve ateşle boğan kemalistler, kendine has bazı özellikleriyle belki de benzeri olmayan (ve sadece sosyal bilimcilerin konusu olmaması gereken) "Türk Tarih Tezi", "Güneş Dil Teorisi" gibi "teori"lerle Türk ırkının üstünlüğünü ispatlamaya çalıştılar. Kürt diye bir ulusun olmadığı, onların "dağlı Türkler" oldukları vb. bir dizi akıl almaz savlar ileri sürdüler. Acımasız bir jenosid politikası sistematik bir asimilasyonla birlikte sürdürüldü. Osmanlidan, İttihat ve Terakkiden devralınan ve bütün cumhuriyet hükümetleri tarafından devam ettirilen bu politika bugün de sürdürülmeye çalışılıyor.

Sadece vahşi bir kapitalist sömürü ve baskının değil, mazlum bir ulusa, Kürtlere karşı yeryüzünde eşine az rastlanır cinsten zalimce ve barbarca bir politikanın timsali Türk burjuvazisinin egemenliğini, artık bir utanç abidesi haline gelmiş şu "son Türk Devletini yerle bir edip, tarihten silmek, ulusların ve dillerin tam hak eşitliğine ve kardeşliğine dayanan sosyalist bir cumhuriyet kurmak -işte bu tarihi ve onurlu görevi yerine getirmek ise Türk, Kürt bütün milliyetlerden işçilere düşüyor.

EKİM
Şubat '88

Kürt ulusal hareketine destek

Kürdistan'daki ulusal eşitlik ve özgürlük mücadelesi artık yeni bir safhaya girmiştir.

Mart ayı ortasında anlamlı bir vesileyle Nusaybin'de patlak veren, Cizre'de ileri bir biçim kazanan, iki hafta boyunca, Silopi, İdil, Midyat, Kızıltepe, Derik, Silvan, Diyarbakır ve son olarak Lice'de dalga dalga yankılanan Kürt halk direnişi, böyle bir yeni safhayı işaretlemektedir. Kürt halk kitleleri, kendi bağımsız siyasal istemleriyle, ulusal eşitlik ve özgürlük istemleriyle ve kendi bağımsız inisiyatifleriyle tarih sahnesine çıkmış, mücadele alanlarına akmışlardır.

Kürdistan'da silahlı özgürlük mücadelesi 1984 yılında başladı. Kürdistan gençliğinin yoğun katılımıyla, yoksul köylülüğün sürekli artan desteği ile, ama esas olarak bir gerilla hareketi biçiminde gelişti. Kitle eylemleri ilk olarak '89 yılında yaşandı. Ama bunlar genellikle tepkisel ve kendiliğinden gelişen münferit eylemler

olarak kaldı. Bugün ise bilinçli siyasal kitle direnişleridir sözkonusu olan. Kadın, erkek, çocuk, yaşlı binlerce insan, "Kahrolsun Sömürgecilik", "Yaşasın Kürdistan", "Yaşasın Özgürlük ve Bağımsızlık" sloganlarıyla yürümektedir. Kürdistan'da gelişen devrimci süreçte bir sıçramanın ifadesidir bu. Bugün artık kent ve kasabalarda kırdaki gerilla savaşıyla birleşmiş devrimci kitle hareketleri dönemine girilmiştir. Ulusal eşitlik ve özgürlük mücadelesi gerilla direnişinden politik bir halk direnişine doğru genişlemiş, zenginleşmiş, güçlenmiştir.

Dün gerilla savaşının tabanı, kaynağı ve destekçisi esas olarak yoksul köylülüktü. Bugün buna Kürt şehir yoksulları, özellikle esnaflar ve öğrenciler olmak üzere Kürt küçük-burjuvazisi de eklenmiştir. Kürdistan devriminin hareket halindeki sosyal tabanı genişlemiştir.

Kürdistan özgürlük mücadelesinin yeni bir safhaya ulaştığı, sömürgeci sermaye cephesinin tutum ve tepkilerinden de belli olmaktadır.

Nusaybin'den Cizre'ye uzanan kitlesel direniş dalgalan, "bir avuç eşkiya", "dış kaynaklı terör" şeklindeki sömürgeci resmi propagandayı bir anda yerle bir etmiştir. Sorun, Kürtlerin ulusal hakları sorunu olarak, varlığı bile resmi olarak kabul edilmeyen koca bir halkın bir ulusal özgürlük sorunu olarak, bütün gerçekliği, çıplaklığı ve sadeliği ile ortaya çıkmıştır. Bu, sömürgeci politikalara en büyük darbe olmuştur.

Kürt halk kitlelerini açık siyasal istemlerle ve beklenmedik bir kararlılıkla karşılarında gören sömürgeciler cephesi, olayın ilk şokunu atlatmanın ardından, Kürt halkına karşı yeni hain kırım planlarının hazırlıklarına girişmişlerdir. Dün daha çok gerillanın "kökünü kazımak" hedefine yönelik olan planlar ve uygulamalar, bugün halk direnişini kanla ezmek, sindirmek amacına yönelmiştir. Sömürgeci devlet bunu gizlemek bir yana, Genelkurmay'ın basit bir piyonu olan Cumhurbaşkam'ndan, Genelkurmay papağanı uşak basma kadar, tüm kişi ve kurumlarıyla günlerdir propaganda etmektedir. Kürt halkına karşı muhtemel kanlı askeri operasyonlar için siyasal zemin hazırlanmakta, generallerin itiraz kabul etmez emirleriyle gerçekleşen "zirye"lerin

bu amaca dönük olduğu açık açık söylenmekte, yazılmakta, ilan edilmektedir. Burada hem direniş kararlılığını kırmayı amaçlayan "bir daha olmasın" türünden gösterişli tehditler, hem de uygulanmak üzere hazırlığı yapılan gerçek planlar sözkonusudur ve içiçedir.

Kürt halk direnişi sermaye cephesindeki yapay ve gerçek sorunları bir anda geri plana itti. Tüm düzen temsilcileri, tüm sermaye uşakları "vatanın birliği ve bölünmezliği" sömürgeci şiarı etrafında birleştiler. Kürt halkına karşı korku ve paniğin beslediği bir iğrenç saldırı ve gözdağı kampanyasına giriştiler. Kürt halk direnişinin yayılarak sürdüğü bir anda, 28 Mart 1990 günü, bir günlük gazetenin başyazısında yer alan ve doğrudan Kürt halkını hedef alan şu sözler bu gözü dönmüş faşist kampanyanın boyudan konusunda bir fikir verebilir:

"Ülkemizde bugünkü yönetimin zayıflıklarından yararlanarak mesafe almış gibi görünenlerin akıllarını başlarına devşirmelerinde gerekli ilk koşulun altı kesin bir çizgiyle çekilmelidir: Bu ülkede yaşayanların ortak istemi neyse o olacaktır. Ortak istenç, Ulusal Bağımsızlık Savaşıyla kurulmuş laik ve demokratik cumhuriyetin 'Milli Misak' sınırları içinde birlikte yaşama kudretidir."

"Ne sorunumuz, ne derdimiz, ne davamız varsa bu çerçeve, bu sınır, bu kapsam içinde çözeceğiz. Kimse bunun ötesinde bir rüya görmesin; çünkü o rüya bir kabusa dönüşür ve uyuyanlarla uyutulanlar gözlerini açtıklarında gerçeklerle karşılaştıkları zaman iş işten geçmiş olur."

Önceden okumamış olanlar, dizginsiz bir şovenizm ürünü bu kabadayıca tehditlerin hangi faşist yayın organından çıkmış olabileceğini merak edeceklerdir. Ama hayır, Türk burjuvazisinin "Milli Misak" pazarının bu gözüdönmüş bekçisi, herhangi bir faşist yayın organı değil, o çok "demokrat" ve o çok "ilerici" Cumhuriyet gazetesinin ta kendisidir. Bu sözleri "uyan" başlığı altında muhtemelen o çok "ilerici" yazarlarından biri ve direnen Kürt halkını hedef alarak sarfediyor. Burjuva "ilericiliği" ile burjuva gericiliği ya da faşizmi arasındaki mesafe konusunda da Türkiye'nin solcularına iyi bir "teori" dersi veriyor bu

sözlerde dile gelen tutumuyla. Örneğin bir Kürt sorunu sözkonusu olduğunda, bu mesafenin ortadan hemen kalkabiIdiğini gösteriyor. Kıbrıs Türkleri, Batı Trakya Türkleri, Bulgaristan Türkleri ve Azerbaycan Türkleri sözkonusu olduğunda bir kaç yüz bin Türk için vatan bölücüsü kesilen bu ikiyüzlü gazete, 15 milyon Kürt sözkonusu olduğunda "vatanın bölünmezliği" adına onları "kabus"larla tehdit ediyor.

En "ilericisinin bile böyle bir histeriye kapıldığı bir dönemde, sömürgeci düzen cephesi karşısında, tüm devrimci güçlerin Kürt halkına ve ulusal özgürlük mücadelesine kayıtsız-şartsız tam destek vermesi hayati bir önemdedir. Kürt halkına karşı yeni kırım ve katliam planlarının hazırlandığı bir dönemde hepimizin sorumluluğu olağanüstü büyüktür. Tarihsel ve güncel sorumluluk içiçe, üstüstedir burada. Bu sorumluluğun öncelikle yerine getirileceği alanlar büyük kentlerin fabrikaları ve yoksul semtleridir. İşçi sınıfına Kürt halkının haklı ve meşru davasını her yolla ve her vesileyle anlatmak, işçi sınıfı içinde Kürt ulusal özgürlük mücadelesini aktif olarak destekleyici bir politik tavır geliştirmek, bugün her zamankinden önemli, her zamankinden acildir. Bu çerçevede, girmekte olduğumuz 1 Mayıs döneminin en yoğun ve en yaygın kullanılacak şiarları Kürt özgürlük direnişini destekleyen, sömürgeciliği teşhir ve mahkum eden şiarlar olmalıdır.

1 Mayıs günlerinde, "Kahrolsun Sömürgecilik!", "Kürt Ulusuna Özgürlük!", "Kürt Ulusuna Kendi Kaderini Tayin Hakkı!" sloganları dalga dalga yayılabilmelidir.

Kürdistan özgürlük mücadelesinde yeni bir safhayı başlatan Mart-Newroz direnişlerinin tüm devrimci kesimlerde heyecanla karşılanması ve destek bulması son derece olumlu ve önemli bir davranış olmuştur. Sömürgecilere, onların çanak yalayıcılarına anlamlı bir cevap olmuştur bu.

Kürdistan devrimi ve Kürt ulusal özgürlük savaşı karşısında hassasiyet, aynı zamanda Türkiye devriminin geleceğine ilişkin bir hassasiyet demektir. Türkiye devriminin geleceği Kürt halk kitlelerinin işçi sınıfına sunacakları destekle çok yakından bağlantılıdır. İşçi sınıfının burjuvaziyle yarınki iktidar hesaplaşmasında desteğini arkasında görebilmesi, Kürt ulusal

haklan konusunda içten ve kararlı tutumunu bugünden ve sürekli gösterebilmesi ölçüsünde olanaklı olabilecektir.

Sosyalist işçi hareketiyle devrimci Kürt ulusal hareketinin birliği de, her iki ulustan emekçilerin geleceğin birleşik sosyalist cumhuriyetinde kardeşçe .ve gönüllü temeline dayalı birliği de, bu içten ve kararlı tutumun ne ölçüde gösterilebildiğine bağlı olacaktır.

EKİM
Nisan '90

Ehlileştirme planlan

Körfez savaşının emperyalist galipleri şimdilerde bunun sonuçlarını en iyi şekilde değerlendirmek çabası içindeler. Bu amaçla kendi aralarında ve Ortadoğu'nun geıici-işbirlikçi rejimleriyle hummalı bir diplomatik trafik yürütüyorlar. Peşinen düşündüklerini uygulamaya sokmak, savaşla elde ettikleri üstünlüğü bölgeye yönelik askeri ve siyasal planlarına dayanak yapmak* istiyorlar.

Neydi bu planlar? İlkin, istikrarsız, çekişmelere ve kaynaşmalara sahne bir bölge olan Ortadoğu'daki iktisadi ve siyasal çıkarlarına dolaysız askeri bekçilik yapmak, bu çıkarları tehdit edecek devrimci gelişmeleri, bu arada Irak örneğinde görülen türden "aykırı davranışları zor kullanarak ezmek üzere, bölgedeki askeri varlıklarını kabalaştırmak. İkincisi, bu aynı amaca yönelik olarak bölgenin gerici-işbirlikçi rejimlerini belli örgütler/paktlar içinde birleştirmek ve bunu belli bir biçimde İsrail'in siyonist

varlığının güvencesine de dönüştürmek. Ve üçüncü olarak, bölgedeki emperyalist düzen ve gerici iktidar için ciddi bir tehditken, bölge devrimleri için son derece önemli olanakların ifadesi Filistin ve Kürt sorunlarını denetim altına almak, uzlaşmaya ya da işbirliğine yatkın öğelerin de yardımıyla bu sorunları emperyalizmin çıkarları doğrultusunda gerici sözde çözümlere bağlamak.

Özellikle ABD emperyalizmi bu planları uygulamak için yoğun bir çaba içinde. İlk amaca şimdilik ulaşılmış bulunuluyor. İkincisi için şu günlerde yoğun girişimler var. Fakat gerek emperyalist odakların kendi iç çelişkileri, gerekse bölgedeki gerici rejimlerin kendi aralarında varolan, karmaşık çıkar ve hesaplardan kaynaklanan çelişkiler, belli bir bileşim ve biçimi bulmanın pek de kolay olmadığını gösteriyor. Üçüncüsüne gelince, emperyalistler şimdiki konumlarıyla bu alanda belli bir inisiyatif kazanmış olmakla birlikte, sözkonusu sorunların kapsamı, derinliği, sahip oldukları devrimci dinamikler, yarattıkları devrimci birikim ve gelenek gözönüne alındığında, emperyalist planların başarı şansı kalmıyor. Kürt ve Filistin sorunları bölgenin emperyalist-gerici düzeninden kaynaklanmaktadırlar. Bu düzen parçalanmadan, sömürgecilik ve siyonizm ile onların gerisindeki emperyalizme darbe vurulmadan az çok tatmin edici bir çözüme kavuşamazlar, sorun olarak kalmayı sürdürürler.

Körfez savaşını kazanan emperyalist-gerici koalisyon böylece eski biçimiyle "Irak sorunu"nu çözmüş oldu. Ama tam da bu yolla çok daha kapsamlı bir yeni "Irak sorunu"nun da önünü açmış oldu. Şu an Irak'ta iki ayrı nitelikte halk ayaklanması var. İslami temeldeki Şii ayaklanması ile ulusal temeldeki Kürt ayaklanması. Özellikle İkincisi üzerine yoğun diplomasiye konu gerici hesaplar olmakla birlikte, emperyalizmin kontrolü elde tutması kolay görünmüyor. Uzlaşmacı-işbirlikçi Kürt örgütlerinin güvence ve yardımları bu kontrolü sağlamaya yetmez. Türkiye Kürdistanf ndaki hareketin konumu ve etkisi bile tek başına buna engeldir. Irak'taki gelişmeler bölgeyi iyice karıştıracak, mevcut ilişkilerde ve dengelerde yeni sarsıntılar yaratacaktır. Saddam rejiminin belini kırmak emperyalizme bölgede arzuladığı istikrar

ve düzeni verecek gibi görünmüyor.

Körfez bunalımı ve savaşından umduklarını bulamayan Türk burjuvazisi, Kürt hareketindeki gelişmelerin ve Batılı emperyalistlerin bu soruna ilişkin politika ve hesaplarının etkisiyle, geleneksel politikasını **biçim** olarak değiştirmek çabasında. İnkar politikasından "Kürtlerin hamiliği" politikasına geçişin sancıları yaşanıyor. Sancılar bu politikanın taşıdığı ağır risklerden geliyor. Burjuva propaganda bu değişimi "Kürt reformu" olarak sunuyor. Bir bakıma öyle. Ama tam da, o bir çok tarihsel örnekte görülen türden, devrimi, devrimci gelişmeyi boğmak amacıyla bir zorunluluk olarak olduğu kadar bir taktik olarak da gündeme getirilen türden bir reform. Burjuvazi bu politikaya Kürtler içinden işbirlikçiler bulmak gayretinde.

Bir çok amacı iç içe taşıyor "Kürt reformu". İlkin ve öncelikle, Türkiye Kürdistanı'nda zaman zaman kısmi ayaklanmalara varabilen geniş ve militan bir halk desteğinde gelişen devrimci ulusal hareketi zayıflatmak, bu harekete destek veren halk kitlelerinde tereddütler yaratmak, bu yolla hareketi ezmek için daha uygun koşullar elde etmek. İkinci olarak, Irak Kürt örgütleriyle girilmiş olan ilişkileri bu yolla daha da geliştirmek, bunda başarı sağlandığı ölçüde Irak Küıdistanı'nı vesayet altına almak, böylece hem bu ilişkilerin etkisiyle "içteki" yangını yatıştırmak ve hem de tarihsel rüya Musul-Kerkük'e bir başka biçimde ulaşmaya çalışmak. Üçüncü ve belki de uzun vadede en temel hedef olarak ise, Kürt sorunu bu yöntemlerle yumuşatıp yatıştırıldığı ölçüde, Türkiye işçi sınıfını temel bir müttefiğinden, Türkiye devrimini temel bir dinamiğinden yoksun bırakmak. Tüm bunlar sömürgeci burjuvazi için kağıt üzerinde kuşkusuz güzel hesaplar; Kürt reformistlerinin "Kürt reformu"na sıcak bakmaları da umut verici. Nedir ki Kürdistan'ın en büyük parçasında, bizzat Türk burjuvazisinin elde tuttuğu parçada, reform planlarına sığmayacak toplumsal dinamiklere ve siyasal önderliğe kavuşmuş bulunan Kürt ulusal hareketinin, köklü değişimler geçirmediği sürece, bu hesapları boşa çıkaracağı hemen hemen kesindir. "Kürt reformu"na karşı gerici cephe içindeki tepkiler ve tereddütler bu gerçeği görmekten, hissetmekten geliyor. Kürtler

üzerine hesaplar Türk burjuvazisi içindeki çatlakları büyütecek gibi görünüyor. Öte yandan, tüm Cumhuriyet dönemine damgasını vurmuş inkarcı politikadan bu keskin dönüşün ters tepmesi, Kürt halk kitlelerinin ulusal bilincini daha derinden uyandırması, ulusal haklarını eksiksiz elde etmek için daha kararlı bir mücadeleye itmesi de beklenebilir. Türk burjuvazisinin muhtemel kazancı şu olacaktır: Kürt üst sınıflarının yanısıra, Kürt orta tabakalarının bir kısmını ve onların reformist örgütlerini kendi planlarına kazanmak. Bu bir kayıp sayılmamalıdır. Zira devrimci işçi hareketinin henüz zayıf olmasının da etkisiyle kısa vadede belli sıkıntılar yaratsa bile, uzun vadede kesin olarak Kürt devrimci hareketini güçlendirecek, onu Kürt burjuvazisinin muhtemel etkisinden koruyacak gerçek müttefiklerine, Türkiye devrimci hareketine ve işçi sınıfına yaklaştıracaktır. Hiç kuşkusuz, Türk burjuvazisinin "Kürt reformu" ile planladığı amaçlara ne ölçüde ulaşabileceği, Türkiye devrimci ve işçi hareketindeki gelişmelere de dolaysız olarak bağlıdır.

Konumunu sağlamlaştırmak ve devrimci gelişmelerin önünü almak için tekelci burjuvazinin gündeme getirdiği bir öteki reform planı, ünlü 141 ve 142. maddelerde tasarladığı değişikliktir. Bu yeni bir girişim değil, ama artık uygulanacağa benziyor. Bir şartla; yeni bir "terör yasası" eşliğinde! Adalet Bakam'nın bu açıklaması "reforıriun sınırlarını ve amacını da veriyor. Reformist solu düzenin içine almak ve yığınlara sahte sol bir alternatif olarak sunmak, ama öte yandan, bu yolla yaratılan sis perdesinin gerisinde, devrimci örgütlere karşı daha acımasız bir savaşı gündeme getirmek ve "terör yasasiyla da bunu meşrulaştırmak. 141-142 tartışmalarına devrimci örgütleri hedef alan yoğun bir terör eşlik etmektedir. Peşpeşe örgüt operasyonları, dozu iyice kaçmış sistematik işkence ve sık sık yaşanan işkencede ölümler, şu "reform" günlerinin kaba gerçekleridir.

Sonbaharda yeni bir kabarma yaşayan işçi hareketi, Körfez savaşıyla gündeme getirilen uygulamaların da etkisiyle geçici ve göreli bir durulma içinde şu günlerde. Bugüne kadarki gelişme seyrine uygun olarak, yeni ve bir kez daha kendinden öncekini de aşacak bir kabarış beklenmelidir. Bunun şimdiden belirtileri

var. Fabrika işgallerinin çoğalması hareketin biçim olarak da yeni bir evreye girmekte olduğunu gösteriyor.

Sermayenin gerici ''reform" planlarını bozmak, taktiklerini ve devrimci hareketleri tecrit edip ezmek politikalarını boşa çıkarmak, komünistlerin ve devrimcilerin işçi hareketinin sunduğu olanakları ne ölçüde değerlendirebileceklerine sıkı sıkıya bağlıdır.

EKİM
Mart '91

Newroz ve direniş

’91 Newroz kutlamalarıyla birlikte Kürt ulusal direnişi daha bir üst noktaya sıçramış, Filistin intifadalarını çok geride bırakan bu eylemler sömürgeci devlete karşı açık bir meydan okumaya dönüşmüştür.

Geçen yılın Nevvroz kutlamaları Kürt ulusunun özgürlük mücadelesinde bir sıçramanın ifadesi olmuş ve Kürdistan kentlerine yayılan kitlesel eylemler, sömürgeci Türk devletini Kürt halkına yönelik yeni soykırım ve katliam planları hazırlamaya itmişti. Gelinen noktada burjuvazinin tüm saldırı ve sindirme planları etkisiz kalmış, Kürt ulusu bu saldırıları, kendini son derece coşkulu, kararlı ve güçlü bir biçimde ortaya koyan kitlesel politik eylemleriyle karşılamıştır.

Ulusal uyanışın, sömürüye, baskıya ve zulme karşı ayağa kalkışın bir simgesi haline gelen Newroz gerçek bir başkaldırı günü olarak kutlanmış, Kürdistan Mart ayı boyunca gösteri ve

direnişlerle sarsılmıştır. Kürt ulusu belki de tarihinde ilk kez böylesine coşkulu ve böylesine kitlesel bir eylemlilikle kutlamıştır Newroz'u. Kendi tarihinin, kültürünün, toplumsal değerlerinin, kısacası kendi ulusal kimliğinin bilincine varan ve bunların taşıyıcısı olmak isteyen bir ulusun tarih sahnesinde yerini alışının bir göstergesi olmuştur bu eylemler.

Tam da bu nedenle Türk burjuvazisi Nevvroz kutlamalarını serbest bırakarak onu resmi bir "Türk bayramı" haline getirmeye, böylece hem onun Kürt özgürlük mücadelesiyle kopmaz şekilde bağlı ulusal-tarihsel anlamını çarpıtmaya ve hem de buna bağlı olarak ulusal uyanışın ve direnişin bir simgesi haline gelen içeriğini boşaltmaya çalışmaktadır. Ne var ki, dalga dalga yayılan Kürt intifadası bu girişime en anlamlı cevap olmuştur.

Kürt halkının aştığı korku duvarı değildir yalnızca. Onun devrimci eylemi, bilincinde büyük bir sarsıntı ve değişim yaratmış, Newroz eylemleri ve öncesindeki direniş ve gösteriler bunun somut anlatımı olmuştur.

Devrimci eylemdir bu bilinci yaratan! Kürdistan dağlarında verilen canbedeli mücadeledir geleneksel bilinci ilk sarsan ve parçalayan!

Kürt ulusu, eylemiyle ve bilinciyle özgürlüğü yaşayan bir ulustur artık.

Devlet terörüne, inkar ve imhaya dayalı Cumhuriyet dönemi politikaları geri toplumsal ilişkiler ve geleneksel kurumların etkisiyle uzun bıı* dönem etkili olmuş, bir boyun eğiş, bir teslimiyet ve suskunluk dönemi yaşanmıştı uzun yıllar. Ancak içten içe bir birikimi yaratıp besleyen, yoğun bir öfkeyi, nefreti ve kini mayalayan ve bilinçlerde derin izler bırakan bir dönem... Şemdinli ve Eruhdaki "ilk kurşun'la çakılan kıvılcım, bugün kitlesel gösteri ve direnişlerle bir yangına dönüşmüştür. Geriye çevrilemeyecek gerçek bir devrim sürecidir Kürdistan'da yaşanan. Bugün sömürgeci devlet geçmişte olduğu gibi geleneksel kurumlara ve geri toplumsal ilişkilere dayanarak Kürdistan'da gelişen bu devrimci süreci engelleme, gelişmeyi dizginleme olanaklarına sahip değildir. Kapitalist gelişme geleneksel yapıları parçalayıp dağıtarak, toprak ağalığı, aşiret reisliği vb. kurumlan etkisizleştire-

rek toplumsal ilişkilerde çözülmeye yolaçmıştır. Kürdistan'daki değişimi, gelişen devrimci süreci bu çerçeveye oturtmadan yeterince anlamak mümkün değildir. Kendi tarihine, kendi ulusal kimliğine sahip çıkabilmesinin maddi-toplumsal zemini bu gelişmedir. Ulusal eşitlik ve özgürlük isteminin boy verdiği toprak da budur. Dünkü Dersim, Zilan ayaklanmaları ile, bugünkü Cizre, Midyat, İdil vb. arasındaki farklılığı yaratan da bu gelişme ve değişim ile bunun yarattığı bilinçtir. Ve Kürt devrimci hareketinin kök salabildiği toplumsal taban da bu aynı gelişmenin bir ifadesidir.

Toplumsal gelişmenin ve kitle hareketinin kendi dinamikleri işlemektedir artık. Gerilla hareketinin başlattığı dişe diş bir mücadele, yıllar yılı süren suskunluk, edilgenlik, boyuneğiş duvarını paramparça etmiş, kendiliğinden eylemler yalnızca bilinçli siyasal gösterilere değil, açık bir meydan okumaya dönüşmüştür. Gösterilerde artık ERNK bayrakları taşınmakta, "Yaşasın PKK" sloganları atılmaktadır.

Kitle hareketinin ulaştığı düzey, ortaya konan kararlılık, sömürgeci Türk devletini tam bir çaresizlik ve çözümsüzlükle yüzyüze bırakmıştır. Alınan hiç bir olağanüstü tedbir sonuç vermemekte, devlet terörüne dayanan tüm politikalar etkisiz kalmaktadır. En temel haklardan yoksun bırakılan, ulusal baskının en aşağılık, en akılalmaz biçimine maruz kalan, Dersim, Zilan Xretel, Sefo Deresi katilamları vb. gibi, vahşi bir devlet terörünü en yoğun biçimiyle yıllar yılı yaşayan bir halkın öfkesinin, nefretinin dışavurumudur bu gösteriler. Rüzgar eken sömürgeci rejim bugün fırtına biçmektedir.

Ancak, bazı hesaplarla kısmi bir takım tavizleri gündeme getirmekle birlikte, Türk burjuvazisinin bugünkü temel politikası ulusal hareketi şiddet yoluyla ezmektir. Bu bir tercih değil, çözümsüzlüğünün sonucudur. Dağdaki gerilla mücadelesini tecrit etme planlarının boşa çıkması, hareketin giderek genişleyen bir toplumsal tabana, aktif ve militan bir kitle desteğine kavuşması, izlenen devrimci direniş çizgisi ve mücadelenin yer yer kısmi ayaklanmaları andıran bir aşamaya ulaşması, tüm bunlar, sömürgeci devleti tam bir çaresizlik ve açmazla yüzyüze bırakmıştır.

Bugün, tüm bunları sineye çekmek zorunda kalan Türk burjuvazisi, yarın, mücadele daha bir üst aşamaya, açık bir çatışmaya dönüştüğü koşullarda Kürdistan'ı kan gölüne çevirmekten çekinmeyecektir. Bunun hazırlıkları bugünden yapılmaktadır.

Bu yönüyle de Kürt ulusal hareketi, bugün aldığı mesafeye rağmen, büyük güçlüklerle karşı karşıyadır. Gerçek ve kalıcı bir çözüme ulaşabilmek için yalnızca sömürgeci politikaya değil, aynı zamanda bu politikanın sınıfsal temellerine, sermaye iktidarının kendisine de yönelmek bir zorunluluktur. Kaldı ki Türkiye Kürdistan'ında yaşanan kapitalist gelişme ve ulusal özgürlük mücadelesinin toplumsal tabanının esas olarak Kürt ulusunun alt sınıflarına dayanıyor olması, Kürdistan'da gelişen ulusal özgürlük mücadelesinin kendisini salt "kendi ulusal devletini kurmak" gibi dar bir çerçevede ifade edemeyeceği gerçeğini de ortaya koymaktadır. Kürt ulusunun özgürlük mücadelesi bugün, eşitsiz gelişimin bir sonucu olarak kendi bağımsız dinamikleri ile gündeme girmiş ve çözümünü dayatmış olmakla birlikte, sayısız kopmaz bağla bağlı bulunduğu Türkiye devrimi ile birleşemediği, onunla desteklenemediği ve sermaye iktidarının devrilmesi hedefine bağlanamadığı koşullarda, sancılı ve büyük fedakarlıklara malolan bir süreç olarak ilerlemekle yüzyüze kalabilecektir.

Bu nedenle Kürt ulusal hareketine verilecek politik destek, direnişin ulaştığı bugünkü safhada çok daha büyük bir önem taşımaktadır. Kürt ulusal sorunu karşısında net ve ilkeli bir tutuma sahip olmak, bu savaşı haklı ve meşru görmek ve Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını kayıtsız şartsız savunmak vb., önemli olmakla birlikte, bunun maddi somut bir desteğe dönüşemediği koşullarda tek başına çok anlamlı olmadığı açıktır. Bunun ötesine geçebilmek, sınıf içinde bu konuda sürekli ve sistemli bir propaganda, ajitasyon ve siyasal teşhir faaliyeti yürütmek, işçi sınıfını bu konuda politik olarak eğitmek, politik-pratik bir tavır ortaya koyabilmesini sağlamaktır asıl yapılması gereken.

Ancak son Nevvroz kutlamalarının ortaya koyduğu bir gerçek de, Kürt ulusal hareketi ile Türkiye işçi sınıfı hareketi arasındaki

kopukluktur. Türkiye devrimi ile Kürdistan devrimini birbirine bağlayan binlerce bağdan sözediyorsak eğer, bu son derece önemlidir. Bu zaafın en önemli nedeni işçi hareketi ile sosyalist hareketin birliğinin henüz sağlanamamış olmasıdır. Bu, doğal olarak Kürt ulusal hareketi ile Türkiye işçi hareketinin kopukluğu olarak yaşanmaktadır. Bağımsız bir politik güç haline gelemeyen bir devrimci işçi hareketi, Kürt ulusal sorunu karşısında da ekili bir tavır ortaya koyamayacak, bu konudaki görev ve sorumluluklarını yerine getiremeyecektir. Bugünden yapabildikleri ne olursa olsun, Türkiyeli komünistler, ancak işçi hareketi ile sosyalizmin birliği doğrultusunda mesafe aldıkları ölçüde, işçi sınıfı, Kürt ulusal hareketine gereken desteği sunabilecek, onu kendi yedeğine yalnızca bu sayede alabilecek ve önderlik konumunun gereklerini yerine getirebilecektir.

Kendi tarihsel sorumluluğunu kavrayan, tarihsel rolünü oynayabilecek bir konuma gelen devrimci bir işçi hareketinin varlığı, onun desteği ve önderliği altında ilerleyecek Kürt özgürlük mücadelesi, bugünkü güçlüklerini yenebilecektir. Kürdistan'da gelişen mücadelenin aldığı boyut, katettiği mesafe son derece önemli olmakla birlikte, büyük sıkıntılara ve fedakarlıklara malolan bu zorlu mücadelenin gerçek ve nihai başarısı Türkiye işçi sınıfının kendi rolünü oynayabilmesine bağlıdır büyük ölçüde. "Yeni Ekimler", "özgür cumhuriyetlerin eşit ve gönüllü birliği", bunu başarabildiğimiz, bu konudaki görev ve sorumluluklarımızı yerine getirebildiğimiz koşullarda bir iddia olmaktan çıkacak, bir gerçeklik haline gelecektir.

Nilgün EREN
Nisan *'91*

Kürt sorununda emperyalist rekabet

Kürtler... 20 milyon nüfuslu, petrol yatakları ve Fırat Nehri 'ni kapsayan ülkeleriyle â ayrı devlet tarafından paylaşılmış bu ulusun "varlığını" üstlenmek konusunda şimdi, hızlanmış bir emperyalist rekabete tanık oluyoruz.

Almanya Dışişleri Bakanı Genscher ve İngiltere Başbakanı Majör Kürtlerin yeni ve hararetli "avukatları"ndan önemli iki tanesi. Alman Dışişleri Bakanı biraz daha hızlı. Genscher Kürtlerin çektiği ızdırabı yerinde "müşahade" ettikten sonra, Irak'a karşı ambargonun devamını savundu ve Saddam'ın uluslararası bir mahkemede yargılanmasını talep etti.

Emperyalizmin "hümanizmasının" hegemonya savaşı ve para kokusuyla doğrudan ilgili olduğunu bilenler açısından, bu trajikomik planın arka planı o kadar açık ve iğrenç ki...

Körfez krizinin başlamasının üzerinden neredeyse bir yıl geçti. Fakat Ortadoğu içinden kolay çıkılamazr bir gayya kuyusudur.

Gerek zengin petrol kaynakları açısından emperyalizmin yoğun bir rekabet alanı olması, gerekse bölge devletlerinin her birinin bir diğerinin mezarını kazmaya çalışması ve bu ülkelerin hemen tümünün kendi içinde ciddi sıkıntılara sahip olması, Ortadoğu'yu bir ateşten top haline getirmektedir.

Körfezde savaş tüm bu çelişkilerin ürünü idi. ABD, emperyalistler arasındaki rekabette sarsılan yerini korumak için bir fırsat saymıştı Körfez krizini. Bir yandan petrol kaynaklarını denetleme avantajı elde ederek rakip emperyalist güçleri dizginleyebilecek, öte yandan ise kaynayan Ortadoğu'da silahlarının gücüyle istikrarı sağlamaya yönelik yeni düzenlemeler yapabilecekti. Ortadoğu, gerek yönetici sınıflar gerekse de ezilen sınıflar açısından birikmiş sorunların acil çözüm beklediği bir alandır. Saddam'ın Kuveyt'i fethe çıkması da bir yanıyla bu gerçeğin bir dışavurumu sayılabilir.

Emperyalistlerin Ortadoğu'ya vermek istedikleri "yeni düzen"-de, Kürtler önemli bir yer işgal ediyor. Bölgedeki üç devlette Kürt sorununun reformcu bir çözümünü talep eden ve emperyalistlerle iyi geçinmeye özen gösteren Kürt önderliklerinin bulunması bu projeyi daha da cazip kılıyor.

Irak'ın Kuzeyinde bir özerk Kürdistan oluşturulması, savaşın hemen ardından yaygın bir biçimde gündeme sokuldu. Reformist Kürt liderleriyle bu doğrultuda görüşüldü ve cesaret verildi. Irak'ın Kuzeyinde başlayan Kürt ayaklanmasının emperyalistlerin verdiği cesaretle doğrudan ilgisi olduğu bugün artık herkes tarafından bilinmektedir. Bir başka gerçek de, bu aynı emperyalistlerin Kürt ayaklanmasından bir süre sonra Saddam'ın napalm bombalarını Kürt halkının üzerine yağdırmasına izin verdikleridir.

Kürtler "Kızıl Ordu"ya karşı savaşan Afgan mücahitleri değildir.

Ayaklanma suretiyle kazanılmış bir Kürt Cumhuriyeti, Ortadoğu'nun kaynayan toplumsal ortamında, istikrarın tersine "kötü" bir emsal olabilirdi. Kürtler bölgede bir özgürlük ateşinin yayıcıları olabilirlerdi.

Tam da bu nedenle, Saddam'ın "napalm bombaları" bu aşamada pek çok şeyi bir arada halledebilirdi!

Kürt ayaklanması kanla bastırılabilir, böylece Kürt sorununun ayaklanmayla çözümünün mümkün olmadığı inancı yayılabilirdi. Üstelik katliama uğramış bir halka "yardım" fırsatı elde edilir ve "vasilik" rolü pekiştirilebilirdi.

Ve daha önemlisi, Irak Kuveyt'ten çekildikten sonra Ortadoğu'yu terketmeye sözveren, ama bir türlü çekilmek bilmeyen NATO güçleri, Ortadoğu'ya yerleşmek için "meşru" ve "insancıl" gerekçeler elde edebilirlerdi.

Katliamdan kaçan yüzbinlerce Iraklı Kürt, Türkiye ve İran sınırına yığıldığında, ABD ve Türk burjuvazisi çadırlarla ve havadan atılan "çikolata"larla o büyük "insanseverliklerini" gösterme fırsatı buldular. Ardından Kürtler için "mülteci kampları" oluşturma düşüncesi ortaya atıldı. Özellikle Türkiye bu kampların Irak sınırları içinde oluşturulmasını istiyordu. Çünkü bu tip uygulamalar tersine dönebilme riskini de taşıyorlard.

Kürtler bu mülteci kamplarında resmen emperyalist güçlerin fiili denetimi altına alındılar. Silahları ellerinden alındı. Kürt sorununun barışçı, reformcu çözümü burjuva basının temel konusu oldu. Doğal ki, aynı süreçte Irak'ın güneyinde katledilen Şiiler karşısında tam bir suskunluk gösteren burjuva basının bu ilgisi, basit bir hümanizmadan kaynaklanmıyordu. Emperyalistler Kürt ulusal hareketinin bölgedeki dengeleri sarsmasını istemiyorlar ve "çözüm"ün de Irak'm bütünlüğünü bozmadan gerçekleşmesini düşünüyorlardı.

Almanya olayların bu aşamasında Kürtlerin hakkını arama konusunda bir atağa geçti. Kürt kamplarını ziyaret eden Genscher, "daha önce hiç böyle bir dramatik manzarayla karşılaşmadığını" belirtti ve ima yollu ABD'yi de sorumlu tutan açıklamalarda bulundu. Genscher ayrıca, Almanya'nın bu konuda aktif bir tutum izleyeceğini de açıkladı.

Daha sonra Almanya, sorunun BM denetimi altında çözüme kavuşturulması gerektiğini hararetle savunmaya başladı. Bunun açık anlamı ise ABD'nin bölgede, savaş sonrasında ele geçirdiği kesin inisiyatifin kabul edilmemesi ve Avrupalı emperyalistlerin Ortadoğu üzerinde daha etkin bir role sahip olmak istemeleriydi.

fc

Almanya, Körfez savaşı sırasında gönülsüz bir biçimde ABD'ye teslim edilen inisiyatife, Avrupalı emperyalistlerin ortak olma niyetini de belirtmiş oluyordu böylece. AET emperyalizmi ve onun önderliğini yürüten Almanya iktisadi alanda kazandığı gücü siyasi ve askeri alanlarda da kullanmak istiyordu artık. Körfez savaşı sırasında Almanya, İkinci Dünya Savaşı sonrasında ilk defa bir askeri müdahaleye fiilen katılıyordu. Yine Körfez savaşından sonra AET ülkelerinde NATO dışında ortak bir askeri güç oluşturulması yönünde tartışmalar başlıyordu.

Kürtler şimdiye dek, yaşadıkları 4 ayrı devletin çıkar çatışmalarında birbirlerine karşı bir silah olarak kullanılmaya çalışıldılar. Genscher ve benzerlerinin döktüğü timsah gözyaşları göstermektedir ki, Kürt sorunu artık doğrudan emperyalistlerin egemenlik savaşının bir malzemesi haline getirilmeye çalışılmaktadır.

Emperyalistlerin bölgeye gelişlerindeki temel amaçlardan biri, bazı ülkeleri (bu konuda Türkiye adı en çok geçen ülkelerin başında geliyor) ileri karakol haline getirerek ve askeri güç kullanarak bölgede iskikrarın sağlanmasıydı. Kürtlerin "vasiliği" planları da bu amaca yönelik olarak gündeme getirildi, ama bir anda Kürtler o kadar çok "vasi"ye sahip oldular ki, bunun kendisi yeni bir kriz öğesine dönüşeceğe benziyor.

Bu olaylar yaşanırken Talabanı ve Barzani Saddam'la görüştüler ve Kürt sorununun halledilmesinde önemli mesafeler katedildiğini açıkladılar. Anlaşılan Saddam da bu "vasi"lik rolünü pek tutmuşa benziyor!

Mayıs *'91*

Öncüsüz bırakma politikası
(Parça)

İşçi hareketi ile ulusal demokratik istemlere dayalı Kürt halk hareketi, Türkiye'nin bugünkü devrimci sürecini besleyen hareket halindeki iki temel toplumsal dinamiktir. Gitgide güç kazanan bu iki hareket, bugün için ne engellenebiliyor, ne ezilebiliyor ve ne de düzenin politik güçleri tarafından denetim altına alınabiliyor. Dahası bu bugün için başarılamadığı gibi, görünür bir gelecekte de başarılabilir görünmüyor.

Burjuvazi bu durumda, kendisi bakımından isabetli bir tutumla, dikkatini öncelikle bu iki toplumsal hareket zemininde güç kazanabilecek olan, ya da Kürdistan'da olduğu gibi bu gücü zat?n kazanmış bulunan örgütlü devrimci kuvvetleri tecrit etmek ve ezmek sorununa yöneltmiş bulunuyor. Bunun başarmak, ilk planda her iki toplumsal hareketin muhtemel bir tehlikeli rota kazanmasını engelleyebilmenin, ardından ise düzen kanalları içinde eritebilmenin önkoşuludur. Sınırsız bir gerici şiddet, 12 Eylül'den beri bunun

uygulanagelen temel bir aracıydı. Şimdilerde devreye sokulan yeni "reformlarla hem şiddet yeni yöntemlerle tamamlanmak isteniyor, hem de şiddetin kendisine yeni bir yasal temel kazandırılıyor.

Kürdistan'da, örgütlü ve gözüpek bir mücadeleyle uzun yılların devrimci ulusal birikimini açığa çıkarmayı başaran PKK şahsındaki devrimci önderlik, bu sayede halk hareketinin de tam desteğini elde etmiş bulunuyor. Halk hareketiyle devrimci önderlik arasında, mücadelenin ateşi içinde, büyük emekler ve fedakarlıklar pahasına kurulmuş güçlü bir siyasal, örgütsel ve manevi bağ var. Burjuvazinin öncelikli hedefi bu bağı koparmak, hiç değilse zayıflatmak, devrimci önderliği teçrit etmek, böylece daha kolay ezebilmektir. Kürt devrimci dinamiğini felç etmenin, halk hareketinin düzen için bir tehlike olmaktan çıkarabilmenin yolu öncelikle bundan geçiyor.

Kürdistan'da yıllardır devrimci önderliği ezmek ve halk hareketini sindirmek için şiddetin ve vahşetin her türlüsüne başvuruldu. Sonuç bugün tam bir başarısızlıktır. Halk hareketi ve onunla birlikte devrimci önderlik, sürekli güç ve yeni mevziler kazandı.

Devrimci bir Kürt hareketini Türkiye'deki ve bölgedeki çıkarları için ciddi bir tehlike olarak gören emperyalist dünya, Türk burjuvazisinin bu şiddet politikasına her zaman tam destek verdi. Bununla birlikte, tarihsel deneyimi ve uzun vadeli çıkarlar konusunda daha soğukkanlı düşünebilme yeteneği sayesinde, bunun tek başına yeterli olamayacağını, sorunu çözemeyeceğini önceden gördü ve Türk burjuvazisine, şiddeti bir "Kürt reformu"yla birleştirilmesini sürekli telkin etti.

Bütün bir Cumhuriyet dönemine egemen resmi inkarcı politikanın taşıyıcısı olan Türk burjuvazisi, bunda epey bir süre zorlanmakla birlikte, hareket karşısında düştüğü çaresizliğin zoruyla ve Körfez krizinin yarattığı sarsıntı ortamında ani bir "Kürt reformu"yla ortaya çıktı. Bugün artık açıkça ifade edildiği gibi, bu "Kürt reformu", öncelikle "PKK terörü"nü ezme amacına dönüktür. Elbette PKK'da ifadesini bulan devrimci önderliğin şahsında asıl tasfiye edilmek istenen, Türkiye devriminin temel bir toplumsal dinamiktir.

Hareketin devrimci önderliğinden rahatsız durumdaki Kürt üst ve orta sınıfları "Kürt reformu"nun toplumsal dayanakları olmaya aday. Irak Kürdistan'mda kaderini Bâtılı emperyalistlere bağlamış uzlaşmacı-işbirlikçi önderliğin siyasal desteği ise "hamilik" ilişkileri içinde şimdiden kazanılmış bile.

İşçi hareketinde ise durum nispeten farklıdır. Zira işçi hareketi henüz kendi devrimci önderliğini bulabilmiş, onunla birleşebilmiş değil. Bunun zaaflarını ve zayıflıklarını yaşıyor. Fakat bu önderlik boşluğuna rağmen, birbirini izleyen ve her yenisi bir öncekini aşan dalgalar halinde, sürekli bir gelişme çizgisi izliyor. Burjuvazi bugün için bu hareketi dizginleyebilecek bir "reform" olanağına sahip değil. Bunu harekete iktisadi ve kısmi siyasi tavizler vererek yapabilirdi. Fakat iktisadi durumu buna hiç elvermiyor.

Hareketin durdurulamadığı bu koşullarda, ona önderlik potansiyeli taşıyan, birleşmek istek ve çabası içinde olan örgütlü devrimci güçleri ezmek, önem taşıyor. Zira bu birleşme gerçekleştiği takdirde işçi hareketi hızla politikleşecek ve rejim için ilk kez gerçekten tehdit edici bir kimlik kazanabilecektir.

"141-142 reformu" ve buna eşlik eden "anti-terör yasası" bu kaygının ürünü. Sol hareketin halihazırda reformist ya da potansiyel olarak buna yatkın kesimi düzen içine alınırken, devrimci örgütler yasal dayanaklara kavuşturulmuş keyfi ve vahşi bir terörle ezilecektir.

Burjuvazinin hesap ve politikaları genel hatlaıyla böyle.

Şüphe yok ki, gerek Kürdistan'daki devrimci önderlik, gerekse bir bütün olarak Türkiye devrimci hareketi bu hesap ve politikaların açıkça bilincindedir. Fakat esas sorun bu hesap ve politikayı boşa çıkarabilmektedir. Buna uygun bir politik güç, yetenek ve faaliyet sergileyebilmektir.

Kendi burjuva sınıflarıyla bağını keserek Türkiye işçi ve emekçi hareketiyle mücadele bağlarını kuvvetlendirmek, Kürt devrimci hareketinin karşı karşıya bulunduğu sorumluluğun en kritik alanıdır. Kendisini tasfiyeden koruyabilmenin, Kürdistan devriminin sağlıklı ve başarılı gelişimini güvenceye alabilmesinin yolu buradan geçmektedir.

Türkiyeli komünistler ve devrimciler içinse bütün sorun, tam da ulaşmasınlar diye ezilmek istendikleri alana bir an önce kuvvetle

ıızanabilmektir. İşçi hareketiyle az çok birleşmiş bir devrimci hareketi ezmek bir yana, tecrit etmek bile olanaklı olmayacaktır. Zira sınıf zeminini yakalayabilmek, yalnızca öteki emekçi katmanlarla değil, yanısıra Kürt halk hareketiyle de bir güç ve mücadele birliğini karşı konulmaz bir biçimde kurabilmek olanağı demektir. Bu noktaya ulaşıldığında, devrimci hareket için, kendini savunmaktan, temel toplumsal dinamiklere oturmuş olmanın gücüyle rejime saldırı konumuna geçmek de olanaklı olabilecektir. Zira devrimci yükselişle devrimci önderliğin kesiştiği yerde bir devrim saldırısı için geniş olanaklar var demektir.

(...)

EKİM

Haziran '91

Irak deneyimi ve Kürt sorunu

Sarsılan güç dengelerini kendi lehine yeniden oturtma çabası içinde olan ABD için Ortadoğu, "yeni dünya düzeni"nin ilk uygulama alanı oldu. Körfez krizi ve savaşı bunun için bulamadığı jbir fırsatı yarattı. ABD savaş yoluyla politik ve askeri üstünlüğünü kanıtlayarak inisiyatifi ele geçirmekle kalmadı, Körfez bölgesindeki ve Güney Irak'taki işgalini sürdürmenin yanısıra, "Kürt sorunu"nu kullanarak bölgeye fiili olarak yerleşmeyi de başardı.

ABD'nin, Ortadoğu'ya askeri varlığı ile yerleşmenin, bölgenin tek egemen gücü olarak tüm gelişmeleri yönlendirebilmenin hesaplarını yıllar öncesinden yaptığı bilinmektedir. Kürt sorununun bu planlar içinde belli bir yer işgal ettiği de... Kürt ayaklanması ve yenilgisinin ardından 3 milyon insanın Türkiye ve İran sınırına dayanması ABD açısından hiç de beklenmeyen bir gelişme değildi. Bu olayın kendisi, ABD'nin bölgedeki askeri varlığı karşısında yükselebilecek bir milliyetçi ve anti-emperyalist dalgayı etki-

sizleştirebilmenin elverişli bir zeminini yaratacak, dün Saddam'a karşı bir koz olarak kullanılan Kürt sorunu, bugün bölgeye yerleşmenin uygun bir malzemesi olabilecekti.

Irak Kürdistanı'ndaki ayaklanma ile birlikte, Kürt sorununa gösterilen "ilgi"nin, Kürt liderleriyle yapılan görüşmelerin ardında yatan hesapların içyüzü bütün açıklığı ve çirkinliği ile suyüzüne çıktı. Kürt halkını imhaya yönelen katliam sürerken sorun "Irak'ın içişleri" sayıldı. Ayaklanma kanlı bir şekilde bastırıldıktan sonra ise ABD Kürt halkının koruyuculuğu rolüne soyundu. ''Tampon bölge", "güvenlik bölgesi" ve "mülteci kampları" oluşturularak Kuzey Irak fiili olarak işgal edildi. Böylece ABD bölgeye askeri varlığı ile yerleşmekle kalmadı, Ortadoğu'nun en önemli devrimci dinamiklerinden biri haline gelen Kürt ulusal özgürlük mücadelesini de, hiç değilse Güney Kürdistan'da, şimdilik denetimi altına almış oldu. Bundan sonra da ABD'nin, Güney Kürdistan'da kendi politikasını destekleyecek aşiret beyleri ile ilişkiye geçerek bunları silahlandıracağı, bunun kendisinin de yeni çelişki ve çatışmaların zemini olacağı açıktır.

Bugün yeniden gündeme gelen "otonomi" kısmi bir çözümü bile ifade etmemektedir. Denetim altına alınmış bir Kürt varlığını bölgedeki egemenliğinin yeni bir dayanağı haline getirmeyi amaçlayan ABD, bugünkü bölgesel dengeleri de gözeterek, şimdilik "otonomi"yi buna en uygun çözüm olarak görmektedir. Kürt liderleri ile Saddam'm kucaklaşması bu karışık hesaplar içinde gerçekleşti. Irak Kürdistâm'ndaki geleneksel reformist önderlik, başından beri izlediği uzlaşmacı-reformist çizginin bir sonucu olarak, bu kez de emperyalist politikaların bir aleti olmaktan kurtulamamıştır.

Kürt halkını bir kırımla yüzyüze bırakan ve koca bir ulusu mülteci konumuna düşüren bir yenilginin ardından, Talabani'nin bölgedeki ABD varlığı konusunda söyledikleri ise utanç vericidir; *"On yıllardır ilk kez sivil masum halkı desteklemek için buradalar... Amerika'yı yalnızca insan hakları ilgilendiriyor."*

Öte yandan, emperyalist sözcülerce "istikrarsızlık kuşağı" olarak nitelenen bu bölgeye yeni düzen verme girişimleri, beraberinde çelişkilerin daha da derinleşmesini getirmiş, emperyalist-

ler arasındaki rekabet ve çatışmanın suyüzüne çıkmasına neden olmuştur. Daha bugünden değişik emperyalist mihrakların Kürt sorununa ilişkin kendi politikalarını oluşturma ve hayata geçirme çabalan bunun sadece bir göstergesidir.

Tarihsel sorunlar, çelişkiler ve çatışmalar yumağı olan Ortadoğu'da, tarihsel hesaplaşmaların ve toplumsal sorunların kendi çözümünü dayatacağı bir sürecin önü açılmıştır, Körfez savaşıyla birlikte.

* *

Irak Kürdistanı deneyimi, emperyalizm çağında ulusal soruna ilişkin en önemli gerçeği bir kez daha açık bir biçimde ortaya koymuştur. Toplumsal devrim mücadelesiyle birleşemeyen, sömürgeciliğin sınıfsal temellerine yönelmeyen bir ulusal kurtuluş mücadelesi, istikrarlı ve nihai bir çözüme kavuşamayacak, düzen sınırları içindeki her. çözüm arayışı sonuçsuz kalacaktır.

Tüm ülkelerin emperyalist dünya zincirinin tek tek halkaları durumuna geldiği çağımızda, ulusal sorun da, bir ülkenin sınırları içinde kalan, ya da en fazla bölgesel düzeyle sınırlı olan bir sorun olmaktan çıkmış, uluslararası bir sorun haline gelmiştir. Bugün özgürlük ve bağımsızlık temelinde gelişen her mücadele, karşısında emperyalizmi ve tüm gericiliği bulmaktadır. Emperyalizm "ulusal baskının yeni bir tarihsel temelde yükseltilip genişletilmesi" demektir. Bu, gerçek bir ulusal özgürlük mücadelesinin emperyalist dünya sisteminin dışına çıkma mücadelesine, bir toplumsal devrim mücadelesine bağlanmak zorunda olduğu anlamına gelir.

Oysa Irak'taki Kürt önderliğinin tarihi, emperyalizmle uzlaşma ve ondan destek aramanın tarihi olmuş, her seferinde bölgedeki gerici rejimlerden birine dayanılmaya çalışılmıştır. Bugün yaşanan trajedi bu uzlaşmacı ve vesayetçi politikaların doğrudan bir sonucudur. Bunu yalnızca Barzani ve Talabani'nin Kürt halkına kişisel bir "ihaneti" olarak görmek de soruna sön derece basit ve yüzeysel bakmak olacaktır. Ciddi sonuçları olan her gerçek politika bir sınıf mantığına sahiptir. Dolayısıyla Barzani

ve Talabani'nin izlediği politikanın da, kişisel tutarsızlıkların ötesinde, açık bir sınıf mantığı vardır. Irak Kürdistanı'nda gelişen mücadele başından beri geri toplumsal ilişkilere, güçlü aşiret bağlarına dayanmaktadır. Özellikle Barzani, bu sınıfın temsilcisi olarak mücadeleye önderlik etmiş, gücünü bu geri ilişki ve kurumlar sayesinde koruyabilmiştir. Emperyalistlerle ilişkiler bakımından Talabani'nin de konumu özünde farklı değildir. Irak Kürdistan'ındaki mücadelenin en büyük çıkmazı burada yatmaktadır. Emperyalizmle uzlaşma, emperyalist vesayet altına girme bu önderliğin sınıfsal kimliği ile doğrudan ilgilidir.

Bundan dolayıdır ki artık Kürt ulusal sorununun gerçek çözümü, Kürt üst sınıflarının değil alt sınıflarının, Kürt emekçi kitlelerinin ve yoksul köylülüğünün sorunu haline gelmiştir. Bunun kendisi ulusal kurtuluş ile toplumsal kurtuluş arasındaki bağı verir. Bu durumda ulusal kurtuluş mücadelesi kendi başına tecrit edilmiş, salt ulusal istemlerle sınırlı bir mücadele olmaktan çıkar; içinde bulunulan ülkenin proletaryası ve emekçi sınıflarının toplumsal kurtuluş mücadelesiyle içiçe geçer.

Kürt devrimci özgürlük mücadelesi yalnızca ulusal kimliği ile değil, daha da önemlisi ezilen sınıf kimliği ile yürümek, gerçek dostlarını ve müttefiklerini de buna göre belirlemek zorundadır. Bugün Kürdistan'ın Türkiye dışındaki parçalarında güçlü bir sınıf hareketinin olmayışı, ulusal kurtuluş mücadelesiyle sosyal kurtuluş arasında kurulacak bağı zaafa uğratan en önemli olumsuzluktur.

Bugün Türkiye Kürdistanı'nda gelişen mücadele, Irak Kürdistanı'ndan farklı olarak, devrimci bir önderliğe sahip, devrimci bir çizgide gelişen ve Kürt köylülüğünün emekçi kesimlerine dayanan bir mücadeledir. Bu onun güçlü yanıdır. Bununla birlikte, esas olarak "ulusal" bir zeminde geliştiği, kendisini ağırlıklı olarak bu çerçevede tanımladığı da bir gerçektir. Oysa Kürt ulusu hızlı bir sınıfsal farklılaşmayı yaşamakta, bu olgunun kendisi, dar "ulusal" zeminin dışına taşan bir devrimci gelişmenin de yolunu açmaktadır. Ne var ki salt "ulusal" bir çerçeve, kendi doğasına uygun olarak, bunu geriye çeken bir rol oynamaktadır. Bu nedenle çok önemli bir mesafe kateden ve "intifada"

boyutlarına ulaşan bu mücadelenin sağlam bir zeminde ilerleyebilmesi, Kürt üst sınıflarıyla araya kesin sınırlar koyabilmesine, ulusal özgürlük mücadelesi ile sosyal devrim mücadelesi arasındaki ilişkiyi doğru kurabilmesine, kısacası "ulusal" sınırlılığı aşabilmesine bağlıdır. Kürdistan'm diğer parçalarından farklı olarak, Türkiye işçi sınıfı gibi güçlü bir müttefiğe sahip olması Kuzey Kürdistan'da gelişen mücadele açısından çok önemli bir olanağı ifade etmektedir. Yalnızca sömürgeciliğe karşı ulusal temelde gelişen bir devrim değil, sömürgeciliğin sınıfsal temellerine, Türk burjuvazisine yönelen bir sosyal devrim mücadelesi, Kürdistan'm diğer parçalarını etkilemekle de kalmayacak, tüm Ortadoğu'yu sarsacaktır. Tarihsel gecikmişliğin kendisi Kürt ulusuna bir sıçrama imkanı yaratmış olmakla birlikte, bu sıçramayı sağlayan etkenin bu kendi içindeki sınırlılığı aşılamadığı sürece, kalıcı ve nihai bir çözümün başarısı güvenceye alınamayacaktır.

Kürdistan devrimi, kendini Kürdistan sınırları içinde ve yalnızca ulusal temelde değil çok daha geniş bir zeminde tanımlayabildiği, Kürdistan'da gelişen devrimci sürecin Türkiye devrimi ile olan kopmaz bağını doğru bir biçimde kurabildiği ölçüde, bunun kendisi, bugün Ortadoğu'nun temel bir devrimci dinamiği haline gelen Kürt sorununun devrimci ve kalıcı bir çözümünün başarısını güvenceye almakla kalmayacak, Kürt ulusunun, Ortadoğu halklarının birliğine giden yolda çok önemli bir tarihsel rolü oynayabilmesini de olanaklı kılacaktır.

Nilgün EREN
Haziran *'91*

Kürdistan'da devlet terörü

Kürt ulusal özgürlük mücadelesinin ulaştığı boyutlar karşısında sömürgeci devlet kirli ve iğrenç oyunlarını da devreye sokmuş bulunuyor. Kürt halk kitleleri açık ve dizginsiz bir devlet terörünün hedefi haline gelmiştir. HEP Diyarbakır İl Başkanı Vedat Aydın'ın kontr-gerilla tarafından işkence ile öldürülmesi ve ardından düzenlenen cenaze töreninde kitlelerin üzerine ateş açılması, bu terörün aldığı boyutu gösteriyor.

Kürdistan'da inisiyatifi kaybeden sömürgeci devlet Kürt halk kitlelerinin karşısına artık açık bir terörist kimliğiyle çıkmaktadır. Tipik bir sömürge valiliği işlevini yerine getiren Olağanüstü Hal Valiliği, özel tim, koruculuk vb. ile yürütülen bu özel savaşa kontr-gerillanın eylemlerinin ve cinayetlerinin eklenmesi, rejimin çözümsüzlüğünü olduğu kadar çürümüşlüğünü de ortaya koymaktadır. Son dönemde sol dergilere, demokratik kitle örgütlerine karşı ardı ardına gerçekleştirilen bombalama olaylarının,

evlerde ve sokakta açık infaza kadar varan cinayetlerin bir kontr-gerilla faaliyeti olduğu ve neyi hedeflediği artık herkes tarafından bilinmektedir. Bizzat CİA tarafından finanse edilip örgütlenen bu provokasyon ve cinayet örgütü büyük bir pervasızlıkla "gayri nizami harp" ve "psikolojik savaş" taktiklerini hayata geçirmektedir. Resmi adı Özel Harp Dairesi olan ve mücadelenin yükseldiği dönemlerde devreye giren CİA güdümlü bu örgütün, PKK'ya karşı savaşta kullanıldığı açıkça ifade edilmektedir de.

Açık askeri diktatörlük dönemleri dışında, yakın tarihin hiçbir döneminde bu denli açık ve pervasız bir devlet terörüne başvurulmamıştır. Bugün 12 Eylül, gerekli tüm kurum ve yasal düzenlemelerle sivil planda oturmuş bulunmaktadır. En son uygulamaya konulan Terörle Mücadele Kanunu ile de devlet terörü yasal bir çerçeveye kavuşturulmuş, devlet eliyle gerçekleştirilecek işkence, cinayet ve katliamların önü açılmıştır. Fiili infaz günlük uygulama haline gelmiştir. Sömürgeci devletin denetim altına almayı ve düzen kanalları içinde eritmeyi hedeflediği reformist güçler bile bu vahşi ve dizginsiz terörün hedefi haline gelebilmektedir.

Yalnızca Kürdistan değil tüm toplum baskı ve terörle susturulmak, sindirilmek, böylece teslim alınmak istenmektedir. Diyarbakır olaylarının hemen ardından düzenlenen Devrimci Sol operasyonunda onun üzerinde devrimcinin katledilmesi, gözdağı verme ve yıldırma politikasının bir başka örneğidir. Tüm bunlar gelişen mücadele karşısında düzenin esneme imkanlarının ne denli dar olduğunu, tamamlayıcı politikalar olarak gündeme gelen 141-142'nin kaldırılması, "Kürt reformu" vb. nin düzene hiç bir manevra imkanı tanımadığını ortaya koymaktadır.

Reformist politikaların özellikle Kürt ulusunun gelişen mücadelesi karşısındaki etkisizliği bugünden görülmektedir. Gerilla mücadelesini tecrit etmek bir yana, mücadelenin kent küçükburjuvazisini ve yoksullarını da içine alacak biçimde kırlardan kentlere doğru genişlemesi, Diyarbakır gibi mücadele bakımından görece geri ve hareketsiz kentleri bile içine çekmesi, Kürdistan 'daki mücadelenin geldiği nokta açısından çok şeyi anlatmaktadır.

Kürt ulusal özgürlük mücadelesi yeni bir döneme girmiştir. Kontr-gerillanın provokatif eylemleri ve cinayetleri de direnişin kentlere doğru yayılmasıyla birlikte gündeme gelmiştir. Kürt halkı bu saldırıları en kitlesel intifadası ile karşılamıştır. Diyarbakır'daki cenaze töreni Kürt halk kitleleri ile sömürgeci devletin açık bir biçimde karşı karşıya geldiği, çatışmaların akşama kadar sürdüğü bir sokak savaşına dönüşmüştür. Bugün bu gerçeği gören burjuva basın da büyük bir telaş içinde olayları değerlendirmekte ve Kürdistan'daki mücadelenin vardığı noktayı teslim etmek zorunda kalmaktadır. Bir *Sabah* gazetesi yazarı Diyarbakır'da yaşananlarla ilgili olarak; *"Doğu*da ve Güneydoğu'da olanları üç beş eşkiyanın şiddet eylemlerine kalkışmaları ya da köşeye sıkışmış olmanın son çırpınışları diye görmenin ve göstermenin gafletini bu manzaralar ortaya koymaktadır*", demektedir.

Büyük bir fedakarlık, kararlılık ve dirençle sürdürülen bu zorlu mücadele karşısında sömürgeci devlet gerçek bir şaşkınlık ve acz içindedir. Artık suskun, edilgen, yıldırılmış ve boyun eğdirilmiş bir halk değil, kendine dayatılan köleliği ve aşağılanmayı reddeden, mücadelenin ayağa kaldırdığı, hızla politikleşen bir ulus vardır TC'nin karşısında. Terör ve zorbalık her geçen gün Kürt ulusunun daha geniş bir kitlesini mücadelenin içine çekmektedir. Baskı, terör, işkence ve tutuklamaları protesto etmek için binlerce insanın köylerden kentlere yürümesi, kepenk kapatma eylemleri, kitlesel açlık grevleri sıradan olaylar haline gelmiştir. Şehit düşen gerillalara sahip çıkılmakta, cenaze törenleri yürüyüşlere ve politik kitle gösterilerine dönüşmektedir. Ölülerinin ardından çaresizlik içinde ağıt yakan bir halk değil, onurlu bir özgürlük mücadelesinin bedelinin bilincine varan, bu bedeli ödemeye hazır bir halktır Kürt ulusu artık. Mücadelenin özgürleştirdiği bir halkın direnişi karşısında tüm sömürgeci politikalar iflas etmektedir.

Sömürgeci devlet Kürdistan'daki savaşı kaybetmiştir. Bunun karşılığı ise daha dizginsiz bir baskı, şiddet ve katliam olmaktadır. Körfez savaşı döneminde TC'nin Kürdistan'daki asker sayısı 200 bini bulmuştur ve bu sayı sürekli artmaktadır. Bugün Silo-

pi'de oluşturulan Çekiç Güç'ün ise esas olarak Kürt özgürlük mücadelesine yöneleceği her türlü tartışmanın ötesindedir. Saddam'm her bakımdan teslim alındığı ve "terbiye edildiği" koşullar, Irak'taki ABD askeri varlığı için en elverişli koşullar olmasına rağmen, ABD Türkiye Kürdistam'na yerleşmeyi tercih etmiştir. Kuzey Kürdistan'daki devrimci bir gelişmenin, Batılı emperyalistleri, özellikle de ABD'yi, gerek Türkiye'deki çıkarları gerekse de Ortadoğu üzerinde yaratacağı etki bakımından ne denli ilgilendirdiği açıktır. Kürdistan'daki mücadele sadece Türk burjuvazisinin çıkarlarını değil, emperyalizmin bölgedeki çıkarlarını da tehdit edecek bir çizgide gelişmektedir. Çekiç Güç'ün "uzun vadede" hedefinin ne olacağına ilişkin tartışmalarda buna ilişkin kaygıları gizleme ihtiyacı duyulmamaktadır. Emperyalist sözcüler; Güneydoğu'nun coğrafik ve toplumsal yapısının provokasyonlara elverişliliğinden, Kuzey Irak'ta yaşanan iç kargaşanın bir benzerinin Türkiye topraklarında da yaşanabileceğinden sözetmekte ve Türkiye'nin Çekiç Güç'ü her yönüyle "tartması" gerektiğini söylemektedirler. Kısacası "uzun vadeli hedef" Kürt özgürlük mücadelesinin boğulmasıdır ve bu açıkça dile getirilmektedir. Kürdistan devriminin karşısına sadece sömürgeci Türk burjuvazisi değil, başta ABD emperyalizmi olmak üzere tüm dünya gericiliği dikilmiştir.

. ABD soruna stratejik açıdan bakmakta, burada gelişen mücadele bölgedeki çıkarlarını tehdit edecek bir aşamaya ulaştığında, doğrudan müdahale edebilmenin koşullarını şimdiden hazırlamaktadır. Bugün sermaye düzenini zorlayan, dolayısıyla emperyalizmin bölgedeki çıkarlarını tehdit eden yalnızca Kürt özgürlük mücadelesi değildir. Bugün için henüz aynı düzeyde bir gelişmeyi yaşayamamış olsa bile hızla gelişen ve rejimi tehdit eden bir işçi hareketinin varlığı sözkonusudu*. Çekiç Güç Türk burjuvazini tehdit eden gelişmeler karşısında tüm Türkiye halkına karşı harekete geçmek üzere üslendirilmiştir.

ABD'nin Ortadoğu'ya "yeni düzen" verme girişimlerinin bir parçası olan bu açık işgal ve müdahale birliği, yalnızca Türkiye halkına karşı da değil, bölgedeki tüm devrimci gelişmelere karşı bir saldırı üssü olarak kullanılacaktır.

Temmuz *'91*

Sınırötesi operasyonlar

Sömürgeci burjuvazi çaresizdir

Kürt ulusunun özgürlük mücadelesinin gösterdiği gelişme sömürgeci devleti telaşa itmiş bulunmaktadır. Ağustos ayından bu yana gündeme gelen sınırötesi harekatlar ve ardından yapılan açıklamalar bu tedirginliği açıkça ortaya koymaktadır. İçeride gelişen mücadele karşısında acze düşen TC, gücünü Güney Kürdistan'ın savunmasız sivil Kürt köylerini de kapsayan "sınırötesi harekat'larda göstermektedir. Nedir ki bu "eşkıyayı imha" operasyonları her seferinde başarısızlıkla sonuçlanmakta, artık yeni bir sınırötesi harekatın Bekaa'yı hedeflemesi gerektiği tartışılmaktadır.

TC gelişmelerin vardığı noktada soğukkanlılığını yitirmiştir. 11-12 Ekim günleri yapılan operasyonun ardından Genelkurmayın yaptığı açıklama, askeri ve politik başarısızlığın kabulüdür yalnızca. Bu açıklamada Kürt ulusal hareketini ezmek için, hareketin "iç ve dış desteğin"in kesilmesi gerekliliğinden söze-

dilmektedir. Sınırötesi harekatın amacı sözümona "dış desteğin" etkisizleştirilmesidir.

Genelkurmayın sözünü ettiği "iç desteğe" gelince, bunun kendi devrimci öncüsü ile birleşmiş Kürt halk kitleleri olduğu açıktır. Ne var ki, gelinen noktada şiddeti dışlayan yöntemlerle PKK'yı bu "iç destek"ten yoksun bırakmak olanaksızdır. Özellikle burjuva basın bu noktada büyüyen kaygılarını açıklıkla ifade etmekte; olayların gerilla savaşı boyutlarını aştığı ve Türk ordusunun mevcut yapısı ile bu gelişmenin önüne geçemeyeceği dile getirilmektedir. Önerilen, özel tim ve komandolardan oluşan paralı bir "profesyonel ordu"dur.

Sömürgeci devlet bugün için Kürt halk kitlelerine yönelik toplu kitle kırımına varan bir saldırıyı göze alamamaktadır. Ancak Genelkurmayın açıklamaları, böylesi bir saldırının planlarının bugünden yapıldığını ortaya koymaktadır. Gelişmeler açık bir çatışma boyutlarına vardığında, TC'nin Kürt halk kitlelerine yönelik bir kırım ve imhaya girişeceği her türlü tartışmanın ötesindedir. Ordunun iç savaşa uygun olarak yeni düzenlenmelere tabi tutulması da, bu uzun vadeli planların bir parçasıdır.

Sömürgeci Türk devleti Kürdistan'daki askeri ve siyasi denetimini önemli ölçüde yitirmiş bulunmaktadır. Bizzat burjuva köşe yazarları tarafından, "Güneydoğu'nun elden gittiği", "gelişmelerin PKK'yı aştığı" biçiminde dile getirilen bir gerçektir bu. Onları ürküten PKK'nın askeri başarısı değildir yalnızca; daha da önemlisi, politik bakımdan katettiği gelişmedir. Kürt halk kitleleri hızlı bir biçimde politikleşmekte, düzenden kopmaktadırlar. Son seçim sonuçları da bunu ortaya koymuştur. Geçmişte gerici partilerin oy potansiyeli olan Kürt halk kitlelerinin önemli bir bölümü, bugün artık PKK'nın politik tercihleri doğrultusunda oy kullanmaktadırlar. PKK Kürdistan'm en etkin politik gücü haline gelmiştir. Bugünkü askeri başarıların sürekliliği de bu politik etkinlik sayesinde korunabilmektedir.

Üstelik Kürt devrimci hareketinin politik etkinliği sadece Türkiye Kürdistanı ile de sınırlı değildir. Ulusal hareketin Kürdistan'ın en büyük parçasında gösterdiği politik ve askeri gelişme diğer parçaları da etkilemektedir. PKK Irak Kürdistanı 'nda giderek

artan bir destek kazanmaktadır. Körfez savaşının da bir sonucu olarak Türkiye Kürdistanı ile Irak Kürdistanı 'nı ayıran siyasal sınırlar fiili olarak ortadan kalkmıştır. Körfez savaşı sonrasında yaşanan yenilginin ardından, burjuva-feodal önderliğin Güney Kürdistan'da inisiyatifi tam olarak elde tutabilmesi eskisi kadar kolay görünmemektedir. PKK giderek bu bölgede de politik bir güç haline gelmekte ve artık Irak ve Türkiye Kürdistanrnı kapsayan bir "ikili iktidar"dan ve bir "savaş hükümeti"nin kurulmasından sözedebilmektedir. Türk devletinin sınırötesi operasyonlara yönelmesinde bu gelişme de oldukça önemli bir etkendir. Nitekim sömürgeci burjuvazi de sınırötesi operasyonların "meşruluğu"nu savunmaya çalışırken, Kuzey Irak'ta ortaya çıkan bir iktidar boşluğundan ve "eşkiya"nın da bu boşluktan yararlanarak saldırılarını artırdığından sözetmektedir. Bu "iktidar boşluğunu" doldurabilecek politik güçlerden biri PKK'dır. Irak Kürdistan'ındaki böylesi bir gelişme Türkiye Kürdistanı'ndaki mücadele açısından çok büyük bir olanağı ifade etmektedir. TC, Irak Kürdistanı'nda PKK'nın giderek artan bu etkinliğini izliyor. Bugün için Irak'taki işbirlikçi-reformist önderlikler aracılığıyla PKK'yı etkisizleştiremeyeceğini de biliyor. Sınırötesi harekata yönelmesi, sivil Kürt köylerini pervasızca bombalaması da bundan dolayıdır. Böylece PKK'ya destek veren Kürt halk kitlelerine gözdağı verilmek istenmektedir.

TC, bir yandan Musul-Kerkük üzerindeki emperyalist emellerini gerçekleştirebilmenin, öte yandan PKK'yı etkisizleştirmenin bir aracı olarak kullanmak istiyordu Irak'taki reformist Kürt önderliğini. Son sınırötesi operasyonlar, sömürgeci Türk devletinin burjuva-feodal Kürt önderleriyle girdiği ilişkinin çok da sağlam temellere dayanmadığını göstermiş oldu. Kürt köylerinin bombalanmasının ardından Barzani'nin ortaya koyduğu sert tepki anlamlıdır. Türk devletini sivil köyleri bombalamakla suçlayan Barzani, bunu protesto ederek Ankara'daki temsilcisini geri çağırmış, Kürdistani Cephe'nin PKK'yı Güney Kürdistan'dan söküp atma kararının ise iptal edildiğini sert bir dille açıklamıştır. Fakat daha da önemli ve ilginç olan, Ankara'daki KDP temsilcisinin TC'yi Irak Kürtlerine saldırı konusunda Saddam'la

anlaşmakla suçlamasıdır. Kürt ulusal mücadelesinin yaşadığı gelişme ve Demirel'in seçimlerin hemen ardından Kürt sorunu üzerine yaptığı açıklamalar düşünüldüğünde, önümüzdeki dönemde Türk devletinin Kürt hareketini ezebilmek için Saddam'la anlaşması hiç de olasılık dışı değildir.

Demirci'in "eşkiyanın başının ezileceği" ve halka da "şefkatle ve adaletle" yaklaşılacağı biçimindeki demagojik açıklaması, Türk burjuvazisinin, dün olduğu gibi bugün de Kürt sorunu karşısındaki temel politikasının şiddet olacağını ortaya koymaktadır. Sömürgeci devlet Kürt ulusal direnişini ezmeden Kürt halkının ulusal istem ve özlemleri karşısında en küçük bir taviz vermek niyetinde değildir. Kürt ulusal direnişini ezmenin yolu ise bu ulusal istem ve özlemlerin taşıyıcısı olan öncüyü yoketmekten geçmektedir. Ne var ki Kürdistan'da Kürt halk kitleleri ile hareketin devrimci öncüsünü birbirinden ayırmak artık mümkün değildir. Öhcüyü ezebilmek Kürt halk hareketini ezmekten geçmektedir. Nitekim Türk burjuvazisi de açıklamalarından anlaşıldığı kadarıyla bu noktada oldukça "gerçekçi"dir. Çözümsüzlüğün ve seçeneksizliğin getirdiği bir "gerçekçilik"tir bu. Zira gelişmelerin aldığı boyut, dizginsiz bir devlet terörü dışında hiçbir seçeneğe imkan vermemektedir. Bu seçenek ise ulusal yangın üzerinde şimdilik yalnızca körük etkisi yapmaktadır.

Sömürgeci güçleri tam bir acz içinde bırakan gerilla eylemleri ve kitlesel intifadaları ile mücadele, giderek bir içsavaş görünümü almaktadır. Kent merkezlerine doğru kayan ve üstelik askeri hedeflere yönelik olarak düzenlenen saldırılar karşısında TC, sınırötesi operasyonlar dışında bir şey yapamamaktadır. Bir karşı saldırı geliştirmek bir yana, artık kendi karakollarını dahi savunamaz bir duruma düşmüştür. Yalnızca son bir ay içerisinde öldürülen asker, özel tim ve korucu sayısı 46'dır. Bunun resmi açıklama olduğu düşünülürse, gerçek sayının bunun çok üstünde olduğu açıktır. Kürdistan, gerilla kuvvetlerinin rahat bir biçimde hareket ettikleri bir mücadele alanı haline gelmiştir.

Bugün sömürgeci devlet sınırötesi operasyonlarda belli bir başarı kazansa dahi, bunun Kürdistan'daki mücadeleyi çok fazla etkilemeyeceği de ortadadır. Mücadelenin temel dayanakları dışa-

rıda değil içeride, Türkiye Kürdistanı'ndadır. Kürt özgürlük mücadelesi kendi kendisini üretebilecek, kendi iç imkanlarıyla sürekliliğini sağlayabilecek bir mesafe katetmiştir. PKK'lı savaşçılar artık Türkiye Kürdistanı topraklarında eğitimlerini yapabilmektedirler.

Reformist politikalar da gelişen mücadele karşısında ters tepmektedir. Mücadeleyi dizginlemek ve düzen sınırları içinde eritmek amacıyla devlet eliyle kurulan HEP, TC'nin bu politikadaki çıkmazını da ortaya koymuştur. Sonuç HEP'in parti olarak seçimlere girememesi olmuştur. Zira HEP, bugün değii kitleleri düzen sınırları içine çekmek, gelişen mücadele karşısında kendisi onun peşinden sürüklenmek durumunda kalmış, Kürt devrimci hareketi için bir legal olanağa dönüşmüştür. Fakat ulusal istemlere göreli olarak duyarlı Kürt burjuva katmanlarının bir partisi olarak HEP, öte yandan, Kürt halk hareketini düzen sınırları içine çekmek konusunda hala da çok önemli bir olanaktır. SHP-HEP ittifakıyla bunun bir ilk adımı atılmıştır. Bu gelişme bugün için halk hareketini etkilemez görünüyor. Ne var ki bunun kitlelerde yarattığı bilinç bulanıklığı bir yana, burjuvazi halen bu gelişmeyi daha iyi değerlendirme hesapları ve çabası içindedir.

Kürt devrimci hareketinin Kürt halk kitleleri içinde kök salabilmede sağladığı başarı, bugün, ulusal hareketin devrimci öncüsünü yoketme planlarını boşa çıkarmaktadır. Ancak, Kürt ulusal hareketi katettiği bu mesafeye rağmen, sömürgeci devletin giderek yoğunlaşan saldırıları karşısında henüz yalnızlıktan kurtulamamıştır. Bugün, Türkiye işçi sınıfının Kürt ulusunun özgürlük mücadelesine gereken desteği sunamadığı bir gerçektir. Henüz devrimci bir önderliğe sahip olamamanın, devrimci öncüyle birleşememenin getirdiği bir zayıflık ve zaaftır bu. Bu aşılamadığı ve işçi sınıfı Kürt ulusal hareketi karşısındaki görevlerini yerine getiremediği koşullarda, Kürdistan'da gelişen devrimci süreç, yaşayacağı güçlüklerin yanısıra, yalnız kalmanın yolaçacağı zaaflar ve zayıflıklarla ayrı bir mecrada gelişmek ve kendini geri bir düzeyde ifade etmek durumuyla yüzyüze kalabilecektir.

Nilgün EREN
Kasım '91

Kürt hareketi yol ayrımında
Perspektif ve sorumluluk

Bugünün burjuva siyaset sahnesi çok partili fakat tek programlıdır. Tüm burjuva siyasal partiler her zaman için kapitalist düzenin temel çıkarları üzerinde birleşirler. Fakat bugünün Türkiyesizde sözkonusu olan, bu genel olgudan farklı, kendine özgü bir durumdur. Burjuva siyasal partiler, şu içinde bulunduğumuz evrede, yalnızca düzenin temel çıkarları üzerinde değil, fakat taktik ihtiyaçları ve buna uygun düşen politikalar demeti üzerinde de hemfikirdirler. Üslup ve uygulama yöntemine ilişkin olarak aralarında hala ufak tefek farklılıklar olmakla birlikte, izledikleri politikalar temelde aynıdır.

Düşünün ki, "ortanın sağı" DYP ile "ortanın solu" SHP, partiler arası sıradân çıkar çekişmeleri dışında, temel iç ve dış politikalar üzerinde şu an için son derece uyumlu bir koalisyon hükümeti oluşturmaktalar. "Anamuhalefet partisi" ANAP da hükümet politikalarıyla hemfikirdir, göstermelik çıkışları "anamu-

halefet“ olmanın kanıksanmış gereklerindendir. Türkeş’in faşist partisi (MÇP) ise hükümetle açıkça bir işbirliği içindedir, temel meselelerde hükümete sürekli destek vermektedir. Belki bir tek Refah Partisi, kendine özgü konumuyla ve yalnızca bazı sorunlarda, bu genel uyumun bir ölçüde dışına taşabilmektedir.

Düzen cephesinin yalnızca temel sorunlarda değil aynı zamanda taktik politikalardaki bu açık tekleşmesi, 20 Ekim seçimleri sırasında net bir biçimde görülmüştü; yeni hükümetin icraat dönemi bunu ayrıca göstermektedir.

Bu olgu, bugün, uygulamada burjuvazi için önemli bir kolaylığı ve rahatlığı ifade etmekle birlikte, gerçekte düzenin sıkışıklığını anlatır. Düzen, iç alternatifi olmayan, bir tek programı ifade eden, iç ve dış politikalar demeti içine sıkışmıştır. Sosyaldemokrasinin kendine özgü kimliğinin silikleşmesi, Demirel’in basit bir eklentisine dönüşmesi, SHP’nin sürekli bir biçimde erimesi, DSP’nin MÇP’leşmesi, neticede düzenin biçimsel bir „sol kanat“tan bile yoksun kalması, bu aynı sıkışmışlığın bir ifadesidir. Sermaye düzeninin açmazları tüm partileri aynı programda eşitlemiştir.

Yine de, hemen tüm burjuva partilerinin iç ve dış politikanın bugünkü sorunları etrafındaki bu mutabakatı, şu içinde bulunduğumuz evrede, Türk burjuvazisinin önemli avantajlarından biridir. Ordu, MİT, polis, parlamento, partiler, TRT, TV şirketleri, basın, tümü biıarada düzen partisini oluşturan tüm bu sermaye kurumlan, şu gün için uyumlu bir çalışma içindedirler.

Öte yandan, burjuva politika sahnesindeki bu bütünleşme, düzenin özellikle biçimsel bir sol iç alternatiften yoksun kalması, orta ve uzun vadede kendisi için ciddi bir risktir. Bu riskin kısa dönemli olarak sonuçlarını göstermemesi, tümüyle devrim cephesindeki zayıflık ve dağınıklığın bir sonucudur. Devrimci hareket bugün gerçekten güçsüz, örgütsüz ve dağınıktır. Son derece elverişli olan objektif koşulları ve olanakları değerlendirememesi, bundan dolayıdır.

*

Oysa kendi cephesindeki olanakları değerlendirmeyi başara-

bilen Kürt devrimci hareketinin, düzen cephesindeki tüm uyumlu politika ve tedbirlere rağmen, burjuvazi için ortaya çıkardığı önü alınmaz sorunlar ortadadır. Daha da önemlisi, Kürt devrimci hareketi kendi cephesinden başarılı bir devrimci inisiyatif gösterdiği içindir ki, sermaye partilerinin Kürt sorununda tek politikada aynılaşması, sömürgeci rejimi Küıdistan'da siyasal bakımdan tecrit etmiştir. Yani Türk burjuvazisi için, Türkiye'de henüz bir orta vade riskini oluşturan durum, Kürdistan'da bugün gerçekleşmiş bir olgudur.

Bu başarıdan dolayıdır ki, Kürt devrimci ulusal hareketi, bugün için Türk burjuvazisinin karşı karşıya bulunduğu en önemli sorundur.

Bununla birlikte, bu hareket, kendi olanaklarıyla ulaşmış bulunduğu mevcut düzeyi aşmakta bugün artık zorlanır hale gelmiştir. Bu yılın Newroz olayları bunu göstermektedir. PKK aylar boyu yeni bir sıçramadan sözetmiş, yazık ki bunu gerçekleştirememiştir. Bundan da önemlisi, olayların belirginleştirdiği gerçekler, bunu gerçekleştirmenin bugün için yeterli koşulları olmadığını da ortaya koymaktadır.

Hareketin kendini aşmada zorlandığı bir evrede, gitgide daha çok sözü edilmeye başlanan "siyasal çözüm", siyasal meşruluk kazanma amacını da içerse bile, gerçekte Kürdistan'daki devrimci birikim için çok önemli ve tehlikeli bir riskin ifadesidir. Zira "siyasal çözüm"ün muhatabı Türk burjuvazisidir. Onunla ilişkiler içinde aranacak bir "çözüm", ancak kısmi ve "düzen içi" olabilecektir. Bu, aynı zamanda, Kürt sorunu ile Türkiye devriminin kaderini birbirinden koparmak anlamına gelecektir.

Kürt sorunu kendi sınırları içine sıkışıp kaldıkça, Türkiye'nin metropollerinde Kürdistan'daki mücadele için yeni olanaklar ve ufuklar açacak bir devrimci sınıf hareketi gelişemediği sürece, Kürt devrimci ulusal hareketi her zaman için bu akibete uğrama riski ile yüzyüzedir.

Bugüne kadar dt^rimci bir temel üzerinde gelişen Kürt ulusal hareketinin, bugün artık önemli bir dönüm noktasına geldiğinin ciddi belirtileri vardır. Bu, hareketin ulaştığı bugünkü gelişme aşamasında, objektif bir durum olarak çıkmaktadır ortaya. Bu

yol ayrımında, ya kaderini Türkiye devrimiıiin kaderiyle daha sıkı perçinleyerek köklü ve kalıcı bir çözüm için devrimci bir mecrada derinleşmek, ya da ''siyasal çözüm" adı altında düzen içi bir kısmi çözümle reformcu bir mecraya girmek alternatifleri vardır.

hKİM I. Genel Konferansının Kürt sorununa ilişkin değerlendirme ve karar metninde, şu değerlendirmeye de yer verilmektedir:

"Kendi mecrasında gelişen devrimci ulusal hareket, kendi özgücüyle sorunu çözüm gündemine sokmuş bulunuyor. Ama çözüm gündemine girmek ile çözüme kavuşmak arasında her zaman önemli bir mesafe vardır. Onlarca yıldır kendini çözüm gündemine sokmuş bulunan, fakat hala çöziilemediği gibi, bugün trajik bir biçimde emperyalist politikaların etki alanı haline gelen Güney Kürdistan'daki hareketin deneyimi de bunu kanıtlar. Türkiye Kürdistanı'nda sorunun kendi öz devrimci birikimiyle çözüm gündemine girmiş olması, onun kendi sınırları içinde bir çözümünün son derece güç olduğunu, asıl çözümün sömürgeci Türk burjuvazisini bir sınıf olarak tasfiyeden geçtiğini de, gitgide daha açık gösterecektin"

"Siyasal çözüm" ve bu çerçevede federasyon tartışması, basit bir siyasal manevradan ibaret değilse eğer, Kürt sorununun "kendi sınırları içinde çözümünün son derece güç olduğu"nun bir itirafıdır yalnızca. Bu, ancak Türk burjuvazisinin sınıf olarak tasfiyesiyle ulaşılacak köklü ve kalıcı bir çözümden, düzen içi kısmi ve iğreti bir çözüme eğilim göstermek anlamına gelir.

Fakat tersinden olarak, Kürt sorunu, bugün artık, gerçek ve kalıcı bir çözümün "sömürgeci Türk burjuvazisini bir sınıf olarak tasfiyeden geçtiğini", çok daha açık gösterir bir aşamaya ulaşmıştır. Ne var ki, bu tür bir çözümün önünü açmaya ulusal hareketin kendi toplumsal-siyasal olanakları yetmez. Böyle bir çözümün öncülüğünü kendi başına devrimci bir ulusal hareket değil, onu da kucaklayıp yedekleyecek yetenekte devrimci proleter bir sınıf hareketi açabilir.

Bugün Türkiye'de böyle bir devrimci siyasal sınıf hareketinin yokluğu, Kürt devrimci ulusal hareketinin açmazını derin-

leştirmektedir. Komünistler, devrimci ulusal hareketin gelecekteki seyrinin, işlerin Türkiye'nin metropollerinde nasıl seyredeceğine sıkı sıkıya bağlı olduğunu bugüne kadar bir çok vesileyle yinelediler. Eğer devrimci bir işçi hareketi gelişmezse, burjuvazinin karşısına öncü devrimci bir kuvvet olarak dikilmeyi başaramazsa, bu çerçevede, devrimci ulusal harekete dolaylı ve dolaysız yeterli desteği sunamazsa, böyle bir durumda, devrimci ulusal hareket, ihtiyacı olan desteği Kürt mülk sahibi sınıflarla uzlaşarak elde etmeye çalışacak, bu ise onu Kürt mülk sahibi sınıfları üzerinden Türk burjuvazisiyle uzlaşmaya itecektir, dediler.

Olayların bugün hala karmaşık ve çelişik akan seyri, bu arada, yukarıda tanımladığımız kaygıları doğrular belirtiler de taşımaktadır. Bu belirtiler son Newroz olayları sonrasında özellikle farkedilebilmektedir.

Kürt devrimci ulusal hareketinin yalnızlıktan doğan açmazlarını gitgide daha iyi anlayan Türk burjuvazisi de, hareketi ezmek için gösterdiği tüm çabalara rağmen, aynı zamanda, onu bir uzlaşma çizgisinde ehlileştirebilmenin olanaklarını da gitgide daha çok yoklamaktadır. Emperyalist çevreler de Türk burjuvazisine bunu telkin etmektedirler.

Eğer ulusal hareketin ideolojik konumu, toplumsal-siyasal karakteri ve dolayısıyla devrimciliğinin tarihsel sınırları konusunda bir hayal taşınmıyorsa, bugüne kadar onun, kendi konumundan yapabileceklerinin azamisini yaptığına da kuşku duymamak gerekir.

Bundan ötesi onun değil, fakat bir bütün olarak Türkiyeli komünistlerin ve devrimcilerin tarihsel sorumluluğudur. Devrimci ulusal hareketin tarihsel ve toplumsal-siyasal sınırlılığını ortaya koymak, zaaflarını ve tutarsızlıklarını sürekli bir biçimde eleştirmek tartışma götürmez bir hak ve göçev olmakla birlikte, bu noktadan öteye, onun gösterebileceği tutarsızlıklara ne şaşmak, ne öfkelenmek gerekir. Bu, sürecin tutarlı bir doğrultuda seyretmesini ondan beklemek olur. Böyle beklentileri olanlar, kendi konumlan ve misyonları, bundan kaynaklanan iddiaları konusunda büyük bir tutarsızlık içindedirler; ve dahası, ulusal hareketin kimliğine, bu kimliğin olanaklarına ilişkin olarak, dayanaksız hayaller içindedirler.

Komünistlerin kendi bağımsız tarihsel amaçları, bundan kaynaklanan görev sorumlulukları vardır. Bu görev ve sorumluluklar, şu veya bu özel sorundan bağımsız, bir geniş çerçeve oluştururlar. Kürt sorunundan kaynaklanan sorumluluklarına da ancak bu genel çerçeveden bakabilirler.

Türkiye'nin bugünkü tarihsel ortamının sunduğu geniş olanaklara rağmen, kendi devrimci siyasal sınıf hareketini geliştirmede henüz anlamlı sayılabilecek bir adım atmayı başaramamış olmak, komünist hareketin en temel zaafını oluşturmaktadır. Komünist hareket kendi bu temel zaafını gidermeden, kendi politikalarının toplumsal temeli ve taşıyıcısı olan işçi sınıfı içinde bir güç olmadan, kendi dışındaki zaaflara da hi bir cid[H]i ve sonuç yaratıcı müdahalede bulunamaz. Bu Kürt sorunu sözkonusu olduğunda özellikle geçerlidir.

Bugünün Türkiyesi'nin sunduğu nesnel olanaklar karşısında, görev ve sorumluluk, genel olarak devrimci hareketin değil, fakat özellikle ve öncelikle komünistlerin omuzlarındadır. Ciddi bir toparlanmanın önünü ancak onlar açabilirler.

Tüm güç ve olanaklarıyla, düzen partisi karşısında devrim partisi'ni oluşturan Türkiye devrimci hareketini, yaşamakta olduğu bugünkü kısırlığı ve çözümsüzlüğünden kurtarmak, ilerlemesinin yolunu açmak da, bu görev ve sorumluluğun kapsamındadır. Nedir ki, tam da bunda başarılı olabilmek için, devrimci parti ve grupların bugün artık olağanlaşmış, kendileri de dahil herkes tarafından kanıksanır hale gelmiş sıradanlığından kurtulması gerekir.

İdeolojik, politik, örgütsel, pratik tüm alanlarda, devrimci bir sınıf partisine doğru büyümeye götürecek bir perspektif ve çaba içinde olmak bir zorunluluktur.

Komünistler, kendi görev ve sorumluluklarına bunun bilinciyle yaklaşmak zorundadır.

EKİM
Nisan *'92*

Kürt sorununda emperyalist plan ve politikalar

Türkiye tarihinde 12 Eylül sonrası, Kürt sorunu ve Kürt özgürlük mücadelesinin yeni bir tarihsel döneme girişini işaretler. Önceki dönemlerde "feodal sınıfların bir sorunu" olarak gündeme giren ve feodal-burjuva sınıfların önderliği altında sürdürülen Kürt ulusal mücadelesi, 12 Eylül sonrasında-tarihsel birikimin de temeli üzerinde-bu kez biraz gecikerek de olsa sınıfsal farklılaşma temeli üzerinde ve halkçı bir içerikle siyasal sahneye çıktı ve bu sahnenin önplanında yer tuttu.

Bir gerilla mücadelesi olarak başlayan ve Kürt halkının haklı ulusal istemlerini devrimci bir tarzda ifade eden Partiya Kerkeren Kürdistan (PKK)'nın devrimci ulusal önderliği altında gelişen bu yeni dönemin Kürt özgürlük mücadelesi, sömürgeci burjuvazinin başvurduğu tüm tedbirlere karşın son derece başarılı bir gelişme çizgisi gösterdi. Önce emekçi Kürt köylülüğünün ve giderek de kentlerin alt tabakalarının katkımı ve desteği ile ifade edilen

bağımsız devrimci bir halk hareketi niteliğini kazanıp büyüdü. Geniş Kürt halk kitlelerinin sömürgeci burjuvaziye karşı ulusal özgürlük ve eşitlik için politik bir direnişine dönüşerek devrimci bir süreci başlatan bu hareket, yalnızca Kürdistan'ın geleneksel yapısı ve ilişkilerinde köklü bir değişimin ve dönüşümün yolunu açmakla kalmadı, yanısıra Türkiye toplumunu da derinden sarstı.

O kadar ki, Türk sömürgeci burjuvazisinin geleneksel inkar ve yoketme politikası, bu politikanın temel ideolojik ve tarihsel dayanağı olan Kemalizm, Kürdistan'da gelişen özgürlük ve eşitlik mücadelesinden öldürücü darbeler yedi, direnme gücünü yitirip çöktü. Yıllarca TC'nin resmi ideoloji ve politikalarıyla uyuşmuş beyinler çözüldü, başta Türk halk yığınları içinde olmak üzere, hemen her çevrede Kemalizme ilişkin önkabuller halindeki tüm yargılar sorgulanmaya başlandı.

Türkiye Kürdistanı'ndaki bu devrimci sürecin Kürdistan'ın diğer parçalarını ve Ortadoğu'yu etkilememesi düşünülemezdi. Nitekim Türkiye Kürdistanı'ndaki devrimci süreç Kürdistan'ın diğer parçalarında ve Ortadoğu'da etkili oldu, orada da devrimci bir gelişmenin yolunu açtı.

Böylece Kürt sorunu ve Kürt özgüriük mücadelesi sadece Türkiye'nin değil, tüm bölgenin ve ötesinde de uluslararası kamuoyunun gündemine **yeni bir düzeyde** ve yakıcı bir biçimde girdi.

Türkiye Kürdistanı 'nda gelişen ve tüm bölgeyi etkileyen bu devrimci süreç, öteden beri Kuzey Afrika şeridi ile birlikte Ortadoğu'yu bir ''istikrarsızlık kuşağı" olarak niteleyen emperyalistleri, Kürt sorununun taşıdığı devrimci olanakların ve bunun bölgedeki gerici-sömürgeci statüko için taşıdığı tehlikenin tamamıyla bilincinde olarak, stratejisinde değişiklikler yapmaya, yeni tutum ve politikalar geliştirmeye, yeni uygulamalara başvurmaya itti,

Türkiye Kürdistam'nda başlayıp tüm bölgeyi etkileyen devrimci gelişmenin önünü kesme sorunu, TC ve bölgenin diğer devletlerini aşıp, başta ABD olmak üzere Batılı emperyalistlerin ortak sorunu ve ilgi odağı haline geldi.

Emperyalizmin “yeni dünya düzeni” stratejisi ve Kürt sorunu

Sovyetlerin ve Doğu Bloku’nun çözülüşü ve çöküşünden sonra, ABD’nin başını çektiği emperyalist cephe, emperyalizmin tüm dünyada iktisadi, politik, askeri her alanda hakimiyet ve denetimini anlatan ve "yeni dünya düzeni” olarak tanımlanan yeni bir stratejiyi gündeme soktu. Bu stratejiyi inşaya ve oturtmaya yönelik ilk ve en önemli adımını bir "istikrarsızlık kuşağı" olan Ortadoğu’da Körfez savaşı ile attı. Sözkonusu stratejinin hayata geçirilmesinin önünde ancak geçici bir engel olabilecek gerici Saddam rejiminin Kuveyt’i işgalini bahane ederek Körfez'i ve tüm bir Ortadoğu’yu yangın yerine çeviren bir emperyalist savaş başlattı. ABD’nin tüm emperyalist Batıyı ve Türkiye dahil bölgedeki tüm gerici devletleri peşine takarak başlattığı bu saldırının asıl hedefi hiç kuşkusuz yalnızca Saddam’ı dize getirmek değildi. Onun asıl amacı Ortadoğu’daki devrimci süreçlerin önünü kesmek, bu devrimci sürecin sunduğu ve bölgede oluşan gerici statükoyu tehdit eden devrimci olanakları yokedip ortadan kaldırmaktı. Saddam’ı dize getirmek olsa olsa bu yönlü amacını gerçekleştirmede kendisine gerekli olan imkanları artırmasını sağlayacaktı. Nitekim de öyle oldu.

*

Emperyalizmin Ortadoğu’ya yönelik bu büyük saldırısının birinci dereceden yürütücüsü olan ABD, yalnızca Türkiye dahil bölge devletlerini bu saldırıya katıp-ortak etmekle kalmadı, yanısıra ve bu vesileyle hepsini kendisine daha çok bağımlı hale getirdi. Saddam’ı da dize getirerek Ortadoğu’ya iyice yerleşti. Bundan böyle daha geniş bir alanda ve daha büyük imkanlarla hareket edecekti. Kendisine iyice bağımlı hale getirdiği devletleri ve diğer güçleri daha kolay ve daha etkin biçimde kendi emperyalist çıkarları için kullanabilecekti. Hiç kuşkusuz bu kullanma bölgede gelişen devrimci sürecin önünü kesme biçimindeki bir seferberlikte anlamını bulacaktı. Müttefiği, daha doğrusu uşağı olan bu devlet ya da güçlerin aczinin ortaya çıkması halinde ise doğrudan kendisi devreye girip müdahale edecekti.

Türkiye dahil Ortadoğu’da devrimci bir sürecin gelişmesinin

en büyük etkeni Kürt sorunu ve Kürt kurtuluş mücadelesiydi. Türkiye Kürdistanı'nda gelişip bölge üzerinde etkiler yaratan ve emperyalizmin bölgedeki çıkarlarını tehdit eden bu radikal ve anti-emperyalist kurtuluş mücadelesini kuşatıp-ezmek ABD'nin çok önemli bir sorunu oldu. Başta ABD, emperyalistler devrimci Kürt halk hareketi karşısında tam bir acz ve çaresizlik içine düşmüş sömürgeci Türk devletini de önlerine katarak, hem Türkiye ve hem de Kürdistan'ın diğer parçalarını sömürge koşullarında tutan devletlerin ve nihayet emperyalizmin çıkarlarını tehdit eden Kürt özgürlük mücadelesine karşı harekete geçtiler. Hareketin önünü kesmek, onu hiç değilse bölgedeki gerici ve emperyalist çıkarlara zarar vermeyecek sınırlar içine çekmek, bir başka ifade ile Kürt sorununu sistem içinde gerici bir sözde çözüme bağlamak vb. amaçlı bir dizi politika ve manevraya başvurdular.

ABD ve Batılı diğer emperyalist güçlerin bölgedeki devrimci süreçlerin önünü kesmeyi hedefleyen bu politika ve girişimleri çok boyutludur. Bu politika, *"bir yandan Kiirt sorununa ilişkin olarak insan hakları ve kültürel haklar çerçevesinde demagojik bir propagandayla Kürt halkına şirin görünmeye çalışırken*, *öte yandan devrim ve iktidar hedefinden koparılmış reformist bir programa onay verilerek*, *reformist Kürt örgütleri aracılığıyla*, *sorun üz&rinde kontrol kurmak isteği ve çabasında ifade bulmaktadır."*

Sözkonusu bu politikanın başlıca iki ayağı vardır ve somut ve pratik ifadesini birbirini tamamlayan başlıca iki girişimde bulmaktadır. Ayaklardan biri sömürgeci Türk burjuvazisi, diğeri ise Güney Kürdistan'daki Kürt örgütleridir.

ABD'nin öncülüğündeki emperyalist kamp, Kürt sorunundaki gelişmelerden hareketle, bir yandan uzun bir süredir sömürgeci Türk burjuvazisine inkarcı politikalarını terketmesini ve bazı kültürel haklar çerçevesindeki bir "Kürt reformu"na başvurmasını telkin ediyordu. Diğer yandan ise emperyalist plan ve politikalara yatkın ve bu politikaların dayanağı olmaya hazır olduklarından hareketle Güney Kürdistan'daki Kürt örgütleri üzerinde vesayet kurmaya çalışıyordu. ABD, TC'nin kültürel bazı haklar çerçevesinde bir "Kürt reformu"na başvurma eğilimi olmakla

birlikte, buna henüz hazır olmadığını ve Kürt sorununda hala "önce ez, sonra taviz ver“ şeklindeki "Kisinger Formülü"nde ısrar ettiğini bildiği için, öncelikle Güney Kürdistan'daki Kürt örgütleri üzerinde yoğunlaştı. Körfez savaşı ve sonrası gelişmeler de, ABD'nin Güney Kürdistan'daki Kürt örgütlerini vesayet altına alma amaçlı girişimlerinin kolayca karşılık bulması için hayli uygun bir zemin yarattı.

Körfez savaşı Saddam ve Irak rejiminin yenilgisiyle sonuçlandı. Saddam henüz devrilmemişti, ancak Irak'ta bir otorite boşluğu yaşanıyordu. Öteden beri emperyalist ya da gerici çözümlere bel bağlayan YNK ve KDP'nin başını çektiği Güney Kürdistan'daki Kürt örgütleri bu durumdan yararlanmak üzere harekete geçtiler. Basra'daki İran yanlısı Şiilerin ayaklanmasına paralel olarak Güney Kürdistan'da bir ayaklanma başlatıldı. Ne ki bir kez daha aldatıldılar. Ne ABD ne de Batılı herhangi bir devlet yardımlarına koştu. Saddam, hiçbir müdahale ile karşılaşmaksızın Kürtlerin ayaklanmasını ezdi. Bir anda tamamen silahsız ve savunmasız kalan Kürtler, yeni bir Halepçe katliamı korkusuyla Güney Kürdistan'dan kaçarak büyük kafileler halinde Türkiye Kürdistanı'na yöneldiler. Kürt halkı için yeni bir yıkımı ve acıyı anlatan bu göç dalgası, esasında, ABD'nin yıllar önce üzerinde çalıştığı, koşulları oluştuğu an devreye sokmayı planladığı "TC'ye bağlı Federe Kürdistan" şeklindeki senaryonun parçası bir gelişmeydi. Koşullar oluşmuş ve senaryoyu devreye sokmanın tam zamanıydı. Artık Güney Kürdistan'daki Kürt sorunu Türkiye Kürdistam'ndaki Kürt sorununa doğru genişletilebilirdi. Öyle yapıldı. TC tam bir ikiyüzlülükle Saddam rejiminin Kürt halkına yönelik saldırısını kınadı, hamilik pozlarında sözde Kürtlere sahip çıktı. Bir bölümünün, yeniden yerlerine dönmek koşuluyla ve tecrit edilmiş bir biçimde Kuzey Kürdistan'm sınır bölgelerinde ikamet etmelerine izin verdi.

Güney Kürdistan'daki Kürt örgütleri Saddam'm yeni ve daha büyük bir saldırısından duydukları korku ile ABD ve sömürgeci Türk devletine daha çok yaklaşmaya başladılar. Doğrudan emperyalizmin vesayetini kabul etme anlamına gelen, "Çekiç Güç"ün bölgeye yerleşmesi talebinde bulundular. ABD, TC'nin

kendi sınırları içindeki Kürt özgürlük mücadelesi karşısında düştüğü aczden de yararlanarak "Çekiç Güç"ü devreye soktu. TC'nin de onay vermesiyle "Çekiç Güç" Kuzey Kürdistan'daki devrimci Kürt hareketine karşı da kullanılmak üzere bölgeye yerleşti.

"Çekiç Güç"ün bölgede resmen konuşlandırılmasıyla ABD, hem Türkiye'deki askeri varlığını takviye edip güçlendirmiş oluyor ve hem de bölgedeki devrimci süreçlere müdahale için yeni bir ek olanak yaratıyordu. Bu olanak ona (ki bu aslında sömürgeci Türk burjuvazisi üzerinde> de bir vesayet kurma anlamına geliyordu) gelişmeler karşısında acz ve çaresizlik içine düştükleri oranda hem sömürgeci Türk burjuvazisini ve hem de işbirlikçi Kürt örgütlerini kendi emperyalist amaçları doğrultusunda daha etkin biçimde kullanma kolaylığı sağlayacaktı. Her ikisinin aczinin derinleştiği ve iş göremez bir duruma doğru seyrettikleri an ise doğrudan kendisi devreye girecekti.

Kuşkusuz ki emperyalist plan ve politikaların istenilen biçimde hayata geçmesi, hiçbir engelle karşılaşmamasına bağlıydı. Nedir ki engel vardı. Bu ise PKK öncülüğünde yürütülen Kuzey Kürdistan'daki özgürlük mücadelesiydi.

Bağımsız halkçı-devrimci kimliği ile PKK ve onun öncülüğündeki özgürlük mücadelesi hem emperyalizmin bölgedeki çıkarları, hem Türkiye dahil bölgedeki sömürgeci devletler ve hem de YNK-KDP gibi işbirlikçi Kürt örgütleri için bir tehlike ve tehdit unsuruydu. Bu nedenle de ortadan kaldırılması gerekiyordu. Ancak gelişmeler onların arzuladığı yönde olmuyordu.

Sömürgeci Türk burjuvazisi, PKK ve Kürt halk hareketi karşısında tam bir acz ve çaresizlik içine girmişti. Yalnızca siyasal bir iflası değil, gün geçtikçe belirginleşen bir askeri çıkmazı da yaşıyordu. Buna karşın PKK öncülüğündeki Kürt özgürlük mücadelesi yükselişini sürdürüyordu. '92 yılında ise sıçramanın eşiğine gelmişti. PKK, gerilla savaşı ile siyasal kitle hareketinin bileşkesi haline gelen özgürlük mücadelesinin, '92 Newrozu bir başlangıç olmak üzere, "Ordulaşma-Ayaklanma ve Botan-Behdinan Hükümeti kurma" hedefine yöneltilmesi, bir yeni aşamaya sıçratılması kararı almıştı. Hazırlıkları bu yöndeydi, çabalarını

bu yönde yoğunlaştırmıştı. Bu, Kuzey Kürdistan'daki sömürgeci egemenliğini eskisi gibi sürdüremez hale gelen, kırsal kesimde denetimini çok büyük ölçüde yitirip kentlerde ise yitirme sürecine giren sömürgeci Türk devleti için olduğu gibi, Güney Kürdistan'da emperyalist ve gerici bir tür vesayeti ifade edecek olan sözde özerk bir Kürt devleti kurmak peşinde koşan işbirlikçi Kürt örgütleri için de büyük bir tehlikeydi. Zira PKK Güney Kürdistan'a da yerleşmiş ve giderek güç kazanıyordu. "Botan-Behdinan Hükümetinin bir ayağı da Güney Kürdistan'ın adı üzerinde Behdinan topraklarına dayanıyordu.

ABD, müttefiklerine, yükselen Kürt halk hareketine karşı daha etkin önlemler alma ve kendi aralarındaki ilişkileri sıklaştırma, dahası bunu Kürt özgürlük mücadelesini kuşatıp yoketmek amacıyla bölgenin sömürgeci diğer devletleriyle de ilişkiler kurma, bozulan ilişkilerini düzeltme yönlü girişimlerle tamamlama telkininde bulunuyordu.

Sömürgeci burjuvazi kültürel haklar çerçevesinde bir "Kürt reformu"nda ifadesini bulan politik bir çözümü dahi kaldırabilecek güçte değildi. Bunun Kürt özgürlük mücadelesine daha büyük bir ivme kazandıracağından ve daha büyük tavizleri davet edeceğinden korkuyordu. İşbaşındaki DYP-SHP hükümeti, bizzat Başbakan Demirel'in ağzından, "ikide bir politik çözüm lafı edilmesin" deyip politik çözümü bir kenara ittiklerini ve sorunun çözümünü askerlere havale ettiklerini açıkladı. Bu aynı zamanda zaten işlevsiz olan sivil hükümetler döneminin kapandığının, "Genelkurmay hükümeti" döneminin başladığının açıkça ve resmen kabul ve ilan edilmesiydi.

İktidar tamamen Genelkurmayın elinde toplanmıştı. İlk icraatı PKK'nın Nevvroz'da ayaklanma başlatacağını ileri sürerek, Cizre'de Şırnak'ta ve Nusaybin'de bir kitle kırımına başvurmak oldu. Genelkurmay için PKK ile halkı ayırmak gerekmiyordu. "PKK halklaşmıştı" çünkü... Sömürgeci burjuvazi bu saldırısını PKK ile Kürt halk hareketine dönük ilk ama son derece önemli bir zafer olarak propaganda etti. Bu saldırıyla psikolojik üstünlüğün de kendilerine geçtiğini ve bundan böyle bu yolda kararlılıkla yürüneceğini açıkladı. Ne var ki çok kısa süre içinde PKK ve

öncülüğündeki halk hareketi kendi gelişme çizgisine yeniden kavuştu. Üstelik bu kez daha geniş bir alana yayılarak daha büyük güçlerle sömürgeci hedeflere vurulmaya başlandı. Devletin Newroz saldırısının psikolojik etkileri kısa sürede atlatıldığı gibi PKK yeni güçler kazanmıştı. Ordulaşmaya doğru gidiliyordu. Bu arada PKK Güney Kürdistan ve somutça Behdinan topraklarına iyice yerleşip buradan sınır bölgelerindeki askeri yığmaklara ve karakollara büyük saldırılar düzenlemeye başladı. Bir çok askeri yığınak ya imha edildi ya da iç bölgelere doğru sürüldü. PKK mücadeleyi "dağ mücadelesi" olmaktan çıkarıp kentlere kaydırıyordu. Yeni hedef kentlerde de denetim kurmak üzere devletin kentlerindeki siyasal ve askeri varlığına yönelmekti.

Sömürgeci burjuvazi "Genelkurmay hükümeti" aracılığıyla PKK'nın bu yönelimini çılgınlık derecesinde karşı-devrimci bir saldırıyla yanıt verdi. Tümüyle kendisinin planlayıp-gündeme koyduğu bir provokasyonla Şırnak halkına dönük topyekün bir imha hareketine girişti. Şırnak adeta yakılıp-yıkıldı. Halk kitlesel göçe zorlandı. Bunu Kürdistan'ın çeşitli yerleşim birimlerinde başvurulan benzeri katliamlar izledi.

Bu aynı günlerin kayda değer en önemli gelişmelerinden biri de Özal'ın çağrısıyla devletin tüm sivil ve askeri erkanının Diyarbakır'da yaptığı toplantıydı. Sömürgeci Türk devleti bununla Kürt özgürlük mücadelesi karşısındaki kararlılığını vurguluyordu. Öte yandan bu toplantıyla bir kez daha Türkiye'yi askerlerin yönettiği tescil edildi. "Genelkurmay hükümeti" Diyarbakır'daki toplantıdan sonra Kürt halkına, Kürt devrimci hareketine (PKK) ve genel olarak Türkiye devrimci ve sosyalist hareketine dönük bir dizi tehdit savurdu. Yeni önlemlere başvuracağını açıkladı. Gerekirse "sıkıyönetime başvurulacağı" sözleri edilmeye başlandı. Genelkurmayın gerçek niyeti, Kürdistan'da yürüttüğü özel savaşı tüm Türkiye sathına yaymak, bunu resmen bir savaş hali ile birleştirip hem içeride ve hem de Güney Kürdistan'a dönük daha çılgın bir karşı-devrimci saldırı için "meşru" ortam yaratmaktı. Adım adım bunun koşulları hazırlanıyordu.

Sömürgeci burjuvazinin Kürt halk hareketini kuşatıp ezme amaçlı girişimlerinden biri de aynı sorunla içiçe yaşayan bölgedeki

diğer sömürgeci devletlerle işbirliği arayışlarıydı. Bu amaçla önce Türk İçişleri Bakanı kalabalık bir sivil ve askeri erkanla Suriye'yi ziyaret etti. Suriye'nin PKK'yı kendi denetimindeki Bekaa'dan kovmasını, kamplarının kapatılmasını ve dahası PKK'nın Suriye'deki tüm diğer faaliyetlerinin yasaklanıp etkisiz hale getirilmesini talep ettiler. Amaç PKK'nın Suriye'den yeni bir faaliyet merkezi haline getirdiği Güney Kürdistan'a sürülmesini sağlamaktı. Karşılıklı çıkarlar temelinde bu yönde adımlar da atıldı. Suriye ziyaretini yine İçişleri Bakanı eşliğinde İran ziyareti izledi. Aynı istekler İran'da da yenilendi. Eşdeğerde bir sonuç yaratmasa da İran'la da belli anlaşmalar yapıldı.

Bu, Kürt devrimci hareketini kuşatıp-yoketme amaçlı ziyaret ve işbirliği girişimlerinin işlevli olup-olmayacağını zaman gösterecekti. Ancak gözden kaçırılıp unutulmaması gereken ve unutulduğunda faturası hayli pahalı olan şey şudur; Kürtlerin yaşadığı sömürgeci devletlerin dönemsel olan kendi iç çelişki ve çatışmaları ne düzeyde olursa olsun, tecrübe ile sabittir ki, bu devletler çıkarları tehlikeye girdiğinde, bölgede oluşmuş statüko-da köklü bir değişikliğe yolaçacak nitelikte bir gelişme olduğunda, herşeyi unutup bu tehlikeye karşı hemen birleşmişlerdir. Radikal ve anti-emperyalist niteliği ile başta Türkiye'de olmak üzere bölge devletlerinin Kürt halkı üzerindeki sömürgeci egemenliğini (statükoyu) parçalamayı hedefleyen PKK karşısında da aynı şeyin gündeme girmesi hiçbir biçimde sürpriz olmayacaktı ve olmayacaktır. TC'nin gözettiği ve yeniden yaşanır hale getirmeye çalıştığı da buydu. TC, arkasına emperyalist güçlerin, somutça da ABD'nin dolaylı-dolaysız baskılarını da alarak sözgelimi Suriye ile az-çok tatmin edici bir işbirliğini gerçekleştirebilmesini de bu duruma borçludur.

TC'nin bir diğer faaliyeti YNK ve KDP'ye dönük olanıdır. TC, ABD'nin yol göstericiliğinde, uzun bir süredir PKK'nın üssü haline gelen Irak Kürdistanı'ndaki PKK kamplarını, YNK ve KDP ile işbirliği içinde imha etmeyi planlıyordu. Bu nedenle YNK ve KDP ile ilişkilerini yoğunlaştırdı. ABD'nin bilgisi ve hatta gözetimi dahilinde gerçekleştirilen bu görüşmelerin, görünürdeki nedenleri bir yana bırakılırsa, asıl gündemi PKK

idi. Toplantılarda PKK'nın nasıl kuşatılıp irrıha edileceği tartışıldı, bu konuda taraflara düşen görevler saptandı.

• Aslında senaryo önceden yazılmıştı. Bu, ABD'nin ta '60'lı yıllarda hazırlayıp koşulları oluştuğunda devreye sokmak üzere elinde tuttuğu "TC'ye bağlı Federe Kürt Devleti" planıydı. Verili gelişmeler bu planın devreye sokulmasının zamanının geldiğini gösteriyordu. Ancak son bir kez gözden geçirilip bu plan çerçevesinde harekete geçme anının saptanması gerekiyordu. Gerektiğinde "Çekiç Güç" de devreye sokulabilirdi. Fakat şimdilik TC "Çekiç Güç"ün görevini üstlenebilirdi.

TC içerde bir yandan, Kürt halkına dönük saldırılarını yoğunlaştırıp kitle kırımlarına başvururken, bir yandan da Güney Kürdistan'a düzenleyeceği sefere hazırlık yaptı. Bölge devletlerine yapılan ziyaretler ve askeri savaş gücünün Güney Kürdistan'a doğru başlayan hareketliliği hep bu hazırlığın ifadesiydi. Sınırın bu yakasında bekleyip PKK'dan gelecek saldırıları buradan karşılamak yerine, sınırın ötesine geçip PKK'nın üzerine yürümek, savaşı orada kabullendirmek, TC'nin yeni taktiği buydu. YNK ve KDP'den istenen de bu taktiğe uygun davranmalarıydı. Hem doğrudan PKK'nın. ve hem de benzer çizgideki PAK'ın siyasal ve askeri varlığının gün geçtikçe büyümesi YNK ve KDP için büyük tehlikeydi. Sözde özerk Kürdistan planlarının hayata geçmesi bu tehlikenin ortadan kaldırılmasını dayatıyordu. îşte bu nedenle YNK ve KDP TC'nin isteklerini kabule yatkındılar ve kabulleniyorlardı. Kendi sefil çıkarlarını daha sağlam bir teminat altına almak için Ankara'ya, ardından da mutlaka Washington'a uğruyorlardı.

Ankara-Washington ve Erbil üçgenindeki gidiş-gelişler iyice yoğunlaştı. TC, PKK'nın Güney Kürdistan merkezli saldırıları karşısında acze düşmüş, bir savaş hali ilan edip Güney Kürdistan'ı işgali düşünüyordu. YNK ve KDP ise PKK'nın varlığına tahammül edemez bir noktaya gelmişti. İşbirliği halinde harekete geçmenin zamanıydı. Güneyden KDP ve YNK, Kuzeyden TC saldırıya geçecek, PKK kuşatılıp bir çekiç hareketiyle imha edilecekti. Plan buydu. ABD son bir temasta bu plana onay vermiş görünüyordu.

Talabani'nin ABD dönüşünde Ankara ve Erbil'de yaptığı kimi açıklamalar da, PKK'ya dönük saldırıya ABD'nin onay verdiğini anlatıyordu. Talabani Güney Kürdistan'a döner dönmez ''Kürt parlamentosunu topladı ve sürpriz bir karar olarak nitelenen ''Federe Kürt Devleti" kararı alındı. PKK'nın Güney Kürdistan'daki kamplarını tahliye etmesi de kararlar arasındaydı. Bundan böyle PKK'nın Güney Kürdistan'dan TC'ye yönelik saldırılarına izin verilmeyeceği kesin bir tutum olarak açıklanıyordu. Aynı günlerde Türk savaş gücü Güney Kürdistan'a, PKK'nın üstlendiği mevzilere doğru hareketlendi. Saldırı için işbirlikçi Kürt örgütlerinin PKK'ya yönelik saldırısı bekleniyordu. Nihayet YNK ve KDP'ye bağlı peşmergeler (ki bunlara aşiret alayları demek daha doğru olur) PKK'ya saldırıya geçtiler.

/'Federe Kürt Devleti" ve saldırının niteliği üzerine

YNK ve KDP'nin PKK'ya saldırısı günlerdir sürüyor ve daha da süreceğe benziyor.

Sömürgeci burjuvazi ve Genelkurmayın basını (Türk basınını artık böyle nitelemek gerekiyor) PKK ile YNK-KDP arasındaki çatışmayı kendilerinden bağımsız bir gelişme olarak niteledi. Türk askeri savaş gücünün Güney Kürdistan'daki PKK kamplarına doğru hareketlenmesini de PKK'nın Türkiye'ye yönelik olası bir kaçışını engellemek amaçlı olduğunu açıkladı. Oysa gerçek bunun tam tersidir. YNK ve KDP'nin PKK'ya dönük operasyonu TC'den ve ardındaki emperyalist güçten (ABD) bağımsız alınmış bir karar olmayıp, yapılan açıklamaların tersine saldırıya ortaklaşa karar verilmiştir.

Kürt sorununu Güney Kürdistan'dan Kuzey Kürdistan'a ya da tersinden olarak Kuzey Kürdistan'dan Güney Kürdistan'a doğru genişletme amaçlı, Kürt halkına karşı açık savaş ilanı demek olan bu saldırıda da YNK ve KDP yalnız değildir. Sömürgeci Türk devleti de tüm askeri gücü ile bu savaşın içindedir ve günlerdir PKK ve Kürt halkına havadan ve karadan saldırmaktadır. TC'nin bu saldırısının öteden beri yürütülen sınır ötesi operasyonların kapsamına girmediğini, açıkça Kürt halkına dönük sıcak

bir savaş olduğunu Türk basını dahi artık gizlemiyor. TC'nin askeri savaş gücü adım adım Güney Kürdistan içlerine giriyor ve oraya yerleşmek kararındadır.

Sonuç olarak PKK ve Kürt halkı yalnızca Kürt işbirlikçi örgütleriyle savaşmıyor. Tersine PKK ve Kürt halkının karşısında ABD'nin başını çektiği emperyalistler, TC başta olmak üzere sömürgeci güçler ve onların işbirlikçisi Kürt örgütleri duruyorlar. PKK aynı anda bu güçlerin tümüyle savaşıyor.

Bu savaşın amacı ise, bir kez daha Kürt sorununun son derece önemli bir etken olarak rol oynadığı Türkiye ve Ortadoğu'daki devrimci sürecin önünü kesmek, eş deyişle PKK'yı kuşatıp-imha ederek süreci tersine çevirmektir. Sömürgeci Türk devleti ve emperyalizmin vesayetini, bir başka söyleyişle emperyalizmin bölgedeki çıkarlarının bekçisi olmayı, onun iktisadi, politik ve askeri hakimiyetinin bölgedeki ayağı olmayı kabul eden işbirlikçi Kürt örgütleri aracılığıyla "yeni dünya düzeni"ni bölgeye oturtmaktır.

Bu savaş, liberal Kürt çevrelerince de paylaşılan bir ifade ile "Kürdün Kürde karşı savaşı" ya da "Kürdün Kürde ihaneti" değildir. Tam tersine bu savaş son tahlilde PKK öncülüğündeki Kürt alt sınıflarının emperyalizme, sömürgeciliğe ve buna dayanaklık eden Kürt gerici sınıflarına karşı yürüttüğü bir savaştır ve bu savaşın ardında emperyalist ve gerici sınıf çıkarları yatmaktadır.

YNK ve KDP türü burjuva milliyetçi bir önderlikle kendisini ifade eden Kürt gerici sınıfları öteden beri PKK ve onun öncülüğündeki devrimci halk hareketine karşıt bir konumda olmuşlardır. Çünkü çıkarları ve varlık nedenleri emperyalizm ve sömürgeci bölge devletleriyle aynı safta olmayı gerektiriyor. Ve öyle yapmışlardır. Şaşılacak bir yön de yoktur.

KDP ve YNK'nın ilan ettiği "Federe Kürt Devleti"ne gelince, bölgedeki şu ya da bu sömürgeci devletin toprak bütünlüğü bizi hiç ama hiç ilgilendirmiyor, meşru da gömüyoruz. Verili sınırların tanınmamasını da anlatan ve Kürt halkının kendi kaderini kendi eline almasını ifade edecek olan ulusal bir devlete kavuşması en doğal hakkıdır. Nedir ki işbirlikçi Kürt örgütlerinin sözde Kürt

parlamentosunun aldığı bir kararla ilan ettikleri "Federe Kürt Devleti" bu kapsama girmiyor. O ne Kürt halkının özsel devrimci mücadelesinin ürünü ve ifadesidir ve ne de Kürt halkının bizzat kendisinin aldığı bir karara dayanıyor. Kürt parlamentosu ve onun "Federe Kürt Devleti" gerçekte Kürt halkının gerçek çıkarlarını ve iradesini temsil etmiyorlar. Tersine "Federe Kürt Devleti" emperyalizmin vesayeti koşullarında alınmış bir karara dayanılarak ilan edilmiş, emperyalizmin bir tür vesayetini ifade eden kukla bir devlettir. O, emperyalizmin bölgeye yerleştirmeye çalıştığı "yeni dünya düzeni"nin ayağı, Kürt devrimci hareketine ve bölgedeki devrimci gelişmelere karşıt gerici bir üştür. PKK ve Kürt özgürlük mücadelesine yönelik saldırısı da bunun kanıtıdır.

PKK ve Kürt halkının özgürlük mücadelesine karşı sözkonusu güçlerin saldırısının kapsamı muhtemelen daha bir genişleyecek ve boyutlanacaktır. Emperyalizmin bölgeye iyice yerleşmesini de ifade edecek olan, TC'nin Güney Kürdistan'ı işgal ve ilhak etmesi ihtimal dahilindedir. Öte yandan TC bölgede aktif biçimde sürdürdüğü diplomasi ile bölgedeki diğer devletleri de PKK'yı kuşatıp-imha etmek üzere taraf olmaya iknaya çalışıyor. Gerici Saddâm rejimi ile ilişki kurma girişimleri de bu amaçlıdır.

PKK bu çok boyutlu saldırılara karşı mücadelede yalnız değildir. Yalnızca Türkiye'deki Kürt halkı değil, Suriye ve İran'-daki Kürtler de, emperyalizm ve sömürgeci Türk devletiyle birlikte PKK ve özgürlük mücadelesine saldıran işbiiiikçi-hain Kürt örgütlerine karşı PKK ile aynı saftadır. Suriye ve İran'daki Kürt halkının TC ve işbirlikçi Kürt örgütlerinin PKK'yı kuşatma ve yoketme saldırısına Kuzey Irak'ta ekonomik ambargo ile yanıt vermeleri bunun çok somut bir örneğidir. Suriye ve İranlı Kültlerin bu tutumları son derece anlamlı ve bir o denli de öğreticidir. Kürt halkının kurtuluşunu emperyalizm ya da bölge devletlerinden birine yaslanmakta arayan işbirlikçi Kürt örgütlerinin tersine, PKK'nın kurtuluşu bağımsız devrimci bir yolda aramasından ve mücadeleyi bizzat Kürt halk yığınlarına dayandırma stratejisinden kaynaklanmaktadır. Bu PKK'nın başarısıdır ve çok yönlü saldırılara karşı ona direnme gücü sağlayan da bu başarıdır.

Nedir ki, bölgedeki güç dengelerinden, bir başka anlatımla

bölgedeki gerici-sömürgeci devletler arasındaki çelişki ve çatışmalardan yararlanmanın da, mücadeleyi tek başına Kürt halk yığınlarına dayandırmanın da bir sınırı vardır. Zafer için yeterli değildir. Köklü ve kalıcı bir zafer, tüm bunların yanısıra ve daha da önemli olarak başta Türkiye işçi sınıfı olmak üzere, bölge halklarının Kürt halkının özgürlük mücadelesine sunacağı kardeşçe ve anlamlı desteğe bağlıdır. PKK ve Kürt halkının talihsizliği de buradadır. Kürt özgürlük mücadelesi hala böylesi anlamlı bir destekten yoksundur.

Bu durumu değiştirmek PKK'nın izleyeceği politika ve geliştireceği kardeşçe ilişkilere bağlı olduğu gibi, başta Türkiyeli komünist ve devrimciler olmak üzere bölgedeki devrimci güçlerin kardeş Kürt halkının özgürlüğünden yana aktif tutumu bu konuda tayin edicidir. Görev gayet nettir; emperyalizmin ve sömürgeci Türk devletinin işbirlikçi Kürt örgütleriyle birlikte PKK ve Kürt özgürlük mücadelesine karşı başlattıkları bu haksız ve gerici savaşa karşı çıkmak, işçi ve emekçi yığınlar içinde teşhir etmek, işçi ve emekçi yığınlar içinde Kürt halkının özgürlüğünden yana bir tutumun gelişmesi için çalışmak...

Güçlerin ve olanakların sınırlılığı komünist ve devrimci güçler için mazeret sayılmamalıdır. Koşulların, güçlerin ve olanakların elverişsizliğine bakılmaksızın bu görev doğrultusunda yapılması gereken her şey yapılmalıdır.

Serkan METİN
Ekim '92

Güney Kürdistan'da uydu devlet

"Türk burjuvazisinin içerideki sorunları halletmek hevesi ile emperyalist güçlerin Ortadoğu üzerine planlarının dolaysız bir biçimde içiçe geçmiş bulunması, Türk burjuvazisinin emperyalizmin *sadık köpeği' rolünü bu denli hevesle üstlenme çabasını daha da anlaşılır kılmaktadır.

"Bu içiçe geçiş, kendini Kürt sorununda ifade etmektedir. Emperyalizm, kendi denetimindeki bir Özerk Güney Kürdistan'ın Ortadoğu'daki denetimi açısından elverişli olacağını planlıyor. Fakat Kürt sorununun bir *bağımsızlık' sorunu olarak algılanmasına ve bu sorunun devrimci bir tarzda çözümüne de kesinlikle karşı duruyor. Böyle bir strateji, PKK'nın kesinlikle devre dışı bırakılmasını zorunlu kılmaktadır. Türk burjuvazisi ile emperyalizmin üzerinde kesin olarak anlaştıkları nokta budur.

"PKK'nın devre dışı bırakıldığı bir durumda, Güney Kürdistan'da bir Özerk Kürt Cumhuriyeti'nin kurulması

emperyalizm açısından istenilir bir seçenektir. Burjuva basının Talabani'yi Kürtlerin resmi ve meşru lideri olarak tanıtma çabasının bu planla doğrudan bir ilgisi vaıdır.

"Türk burjuvazisi, Kürt sorununun bu tarz bir çözümüyle 'PKK belası 'ndan kurtulacağını umut etmektedir. Ayrıca kurulacak bir 'Özerk Kürt Cumhuriyeti'nin vasisi rolünü üstlenmek istemektedir(.)

Şubat 91'de yapılan bu tespit, 4 Ekim 92'de Güney Kürdistan'da ilan edilen Kürt devletinin gerçek içeriğini ortaya koyuyor. Ulusal devrimci hareketin bölgede oluşturduğu potansiyel güç ise sorunun en önemli yanı. Kürt devrimci hareketi, verdiği kararlı savaşımla gerek Türk burjuvazisi gerekse de emperyalistler karşısında politik bir güç olarak konumunu daha da pekiştirmiştir.

Emperyalistler başından beri tüm olanaklarını kullanarak, hareketi etkisizleştirmeye, sınırlamaya ve eritmeye çalıştılar. Türkiye Kürdistanfnda oluşturulan uzlaşmacı, reformist ve provokatif Kürt örgütlenmeleri ise bu çabanın bir başka biçimidir.

Emperyalistlerin bölgenin denetim ve yönetiminde en güvendikleri diğer güçler ise Güney Kürdistan'daki reformist Kürt örgütleriydi. Talabani ve Barzani, emperyalistlerin bölgeyi yönetme ve egemenlik sağlama kanalları olacaktı. Ve bu kanallar bölgede devrimci dinamikler taşıyan PKK hareketini de bu şekilde tasfiye edecekti. Böylece hem emperyalistlerin ve hem de Türk burjuvazisinin korkulu rüyası olan "PKK belası"ndan kurtulunmuş olacaktı. Dolayısıyla Türk burjuvazisinin Musul ve Kerkük üzerine beslediği emeller gerçekleşmiş olacaktı. Ne var ki Musul ve Kerkük üzerine emperyalistlerin hazırlamış olduğu senaryo daha başarılı oldu. Başından beri Çekiç Güç'ün Kürdistan'daki varlığı, bölgeye verilen bu özel önemdendi.

Her türlü özgürlüğe karşı olan ABD emperyalistlerini Güney Kürdistan'da "uydu bir Kürt devleti" kurdurmaya iten neden Kürtlere özgürlük sağlamak değil, bölgedeki menfaatleridir. Onlar için ulusların özgürlüğü değil, çıkar ve egemenlik önemlidir. Ve bu oyunlara, Güney Kürdistan'daki reformist Talabani ve Barzani hareketi, dün olduğu gibi bugün de alet oluyor. Bu hareketler, ulusal kurtuluşa, kendi potansiyel güçlerini kullanarak değil,

herhangi bir emperyalist güce dayanarak ve onların çıkarlarıyla bütünleşerek ulaşmak istiyorlar. Tabi ki emperyalistler için stratejik bir öneme sahip Ortadoğu'daki bu olanak, sadece kaçırılmayacak önemde bir fırsattır.

"Ortadoğu'nun emperyalizmin dünya stratejisinde önemli bir yer işgal ettiği biliniyor. Bölgenin zengin petrol yataklarına sahip oluşu ve jeopolitik önemi, emperyalistlerin dikkatlerini bu bölge üzerinde yoğunlaştırmalarına neden oluyor.

"İran-Irak savaşının yarattığı elverişli koşullardan yararlanarak güç kazanan Kürt ulusal hareketi ise, emperyalistlerin bölgeye artan bir ilgi göstermelerine neden olan temel bir diğer etkendir. " (2)

Ortadoğu'nun zengin petrol yataklarına sahip olan Güney Kürdistan'da "Kürt devleti" senaryosunun asıl öneminin nereden kaynaklandığı böylece anlaşılıyor. Emperyalistler tarafından hazırlanıp, Talabani ve Barzani tarafından hayata geçirilen "uydu Kürt devleti"nin ikinci hedefi ise, bölgede önemli bir devrimci siyasal güç teşkil eden PKK'yı devre dışı bırakmaktır.

ABD ve İngiliz emperyalistleri bu senaryoyu uzun bir zaman önce itina ile hazırlamış ve 4 Ekim'de Kürt reformist güçleri aracılığıyla hayata geçirmişlerdir. Bölgenin istikrarsızlığına rağmen, bir çok büyük banka ve tekeller bu projeye özel bir önem vermiş, katkıda bulunmuşlardır.

Büyük bankalar ve tekeller tarafından **Kurd** Oil'e kredi için kefalet ve yardım teklifleri yağmıştır. New York'taki Eastech **Bank** bunlardan birisidir. Bu projede en büyük isimlerden birisi de eski CİA ajanı büyük işadamı Hulsman'dır. Hulsman, sunduğu raporlarda 36. paralelin hemen kuzeyinde Koysıncak'ın 10 km. güneyinde bulunan "Taq taq" diye adlandırılan bölgedeki petrol kuyularına özel bir dikkat çekmiştir.

Güney Kürdistan'da kurulan "uydu Kürt devleti"yle amaçlanan, emperyalistlerin bölgede yapacakları yatırım ve müdahalelerle zengin petrol yataklarının fiilen gaspedilmesidir.

Emperyalistlerin ikinci önemli hedefi ise, stratejik anlamda hayati bir öneme sahip bu bölgede, kaynayan devrim dalgasına ve bölge devrimine engel olmak çabasıdır. ABD'nin bölgeye askeri

bakımdan yerleşmesi ve bunu kalıcı hale getirmesi bu nedenledir. Türk burjuvazisinin kayıtsız şartsız desteği ve gönüllüğü de bu açıdan anlaşılabilir.

"Petrol bölgesi Ortadoğu'ya bekçi köpekliği, ABD emperyalizmince Türk burjuvazisine verilmiş 40 yıllık bir görevdir. Türk burjuvazisi bugüne dek bu görevi sadakatle yerine getirdi. Normal dönemlerde belli bir esneklik gösterebilmekle birlikte, emperyalist çıkarların gerektirdiği her kritik durumda Arap halklarıyla karşı karşıya gelmekten geri durmadı." (3)

Türk burjuvazisinin çıkarları, ABD emperyalistlerinin çıkarlarıyla hep içiçe oldu ve bugün de bu böyledir. TC'nin peşmerge ve PKK gerillaları arasındaki çatışmaları/savaşı kışkırtması, onun sömürgeci emellerinin gerçek ifadesidir. Kendisini bir hayli sıkıştırmış açmazlarından birisi olan Kürt sorunu ve ulusal devrimci uyanışı, burjuva medya aracılığıyla karalamaya çalışması bundandır. O nedenle bölgede oluşturulan "uydu Kürt devleti" emperyalistlere ve Türk burjuvazisine geçici bir nefes ve heves sağlayacaktır. Kurulan Kürt devleti gerçekte Kürt halkı ve yoksulları tarafından icra edilmediği gibi, çıkarlarını da temsil etmemektedir. Oluşturulan bu "uydu Kürt devleti" ABD ve İngiliz emperyalistlerinin çıkarlarını temsil eden ve reformist Kürt örgütleri tarafından gerçekleştirilen bir oluşumdur. Oluşan bu devlet, olsa olsa emperyalistlerin bölgede hem askeri ve hem de ekonomik olarak fiilen egemenlik kuracakları yeni bir gasptır.

"Washington 'daki herkes şmdi Kürdistan'm bağımsızlığı konusunda olumlu düşünüyor ve Serdar PişderVnin petrolün işlenmesi konusunda önerilerini destekliyor. Bununla birlikte, seçimlerin önceliğinden ötürü, Washington kamuoyu nezdinde bağımsız, Kürdistan fikrini destekliyor görünmüyor. Bu durum muhtemelen Kasım ayı sonlarına kadar bekler. " (Özgür Gündem, 13 Ekim '92, siyahlar bana ait)

Eski CİA ajanı Hulsman'ın raporundaki bu ilginç iddia, işi açık seçik anlatıyor. Yani Kürdistan'da oluşturulan Kürt devletinin bir ABD senaryosu olduğu ve bunun fiilen reformist Kürt güçleri tarafından gerçekleştirildiği anlaşılıyor. Tüm bu olayların seyri, ABD emperyalizminin dünyanın bu önemli petrol bölgesi Ortadoğu

ve Kürdistan'a ilişkin hesaplarını açıkça ortaya koyuyor.

Zaten, Körfez Savaşı emperyalistlerin Ortadoğu'yu yalnızca bir petrol kaynağı olarak değil, önemli bir devrimci potansiyel ve kaynaşmanın da alanı olduğunu görerek yaklaştığını ve buna paralel politikalar izlediğini göstermiştir.

Kürdistan devriminin bu anlamda ifade ettiği önem, emperyalistlerin 4 Ekim'de fiiliyata geçirdikleri "uydu Kürt devleti" ve 5 Ekim günü PKK'ya karşı başlatılan saldırıyla belirginleşti. Bu iki önemli ve birbirine bağlı gelişme, peşmerge saldırılarının içyüzünü anlatıyor. Bugün, bu savaş peşmergelerle PKK arasında bir savaş değildir. Türk burjuvazisinin de fiilen içinde yeraldığı emperyalist çıkarlarla devrimci (PKK nezdinde) çıkarlar arasındaki bir savaşıma dönüşmüştür. Türkiye devrimci hareketi olaya bıı m "Madan bakarak sağlıklı değerlendirmeler yapmalı ve bu konuda gereken görevlerini yerine getirmelidir.

Ulusal devrimci harekete karşı başlatılan bu topyekün saldırının önümüzdeki dönem ne tür sonuçlar yaratacağı bilinmemekle birlikte, kurdurulan "uydu Kürt devleti", TC ve emperyalistlerin çıkarları itibarıyla kısa vadede de sonra ereceğe benzemiyor. Ulusal devrimci hareketin, hem Türkiye Kürdistanı'ndaki potansiyel gücü ve hem de Güney Kürdistan'daki siyasal etkinliği ile emperyalistler açısından bir dezavantaj oluşturduğu açıktır.

Bu çatışmalar/gelişmeler bölge devletleri açısından yeni davranış ve etkilere yol açmakla birlikte, Türkiye ve bölge devrimi için önemli olanaklar sunuyor. Türkiye devriminin ve öncüsü işçi sınıfının içinde bulunduğu nispi gerilik nedeniyle bu avantaj değerlendirilmekle birlikte, aslında, TC'yi son ekonomik ve siyasal istikrarsızlıklarıyla birlikte köşeye sıkıştırmanın zengin olanaklarını yaratıyor.

Tüm bu etkileri hesaba katan TC ve emperyalistler, elden geldiği kadar işi çabuk tutmaya çalışarak, çok yönlü bir saldırıya geçmek istiyor.

Ulusal devrimci harekete karşı başlatılan bu **topyekün saldırıda,** burjuva kalemler ve medya yalanlar, karalamalar kusuyor. Türkiye halkını etkilemeye çalışarak bu saldırıya meşruiyet kazandırmak istiyor. Emperyalistlerin çıkarlarını temsil

eden bu saldırıya Türkiye'den kitlesel destek aramaya ve Türk ve Kürt halkının arasına düşmanlık tohumları ekmeye çalışıyor.

Türk burjuvazisi, süren bu topyekün saldırıda, hem ABD emperyalistlerinin ve hem de Güney Kürdistan'daki reformist Kürt hareketlerinin önemli dayanağıdır. Kendi çıkarları emperyalistlerin çıkarlarıyla birleşen Türk burjuvazisi, bu nedenle, daha azgın ve şovenist kampanyalarla olaya arka çıkıyor ve fiili olarak ordularını seferber ederek peşmergelerle birlikte PKK'ya karşı savaşıyor.

Türk burjuvazisi, karşı karşıya bulunduğu tehdidin farkındadır. Doğu Perinçek gibi reformistler Türk burjuvazisini ikna ededursun, *Özgürlük Dünyası* dergisi ise ulusal devrimci hareketin anti-emperyalist bir karakterde olmadığını, sömüren-sömürülen çelişkisini temel almadığını söyleyedursun; tüm bu yaklaşımlar, içinde bulunduğumuz konjonktürde komünistlerin yaklaşımı olamaz. Komünistler ancak, mevcut görevlerini hatırlayarak, Türk burjuvazisini Türkiye işçi sınıfı içinde siyasal açıdan teşhir ederek Türkiye devrimine önderlik misyonlarını oynayabilirler. Ve böylelikle, ulusal devrimci hareketin devrimci başkaldırısına destek vererek, onun radikal bir çizgide devam etmesinin bir dayanağı olabilirler. Diğeri, kendi görevlerini bir yana bırakan, işin asli yönünü, daima taktik davranışlara ve hatalara yönelik eleştirilerle (ve hatta buna kabaca saldırı da denilebilir) geçiştiren sol sekter bir tutuma ve asli görevleri bulanıklaştırmaya götürür.

Kürdistan ulusal devrimci hareketi, denilebilir ki, tarihinin en şerefli ve devrimci savaşından birisini veriyor. Bu savaşta, tüm akbabalar birleşmiş, karşı saldırıya geçmiştir. Onlarca insanlık dışı sahneler yaşanmaktadır. Komünistler buna kayıtsız kalamaz.

Bu görev dünün de göreviydi, bugünün de... Haydi o zaman görev başına!

(1) *Dünyada* " *Yeni Düzen" ve Ortadoğu*, Körfez Savaşı ve Türk Burjuvazisi, Eksen Yayıncılık, Şubat '91, s.70
(2) age, ABD ve Kürt Sorunu, Haziran '88, s.79
(3) age, Körfez Krizi ve Türk Burjuvazisi, Eylül '90, s.3İ

C. YÜCEL
Ekim '92

Sömürgecilerin "topyekün savaş"ı

DYP-SHP burjuva koalisyon hükümeti işbaşına geldiğinde, Kürt sorununa yönelik politikasını şu veciz sözle anlatıyordu; "Kürt halkı ile PKK'yı birbirinden ayıran bir çözüm"! PKK'nın "üç-beş çete"den ibaret olmadığı, Kürt halkı içerisinde önemli bir destek kazandığı, artık sömürgeci burjuva devlet tarafından da resmen kabul ediliyor, burjuvazinin stratejisi bu kitle desteğini eritmek planı üzerine oturuyordu. PKK'nın bir "terör örgütü" olduğu yönündeki ideolojik kampanya yoğunlaştırılarak, devlet bizzat ^kendisince tertiplenen Kürt halkına yönelik provokasyon ve katliamlarla bu propagandayı pekiştirmeye çalışacaktı. Burjuvazinin bu planındaki "yenilik" terörün ve demagojinin daha yoğun ve etkin kullanımıydı. Artan teröre "Kürt halkına şefkat" demagojilerindeki artış eşlik edecekti.

Bu doğrultuda, burjuva hükümetin başbakanının ağzından, Kürdistan'da yapılan bir konuşmada sözde "Kürt realitesi" kabul

edildi. Bir dizi demokratikleşme vaatlerinde bulunuldu. PKK'nın ilk dönemler yeni hükümete ilişkin umut yayan politik tutum izlemesi, bu politikanın kısa bir dönem kısmi bir başarı elde etmesini kolaylaştırdı.

Ne var ki; yeni hükümetin de tıpkı eskileri gibi "bir özel savaş" hükümeti olduğu gerçeği kısa sürede gün yüzüne çıkınca, PKK'nm bu tutumu değişti ve PKK bu kez ortaya çıkan parlamenter hayallere karşı bir mücadele başlattı. Bu mücadelesini bir "Ulusal Meclis" kurulması şiarıyla pekiştirdi. Bu aynı dönem burjuvazi açısından da bir gerçeğin daha çarpıcı görülmesini sağladı; PKK Kürt halkının içine kök salmıştı ve dolayısıyla PKK ile Kürt halkını birbirinden ayırmaya dayalı "çözüm öneri"lerinin kısa vadede herhangi bir başarı şansı yoktu.

Başlangıcı Newroz öncesine dayanmakla beraber, Newröz olayları gerek düzen gerekse devrimci ulusal hareket açısından kesin bir yön değişikliğinin göstergesi oldu.

PKK Newroz sonrası dönemde güçlerini eskisine' nazaran daha yoğunluklu olarak Kuzey Kürdistan sınırHm içinde mevzilendirmeye başladı. Savaşın Kürt halkı ile/bütünleşmeyi sağlayan yöntemlerle yürütülmesine özel bir önem Verdi. Baskınlar "gece baskınları" olmaktan çıktı ve gündüz gerçekleştirilip saatlerce süren kitlesel eylemlere dönüştü. Kısacası tüm bu yöneliş "sıcak savaş"ı halkın içine yayma planının bir/göstergesiydi.

Devlet ise, aynı dönemde -aslıncja çok önceleri planlanmış ve zamanı gelince kullanılmak üzere rafa kaldırılmış- yeni ve daha kapsamlı bir saldırıyı gündeme getirmeye hazırlanıyordu.

"Kiirtlerin tümüyle haklı ye ulusun geniş kesimlerine malolmuış kurtuluş mücadelesi karşısında acz içinde kalan sömürgeci burjuva düzen, nihayet spn MGK toplantısıyla birlikte fiili sorumluluğu tümüyle orduya devretti ve Kürt halkına karşı kendi deyimiyle bir 'topyekün savaş' başlattı. Topyekiin savaşın başarısı için de 'cephe gerisi'nin sağlam tutulması, sınırlı demokratik hakların kullandırılmaması karara bağlandı. Bu bir bildiriyle açıktan ve tehditkar bir dille ilan edildi."

* *"Bu son gelişmeler, sermaye devleti için biricik çözüm alternatifi olarak kalan baskı, terör ve yoketme politikasında yeni*

bir safhaya ulaşıldığını gösteriyor." (Örtiilü Darbe Gerçekleşti, *Ekim*, sayı:60, Başyazı)

Bizzat sömürgeci burjuva düzenin resmi temsilcileri tarafından "topyekün saldın" ya jda "savaş" olarak tanımlanan; baskı, terör ve yoketme politikasındaki bu "yeni safha"nın mahiyeti şu son bir aylık dönemde net bir biçimde gün yüzüne çıkmaya başladı.

Güney Kürdistan'daki operasyon; Kuzey Küıdistan'da Kürt illerine yönelik askeri kuşatma ve saldırılar; legal olanakların kullanımını fiilen sınırlamak, engellemek ve ülkenin batısında şovenist dalgayı güçlendirmek; buradaki Kürt nüfusu yıldırmak...

* * *

"Topyekün saldırı"nın içe dönük boyutuna "iç harekat" adı verilmektedir. Sömürgeci burjuva devletin Genelkurmay Başkanmın, sözkonusu "iç harekat" hakkmdaki sözleri, yarı tehditkar bir üslupla bu politikanın kapsamını ortaya koyuyor; "*Kuzey Irak operasyonundan sonra sıra yurt içine geldi. İçeride büyük operasyonlar olacak*, *bunların kökü kazınacaktır. Operasyonlar sadece olağanüstü hal bölgesinde değil*, *dışında da olacak* " *(Özgür Gündem*, 19 Kasım '92)

Son MGK toplantısı ve ardından gündeme getirilen "iç harekat" politikası; belirtileri uzun süredir görülen bir olguyu tescil etmektedir. "İç harekat" PKK ile Kürt halkına birbirinden ayrı -politika anlayışının kesin bir terkidir. Bunun yerine ikame edilen politika ise en iyi ve vurgulu biçimde burjuvazinin "Yeni Dersimler Yaratmak" savaş çığlığında ifadesini buluyor. Lice, Göle, Kulp vb. Küıdistan il ve ilçelerinde son bir aydır yaşananlar ise düzenin katliam politikasının ilk örnekleri sayılmalıdır. Bu katliam politikasının amaçlarından biri, halkı korku ile diz çöktürmek ve PKK'dan uzaklaştırmak; diğeri ise bölgeyi insansızlaştırarak, denizi kurutmaktır. Dolayısıyla göçe zorlama bu politikanın ayrılmaz bir parçasıdır.

Topyekün saldırı politikasının "iç harekat"a ilişkin bölümü Kürdistan illerine yönelik kuşatma, saldırı, göçe zorlama ve yok etme politikalarından ibaret değil. Düzenin Genelkurmay

Başkanının küstah ve tehditkar ifadesiyle *"operasyonlar sadece olağanüstü hal bölgesinde değil*, *dışında da olacak*". Şimdiden de belirtileri görüldüğü gibi bu politikanın ülkenin "batısına yönelik unsurları var.

Düzen uzun süredir Kürt-Türk düşmanlığını pompalıyor; ülkede şovenist bir ideolojik kampanya yürütülüyor. Dozajı bugünlerde daha da yoğunlaşmakla birlikte bu politika yeni bir olgu değil. Yeni olan, ilk örnekleri Alanya, Urla ve Antalya'da görüldüğü gibi artık ülkenin batısında Kürt nüfusuna yönelik sistematikleşmiş saldırıların başlamasıdır. Bu, hiç kuşku yok, düzenin ülkenin batısına dönük politikalarıyla son derece bağlantılı bir gelişmedir. Ülkenin batısında, devletin denetimi ve bilgisi dahilinde ülkücü-faşist güçler önderliğinde "anti-Kürt" çeteler oluşturulmakta ve bu çeteler aracılığıyla Kürtlere ait evler, işyerleri talan edilmekte, yer yer saldırılar, linç etme girişimlerine dek varabilmektedir. Topyekün saldırının "iç harekata" ilişkin boyutlarından biridir bu.

Bir diğeri, hareketin legal desteklerine yönelik baskı ve terörü yoğunlaştırmaktır. Kürt legalitesi olarak tanımlanabilecek parti ve basın organları, devlet terörünün saldırısına hedef olmaktadır. HEP'e yönelik kapatma davası; HEP yöneticileri hakkında idam istemiyle açılan davalar; HEP'in yerel örgüt ve yöneticilerine yönelik sabotaj ve cinayet tertipleri; Özgür Gündem ve Yeni Ülke üzerinde yoğunlaşan baskılar; süreklileşen toplatma kararları ve bu gazete çalışanlarına yönelik cinayetler; tüm bunlar "topyekün saldın" politikası ile sistemli bir uygulamaya dönüştürülebilmektedir.

Düzen yalnızca "Kürt sorunu" ile ilgili olarak değil; daha da önemlisi son derece stratejik bir bakışla bu saldın politikasında tüm devrimci hareketi hedeflemektedir. Devrimci illégalité ve legaliteye dönük saldırı, batıdaki Kürt mücadelesinin desteklerinden birine yapılan bir saldırı olmakla sınırlı kalmamakta, aynı zamanda "Batı" ile "Doğu"nun, işçi ve emekçi hareketi ile Kürt emekçilerinin ulusal mücadelesinin birleşme kanalları tıkanmaya çalışılmaktadır. Bu yüzden devrimci hareket düzenin "ya yok ederiz ya reformculaştırırız" şiarıyla yürüttüğü bir saldırı kam-

panyası ile karşı karşıyadır. Devrimci hareketin Kürt sorununa ilişkin tavrı ise bugün reformculuk ya da devrimcilik ayrımının netleşeceği en önemli turnusol kağıdıdır. •

* * *

Öteden beri vurguladığımız bir temel gerçek ve bir temel görev var. Burjuvazinin en büyük korkusu -ve tersinden bizlerin en önemli görevi- işçi ve emekçi hareketi ile Kürt ulusal mücadelesi arasında bir köprü kurulmasıdır. Sömürgeci burjuva düzeni rahatlatan, ona politikalarını uygulama konusunda bir hareket serbestisi sağlayan en önemli unsur, ülkenin batısındaki suskunluktur. Bugün ülkenin "batı"sında, işçi ve emekçi kesimlerinde Kürt sorunu karşısında bir sessizlik ve bu anlamda "sessiz" bir onay vardır. **Bu sessizlik devrim imkanlarının bir güce dönüştürülmesinin önündeki en temel engeldir de...**

Hiç kuşku yok; Kürt halkının kendi kaderini tayin etme hakkını savunmak; emekçiler üzerindeki şovenist etkilerin kırılması için mücadele etmek, komünistlerin her dönem ve zorunlu olarak yerine getirmesi gereken bir görevdir. Ne var ki, bugün içinde olduğumuz coğrafyada bu görev bu sınırlarını çoktan aşmış; devrim ve sosyalizm mücadelesinin pratik olarak en kritik halkasına dönüşmüştür. Bu doğrultuda atılacak her ileri adım; sınıfın ve emekçilerin ataletten kurtulması, hareketin siyasal muhtevasının derinleşmesi; burjuva ideolojisinin etkisinin en kritik halkadan parçalanması anlamını taşıyacaktır. Bu konuda ileri atılacak her adım sınıfı devrimci bağlaşığına, devrimci bağlaşığını da sınıfa onlarca adım yaklaştıracaktır. Tüm bunlar ise devrim **Ve** sosyalizm sorununu umulmadık bir hızla güncelleştirecektir...

Bir kez daha, açıkça ve altını çizerek vurgulamak gerekir ki; sömürgeci burjuva düzenin tek şansı işçi ve emekçi hareketi ile Kürt ulusal mücadelesi arasındaki kopukluk, sınıf ve emekçilerde **bu konudaki** suskunluktur. Bu durumda çok şey, Türkiye komünist ve devrimci hareketinin ve sınıfın öncü-ihtilalci kesimlerinin göstereceği çabaya bağlıdır.

Türkiye'nin devrimcileri ve komünistleri bu bilinçle, düzenin

Kürt emekçilerinin ulusal mücadelesine yönelttiği "topyekün saldırının" dolaysız bir biçimde Türkiye devrimine yöneltilmiş bir topyekün saldırı olduğu bilinciyle; bu saldırıyı geriye püskürtmeye çalışabilmelidirler...

* * *

Bugün bu doğrultuda içiçe geçmiş bir dizi görev var önümüzde;

-Devlet terörüne ve şovenizme karşı her türlü aracı kullanarak ve süreklilik kazandırılmış bir teşhir faaliyeti yürütebilmeliyiz.

-Yürütülen kirli ve haksız savaşta; cepheye gönderilen, cephede ölen işçi ve emekçi çocuklarıdır. Haksız savaşın faturası bu açıdan da toplumun emekçi kesimlerine çıkmaktadır. Bu gerçeği şovenizme ve haksız savaşa karşı yürüttüğümüz propaganda ve ajitasyon çalışmalarında etkin bir biçimde işleyebilmeli; bu doğrultuda emekçi kesimlerde bir tepki örgütlemeye çalışmalıyız. "Kirli-haksız savaşa son!", "Askere Gitme!", "Çocuklarınızı Kirli Savaşta Ölüme Göndermeyin!" vb. şiarları zenginleştirilmeli ve yoğunlaştırmalıyız.

-Bu mücadele kararlı tüm devrimci güçlerle ortaklaşa yürütülebilmelidıı*. Legal mçvzilerin korunması; şovenizme karşı kampanyalar vb. alanlarda f.iş ve güç birliği" imkanlarını aramalı ve ortak mücadele kanalları yaratabilmeliyiz.

EKİM
Kasım '92

"Ateşkes" dönemi ve sonrası üzerine değerlendirmeler

Kürt hareketinde yeni dönem

Ekim bir yıl önce bugünlerde (1992 Nisanı) '92 Newroz olaylan ve ona eşlik eden gelişmeler ışığında, *Kürt Hareketi Yol Ayrımında* üst başlığı taşıyan bir başyazı yayınladı.* Son gelişmelerin ardından kazandığı özel önemden dolayı bu sayımızda yeniden yayınladığımız bu yazıda, Kürt devrimci hareketinin geldiği "yol ayrımı" şöyle tanımlanmaktaydı:

"Bugüne kadar devrimci bir temel üzerinde gelişen Kürt ulusal hareketinin, bugün artık önemli bir dönüm noktasına geldiğinin ciddi belirtileri vardır. Bu, hareketin ulaştığı bugünkü gelişme aşamasında, objektif bir durum olarak çıkmaktadır ortaya. Bu yol ayrımında, ya kaderini Türkiye devriminin kaderiyle daha sıkı perçinleyerek köklü ve kalıcı bir çözünı için devrimci bir mecrada derinleşmek, ya da 'siyasal çözüm' adı altında düzen içi

* Bkz. elinizdeki kitap, s. 135-140

bir kısmi çözümle reformcu bir mecraya girmek alternatifleri vardır(Sayı: 55, s.2)

Çok önceden inceden inceye hazırlandığı bugün artık açıkça anlaşılan ve bu yılın Newroz'una denk getirilen adımlar, Kürt ulusal devrimci hareketinin ikinci yola doğru dümen kırdığını, "siyasal çözüm" arayışı adı altında köklü bir devrimci çözümden kısmi ve iğreti bir anayasal çözüme doğru yön değiştirdiğini göstermektedir. Emperyalizmin sicilli işbirlikçisi ve kırmızı TC pasaportlu Celal Talabani'nin Türk devlet yetkililerine mektubu ile başlayıp PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan'ın aynı Talabani eşliğindeki basın toplantısı ile süren, Abdullah Öcalan ile Kürt ulusal reformizminin baştemsilcisi ve PSK (Kürdistan Sosyalist Partisi) Genel Sekreteri Kemal Burkay arasında imzalanan protokolde açık anlamını bulan gelişmeler, tutulan bu yeni yola ilişkin olarak herhangi bir kuşku bırakmamaktadır. Olayların tüm mantığı gözetildiğinde ve son gelişmeler içinde yeralan, etkin rol oynayan taraflara ve gelişmelerin perde arkasına bakıldığında, ortada basit bir taktik manevra değil fakat stratejik önemde bir yön değişimi olduğu açıkça görülmektedir.

Bu gelişmeler, Türkiye'de ve bölgede siyasal olayların genel gidişini, sınıflar mücadelesini ve devrimci siyasal mücadelenin somut gelişme seyrini derinden etkileyecek tümüyle yeni bir durum çıkarmıştır ortaya. Bu kesindir ve komünistler bu konuda herhangi bir tereddüte ve hayale yer bırakmamalıdır. Yapılması gereken, ortaya çıkan bu yeni durumun anlamını, yolaçacağı muhtemel yeni gelişmeleri, yarattığı ve yaratacağı sorunları sükunetle tahlil etmek, önümüze çıkardığı yeni görev ve sorumlulukları cesaretle üstlenmektir.

*

'■ *"Kürt halkının onlarca yıllık devrimci ulusal birikiminin bugünkü biçimiyle ve düzeyiyle açığa çıkışında, bizzat kendisi de bu birikimin tarihsel bir ürünü olan PKK*tun oynadığı politik ve askeri rol tarihsel değerdedir. Bundan sonrası ne olursa*

olsun, bu gerçek şimdiden tarihe malolmuştur. PKK, ulusal sorım ve ulusal hareket çerçevesinde bir öncünün oynayabileceği en ileri rolü, en kararlı, en militan ve gözüpek biçimde oynamıştır. " (EKİM I. Genel Konferansı, *Değerlendirme ve Kararlar*, s. 182-183, Eksen Yayıncılık)

PKK'nın oynadığı rol gerçekten büyük bir devrimci inisiyatif örneği ve tartışmasız bir tarihsel başarının ifadesi olmuştur. Evet, "Bundan sonrası ne olursa olsun"! 1984 yılında küçük gerilla gruplarıyla başlayan bir kurtuluş mücadelesi, '90'lı yıllara dönüldüğünde milyonlarca Kürt insanında yankı bulan muazzam bir halk hareketine dönüşmüştü. TC'nin 70 yıllık inkar politikası yerle bir olmuş, Kürt sorunu çözümünü dayatan bir sorun olarak toplumun gündeminde baş sıraya oturmuştu.

Ne var ki, tam da bu muazzam başarının kendisi hareketin açmazını da ortaya çıkardı. Kendi öz dinamiği ve güçleriyle Kürt sorununu çözüm gündemine sokan devrimci ulusal hareket, sorunun devrimci çözümüne salt kendi güçleriyle ulaşamayacağım da gitgide daha çok ve daha derinden hissetmeye başladı. Onu dönüm noktasına ve yol ayrımına getiren bu oldu.

PKK ulusal özgürlük mücadelesini ilk gerilla eylemleriyle başlattığında, devrimci mücadele açısından Türkiye'ye henüz bir ölüm sessizliği egemendi. Yığınlar hareketsizdi ve Türkiye devrimci hareketi karşı-devrimin darbeleri altında derinleşen bir tasfiye süreci içindeydi.

Gerilla hareketi '80'li yılların sonunuda geniş bir kitle desteğine ulaştığında ve politik kitle gösterileriyle buluştuğunda ise, kitleler cephesinde Türkiye'nin metropollerinde de hayli şey değişmiş bulunuyordu. Türkiye işçi sınıfı tarihinin en yaygın kitlç hareketliliğini yaşıyordu. Tam da bu safhada ve devrimci ulusal hareketin o gün ulaşmış bulunduğu somut gelişme düze-, yinde, Türkiye işçi ve emekçi hareketinden özgürlük mücadelesine gerekli desteği almak büyük bir önem taşıma~~ktaydı~~.- ~~Ne v~~ttr -kK işçi sınıfı hareketi bir önderlik boşluğu yaşıyordu, politik bilinç ve örgütsel düzey bakımından son derece geriydi. Dolayısıyla Kürt ulusal hareketine dolaysız bir destek sunmak koşullarından

yoksundu. Hoşnutsuzluğu ve kendi sınırlı iktisadi-demokratik istemlerine dayalı hareketliliği ile ancak dolaylı olarak Kürdistan'daki mücadeleye belli sınırlı kolaylıklar sağlayabiliyordu. Yenilgi döneminin ardından bir parça toparlanmış görünen Türkiye devrimci hareketi ise, kitlelerin bu geriliğini kıracak bir devrimci siyasal inisiyatif göstermek bir yana, buna ilişkin yeterli açıklıkta bir perspektiften bile yoksundu. Daha da vahim olanı, geçmişten kalma kör ve donmuş önyargılardan dolayı, bazı devrimci grupların devrimci özgürlük mücadelesinin desteğe layık olup olmadığı konusunda bir karara varabilmeleri için bile yılları tüketmeleri gerekmişti.

Türkiye Kürdistanı'nda en acımasız koşullar altında ve büyük fedakarlıklar pahasına bir devrimci kurtuluş süreci gelişiyorken, Türkiye'nin batısında işçi hareketi ile devrimci hareketin içinde bulunduğu bu büyük zayıflık ve zaafiyet, devrimci ulusal hareketin sonraki seyrini ve eğilimlerini kaçınılmaz olarak etkileyecekti.

1990 yılında doruğuna ulaşan işçi sınıfı hareketinden ulusal özgürlük mücadelesi için umduğu desteği bulamayan PKK, bunu izleyen yıllarda hızla gerileyen hareketten büsbütün umudunu kesti. Gelişmeler karşısında edilgen, çaresiz, yeteneksiz ve ufuksuz olduğunu ortaya koyan Türkiye devrimci hareketine karşı ise tam bir güvensizliğe düştü. Onu devrim mücadelesinin temel ve vazgeçilmez bir müttefiği değil, HEP üzerinden demokrasi mücadelesine katkısı değerlendirilebilecek önemsiz bir yedek güç saymaya başladı.

Kürt ulusal özgürlük mücadelesi için, bu mücadelenin devrimci temeller üzerinde gelişebilmesi için uluslararası koşullar ise büsbütün elverişsizdi. Silahlı mücadelenin kendini kanıtladığı aşamada, tümüyle haklı ve meşru temeller üzerinde gelişen bu özgürlük mücadelesini içtenlikle ve kararlılıkla destekleyecek bir devrimci iktidar odağı yoktu dünyada. PKK, ulusal hareket olmanın özsel zayıflıkları nedeniyle, Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa ülkelerinin kendi devlet çıkarlarına dayalı politik hesaplarla vereceği bir desteği almaya her zaman için hazırdı. Ne var ki, buna değer bulunabileceği bir gelişme aşamasına ancak ulaşabildiği

bir sırada, Sovyetler Birliği emperyalist dünya ile tam bir işbirliği halinde devrimci mücadele odaklarını yoketme çabası içindeydi artık. Ardından '89 çöküşü yaşandı ve emperyalizmoin "Yeni Dünya Düzeni" stratejisi uygulamaya kondu.

Tüm bunlar, devrimci temeller üzerinde gelişen ve bu niteliği ile sistemin çıkarlarını tehdit eden PKK'yı, emperyalist dünyanın serbest bir saldırı hedefi haline getirdi. Ezilmek ya da sistem içinde ehlileşmek alternatifleri dayatıldı. PKK'nm ezilmesinde TC'ye tam destek veren ABD emperyalizmi, öte yandan Barzani-Talabani İkilisi ve Suriye üzerinden PKK'yi kıskaca aldı.

Körfez savaşının bölgedeki statükoda ve güç ilişkilerinde yarattığı değişiklikler başlangıçta PKK'ya yaramış göründü. Güney Kürdistan'da ortaya çıkan iktidar boşluğu PKK'nın bu bölgede önemli askeri üsler kurması olanağı yarattı. Fakat olayların seyri emperyalizmin duruma seyirci kalmayacağını göstermekte gecikmedi. Türk devletine destek artırıldı. Bölgede çevik kuvvet üslendirildi ve çok geçmeden onun gölgesinde Baızani-Talabani İkilisine kukla bir Kürt devleti kurduruldu. Ardından ise, TC ile kukla Kürt devletinin ortak hareketiyle PKK'nm bu önemli hislerden temizlenmesi geldi. Bu arada uzun yıllar Suriye'nin sağladığı lojistik destekten yararlanan PKK, bu ülkenin Körfez savaşından başlayarak ABD emperyalizmi ile daha yakın ilişkiler içine girmesinin sonuçlarıyla da karşı karşıya kaldı. Genel kuşatmanın bir parçası olarak, PKK emperyalist başkentlerde peşpeşe "terörist" ilan edildi.

Her koldan kuşatılan PKK'ya buna paralel olarak dayatılan ise, Kürt sorununun sistem ve düzen içi bir çözümü temelinde ehlileşmekti. Son gelişmelerde önemli bir yeri olan kırmızı TC pasaportlu Talabani, bu emperyalist stratejinin PKK nezdindeki taşeronu durumundaydı. Talabani girişimlerini canla başla sürdür-müş, bizzat Öcalan'ın açıklamalarına göre, ona bir süre önce tavsiye adı altında emperyalistler adına şu tehdit yüklü sözleri içeren bir mektup yazmıştı:

"Devrimler dönemi bitmiştir; *silahlı direnme dönemi bitmiştir, artık tarihe karışmıştır. Yeni dünya düzeni siyasi görüşmeler*

yoluyla, *ABD'tün himayesincle*, *serbest piyasaya dayalı*, *burjuva demokrasiler sistemi hakim tek nizamdır. Sizin de bunu kabul etmekten başka bir çareniz yoktur*. " (Aktaran Ali Fırat, *Yeni Ülke,* sayı:31, 26 Temmuz-1 Ağustos 1992)

Talabani'nin bir süre önce tehditle sunduğu bu çözüm yolu ve programı, bugün Abdullah Öcalan ile Kemal Burkay'ın yayınladıkları ortak protokolün ruhu ve içeriği ile örtüşmektedir. Bu sicilli işbirlikçinin son gelişmeleri Türkiye ve dünya kamuoyuna ilk açıklayan kişi olma şerefi taşıması ve Abdullah Öcalan'ln basın toplantısında baş köşeyi tutması bu açıdan rastlantı değildir ve PKK'daki yön değişiminin en özlü ve en dolaysız bir anlatımıdır.

*

PKK önderliğindeki devrimci kurtuluş mücadelesinin en büyük talihsizliği, Kürdistan'daki devrimci süreç ile Türkiye'deki devrimci süreçlerin eşitsiz gelişme ilişkisi olmuştur. Bu eşitsizlik kendini süreçlerin nesnel gelişme düzeylerinde olduğu kadar, öznel öğelerin gelişiminde de göstermiştir. Devrimci süreç Ktirdistan'da büyük boyutlara ulaşan politik kitle hareketinde ve PKK'nın şahsında güçlü bir önderlikte ifadesini bulmuştur. Oysa Türkiye'nin batısında kitle hareketi iktisadi mücadelenin ve sendikal örgütlenmenin sınırlarını aşamamış, politik bir mecraya girememiş, önderlik planında ise tam bir boşluk yaşanmıştır. Bu gelişme eşitsizliği koşullarında, farklı dinamiklere dayalı mücadelelerin ortak düşmana karşı birleşik mücadele zemininde buluşması gerçekleşemezdi. Komünistlerin ve devrimcilerin kitlelerin politik eyleminde gerçek bir maddi güce kavuşamayan çabaları ise, devrimci ulusal hareketin gelişme seyri bakımından sözüed i lebi 1 ir herhangi bir sonuç yaratamazdı.

Gelişme süreçleri arasındaki bu muazzam mesafe, ulusal hareketin gelişme seyri bakımından potansiyel bir riskin ifadesiydi. Zira Kürdistan'ın belli bölümlerinde köylülüğün ve küçük-burjuvazinin devrimci enerjisinin ulusal özgürlük istemi doğrultusunda

harekete geçiren devrimci ulusal hareket, bugünün iç ve uluslararası güç ilişkileri içinde, yalnızca bu güçlerle devrimci çözüme gidemezdi. Sorunu çözüm gündemine sokmayı başarmak fakat onu çözecek yeterli güçlere ulaşamamak, devrimci ulusal hareketin kendini gitgide daha çok duyuran açmazını özetliyordu.

Henüz oldukça erken sayılabilecek bir tarihte, Kürt özgürlük mücadelesinin devrimci temeller üzerindeki hızlı gelişimini sürdürdüğü bir sırada, EKİM I. Genel Konferansı, bugünkü gelişmelere ışık tutacak şu önemli değerlendirmeyi yaptı:

"İşçi hareketinin bugünkü politik geriliği ve burjuva pilinçin \ genel etkisi, onu Kürt sorunu ve Kürt halkının devrimci özgürlük mücadelesi karşısında kayıtsız ve edilgen bir konumda tutuyor hala. Buna son vermek görevi ile yüzyüze olan komünistler; ***bugiin için Kürt yoksul sınıflarına dayalı olarak devrimci bir çizgide gelişen ulusal hareketin gelecekteki seyrinin ne olacağı sorununun, önemli, hatta belki belirleyici ölçüde devrimci süreçlerin Tiirkiye[9]nin batısında nasıl sey redece § sorununa bağı olduğunu*** *hep gözöniinde tutmak zorundadır. Eğer işçi hareketi güçlenmezse, politik bir mecraya girmezse, devrimci ulusal harekete dolaylı ve dolaysız yeterli desteği sunamazsa,* ***böyle bir durumda, devrimci ulusal hareketin ihtiyaç duyduğp kuvvetleri kendi mülk sahibi sınıflarıyla uzlaşarak yaratmak eğlimi göstermesi muhtemeldir. Bunun ise ona nasıl bir akibeti hazırlayacağını kestirmek güç olmasa gerek.*** *Az çok yeterli bir desteğin sunulması durumunda ise, gelişme olumlu yönde olacak, daha ileri bir birliğin, giderek organik olarak birbirine eklemlenmiş bir mücadelenin yolu açılacaktır. " (Değerlendirme ve Kararlar*, s.203-204, vurgular şimdi yapıldı)

Bu değerlendirme iki yıl önce, 1991 yılı başlarında yapıldı. Bu kritik bir tarihtir; 1987-90 döneminde tempolu bir biçimde gelişen ve 1990 yılı içinde önemli boyutlar kazanan proleter kitle hareketinin, Körfez savaşının da etkisiyle, ani bir biçimde hız kestiği ve solda tasfiyeci sürecin yeni bir evreye girdiği bir dönüm noktasını işaretler. (Bkş. *Solda Tasfiyeciliğin Yeni Dönemi* başlıklı değerlendirme.)

PKK önderliğindeki devrimci ulusal hareketin son iki yıl içerisinde karşı karşıya kaldığı sorunları, gelip dayandığı açmazı ve 1992 Newroz'unun ardından belirginleşen yol ayrımını, Türkiye devrimci ve işçi hareketinin aynı zaman diliminde yaşamakta olduğu bu büyük gerilemeden ayrı kavramak olanaksızdır. Türkiye devrimci ve işçi hareketinden umduğunu bulamayan devrimci ulusal hareket, yüzünü Kürt mülk sahibi sınıflarına çevirmiş, mücadelenin gelişme seyrini kolaylaştıracak güç ve olanakları bu kesimden devşirmeye çalışmıştır. HEP olayı hiç de öyle basitçe yasal siyasal mücadele imkanlarını değerlendirme kaygısının ürünü değildir. HEP, gerçekte Kürt burjuvazisinin bir kesiminin politik mücadele platformuydu ve HEP ile ilişkiler anlamını asıl bu çerçevede bulmaktaydı. Bu parti yalnızca devrimci ulusal hareket ile Kürt burjuvazisinin belli kesimleri arasında değil, fakat bu kesimler üzerinden Türk devleti ile ilişkiler kanalıydı. 20 Ekim 1991 erken genel seçimlerinde bu iki rol üst üste oturmuştu. "Siyasal çözüırTün sözü en çok bu dönemde edilmiş, seçimlerin ardından kurulan koalisyon hükümeti hakkında başlangıçta son derece tehlikeli hayaller taşınabilmişti.

Çok geçmeden bu tehlikeyi gören ve bunun etkilerini en aza indiren PKK, yine de, koalisyon hükümeti döneminde şiddetlendirilen ezme hareketine karşı kitlelerin siyasal olarak hazırlanması yönünden bir ölçüde hazırlıksız yakalanmıştır.

Bu olgu 1992 Newroz olaylarında açığa çıktı. O güne kadar gerilla savaşıyla politik kitle direnişinin bileşkesi olarak gelişen devrimci ulusal hareket, Türk devletinin toplu yoketme hareketini de göğüslemek üzere 1992 Newroz'unda yığınları silahlı direnişe çekmek, gerilladan ordulaşmaya geçmek istemiş, fakat bu sıçramayı gerçekleştirememiştir. Olaylar bunun koşullarının henüz oluşmadığını, dahası Diyarbakır gibi önemli merkezlerde Kürt reformizminin politik etkisinde olan ara katmanların devrimci ulusal harekete aktif destek sunmaktan henüz uzak durduğunu göstermiştir.

Onu izleyen şu son bir yıl içinde ise, Türk devleti emperyalist devletlerin tam desteğini sağlayarak hareketi ezmek için ola-

naklarını en ileri düzeyde kullanmış, önemli askeri sonuçları olan "Güney Savaşı"nda ise Güneyli işbirlikçilerden önemli bir destek görmüştür. Daha önce özetlediğimiz emperyalist kuşatma da, bu aynı yılın uluslararası cephesini oluşturmuştur.

PKK'nın bugün içine girdiği politik yön değişimi, bu iç ve uluslararası koşullar içinde kavranabilir. İçten ve dıştan birbirine eklemlenen, Türkiye devrimci ve işçi hareketinin herhangi bir politik varlık gösterememesi, Kürt devrimci hareketini rahatlatacak hiç bir yardım sunamaması koşullarında, etkisi gerçekten boğucu olan kuşatıcı saldırının sonuçları üzerinde kavranabilir. Türkiye işçi sınıfı ve emekçi hareketiyle ittifak halinde sorunun devrimci çözümüne yürüme olanağı bulamayan ulusal hareket, Güneyli işbirlikçiler ve Kuzeyli reformistler şahsında Kürt burjuvazisiyle uzlaşarak ve emperyalist dünyadan siyasal ve diplomatik destek arayarak anayasal çözüm eğilimine girmiştir. Son gelişmelerin anlamı budur.

Sonuç ve özet olarak; PKK önderliğinde somutlaşan Kürt ulusal devrimci hareketi, hızlı ve başarılı bir gelişmenin ardından ulaştığı ve gelişmesini sürdürmekte artık zorlandığı yol ayrımında, bir hayli güç de olsa tercihini yapmış, yeni bir yola ilk ciddi adımlarını atmıştır.

Bununla birlikte, olayların artık tümüyle yeni bir mecrada basit bir seyir, düz bir çizgi izleyeceği ¿anılmamalıdır. Kürt sorunu karmaşık bir yapıya sahiptir; içte ve uluslararası planda birbirini çelen, birbiriyle çatışan sayısız çıkara ve etkene bağlıdır.

70 yıllık inkarcı politikanın yükünü omuzlarında taşıyan ve Kürt hareketine karşı geleneksel olarak ezme ve sindirme politikasını izleyen Türk burjuvazisinin, kurulu toplumsal ve siyasal düzenin temellerine dokunmayan iğreti bir anayasal çözüme bile öyle kolay yanaşabileceği de sanılmamalıdır.

Yine de onu bugün zorlayan iki önemli etken var. İlki Kürt ulusal hareketinin devrimci temeller üzerinde ulaştığı politik ve askeri gelişme düzeyi karşısındaki çaresizliğidir. İkincisi ise, Kürt sorununun içte ve uluslararası planda oluşturduğu görmezlikten gelinemez ağırlıktır. Sorunun devrimci çözümü değil ama kendisi

emperyalist dünya tarafından kabul edilmektedir. Devrimci çözümü boşa çıkaracak sistem içi bir "siyasal çözüm" ise bölgeye ilişkin emperyalist politikaların temel boyutlarından biridir. Türk burjuvazisi birbirinden bağımsız bu iç ve dış faktörlerin baskısı altındadır. Bu onun hiç değilse Özal tarafından temsil edilen kesiminde bir "siyasal çözüm" arayışına yol açmaktadır. Özalcı çözüm ABD emperyalizminin Güney Küıdistan sorununu da kapsayan politikasıyla örtüşmektedir. Türkiye'nin militarist çevreleri ise henüz "Kürt realitesi"nin kendisini bile kabullenmekte zorlanmadadırlar. Türk devleti bünyesindeki bu farklı yaklaşımlar, sürecin karmaşık seyrini koşullayan temel etkenlerin bir yönüdür.

Öte yandan, muazzam fedakarlıklar pahasına büyük devrimci birikimler yaratmış, ciddi sarsıntılara yolaçmış bir devrimci kurtuluş mücadelesinin bir anda ve öyle kolayca kendine yabancılaşması, sorunsuz bir biçimde yeni bir gelişme çizgisine oturması da beklenmemelidir. Süreç, sorunun bu cephesinde de sancılı ve çatışmalı bir seyir izleyecektir.

*

? Komünistler, daha bir yıl öncesinden ve "yol ayrımı" tespitine bağlı olarak, Kürt hareketinde muhtemel bir yön değişimi ihtimaline ne şaşırmak ne de öfkelenmek gerektiğini belirtmişler, şaşırmanın ya da öfkelenmenin yalnızca ulusal hareketin kimliğine, ideolojik ve ilkesel konumuna, toplumsal-siyasal karakterine ve devrimciliğinin tarihsel sınırlarına ilişkin dayanaksız hayallerin bir göstergesi sayılabileceği konusunda açık uyarılarda bulunmuşlardı. Bu uyarı, Türkiye'nin batısında, genel planda ve kuşkusuz aynı zamanda ulusal harekete karşı, üstlenilmesi gereken sorumlulukları vurgulamak içindi.

Dglayısıyla, yalnız kalan, yıllarca Türkiye'nin batısından umduğu desteği bir türlü bulamayan devrimci ulusal hareketin bugünkü adımlarını ucuz suçlamalara konu etmek yerine anlamak çabası gösterilmelidir öncelikle.

Kuşku yok ki, bu bizi ortaya çıkan durum karşısında alınması

gereken tutum ve yürütülmesi gereken ideolojik-politik mücadeleden alıkoymayacaktır. Son gelişmelerin ifade ettiği anlamı bütün açıklığı ile ortaya koymak, Kürt özgürlük mücadelesinin devrimci temelleri ve hedefleri ile Kürt sorununun devrimci ve kalıcı çözümünü savunmak bugün her zamankinden daha önemli ve acil bir sorundur. Bu çabanın başarısı Türkiye ve bölge devriminin bundan sonraki gelişme seyrini çok yakından ilgilendirmektedir.

EKİM
1 Nisan *'93*

PKK-PSK Protokolü:
Kürt sorununa anayasal çözüm

Kürt sorunundaki son gelişmelerin en önemli ve en açıklayıcı halkası^ Kürdistan İşçi Partisi (PKK) Genel Sekreteri Abdullah Öcalan ile Kürdistan Sosyalist Partisi (PSK) Genel Sekreteri Kemal Burkay arasında gerçekleşen görüşme ve bunun ürünü olan PKK-PSK Protokolü oidu. Görüşme, Abdullah Öcalan'ın 17 Mart günü Celal Talabani eşliğinde düzenlediği basın toplantısının hemen ardından 18 Mart günü gerçekleşti ve 19 Mart'ta ortak protokol imzalandı. Bu, Kürt sorununda bir dönüm noktasını işaretleyen son gelişmelerin bir bütünlük oluşturduğunu ve herşeyin önceden planlanıp hazırlandığını göstermektedir.

Kemal Burkay, Kürt reformizminin simgesidir. Genel Sekreteri olduğu PSK ise Kürt reformizminin en yetkin temsilcisi konumundadır. "Dünyaya barış, Türkiye'ye demokrasi, Kürdistan'a otonomi" programına dayalı bir politik strateji izleyen PSK, başından itibaren, PKK önderliğindeki silahlı kurtuluş mücadelesine

karşıt bir tutum almış, "barışçıl ve adil bir siyasal çözüm"ü savunmuştu. Uzun yıllar Sovyet revizyonizminin güdümünde olan bu parti, '89 çöküşünün ardından hızla batılı emperyalist devletlerle yakınlaşmış, Kürt sorununun sistem içi bir çözümü doğrultusunda yoğun bir diplomatik çaba yürütmüş, bu konuda özellikle Avrupalı emperyalist devletlerden bir hayli destek ve teşvik de görmüştü. Batılı emperyalistler PSK'yı ve Kürt reformizminin öteki temsilcilerini, Türkiye'deki Kürt sorununun sistem içi çözümünün bir güvencesi ve PKK önderliğindeki devrimci kurtuluş mücadelesinin bir alternatifi olarak ele almaktaydılar.

PKK-PSK ilişkilerindeki gelişme bu açıdan son derece anlamlı ve açıklayıcıdır. PKK, PSK'nın şahsında Kürt reformizmiyle barışmıştır. Tıpkı Talabani'nin şahsında Güney Kürdistanlı işbirlikçilerle barışması gibi. Bu iki olay arasında mantıksal bir bütünlük var. Biri ötekinin izdüşümüdür. Yoksul ve orta köylülükle bütünleşerek gelişen ve şehir küçük-burjuvazisiyle sosyal tabanını genişleten PKK, Güneyli işbirlikçiler ve Kuzeyli reformistler şahsında Kürt burjuvazisiyle ilişkilerde, Kürt özgürlük mücadelesinin kaderini temelden etkileyecek tarihsel önemde bir adım atmıştır. Kendi burjuvazisiyle uzlaşan bir devrimci ulusal özgürlük mücadelesinin, sorunun çözümünde devrimci alandan anayasal alana kayması kaçınılmazdır. Zira kendi burjuvazisiyle uzlaşma, bu uzlaşma üzerinden emperyalistlerle ve sömürgecilerle uzlaşmayı getirecektir. Nitekim son gelişmeler bu açıdan tam bir bütünlük arzetmektedir. Talabani ile işbirliği, Burkay ile protokol, Türk devletine "siyasal çözüm" çağrısı ve emperyalist devletlerden siyasal ve diplomatik destek arayışı -tüm bunların üstüste binmesi rastlantı değildir.

Türk devletinin PKK-PSK ilişkilerine yaklaşımı da son derece açıklayıcı olmuştur. PKK'nın attığı yeni adımlara bir ölçüde hazırlıksız yakalanan ve Öcalan'ın basın toplantısını başlangıçta açık bir kuşkuyla karşılayan hükümet, hemen onu izleyen PKK-PSK görüşmelerinin ardından hızlı bir "yumuşama" eğilimi sergilemiştir. Bu şaşırtıcı değildir. Zira Türk devleti Kürt reformizminin temsilcilerini yakından tanımakta ve onları Kürt sorununu düzen içi kanallara çekip etkisizleştirmenin önemli bir

olanağı olarak değerlendirmektedir. Sermaye basını ve hükümet çevreleri "en ılımlı Kürt lideri" olarak tanımladıkları Kemal Burkay'a olan sempatilerini son gelişmeler vesilesiyle açıkça ortaya koymakta bir mahzur görmemişlerdir. Öcalan-Burkay görüşmesini bu çerçevede heyecanla karşılamışlardır. Son gelişmelerin iki yıldız gazetecisi olan, biri Demiıel'in öteki Özal'ın gayrı resmi temsilcileri olarak Abdullah Öcalan ile başbaşa görüşen İsmet İm set ile Cengiz Çandar, bu heyecanı haber ve yorumlarında vurgulayarak yansıtmışlardır.

Kuşkusuz Türk devleti, devrimci ve reformist kanatlarıyla Kürt ulusal güçlerinin tek cephede birleşmelerinin yaratacağı sorunların da farkındadır. Fakat onun için bundan daha önemli ve acil olan sorun, Kürt ulusal hareketinin devrimci çizgiden düzen içi bir zemine geçişidir. PKK-PSK ilişkileri bunun yolunu açmaktadır ve Türk devleti bu gelişmenin anlamını değerlendirmekte güçlük çek-memektedir.

*

PKK-PSK Protokolünün metni incelendiğinde, Kürt hareketindeki dönüm noktasının bu protokolde somut anlamını bulduğu açıkça görülmektedir. Protokol, Kürt sorununa AGİK Sözleşmesi çerçevesinde sistem içi, demokratik federasyon çerçevesinde düzen içi bir çözüm önermektedir. Demokratik federasyon, sorunun "adil çözümü"nün somut biçimi ve protokolün **nihai hedefi** olarak tanımlanmaktadır. "*Kürt sorununun adil çözümü ancak iki halkın eşitliği temelihde mümkündür. Biz böyle demokratik yapıda iki halkın yanyana*, *kardeşçe barış içinde yaşayabileceği görüşündeyiz*. *Bunun biçimi demokratik federasyondur.* "

Nihai hedefin ve "adil çözünV'ün bu tür bir tanımı, Kürt sorununun bir devrim sorunu olarak ele alınmasından artık vazgeçildiğini ilanıdır. Çözüm, kurulu düzen tabanı üzerinde siyasal ve anayasal düzenlemeler düzeyine indirgenmiştir. Bu, Kürt reformist hareketinin bugüne kadar PKK tarafından haklı olarak hep suçlanagelen ve reddedilen reformist platformudur. Kürt sorununun Kürt mülk sahibi sınıflarının çıkarlarına, smıfsal-siyasal perspektiflerine uygun çözüm şeklidir. Çözüm bu platforma indirgenince, içte Türk burjuvazisiyle sorunun barışçı çözümü

için görüşme ve diyalog, dışta emperyalist dünyayla diplomasi yolunun önem kazanması da son derece doğaldır. PKK'nın "barış ve diyalog" yolunu açmak üzere tek taraflı ateşkes kararı, zaman olarak bu protokolü öncelese bile, anlam ve mantık olarak, bu protokolde anlamını bulan perspektifin bir sonucudur gerçekte.

Nitekim, protokolün açıklanmasının ardından İsmet İmset'le görüşen Kemal Burkay'ın söyledikleri de bunu doğrulamaktadır. Protokolü "tarihi bir karar" olarak niteleyen, Öcalan'a güvendiğini ve atılan adımlarda onu samimi bulduğunu söyleyen, olayların bundan sonraki seyrinin hükümetin doğan fırsatı ne ölçüde değeıiendirbileceğine bağlı olduğunu vurgulayan Burkay, "barış ve diyalog süreci" hakkında şunları söylemektedir: *"Biz uzun vadeli olarak demokratik federasyonda eşitlik temelleri üzerinde bir çözüm olacağını düşünüyoruz. Ama acil olarak atılması gereken adımlar var. Yani barış sürecine, diyalog sürecine yolun açılması için. Bunun kolay olmadığını biliyoruz. Yani karşı tarafın buyrun hemen federasyon demeyeceğini biliyoruz. Çünkü yıllardır ters yönde işleyen bir politika var. İnsanların ikna olması, bir değişim sürecine ihtiyaç gösterir. " {Hürriyet,* 23 Mart '93)

Burkay'ın "acil olarak atılması gereken adımlar" olarak tanımladığı istemler ortak protokolde 9 madde olarak sıralanmış. *Yeni Ülke* gazetesi, bu 9 maddeyi (metni ektedir) son sayısında, "Kürt sorununun siyasi çözümü konusundaki asgari program" olarak niteliyor. (Sayı: 127, 28 Mart-3 Nisan '93)

Barış ve diyalog sürecini açmak üzere ileri sürülmüş bu 9 madde (bu maddelerden bazılarının esnek ve muğlak olduğu da gözönüne alındığında) ulusal sorunu düzen içi platformlara çekmek karşılığında Türk burjuvazisi için karşılanması hiç de zor olmayan istemler içeriyor. Türk devletinin kısa vadede buna ne ölçüde hazır olup olmadığından bağımsız olarak. İlk işaretler Türk devletinin şimdiden belli bir olumlu eğilim taşıdığını gösteriyor. Örneğin Burkay'ın İsmet İmset'e verdiği demecin hemen üstünü, "Devlet de yumuşuyor" haberi süslüyor. Haberin gazete tarafından spotlanmış özeti şöyle: *"PKK lideri Öcalan'm tek taraflı ateşkes çağrısına devletten de yumuşama sinyali geldi. İçişleri Bakanı İsmet Sezgin, silahların susması halinde Bahar Operasyonu 'na*

gerek kalmayabileceğin i, Kürtçe radyonunun gündeme gelebileceğini ve olağanüstü hal uygulamasının kaldırılabileceğini söyledi. " Aslı daha geniş olan açıklamanın bu kadarı bile protokolün 1., 2., ve 7. maddeleriyle belli ölçülerde kesişiyor.

Protokolün içerdiği bir diğer temel sorun ise, tüm "Kuzey Kürdistan yurtsever örgütleri"ni tek bir ortak cephede birleştirme hedefidir. Öcalan bunu "Geniş bir ittifaklar dönemine girilmiştir" biçiminde değerlendiriyor:

"İster reformist, ister devrimci, ister demokrat, ister sosyalist, silahlı mücadeleyi kabul etsin veya etmesin, hepsi böyle ortak bir cephenin kuruluşuna çağrılmıştır

"Güneydeki (Kuzey Irak) güçlerle de yeni bir döneme girilmiştir. Kapsamlı siyasal görüşmeler yapılıyor. Onlarla da olumlu siyasal ittifaklar gelişebileceğini söyleyebilirim. Yani 1993'de genel bir Kürt birliği havası egemendir. Uluslararası diplomatik alan da, bu konuda destekleyici bir konumdadır. Birlik politikasına epey destek verdikleri anlaşılıyor." (Rafet Balh ile görüşme, *Milliyet*, 22 Mart *'93)*

Ali Fırat'ın *Yeni Ülke'*nin son sayısındaki yazısında da benzer görüşler dile getiriliyor, *Yeni Ülke* ise, bu aynı sayının manşet haber-yorumunda, aynı konuya ilişkin olarak şunları söylüyor: *"PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan ile PSK Genel Sekreteri Kemal Burkcıy arasında imzalanan protokolün ardından önümüzdeki günlerde yapılması beklenen Kürt örgütleri arasındaki toplantı, Kürtlerin ulusal parçalanmasında yaşanan handikapları bir parça da olsa ortadan kaldıracaktır. PKK Genel Sekreteri*nin diğer Kürt örgütleriyle yaptığı görüşmeler, başlatılan yeni sürece Kürt ulusunun her düzeydeki birliğini pekiştirme amacını taşımaktadır.* "

Tüm bunlar, bir kez daha, PKK'nın Kürt üst sınıflarıyla, bunların temsilcileri Kuzeyli reformistler ve Güneyli işbirlikçilerle ilişkilerde yeni bir döneme girdiğini gösteriyor. *Yeni Ülke* sorunu en veciz biçimde özetlemiştir: "Kürt ulusunun her düzeydeki birliğini pekiştirmek"! Devrimci çözümden anayasal çözüme, devrimci gelişme çizgisinden "barış ve diyalog" sürecine, emperyalizme karşı mücadeleden "uluslararası diplomatik alan"ın desteğine geçişin özü-özeti bu bakışta saklıdır. Kendi üst sınıflarıyla

uzlaşma, emperyalist sistem ve kurulu toplumsal düzenle uzlaşmanın öteki yüzüdür. "Geniş ittifaklar dönemi", gerçekte Kürt burjuvazisiyle birleşme dönemidir.

PKK-PSK Protokolünde simgelenen gelişmeler, Kürt ulusal hareketinde gerçek bir dönüm noktasını işaretlemektedir. Kürt hareketi yeni bir döneme girmiştir.

1 Nisan *'93*

Ek: PKK-PSK Protokolü

1- Karşılıklı olarak ateş kesilmelidir. PKK'tun attığı ilk adım bu bakımdan iyi ve tarihi bir fırsattır.

2- Kürdistan'da olağanüstü hale, Bölge Valiliği sistemine son verilmeli, kont r-gerilla, özel timler ve köy koruculuğu kaldırılmalıdır.

3- Kürt ulusunun varlığını ve haklarını da güvence altına alan demokratik bir anayasa yapılmalı, tüm anti-demokratik yasalar ve kurumlar kaldırılmalıdır.

4- Genel af çıkarılmalıdır.

5- Düşünce, söz, basın ve örgütlenme özgürlükleri tam olarak tanınmalıdır.

6- Partilerimiz de dahil tüm yasaklı partilerin ülkenin legal politik yaşamına serbestçe katılması olanağı tanınmalıdır.

7- Kürt dili, tarihi ve kültürü üzerindeki baskılar son bulmalı, Kürtçe eğitim olanağı sağlanmalı, radyo ve televizyonda Kürtçe yayın yapılmalıdır.

*8- Mevcut ortam nedeniyle Kiirdistan *dan göç etmek zorunda kalanların ya da sürgün edilenlerin yerlerine dönmelerine olanak sağlanmalı ve zararları tazmin edilmelidir.*

9- Kürdistan'ın son yıllarda daha da yıkılan ekonomisinin iyileştirilmesi, tarım ve ticaretin yeniden canlanması için köklii ekonomik programlar uygulanmalıdır.

* * Ateşkes'' te yeni süre ç

25 günlük tek taraflı ateşkes süresi doldu ve PKK bu kez süresiz ateşkes ilan etti. PKK'nın 25 günlük dönem içindeki gelişmeleri nasıl değerlendirdiğini ve dolayısıyla yeni ateşkes ilanını hangi gerekçelere dayandırdığını henüz tam olarak bilmiyoruz. Fakat 17 Mart toplantısında sürenin yeniden uzatılması peşinen bazı "iyiniyet işaretleri" alma koşuluna bağlanmıştı. Yeni karar bu işaretlerin alındığına bir gösterge sayılmalıdır.

Türk devleti ilk ateşkes kararına hazırlıksız yakalanmış, ilk günler ciddi biçimde bocalamıştı. Fakat ilk şaşkınlığın ardından, gelişmelerin anlamını değerlendirmekte gecikmedi ve resmi plandaki boş sözlere rağmen fiilen yeni durumu hesaba katan davranışlara girdi. Kuşkusuz bu onun için kolay bir iş değildi. 70 yıllık inkarcı ve imhacı politikasının yükünü taşıyordu. Kendini tümüyle ulusal özgürlük mücadelesini ezmeye ve bazı hak kırıntılarını bu koşulla tanımaya göre planlamıştı. Ve en önemlisi,

yıllardır muazzam kaynaklarını ve tüm askeri gücünü seferber ederek savaştığı PKK'yı "terör çetesi" sayıyor ve güya muhatap almıyordu. Bunlar yeni durumu karşılayan adımlar atmakta önemli politik ve psikolojik güçlüklerdi onun için.

Fakat Kürt sorununun ulusal ve uluslararası planda oluşturduğu ağırlık burjuvaziyi yıllardır eziyordu. Tüm çabalarına karşın Kürt özgürlük mücadelesine karşı aczi de gözler önündeydi. Bu koşullar altında Kürt hareketinin uzlaşma eğilimini karşılıksız bırakmamak, Türk burjuvazisinin iradesini aşan bir gelişme olarak kendini dayattı. Talabani'nin olaylar içinde tuttuğu yer ile PKK-PSK Protokolünün anlamını doğru değerlendiren ve bu iki olgu üzerinden Batılı emperyalistlerin gelişmeler üzerindeki etkisini hesaba katan (ve güvence sayan) Türk devleti, PKK'nın beklediği "iyiniyet işaretlerini" peşpeşe vermeye başladı.

İlk günlerin tahrik edici kabadayılıkları çabucak hız kesti, yerini dikkatli ve vaatkar açıklamalar aldı. Çankaya'daki Zirve'den bahar operasyonuna "gerek olmadığı" sonucu çıktı. Bu ateşkesin resmen muhatap almmasıydı. Kuşkusuz kana ve katliama doymayan özel savaş makinası bir anda çarklarını durduramazdı. Operasyonlar ve katliamlar yer yer sürdü. Fakat genel planda devlet ateşkese karşılık verdiğini göstermeye çalıştı. Politik planda "Kürt realitesi" ve bununla bağlantılı bazı "kültürel haklar"ın sözü yeniden edildi. Bunu "ekonomik yatırım paketleri"ne ilişkin hazırlıkların açıklanması izledi. Başta başbakan olmak üzere hükümet yetkililerinin generaller eşliğinde Kürdistan'a yeni "şefkat" gezileri tüm bunları tamamladı. "Durum böyle giderse" olağanüstü halin kaldırılabileceği de bu vesile ile açıklandı. Bu arada parlamentodaki HEP grubunu "kurtarmak" için Anayasa'nın 84. maddesi üzerinde tüm partilerin tam ittifakı ile değişiklik kararı alındı. Bakan olanlar dışında SHP grubunu oluşturan hemen tüm parlamenterlerin imzaladığı Kürt sorununa "barışçıl ve adil çözüm" talep eden deklarasyon yayınlandı. Düne kadar "silahlı eşkiya" sayılan "dağdaki silahlı insanlar*"ı düze indirmek için çözümler tartışıldı, vb.

Tüm bunlar beklenen "iyiniyet işaretlerini"nin bir bölümü olmalı. Fakat bunları tamamlayan ve kuşkusuz asıl önemli olan, Talabani üzerinden yürütülen dolaylı ve gizli pazarlıklardır. Ateş-

kes süresinin uzatılmasında asıl belirleyici olanın bu olduğuna kuşku yoktur. Öcalan son basın toplantısında bu pazarlıkların mahiyetini açıklamamış, fakat verilen sözlere "itimat etmek" istediğini vurgulayarak, kendisini doğrulamıştır.

Kürt hareketinin yeni bir döneme girdiği, 25 günlük süre içindeki gelişmelerle bir kez daha kesinlik kazanmıştır. Bu PKK'nm iddia ettiği gibi Kürt devriminin yeni bir aşaması değil, devrimci gelişme çizgisinden bir yüz çevirmedir. Kürt burjuvazisiyle ve onlar üzerinden Batılı emperyalistlerle ilişkilerde ifadesini bulan yeni sürecin çıplak anlamı budur. Kürt özgürlük mücadelesi bugüne dek Kürt burjuvazisinin uzlaşma çizgisini reddederek ve emperyalizmi karşısına alarak gelişti. Bu Kürt alt sınıflarının konumuna ve çıkarlarına uygun düşen bir mücadele platformuydu. Hareket devrimci kimliğini, süreç devrimci anlamını burada bulmaktaydı. Emperyalizmin PKK önderliğini boğmak politikası da buradan kaynaklanmaktaydı.

Oysa PKK bugün, "Kürt ulusunun her düzeyde birliğini sağlamak" adı altında YNK, KDP ve PSK ile ilişkilerde yeni bir dönem başlatmıştır. Bu partiler şahsında kurulmaya çalışılan cephenin sınıfsal ve politik anlamı, Kürt mülk sahibi sınıflarla güç ve kader birliğidir. Bu Kürt sorununa sistem ve diizeniçi bir çözüm demektir. Bu ise sorunun Kürt burjuvazisinin sınıf konumuna ve çıkarlarına uygun bir çözümü demektir. Olayın objektif anlamı budur.

PKK'nın bugünkü gücü ve gelişmeler içindeki tartışmasız yeri, kendi başına bir güvence oluşturmaz. Güvence, devrimci perspektif ve politikadadır. Kürt mülk sahibi sınıfları ve emperyalizm ile bunlar üzerinden kurulan ilişkiler, bu perspektif ve politikalarda stratejik bir yön değişiminin ifadesidir. Türk burjuvazisiyle uzlaşma, bu çerçevede yalnızca bir sonuçtur. Dolayısıyla bu uzlaşmanın bugün gerçekleşip gerçekleşmemesi, son gelişmelerin anlamını hiç bir biçimde değiştirmez.

Son gelişmelerle birlikte yoğunluk kazanan siyasal çözüm mü askeri çözüm mü tartışması, çarpıtılmış bir ikilemin ifadesidir. Gerçek ikilem, devrimci çözüm mü reformcu (anayasal) çözüm mü şeklindedir. Bunların ikisi de ''siyasal çözüm"lerdir. Fakat ilki

Kürt emekçi sınıflarının çıkarlarının bir ifadesi olarak sistem dışı bir çözümü, İkincisi Kürt burjuvazisinin çıkarlarına denk düşen sistem içi bir çözümü karakterize eder. Birinci çözüm ezilen ulus emekçilerinin ezen ulus işçi sınıfı ve emekçileriyle kader birliğini, ikinci çözüm ezilen ulus emekçi sınıflarının kendi burjuvazisinin kuyruğuna takılmasını getirir. Emperyalizm ve sömürgeci burjuvaziyle uzlaşma, bu sonuncusunu kendiliğinden izler.

PKK'nın PSK, YNK, KDP ve öteki Küıt reformist ve işbirlikçi partileriyle ilişkilerini hızla geliştirmesine paralel olarak, Türkiye devrimci hareketiyle ilişkilerini hızlı bir biçimde bozması, aşağılamaya, gitgide hasmane tutumlara vardırması, bu gelişmelerin toplamı içinde son derece anlaşılır bir durumdur. Bu, PKK'daki yön değişiminin bir başka mantıksal boyutudur. Kuşkusuz bu son günlerde hız kazansa da çok yeni bir gelişme değil. Fakat "siyasal çözüırTe eğilim de tümüyle yeni bir gelişme değil.

Türkiye devrimci hareketi son derece ciddi zaaflarla yüzyüzedir. Güçsüz, yeteneksiz, dahası çapsızdır. Bugün kişilik erozyonunu derinleştiren yeni bir tasfiye süreci içindedir. Tüm bunlar bir gerçektir ve komünistler sürekli olarak bunu eleştirmişlerdir, eleştirmektedirler. Ne var ki, hçrşeye rağmen, Türkiye devrimci hareketi Türkiye emekçi hareketinin bir parçasıdır ve onun bugünkü politik görünümüdür. Dolayısıyla Türkiye devrimci hareketine karşı hasmane tutum, onun şahsında Türkiye emekçilerine karşı bir tutumu yansıtır. Bunun Talabanilere, Baızanilere, Burkaylara el uzatıldığı, onlar üzerinden emperyalizmle ve Türk burjuvazisiyle ilişkilere girildiği bir döneme denk düşmesi acıdır, fakat şaşırtıcı değildir. Şu da unutulmamalıdır ki, Türkiye devrimci hareketi, tüm sorunlarına rağmen, yıllardır özgürlük mücadelesini içtenlikle desteklemektedir. Acaba bu aynı dönemde bugün el uzatılan reformistler ve işbirlikçiler ne yapmaktaydılar?

Yeni süreç henüz ilk evresindedir. Kolay ilerleyeceği sanılmamalıdır. Türk devleti, şu ara aksi yönde yaptığı tüm telkinlere rağmen, kinci ve intikamcıdır; ikiyüzlü, iğrenç ve kalleş bir devlettir. Kürt halkına en sıradan demokratik hakları bile bugüne kadarki mücadelenin bir karşılığı olarak vermeye kolay kolay yanaşmayacaktır. Şu ara zaman kazanmaya, PKK'yı oyalamaya,

bu arada Kürt kitleleri içinde tereddüt ve rehavet yaratmaya çalışmakta, boş umutlar ve hayaller yaymaktadır.

En önemisi, PKK'nın silahlı güçlerini tasfiye etmenin bir yolunu aramaktadır. PKK'nın ise, muazzam fedakarlıklar pahasına yaratılmış bulunulan, Kürt özgürlük mücadelesinin ve bugünkü pazarlık gücünün en büyük dayanağı ve güvencesini oluşturan bu güçleri tasfiye ettirmeyeceği tartışmasızdır. Bu uzlaşma sürecini tıkayacak en önemli handikaptır.

Türk devletiyle uzlaşma kolay yaşanmayacaktır, bu kesin. Acı olan, Kürt burjuvazisiyle bu kadar kolay uzlaşılması, muazzam devrimci birikimin reformistler ve işbirlikçiler için hazır bir politika zemini haline getirilmiş olmasıdır.

EKİM
15 Nisan '93

Kürt sorunu için daha çok çaba

PKK'nın tek yanlı ateşkes kararının üzerinden iki ay geçti. Aradan geçen bu süre zarfında, Türk devlet yetkililerinin oyalayıcı ve aldatıcı kimi açıklamaları ile, büyük ölçüde gerillanın (ateşkesin bir gereği olarak) eylemsizliği sonucu çatışmaların nisbi hız kesmesi bir yana bırakılırsa, Kürdistan'da hiç bir şey değişmedi. Hatta koşullar bir bakıma daha da ağırlaştı.

Sömürgeci burjuvazinin demagog başbakanı Demirel, ateşkes kararının hemen akabinde Kürt illerine yeni bir geziye çıktı. Toplanan meraklı kalabalıklara dönük konuşmalarında yine "Kürt realitesi"ni tanıdıklarını açıkladı. Devletin kinci olmadığından sözetti. Olağanüstü Hal'in Haziran ayında "inşallah kaldırılacağı" vaadinde bulundu. Hiç kuşkusuz bunlar aldatıcı ve oyalayıcı sözlerdi; öyle de kaldılar.

Sömürge valisi yerli yerinde duruyor. Türk ordusunun üçte ikisi hala Kürdistan'da. Olağanüstü Hal durumu da kaldırılacağa

benzemiyor. Dahası alternatif bir düzenleme ile daha da güçlendirilmek isteniyor. "Halka şefkat"in belirtisi sayılabilecek en küçük bir yumuşama belirtisi dahi yok. Tersine kirli savaş derinleştirilerek sürdürülüyor. O kadar ki köy baskınlarının ardı arkası kesilmiyor. Üstelik gerillanın gücünden dolayı bugüne dek girilmeyen yerlere de girilerek baskınlar daha da yaygınlaştırıldı. Keza köy koruculuğu dağıtılmak şöyle dursun, güçlendirilip-korunmaya çalışılıyor. Koruculuğu kabullenmeyen köyler bombalanıyor. Köylüler işkenceden geçirilip göçe zorlanıyor. Özel timler, kontr-gerilla yine işbaşında. Kaçırılıp-katletme eylemleri devam ediyor. Kürt illerindeki cezaevleri 12 Eylül dönemindeki gibi yeniden birer toplama ve imha kampına çevrildiler. Bütün bunları eylemlilik içinde olmayan gerilla gruplarının imha edilmesine dönük saldırılar tamamlıyor.

Gelişmelerin bugüne kadar ki seyrinin bir kez daha kanıtladığı gerçek şudur: Sömürgeci Türk devleti kinci ve kalleş bir devlettir. O Kürt sorununun düzen içi kısmi ve iğreti bir çözümünden bile yana değildir. Bugün için bu güç ve iradeden yoksundur.

PKK'nın bu tür bir çözümün yolunu açmak amacıyla ilan ettiği ateşkese gelince. Ateşkes bugün için, PKK ve daha çok da Kürt reformist çevrelerine diplomatik manevra alanı açmak ve genişletmek gibi bir işlev görmekle birlikte, esas olarak gerillayı atalet içinde tutmaya, Kürt halk kitlelerini rehavete itmeye, boş umutların yeşermesine ve dayanaksız hayallerin yayılmasına hizmet etmektedir.

Süreç henüz ilk evresindedir ve düz bir çizgi izlemeyecektir. Bugüne dek devrimci temeller üzerinde gelişen ve sorunun devrimci çözümünde ısrar eden Kürt kurtuluş hareketinden hemen umut kesmek akılcı değildir. Zira *"muazzam fedakarlıklar pahasına hüyiik devrimci birikimler yaratmış*, *ciddi sarsıntılara yol açmış bir devrimci kurtuluş mücadelesinin*, *bir anda ve öyle kolayca kendine yabancılaşması*, *sorunsuz bir biçimde yeni bir gelişme çizgisine oturması"* beklenemez *(Ekim,* sayı:70, başyazı)*. Sürecin sancılı ve çatışmalı bir seyir izleyeceği kesindir. Dolayısıyla,

* Bkz. elinizdeki kitap, s. 178

bugün için sorunun anayasal çözümüne eğilim duyan PKK, pekala sancılı ve çatışmalı bir süreçten geçerek, yeniden devrimci çözüm yolunda ısrar edebilir.

Ne var ki durup bunu beklemek bizim işimiz değil. Politika ve perspektiflerimizi PKK'nın attığı ve atacağı adımlara göre belirleyemez, pratik faaliyetimizi de ona bağlayamayız.

Kürt sorununun devrimci ve kalıcı çözümünü savunmak, bunun için mücadele etmek bugün her zamankinden daha önemli ve daha acil bir görevdir. Bu görevin gereğine uygun davranış çizgisi izlenmelidir. Kürt sorununa ve Kürt halkının yakıcı istemlerine hçr zamankinden daha büyük bir .ilgi göstermeliyiz. Özellikle işçi sınıfına dönük propaganda-ajitasyon faaliyetimizde bundan böyle Kürt sorununa daha ağırlıklı bir yer vermeli, Kürt halkının haklı ulusal istemlerini daha sık dile getirmeliyiz. Bu çaba mutlaka sömürgeci burjuvazinin Kürdistan'da yürüttüğü kirli ve haksız savaşın yoğun, etkin ve yaygın biçimde teşhiri ile örtüşmelidir. Yalnızca yoğunlaştırılmış ve hız kazandırılmış sürekli ve sistemli böylesi bir çaba, işçi sınıfının Kürt sorunu ve Kürt ulusal istemleri konusundaki kayıtsızlığını kırabilir, soruna sahip çıkan, sömürgeci burjuvaziye karşı bağımsız politik bir güç, bir taraf haline getirebilir ki, bu özellikle bugün yaşamsal önemdedir.

15 Mayıs '93

Ateşkes süreci geride kaldı

Özgürlük mücadelesine tam destek!

İki ayı aşkın bir süredir devam eden tek taraflı "ateşkes" süreci, son gelişmelerin ardından bugün artık tamamen geride kalmıştır. PKK henüz bunu resmen ilan etmemiş olsa bile, olayların bugünkü seyri bu konuda ona bir başka tercih olanağını kesin olarak bırakmamaktadır. Zira sömürgeci Türk devleti tüm propaganda aygıtlarıyla savaş çığlığı atmakta, başta ordu birlikleri, tüm özel savaş makinası Kürdistan'da yeniden ölüm ve yıkım kusmaktadır. Türk devleti tarafından zaten hiç durdurulmayan savaş fiilen yeniden başlamış bulunmaktadır.

Çatışma bu kez çok daha sert ve acılı olacaktır. Sömürgeci düşman bunu dayatmaktadır. Kürt halkı için özgürlüğü ve jneşru ulusal hakları uğruna silahlı direnme savaşından başkaca yol yoktur. Kısa ateşkes süreci bunu bir kez daha kanıtlamıştır. Bu savaşı bugüne kadar örgütleyen ve sürükleyen PKK, bu biricik çıkış yolunu bir an önce ilan etmek sorumluluğuyla yüzyüzedir

ve her an bunu yapması beklenmelidir.

Kürt halkının 9 yıldır yürüttüğü mücadele ve katettiği mesafe düşünüldüğünde, PKK'nın, ateşkesin devamı için ve bir "siyasal çözüm" sürecinin önünü açmak üzere, koşul olarak ileri sürdüğü istemler, son derece alçakgönüllüceydi. Ne var ki OsmanlIların sömürgeci kölelik mirasını devralan ve 70 yıldır Kürtlerin ulusal varlığını bile kabule yanaşmamış olan Türk devleti, Kürt halkına bir kez daha kölece teslimiyeti dayattı. PKK'nm ileri sürdüğü istemler doğrultusunda tek bir adım atmadığı gibi, tek yanlı ateşkesin sağladığı ortamı, kirli savaşın daha kolay sürdürülmesi için bir olanak olarak değerlendirdi. Bu kısmi istemlerin bir tekini bile olumlu karşılamak bir yana, tüm dikkatlerini, özgürlük mücadelesinin en önemli kazanımı ve özgürlüğün güvencesi olan gerillayı tasfiye ve imha planlarına yöneltti.

Son olarak da, "kısmi af tasarısı" kepazeliği ile, özgürlüğü için bugüne kadar yiğitçe direnmiş ve tüm dür.yanın saygısını kazanmış Kürt halkına hakarete yeltendi.

Son iki ayın tüm olayları göstermiştir ki, Türk devleti Kürt sorununun düzeniçi kısmi bir çözümüne bile hiç bir biçimde hazır değildir. Onun için geçerli tek "çözüm" yolu hala geleneksel imha yoludur. O Kürt halkına bir kez daha zorla boyun eğdirmek, bu mazlum fakat yiğit halkın direncini kırmak, ulusal onurunu ayaklar altına almak istemektedir. Ancak bu koşulla, özgürlük mücadelesinin zoruyla bugün artık kendisine kabul ettirilmiş bulunan "Kürt realitesi"ne kültürel haklar adı altında bazı "ihsan"larda bulunabilecektir.

*

Türk burjuvazisinin bugünkü egemenlik koşullarında Kürt sorununun barışçıl ya da anayasal bir "siyasal çözüm"ü olanaklı değildir. Özgürlüğün yolu silahlı direnişten ve devrimden geçmektedir. Çıkış ya da çözüm için başkaca yol yoktur. Tek taraflı ateşkesin bir yararı olduysa eğer, o da bu basit gerçeğin bir kez daha açık seçik teyid edilmesi olmuştur.

Bu herşeye rağmen bir kazanım sayılsa bile, aynı ateşkes

sürecinin kitlelerde yarattığı beklentiler ve bunun yolaçtığı kısmi rehavet de ödenen bir bedel olmuştur. Türk devleti sorunun "siyasal çözümü" için belli adımlar atabileceği izlenimi yaratarak bu beklentileri özellikle körükledi. Bu onun şu son iki ay içerisinde izlediği politikanın en sinsi yönüydü. PKK'yı oyalamaya ve kitleleri umutlandırmaya çalıştı. Bu arada ne yapıp edip silahlı direniş güçlerini çözmeye ve imha etmeye verdi kendini.

Nedir ki ucuz bir oyundu bu. Türk burjuvazisi Kürt halkının son on yılın özgürlük mücadelesi içinde katettiği mesafeyi ve ulaştığı politik olgunluğu ve kararlılığı hala anlamamakta direniyor. O hala Cumhuriyet'in ilk iki on yılında, Kürt toplumunun o geri ve ilkel koşullarında başarabildiklerini, şu yeni dönem içinde bir kez daha başarabilmeyi umuyor. Zaman ona nasıl da yanıldığını göstermekte gecikmeyecektir.

Tek taraflı ateşkes ile PKK özellikle uluslararası diplomasi alanında belli mevziler kazanmayı umuyordu. İstenilene ulaştığını söylemek mümkün değildir. Kuşkusuz emperyalist çevreler Kürt hareketinin sistem içi bir anayasal çözüm için gösterdiği "iyiniyet"i memnuniyetle karşılamışlardır. Türk burjuvazisine de buna belli bir karşılık vermesi için telkinlerde bulunmuşlardır. Zira olayların bu mecraya girmesi, emperyalizmin izlediği politikanın esasıdır.

Ne var ki Türk sömürgeci egemenliğinin kendine özgü katı gerçekleri bunun hiç değilse bugün için olanaksız olduğunu yeniden gösterince, bugün yeniden başlamış bulunan savaşta tüm emperyalist çevreler devrimci özgürlük mücadelesinin ezilmesi için Türk devletine lam destek vereceklerdir. Bunun böyle olacağından hiç bir kuşku duyulmamalıdır. Ateşkese rağmen Türk devletinin iki aydır kesintisiz olarak sürdürdüğü tek taraflı savaşa ses çıkarmayan emperyalist başkentlerin, Bingöl olayının hemen ardından peşpeşe "PKK terörü"nü kınamaları bile şimdiden bunu göstermeye yeter.

Son gelişmelerin ardından Türk devleti yeniden Kürt halkına karşı "topyekün savaş" ilan etmiş bulunmaktadır. "Bu işi artık gerçekten bitirmek" iddiasındadır. Bu konuda emperyalist dünyanın tam desteğinden emindir. Kürdistan'ın öteki parçalarını elinde tutan devletlerle işbirliği geliştirmeye çalışacaktır. Yeniden bir açmazın içine düşmüş bulunan Güneyli işbirlikçilerden bu kez

nasıl yararlanabileceği ise şimdilik belli değildir. Fakat onların zayıflıklarını ve açmazlarını sonuna kadar zorlayacağı ve bundan en iyi şekilde yararlanmaya çalışacağı kesindir.

Kürt halkı ise bir kez daha kendi özgücüne dayanmak zorunluluğu ile yüzyüzedir. PKK'nm Kürt reformistleriyle girdiği "cephe" ilişkisinin stratejik açıdan taşıdığı temelli zaaf tartışmasız kalmakla birlikte, bu ilişki şu an için direnme savaşına belli kolaylıklar sağlayacaktır. Zira tek taraflı ateşkese iki aydır tek taraflı bir kirli savaşla yanıt veren Türk devletinin imha politikası karşısında, bu çevreler, silahlı direniş çizgisine omuz vermek zorundadırlar. Nitekim yaptıkları açıklamalar da bu doğrultudadır. Bu taktik açıdan belli bir avantajdır.

*

Kürt halkına karşı topyekün bir imha savaşının başlatıldığı bir sırada Türkiye devrimci hareketinin omuzlarına yeniden hayati bir sorumluluk binmiştir. Bir kez daha hatırlatmalıyız ki, Kürt devrimci hareketinin kendi mülk sahibi sınıflarına yakınlaşarak "siyasal çözüm"e eğilim duymasında Türkiye devrimci ve emekçi hareketinden haklı olarak umduğu desteği bulamaması temel bir etkendir. Kürt hareketi vahşi bir imha saldırısı ile yüzyüzeyken, özgürlüğü uğruna bir ölüm kalım savaşı veriyorken, ona gerekli desteği her yolla vermek gücü ve yeteneği gösteremeyecek bir Türkiye devrimci hareketinin, Kürt devrimci hareketinin zaaflarına yönelteceği eleştiriler de anlamını ve inandırıcılığını yitirecektir.

'Komünistler ve devrimciler, ulusal hareketi sözle devrimci çözüm yoluna davet edip durmayı artık bir yana bırakmalı, eylemle, çabayla, emekle bu yolu gerçek yaşam içinde bizzat hazırlamalıdırlar.

Tutarlı ve inandırıcı olmak buna bağlıdır.

EKİM
1 Haziran *'93*

Ateşkes bitti, süreç devam ediyor

PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan 8 Haziran'da yaptığı basın toplantısında ateşkesin sona erdiğini ve savaşın tırmandırılacağım açıkladı. Böylece bir süreden beri PKK tarafından tek taraflı olarak uygulanagelen ateşkes sona ermiş oldu. Zaten bu resmi açıklamanın öncesinde ateşkes fiilen sona ermiş, gerillalar ile sömürgeci TC ordusu arasındaki sıcak savaş yoğunlaşmaya başlamıştı.

* * *

Ateşkesin sürmesi ve kalıcılaşması açısından PKK tarafından ortaya konulan ve somut ifadesini PKK-PSK Protokolü'nde bulan "siyasal çözüm" önerileri, PKK açısından kesin bir gerilemeyi, düzeniçi, kısmi bir çözüm platformuna kayışı simgeliyordu.

Na var ki, "siyasal çözüm" kapsamında ortaya konulan, olağanüstü halin kaldırılması, genel af, kültürel hak talepleri

ve bunları bütünleyen federasyon önerisinin (geleneksel politikasından ve mevcut hazırlık ve eğilimleri açısından bakıldığında) düzeni zorlayan bir mahiyet taşıdığı da açıktı.

"Yeni süreç ilk evresindedir. Kolay ilerleyeceği santimantalidir. Türk devleti, şu ara aksi yönde yaptığı tüm telkinlere rağmen kinci ve intikamcıdır; ikiyüzlü, iğrenç ve kalleş bir devlettir. Kürt halkına en sıradan demokratik hakları bile bugüne kadarki mücadelenin bir karşılığı olarak vermeye kolay kolay yanaş-maycıcaktır."

"Türk devletiyle uzlaşma kolay yaşanmayacaktır; bu kesin." *(Ateşkes'te Yeni Süreç, Ekim*, 15 Nisan '93)*

Sona eren ateşkes süreci, "uzlaşmayı" zorlaştıran bir dizi etkenin mevcut olduğunu ve herşeyden önce sömürgeci devletin böylesi bir "siyasal çözüme" yanaşmaya ne hazır ne de istekli olduğunu ortaya koydu.

Uzlaşmayı zorlaştıran etmenler

Soruna sömürgeci sermaye devleti açısından bakıldığında, bu etmenlerin başında 70 yıllık imha ve ezme politikası, bu politikanın oluşturduğu birikim, kurumlaşma ve alışkanlıkların varlığı gelmektedir.

Düzen, kuruluşundan bugüne Kürt sorununda kendini ideolojik, siyasi vehukuki olarak "Kürt varlığını inkar" politikası üzerinde kurumlaştırmış bulunmaktadır. Neticede düzeniçi de olsa, kendini "iki uluslu" yeni bir siyasi-hukuki ve ideolojik yapı üzerinde yeniden şekillendirebilmesi, bugünün iç denge ve imkanları açısından bakıldığında, hiç de kolay bir iş değildir. Düzen güçleri arasında, sorunun eninde sonunda bu noktaya geleceğini düşünen ve bu gerçeği kabul ederek bu doğrultuda politikalar oluşturulması gerektiğini savunan kesimler de vardır. Ne var ki, bu kesimler bugün için güçsüzdür. Toplam olarak

* Bkz. elinizdeki kitap, s. 189

bakıldığında ise, henüz düzenin bu doğrultuda ciddi bir hazırlık ve yöneliminin olduğu söylenemez.

Aksine, sömürgeci devlette, bugünkü güçler dengesinde ve bugünkü hazırlıklar çerçevesinde, ulusal harekete kapsamlı tavizler verilmemesi eğilimi belirli bir hakimiyete sahiptir. Geçen süreç, sömürgeci sermaye devletinin PKK'yı askeri olarak daha da geriletmek ve ancak bu koşulla sınırlı bazı "haklar" vermek eğiliminde olduğunu göstermiştir. Kısaca "önce ez, sonra taviz ver" kuralı, hala düzenin temel politikası durumundadır.

Soruna PKK açısından bakıldığında, uzlaşmayı zorlaştıran bir dizi etkenin varlığı sözkonusuydu.

Herşeyden önce PKK açısından devletle uzlaşmanın bir alt sınırı mevcuttu. Bu alt sınır PKK-PSK Protokolümde çizilmişti. Yenilgi durumu kabul edilmediği, teslim alınamadığı müddetçe PKK'nın bir takım "demokratik hak kırıntıları" karşılığında savaşımdan vazgeçmesi düşünülemezdi.

Ayrıca heterojen bir. yapısı olmakla birlikte ağırlıkla Kürt yoksul sınıflarına dayanan PKK'da "siyasal çözüm" adımının belli iç rahatsızlıklar yaratmaması, süreç uzadıkça da bu rahatsızlıkların su yüzüne vurmaya başlamaması mümkün değildi.

PKK açısından ateşkes ve "siyasal çözüm" adımını sürdürebilmek, ancak, devletin PKK'yı tanıması, yasallaşma hakkı, kültürel özerklik, genel af vb. gibi, bazı somut kazanımlann sağlanmasıyla mümkün olabilirdi.

Hiçbir somut adımın atılmadığı, reformlar çerçevesinde bile olsa hiçbir "başarı"nın elde edilemediği ve üstelik sömürgeci devletin askeri saldırılarını sürdürerek PKK'yı silahsızlandırmaya çalıştığı koşullarda, ulusal harekette kaçınılmaz olarak ateşkese karşı eğilimler ağırlık kazanmaya başlayacaktı.

Ateşkes bitti

Her biri değişik düzeyde de olsa, bütün bu etmenlerin ateşkesin sona ermesinde önemli rolleri olduğu kesindir. Ne

var ki, **ateşkesi sona erdiren temel neden, düzenin bugünkü güçler dengesinde ve hazırlıksızlık ortamında kendisine önerilen "siyasal çözüm" platformuna yanaşmaması; ateşkesi, özel savaşı değişik biçimlerde yürütmenin bir aracına dönüştürmeye çalışmasıdır.**

Geçen süreçte, karşılıklı olarak bir yumuşama ortamı doğmuş görünmesine karşın, ateşkes, temelde tek taraflı kalmıştır. Sömürgeci burjuva devlet, PKK önerileri doğrultusunda hiçbir somut adım atmadığı gibi özel savaşı sürdürmeye de devam etmiştir. Bu dönemde, sömürgeci devlet güçleri tarafından yüzü aşkın Kürt özgürlük savaşçısı katledilmiş, köy boşaltmaları, infazlar vb. gibi özel savaş uygulamaları da devam ettirilmiştir. Düzenin "demokratik adım" vaatlerinin ise bir oyalama, aldatma, tereddüt ve rehavet yaratma taktiğinden öte bir anlam taşımadığı ortaya çıkmıştır.

Çok daha önemlisi, düzen bu süreçte bütün gayretini PKK'yı silahsızlandırmak doğrultusunda kullanmıştır. Düzenin bu doğrultudaki gayretleri, ateşkes sürecinin başından bu yana süregelmekteydi. "Pişmanlık yasası" kepazeliği, bu gayretin yalnızca son örneğidir.

Komünistler. PKK'nın bu çabalara prim vermeyeceğini başından itibaren vurgulayageldiler: "*PKK'nın ise*$_y$ *muazzam fedakarlıklar pahasına yaratılmış bulunulan*, *Kiirt özgürlük mücadelesinin ve bugünkü pazarlık gücünün en büyük dayanağı ve güvencesini oluşturan bu güçlen tasfiye ettirmeyeceği tartışmasızdır. Bu uzlaşma sürecini tıkayacak en biiyiik handikaptır*. " *{Ateşkes'te Yeni Siireç*, *Ekim,* 15 Nisan ᶜ93)*

PKK ateşkesi sona erdirmekle, silahsızlandırma çabalarına, dolayısıyla tasfiye ve teslimiyete kolayca razı olmayacağını göstermiştir. PKK lideri Öcalan'ın çarpıcı sözleriyle, ateşkesi sona erdirmek ve "mücadeleyi ilerletmek", PKK'ya "dayatılan teslimiyete karşı ... tek yaşam seçeneği"dir.

* Bkz. elinizdeki kitap, s. 190

Ateşkes öncesi sürece geri mi dönüldü?

PKK, "dayatılan teslimiyete" karşı "tek yaşam seçeneği" olduğu için ateşkesi sona erdirmek ve "mücadeleyi geliştirmek" kararı almıştır. Ne var ki ateşkesin sona erdirilmesi, yeniden silahlı mücadeleye dönülmüş olması, **bugün için,** reformist çözüm çerçevesinden çıkmak anlamına gelmemektedir.

Ateşkes öncesi süreçte PKK, yer yer "siyasi çözüm" adı altında reformist çözümlerden de sözetmekle birlikte, silahlı mücadeleyi temelde devrimci bir çözümün aracı olarak kullanmaktaydı. Bugün, ateşkesin sona erdirildiği bu dönemde, PKK'nın silahlı mücadeleyi daha dar ve düzeniçi bir çözüme bağlı olarak gündeme aldığını gösterir güçlü belirtiler sözkonusudur.

PKK cephesinde yapılan her açıklamada, silahlı mücadelenin "siyasi çözüm"e razı olmayan devleti bu çözüme zorlamak amacıyla gündeme getirildiği özel olarak vurgulanmaktadır. Öyle anlaşılmaktadır ki, PKK liderliği, "eşit, adil ve çift taraflı" ateşkesin ve siyasal çözümün, ancak PKK'nın yenilemeyeceğini göstererek mümkün olduğunu düşünmektedir. Dolayısıyla silahlı mücadeleyi de bu düşünce doğrultusunda yoğunlaştırma eğilimindedir.

Yönelimi süreç netleştirecektir

Ateşkes süreci iki noktada kesin bir açıklık sağlamıştır.

Bu süreç bir yandan sömürgeci devletin bugünkü güç dengeleri ve hazırlıksızlık çerçevesinde siyasal çözüme yanaşmadığını ortaya koyarken, öte yandan PKK'nın da kendi yenilgisini kabul anlamına gelecek hiçbir çözüme kolayca yanaşmayacağını göstermiştir.

Dolayısıyla bugünkü şartlarda, mevcut güç ilişkileri içerisinde, hem sömürgeci devletin hem de PKK'nın "makul" kabul edebileceği bir uzlaşma zemini oluşmamış bulunmaktadır. **Gerek**

sömürgeci devlet gerekse de PKK, kendi açılarından istenilir, kabul edilebilir bir uzlaşmanın ancak karşı tarafın geriletilmesi ölçüsünde gündeme gelebileceğini düşünmektedirler.

Bu nedenle, sömürgeci devlet ile ulusal hareket arasındaki savaşım önümüzdeki dönemde geçmiş döneme göre çok daha şiddetli olacaktır. Bu önümüzdeki dönemin, Kürt ulusal savaşımının kaderi ve PKK'nın yönelimi açısından da son derece kritik bir öneme sahip olduğu anlamına gelir.

PKK lideri açıkça; "*Bu hamle yeni bir ateşkes durumu doğuncaya veya siyasi çözüm olanakları artıncaya kadar büyük bir tempoyla, hızla, yoğunlukla sürüp gidecektir. Savaşı durdurmamızın şartı ciddi siyasi çözüm işaretleri almamıza bağlıdır*", demektedir.

Ne var ki, geçen süreç, düzenin "ciddi siyasi çözüm" platformuna yansımasının olanakları hakkında da yeterli bir fikir vermiştir. Düzen böyle bir çözümü istemediği gibi henüz böyle bir çözüme hazır da değildir. Kısa vadede hazır olmasını beklemek de pek gerçekçi gözükmemektedir.

Koşulların reformcu çözümlere fazla imkan tanımadığı, tersine devrimci çözümleri dayattığı bu ateşkes sürecinin gösterdiği en temel gerçeklerden biridir.

Ayrıca PKK silahlı mücadeleye ağırlık verdikçe (barışçıl ve diplomatik yöntemlerin öne geçtiği dönemlere göre) hareket alt sınıflara daha fazla dayanma ihtiyacı duyacaktır. Bunun ise devrimci çözümden yana önemli bir ağırlık yaratacağı kesindir.

Kısacası; Kürt ulusal mücadelesinin çözüm platformu, önümüzdeki süreçte çok çeşitli ve karmaşık etkenlere bağlı olarak kesin biçimini alacaktır.

Bu sürecin netleşmesinde, sömürgeci burjuva devletin "siyasi çözüm" konusundaki esneklik sınırlarının ne olduğu, uluslararası emperyalist güçlerin ağırlıklarını hangi noktada ve hangi etkinlikte koyacakları, uzlaşma eğilimlerinin PKK'yı etkisizleştirip etkisizleştiremeyeceği vb. gibi çok çeşitli faktörlerin etkisi olacaktır.

Ama hiç kuşku yok ki, tüm bu faktörler içinde en belirleyici olanı, Kürt hareketinin, Türkiye devrimci ve emekçi hareketinden şu ana dek yeterince alamadığı desteği yeni süreçte ne denli alabileceğidir.

Bugünden söylenebilecek olan ibrenin devrimci çözümden yana vurduğudur. Ve daha önemlisi ise temel görev ve sorumluluğun Türkiye devrimci ve emekçi hareketinde olduğudur.

EKİM
15 Haziran *'93*

Toplu imha politikasına karşı

Kürt halkı ile omuz omuza

Sömürgeci burjuva devletin ateşkesi izleyen dönemde Kürt sorununa ilişkin izleyeceği politikanın ne yönde olacağı sorunu, bugüne dek yaşanan pek çok olay tarafından fazlasıyla yanıtlanmış bulunuyor. Ateşkesin resmen bitirilmesinin ardından gözaltılar, kayıplar, "faili meçhul"(!) cinayetler, Kürt yurtsever gazetecilerinin ve DEP yöneticilerinin alçakça öldürülmeleri, pek çok Kürt yerleşim bölgesinin bombalanması, göçe zorlamalar vb. uygulamalar, eskiyi aşan bir yoğunlukta yeniden gündeme getirilmiştir.

Meclisi açış konuşmasında Demirel, tam bir azgıı sömürgeci mantığı ve üslubuyla, Kürt ulusal kurtuluş hareketine destek veren ve sempati duyan herkesi "katil" ilan etti. Bunun hemen ardından ise biri milletvekili iki DEP yöneticisi "faili meçhul"(!) bir cinayetle katledildiler. Devlet cenaze törenini Ankara'da estirdiği terör ile zorba bir biçimde engelledi, cenazeyi kaçırıp kendi gömdü, Mehmet Sincar'ın ailesine başsağlığı ziyaretine

giden öteki bazı DEP milletvekillerine yönelik bombalı saldırılarda bulundu. Demirel'in konuşması ve onu izleyen milletvekili cinayeti ve buna eşlik eden davranış çizgisi, Kürt halkına yönelik kirli imha savaşının daha kaba ve pervasız biçimler alacağının ilk önemli göstergeleri oldular.

* * *

Bütün bu olaylar devletin yakın dönem "Kürt politikasına kesin bir açıklık kazandırmaktadır. Bu bir topyekiin savaş ve imha politikasıdır ve geçen yılın Ağustos ayında Diyarbakır'da yapılan MGK toplantısıyla gündeme getirilmişti. PKK'nın ateşkes çağrısı devletin başlattığı bu topyekün saldırının önünü bir süre için kesmiş, topyekün savaş politikası o dönem kapsamlı bir saldırıya dönüşememişti.

Ateşkesin sona ermesinin ardından, devlet, bir soykırım politikasından başka bir şey olmayan "topyekün savaş"ı yeniden başlatmıştır. Daha aşağılık, iğrenç ve azgın biçimler içinde...

Kuşkusuz bunun bir mantığı var. Sömürgeci burjuva düzen gelinen yerde tarihsel "inkar ve imha" politikasında artık son kozlarını oynuyor. Geçen süreç içinde izlenen katliam politikasıyla PKK'nın dize getirilememesi, dize getirilmek bir yana PKK'nın savaşımı sürekli yeni mevziler elde ederek sürdürmesi, bu politikanın çıkmazını derinleştiriyor. Cinayet ve katliamlarında sınır tanımayan sömürgeci devlet, tam da bu yolla, izlediği kirli savaşın hiçbir sonuca varamayacağını apaçık göstermiş oluyor.

Bugün daha iyi görülüyor ki, PKK ateşkes sürecini yeni bir "sıcak savaş"a hazırlık açısından akıllı bir tarzda kullanmıştır. Bu süreçte hem yeni gerilla güçleri toplamış, hem de mevcut güçlerinin önemli bir bölümünü sınır içinde, Türkiye Kürdistanı'nda mevzilendirmiştir. Bu hazırlığın bir sonucu olarak PKK bugün Antep, Maraş, Malatya, Dersim, Erzincan, Erzurum hattı gibi Kürdistan'ın kuzey ve kuzeybatı bölgelerinde önemli bir savaş gücüne ulaşmıştır. Dün nispeten zayıf olduğu Kürdistan'm bu bölgelerinde, bugün sürekli büyüyen kayda değer bir güç biriktirme süreci yaşamaktadır.

İşte tüm bu nedenler yüzündendir ki, sömürgeci sermaye

düzeni hem Kürt halkına saldırısını her geçen gün daha iğrenç boyutlara tırmandırmak zorunda kalıyor; hem de savaşın her aşamasında sahneye değişik "baş aktörler" sürerek zaman kazanmaya, bu politikanın iflasını geciktirmeye çalışıyor.

Tansu Çiller sermaye düzeni için yeni bir yüz, inkar ve imha politikası içinse son derece değerli yeni bir süre demektir. Bu nedenledir ki "II. koalisyon hükümeti" ilkine göre çok daha hazırlıklı, organize bir savaş hükümeti olarak kuruldu. Kirli özel savaşın daha boyutlu olarak yürütülebilmesi için tüm önlemler alındı, tüm hazırlıklar yapıldı.

İlk iş olarak burjuva partileri, sermaye basını ve sendika bürokrasisi ile özel savaş karargahı arasındaki Genelkurmay direktiflerine dayalı "mutabakat" yeniden ele alınıp sağlamlaştırıldı. Sonra "kriz komisyonu" adıyla meclis bir yana hükümeti bile tümüyle devre dışı bırakan bir özel savaş komisyonu kuruldu. Bunu psikolojik savaşın daha etkin bir biçimde yürütülmesi için bir "propaganda komisyonu"nun kurulması izledi. Ardından devletin "gizli terör planı" açıklandı. Bunu bir "özel oı*du"nun kurulması kararı tamamladı.

Meclis'te devletin başı tarafından DEP milletvekilleri başta olmak üzere PKK'ya sempati duyan herkesin "katil" ilan edilmesi ve hemen ardından biri milletvekili iki DEP yöneticisinin katledilmesi ise, tüm bu girişim ve hazırlıkların arkasından geldi.

Birbirini izleyen tüm bu olaylar dizisi, devletin yakın gelecekte çok daha açık biçimlerde, çok daha iğrenç yöntemlerle bir "soykırım" politikası izleyeceğinin habercileri olduğu için önemlidir. Sömürgeci düzen, kendi cumhurbaşkanının ağzından, özel savaşta devlet saflarında yeralmayan herkesi açıktan "düşman" ilan etme noktasına gelmiştir.

Topyekün savaş herşeyden önce "düşman" tanımının genişletilmesi, devleti desteklemeyen herkesin "düşman" ilan edilmesidir. Kürt köylerinin bombalanması, toplu göçe zorlama, DEP yöneticileri ve *Özgür Gündem* çalışanlarına yönelik saldırılar, bundan sonra "destek veren ve sempati duyanlar"a yönelik devlet politikasının ne olacağının geniş yığınlara gösterilmesidir.

Sömürgeci düzenin "terör planı" adı altında açıkladığı soykırım planında da, "düşman"ın yalnızca gerilladan ibaret

görülmemesi yol gösteren, yardım eden, kepenk ve kontak kapatan, sempati duyan herkesin "düşman" olarak değerlendirilmesi gerektiğini açık açık ifade etmektedir. Bu bugüne kadar çokça kullanılan "PKK ile Kürt halkını birbirinden ayıran" sözde çözüm demagojisinin de artık terkedilmesidir. Düzen tarafından tüm Kürt haıkının "düşman" ilan edilmesidir. Soykırım politikasının yaygınlaştırılması, resmileştirilmesidir.

Topyekün savaş politikası aynı zamanda savaşın tüm toplum katına yayılması, tüm toplumun "düşman" ya da "dost" safında yeralmaya zorlanmasıdır. Bu aynı zamanda Kürt düşmanlığı temelinde, Türk nüfusu bu kirli savaşa alet etme çabalarının yoğunlaşması demektir. Nitekim bu doğrultuda daha bugünden Elazığ, Erzincan, Sivas, Maraş gibi illerde sivil faşist güçlerin öncülüğünde Türk nüfus "Kültlere karşı" silahlandırılmakta, kirli savaşın içine aktif bir güç olarak çekilmek istenmektedir. Yine ülkenin batısında devlet tarafından sivil faşist güçlerle işbirliği içinde silahlı "anti-Kürt" çeteler örgütlenmededir.

* * *

Devletin soykırım politikasına karşı her düzeyde etkin bir karşı koyuş örgütlemek; Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkı temel talebi ekseninde "Kirli savaşa son!" şiarını yükseltmek; mücadelenin bugünkü düzeyinde çok daha büyük bir önem kazanmış durumdadır.

Bugün öncü işçiler "Kürt sorunu" üzerine daha yoğun düşünmekte, biraraya geldikleri platformlarda bu sorunun çözüm yollarını da tartışabilmededirler. Bu, bugün hiç olmazsa öncü unsurları şahsında, sınıfın bu soruna duyarlılığının arttığını göstermektedir. Bunun her yolla, her olanak değerlendirilerek sınıf kitlesine de taşınabilmesi, işçi sınıfının kendi sınıf perspektifiyle Kürt sorunu konusunda ağırlığını koymaya başlaması, komünistlerin Kürt ulusal mücadelesine, verecekleri asıl önemli ve gerçekten çözücü destek olacaktır. Bugün bu desteği örgütlemenin imkanları düne göre çok daha fazladır.

Bugün ileri işçilerin yeraldığı toplantılarda "Kürt sorununun eşitlik temelinde çözümü" talebinin bir mücadele şiarı olarak kabul edilmesini sağlayan dinamik, eğer bize düşen görevler

etkin tarzda yerine getirilirse, hiç kuşkusuz ki bunu daha açık ve doğru br temelde mücadele alanlarına da taşıyacaktır.

Öyleyse yapılması gereken; "Kürt ulusuna kendi kaderini tayin hakkı!", "Kirli savaşa asker yok!", "Kirli savaşa son, kardeş Kürt halkına özgürlük!" şiarları etrafında yaygın bir politik faaliyeti, bu şiarları sınıf ve emekçi hareketinin temel taleplerinden biri durumuna getirmeyi hedefleyen etkin bir eylem çizgisini örgütleyebilmektir.

Bu görev her zaman önemli ve acildi; fakat bugün her zamankinden daha önemli ve daha acildir. Komünistler bunun bilinciyle davranmalıdırlar.

EKİM
15 Eylül 93

Sömürgeci rejim çıkmazda

Son bir kaç haftanın olayları Kürt özgürlük mücadelesinin ulaştığı yeni düzeyi gözler önüne sermiştir. Bu, sömürgeciliğin Kürdistan'dan siyasal tasfiyesi süreci ve kendine özgü bir ikili iktidar durumudur. Kürdistan'm özgürleşmesi sürecinde sömürgecilik ilk büyük darbeyi siyasal kitle tabanını yitirerek almıştı. Ve şimdi ikinci büyük darbeyi, devrimci iradenin sömürgeci egemenliğin dayanağı durumundaki bir kısım siyasal, idari ve kültürel kuruma dayatılması ve bunda mesafe katedilmesiyle alıyor.

Bu sonuncusu henüz yeni, fakat muazzam önemde bir gelişmedir. Bunun önemini gereğince değerlendirebilmek için sermaye cephesinde yolaçtığı tepkilere bakmak yeterlidir. Sömürgeci cephe bunu "üniter devletin çözülüşü", "ülkenin bir bölümünün elden çıkması", "devlet egemenliğinin boşa çıkartılması" vb. ifadelerle niteliyor. Düzen cephesinde gerçek bir "panik" yaşanıyor. Panik sömürgeci egemenliğin yitirilmiş

olmasından gelmiyor; buna henüz uzunca bir yol var. Fakat bu egemenlikte açılan gediklerin muazzam siyasal öneminden geliyor.

Kuşkusuz devletin yaşadığı paniğin gerisinde asıl olarak sonuç alıcı bir politikadan yoksunluk yatmaktadır. Devletin tek politikası şiddettir. Onun da bugüne kadarki sonuçları ortadadır. Uyguladığı şiddet sömürgeci siyasal egemenliği güvencelemek bir yana, tersine, çözülüşüne giden yolları döşüyor. Sömürgeci egemenliğin bugünkü çıkmazı budur. Bugünkü koşullarda devletin şiddet politikasının alternatifi ancak daha yoğun, daha ölçüsüz ve kör bir şiddet olabilmektedir. Şırnak'la ilk örneği verilen katliamlar eşliğinde Kürt kentlerini yerle bir etme tutumu bunun ifadesidir. Bunun son örneği Lice'de yaşanmış, devlet vahşi ve gizlenemez bir katliam ve yıkıma başvurmuştur.

Şimdi tartışılan "alternatif" politika da şiddet politikasının yeni bir düzeyi üzerinedir. "29. Kürt isyanı"na karşı genel bir "tenkil" harekatı tartışılıyor. Bu yalnızca bir tehdit değil, fakat gerçekte devlet için geriye kalan tek "yol"dur. Bunu deneyecek askeri olanaklara fazlasıyla sahiptir, nedir ki siyasal koşullardan hemen tümüyle yoksundur. Bugünün dünyası, Türkiyesi ve Kürdistan'ı ilk 28 Kürt isyanının bastırıldığı dönemden öylesine başkadır ki, koşullardaki farklılık başdöndürücüdür. Kürdistan'da ulusal siyasal uyanış öylesine bir düzeye varmıştır ki, sömürgeci burjuvazinin bu son "yol"a başvurması, onun Kürdistan üzerindeki egemenliğini ilelebet yitirmesi demek olacaktır. Tam da bu "yol"un en çok tartışıldığı bir sırada, bir kısım kirli savaş sözcüsünün, "aman akıl ve sükunetle düşünme bugünler içindir" uyarısını döne döne tekrarlamaları nedensiz değildir. Nedir ki çaresizliğin gericiliğe yaptıramayacağı çılgınlık yoktur. Nitekim kimileri de, "hiç değilse biraz zaman kazanırız" diyebilmektedirler.

Devrimciler Kürt özgürlük mücadelesinin ulaştığı yeni düzeyin önemini anlamalı, fakat herhangi bir hayale kapılmamalıdırlar. Türk burjuvazisinin sınıf egemenliği devam ettiği sürece, Kürdistan'daki ikili iktidar durumu ile devrimci ulusal iktidarın tam zaferi arasında hala muazzam bir mesafe kalacaktır. Ve eğer, Türkiye sınıflar cephesinde, işçi sınıfı, burjuvaziyi bir iktidar alternatifi olarak zorlayan bir karşı mücadele odağı haline gelemezse, ikili iktidar durumu yalnızca iki iktidar odağının belli koşullar üzerinde uzlaşması sürecini besleyecektir. Bu da

o çok tartışılan "siyasal çözümcün ta kendisi demektir. Bunu zora sokacak tek gelişme, Türk sömürgeciliğinin "29. Kürt isyanı"nı genel bir "tenkil" harekatıyla ezmeye kalkması olabilir ancak. Bu durumda sonuç büyük ihtimalle yine "siyasal çözüm"dür. Fakat bugüne kadar tartışılandan tümüyle farklı bir biçimde. Emperyalist dünya sisteminin içinde, fakat sömürgeci Türk egemenlik sisteminin dışında...

Aslında emperyalizm bir "siyasal çözüm"ü Türk burjuvazisine şimdiden dayatmaktadır. Bunun Türk burjuvazisinin belli bir kesimi içinde şimdiden savunucuları da vardır ve bu eğilim dipten dibe güçlenmektedir. Fakat bunun için bile, devletin Kürdistan'daki savaşta kısmi bir başarı elde etmesi şarttır. "Tenkil" tartışmasına paralel olarak ve bizzat aynı çevreler tarafından tartışılmakta olan bir öteki önemli sorundur bu. "Kisinger formülü"ne uygun bir durumu hiç değilse bir ölçüde, hatta yalnızca görüntüde sağlayabilmek bunun ön koşuludur. Türk devleti buna muhtaç hale gelmiştir.

Kürdistan'daki özgürlük mücadelesini zora sokan, ilişkileri ve savaşı karmaşık hale getiren, sistem içi bir "siyasal çözüm"ü bugünkü durumun fiilen tek alternatifi yapan temel neden, Türkiye cephesinde devrimci gelişmenin ve işçi sınıfı hareketinin bugünkü son derece geri olan düzeyidir. İşçi sınıfının özgürlük için savaşan Kürt halkına elini uzatamaması, kendi bağımsız politik eylemiyle bir devrimci önderlik kapasitesi ortaya koyamaması, bugünkü tüm anormalliklerin ve Kürdistan devrimini bekleyen tüm potansiyel tehlikelerin gerçek nedenidir.

Ulusal sorunun devrimci çözümünü arzulayan ve onun Türkiye devrimi için ifade ettiği tüm olanakları en iyi biçimde değerlendirmek isteyenler, sorunun bu canalıcı ve çözücü halkasını kavramalı ve oraya yüklenmelidirler. Bunun ötesindeki herşey dışardan gazel okuma olarak kalacak, olayların akışını olumlu yönde bir nebze olsun etkileme olanağı bulamayacaktır. Kürt köylülüğüne ve kasaba ahalisine PKK'dan daha iyi bir önderlik adına Kürdistan'ın orasında burasında gerillacılığa özenenlerin bir türlü anlayamadıkları da budur. Kürt sorununun gerçek devrimci çözümü için işçi sınıfını devrimcileştirmekten başka bir devrimci çıkış yolu yoktur. Toplum düzeyinde daha tutarlı bir devrimci politika alternatifinin maddi dayanağı, ancak daha tutarlı bir

devrimci sınıf olabilir. Dersim'de kısır bir kör döğüşüne dönüşme tehlikesi gösteren sorunlara bu gözle de **bakılabiîmelidir.**

Son gelişmelerin bir başka cephesi var. Yoğun bir sıkıyönetim ve darbe tartışmasıdır bu. Sermaye basını bu tartışmayı çok kaba ve arsız bir biçimde sürdürüyor. Sıkıyönetim ve ordunun duruma el koyması gerekli ve meşru bulunuyor da, bunun sorunları çözüp çözmeyeceği tereddüt konusu sayılıyor.

Bugün ordu fiilen politik yaşamın tek gerçek hakimidir. MGK kararlarının parlamento için "emir" yerine geçiyor olmasında, parlamentonun tümüyle devre dışı kalmasında bir yenilik yok. Çoktandır gerçekleşen örtülü darbenin bugün artık adı konuyor. Generaller, MİT ve polis şefleri doğrudan yönetiyorlar. Ne var ki mevcut yasal mevzuat ile bu fiili yönetim birbiriyle her bakımdan örtüşmemektedir. Bunun yarattığı sıkıntılar var. Sıkıyönetim bu konuda önemli kolaylıklar sağlayacaktır.Kürdistan değil fakat Türkiye'nin batısı için... Küıdistan'daki savaşın Türkiye'deki cephe gerisini denetim altına almak, "acı reçete"yi kolayca uygulayabilmek ve özelleştirme saldırısını engelsiz gerçekleştirebilmek, gelişmekte olan kitle hareketinin yolunu kesmek, ve kuşkusuz devrimci örgütlere daha etkili darbeler vurmak için, darbe değilse bile bir sıkıyönetime acil bir ihtiyaç var sermaye cephesinde.

Süs bebeği başbakanın şimdiden bittiğine, koalisyonun çatırdadığına, parlamentonun işlevsizleştiğine ilişkin kaba gerçekleri, artık bizzat sermaye basını dile getirmektedir. Ve gerisinde orduya daha etkin ve "meşru"bir politik icra alanı oluşturmak vardır. Bu öncelikle büyük kentlerde devreye sokulacak bir sıkıyönetim olabilir ve bilindiği gibi Türkiye'de yaygın sıkıyönetimler askeri darbenin ön aşaması olarak iş görürler.

Bu tehdit küçümsenmemelidir. Ve ortaya çıkardığı iki yönlü görevlere daha sıkı bir biçimde sahip çıkılmalıdır. Bu görevlerin ilk cephesi yığınların bu tehlike karşısında uyarılması, harekete geçirilmesidir. Özellikle 12 Eylül döneminde askeri yönetimi etinde ve kemiğinde hissetmiş, onun kendisi için ne demek olduğunu hala da ortadan kaldıramadığı sonuçlarıyla bizzat yaşamış işçi kitleleri, bu tehlikeye işaret eden politik çaba karşısında duyarlı davranacaklardır.

Görevlerin öteki alanı diktatörlüğün bu yeni saldırı girişimine

karşı örgütsel cephede her açıdan hazırlanmaktır. İllegal örgütlenmeyi geliştirmek, illegal araç ve yöntemlerin kullanımında ustalaşmak, legal araçlara bağımlılıktan bir an önce kurtulmak, legalizm budalası devrimci hareketimizin acil bir ihtiyacıdır. Elbetteki legal mevzilerde direnilecektir. Fakat bu savaşta etkin ve sonuç alıcı olabilmek için bile, bunlara mahkum olmamak temel bir ön koşuldur.

Türkiye KürdistanTnda kanlı, kirli ve dişe diş bir savaş sürüyorken, Türkiye'nin batısında olağan bir siyasal yaşama göre davranmak telafisi zor sonuçlar yaratacaktır.

EKİM
1 Kasım *'93*

Zorlu döneme hazırlık

Zorlu bir döneme giriyoruz. Gerici sermaye cephesinin tüm tartışmaları, tüm hazırlıkları ve uygulamaları bunu gösteriyor. Tüm çabalar baskı ve terör rejimini geliştirmeye ve pekiştirmeye yönelik. Planlama buna göre yapılıyor, kaynaklar buna göre kullanılıyor, yasalar buna göre düzenleniyor, devlet aygıtı buna göre tahkim ediliyor, ortam buna göre hazırlanıyor, propaganda çarkı buna göre işliyor vb. vb. Yeni terör yasası, özel ordu, Türkeş'in faşist çeteleri, gerici kitle provokasyonları, medya tarafından körüklenen histerik şovenizm, hep buna işarettir.

Sermaye rejiminin bugünkü temel politikası baskı daha çok baskı, terör daha çok terör üzerine kuruludur. Büyük sermaye çevrelerinde son günlerde Kürt sorununun "siyasal çözüırTü üzerine yoğunlaşan tartışmalar, uygulanmakta olan temel politika hakkında bir illüzyona yol açmamalıdır. Baskı ve terör kitle mücadelelerini, devrimci hareketi ve Kürt özgürlük mücadelesini

hedef almaktadır. Bu konuda sermaye cephesinde herhangi bir görüş ayrılığı yoktur. Onlar nezdinde hak arayışları ve kitle mücadeleleri "terörüdür, devrimci hareket "terörist"tıı*. Devlet terörüyle mutlak biçimde bastmlmalıdırlar. Bu konuda bir tartışma yok. Tartışma, Kürt sorunu gibi derin tarihsel kökleri ve siyasal muhtevası olan ve bugün artık tüm bir ulusa malolmuş bulunan bir sorunu, salt teröre dayalı bir politika ile denetim altına almanın ne ölçüde olanaklı olduğu üzerinedir. Aslında bu konuda da ciddi bir görüş ayrılığı yoktur. Kilitlenmeyi yaratan ve tartışmaları besleyen "Kisingeı* formülü"dür. Sömürgeci devlet tüm olanaklarını seferber ettiği halde, yıllar geçmiş, fakat bu formüle uygun koşullara bir türlü ulaşılamamıştır. Ulaşılıp ulaşılamayacağı ya da ne zaman ulaşılacağı da belli değildir.

Bu belirsizlik, sınıf egemenlikleri ve ıızun vadeli çıkarları konusunda burjuvazinin en hassas kesimini oluşturan büyük sermaye çevrelerinde tedirginliğe yolaçmakladır. Bunlar sorunun tüm geleceğini sonu belirsiz bir politikaya bağlamanın sakıncalarını görmektedirler. Bu onları, terör politikasında hiçbir gevşemeye gitmeksizin ve tamamlayıcı nitelikte olmak üzere, ek politika arayışlarına itiyor. TÜSİAD'ın başını çektiği "siyasal çözüm" tartışmasının aslı esası budur. Bu emperyalizmin soruna ilişkin politikası ile de örtüşmektedir. Buna göre, devrimci özgürlük mücadelesi tartışmasız olarak ezilmeli, fakat bunu kolaylaştıracak belli tavizler, bazı "reformlar" da şimdiden devreye sokulmalıdır.

Daha çok baskı, daha fazla terör kuşkusuz ki rejim payına bir zayıflık göstergesidir. Bunu tanıtlamaya kalkmak gereksizdir. Fakat bu burjuvazinin ondan kısa dönemde umduğu belli yararları sağlayamayacağı anlamına da gelmez. Amaç Türkiye nin metropollerini kontrol altına almak, yığınların hareket kabiliyetini iyice kısıtlamak, devrimci çalışmayı engellemek, devrimci örgütlülükleri dağıtmaktır. Saldırıyı boşa çıkarmak için gerekli en azami çaba gösterilmez ve bunda belli bir başarı sağlanamazsa, tersinden burjuvazi, kendi amaçları doğrultusunda önemli başarılar elde edecektir.

Sermaye iktidarının tüm tedbirlerine ve karşı çabalarına rağmen, ortam devrimci bir kitle hareketini geliştirmek için büyük olanaklar barındırmaktadır. İşçiler ve çalışan kitlelerin

saflarında yaygın, yatışmayan, tersine gün geçtikçe büyüyen bir hoşnutsuzluk mevcuttur. Tüm sorun, etkin bir devrimci çaba ve inisiyatifle bu hoşnutsuzluğa mücadele ve eylem kanalları açmaktır.

Devrimci hareketin zayıflığı, dağınıklığı ve ciddi perspektif zaafları, kitle hareketinin önderlik ihtiyacını karşılayamama zaafına yolaçıyor. Sendikalar ve kitle örgütlerine genel olarak reformizm hakimdir. Mücadele potansiyeli taşıyan ve bunu dönemsel eylemliliklerle ortaya koyan kitleler bu örgütler aracılığıyla düzen kanallarına bağlanmaktadır. Devrimci harekete egemen demokratizm ise bunu doğal olarak kolaylaştırmaktadır. Son "Barış ve Demokrasi Platformu" bunun en taze örneğidir. Mücadele eden kitleleri bünyesinde barındıran çeşitli kitle örgütleri, "demokrasi" asgari müştereği üzerinden SHP, CHP ve legal reformist partilerle birlikte bu platform içinde yeralmaktadırlar. Böylece, Sivas katliamını protesto gösterilerinden onbinlerin kovduğu hain sosyal-demokratlar, "Barış ve Demokrasi Platformu" üzerinden kitleler üzerinde etkinlik alanlarına çekilmektedir.

Tüm devrimci kuvvetleri birleştiren devrim ve iktidar perspektifine dayalı bir güç birliği, mücadele potansiyeli taşıyan kitleler için etkili bir alternatif odak oluşturabilir. Ne var ki, bu konuda devrimci saflara anlaşılması güç bir ilgisizlik egemendir. Temelli zaafları kadar iyiniyetli bir adım oluşu da tartışmasız olan DDGB girişimi, bir çok çevrede tartışılmamıştır bile. Hiçbir şey devrimci hareketin gerici sermaye cephesine karşı birleşik bir devrim cephesi yaratma görevi karşısındaki ilgisizliğini ve duyarsızlığını bundan iyi sınayamazdı. Lafta söylenenler ne olursa olsun devrimci grup ve çevreler gerçek bir devrim ve sınıf mücadelesi perspektifinden uzaktırlar. Devrimci bir siyasal hareket olma sorumluluğu değil, kendine dönük bir mezhep olarak ayakta kalma kaygısı ön plandadır.

Sermaye düzeni bunalım içindedir. Gericilik bunun muhtemel devrimci sonuçlarını bertaraf etmek için hummalı bir hazırlık yapıyor, tedbir alıyor, baskı ve terörü katmerleştiriyor. Bunun karşısında devrimcilerin görevi bunalımın ortaya çıkardığı olanaklardan yığınların devrimci eylemini geliştirmek için en

iyi şekilde yararlanmaktır. Esas görev budur. Sermaye iktidarının saldırılarını göğüslemek, boşa çıkarmak, etkisiz kılmak, bu görevin yalnızca bir boyutu, özel bir alanıdır.

Komünistler olarak biz soruna ve sorumluluklarımıza böyle bakıyoruz. Bu, saldırılar karşısında bir savunma çizgisini değil, fakat yığınları aydınlatmak, örgütlemek ve harekete geçirmek üzere, militan bir çizgide ileri atılmayı gerektirir. Olaylar yalnızca perspektiflerimizi değil, pratiğimizi de ciddi bir sınavdan geçirecek tarzda gelişiyor. Yıllardır düzene, onun icazetine ve iğreti legalitesine tabi olmayan, her koşul altında etkin ve militan bir siyasal faaliyet yürütme yeteneği ve kapasitesi taşıyan ihtilalci bir komünist örgütlenme yaratmak perspektifiyle hareket ediyoruz ve bunun için çalışıyoruz. Kapsamlı yasaklamalar ve artan terör, girmekte olduğumuz günlerde bizi bu açıdan sınavdan geçirecektir. Şimdi yetersizliklerimizin ve zaaf alanlarımızın üzerine daha ciddi ve etkin bir biçimde gitmenin zamanıdır.

Döneme ilişkin açık siyasal perspektifleri dönemi göğüsleyen bir militan örgüt yapısı ve pratiği ile birleştirmeliyiz. İdeolojik ve örgütsel sağlamlık zorlu bir dönemi göğüslemenin, ciddi bir mücadeleye girişmenin iki temel ön koşuludur. Yalnızca genel planda değil, her kademede, her örgüt biriminde, her bir kadronun kişiliğinde göstermeli bu kendini.

Etkin ve içeriği sınırlanmamış bir politik çalışma için teknik organizasyonumuz tam olmalıdır. Mahalli planda, her ilde ve tüm temel birimlerde, teknik altyapı açısından kendine yeterlilik için ne yapmak gerekiyorsa hemen gerçekleştirmek üzere işe koyulmalıyız. Halihazırda bu tür bir kendine yeterliliğin önemini gereğince kavrayamamak kadar mali olanakların sınırlılığı da buna engel görünmektedir. İlki ideolojik kavrayış, İkincisi örgütsel yaratıcılık, girişkenlik ve militanlık gerektiriyor. Bir devrimci örgüt hiçbir zaman bu İkincisinin, mali kaynak yetersizliğinin engellerine takılamaz. Takılırsa bu devrimci kimlikte çok ciddi bir zaafiyet belirtisi demektir.

Bugüne kadar insan gücü yetersizliğinden çök yakındık. Oysa şu sıralar özellikle bazı bölgelerde saflarımıza sürekli artan sayıda insan akmaktadır. Kuşkusuz deneyimsiz, kuşkusuz yeterli eğitimden yoksun güçlerdir bunlar. Fakat aynı zamanda

dinamik, enerjik, mücadeleye ve bilgiye susamış genç ve taze güçlerdir bunlar. Onları hızla geliştirmek, eğitmek, kadrolaştıımak bizim asli bir sorumluluğumuzdur. Bu sorumluluğun gereklerini vakit geçirmeksizin yerine getirebilirsek eğer, bunun sağlayacağı olanaklarla, her türlü iyimser tahmini aşan bir gelişme dönemine girebiliriz.

Çalışma ve mücadele açısından git gide ağırlaşan bir döneme giriyoruz. Tüm görev ve sorumluluklarımıza bu gerçeğin ışığıfıda yaklaşmalıyız.

EKİM
15 Kasım '93

Kürt halkı kazanacaktır

Ekim iki sayı önceki başyazısında "sömürgeci rejimin çıkmazını ele alırken şu değerlendirmeyi yapmıştı:

*"Aslında emperyalizm bir 'siyasal çözüm'ii Türk burjuvazisine şimdiden dayatmaktadır. Bunun Türk burjuvazisinin belli bir kesimi içinde şimdiden savunucuları da vardır ve bu eğilim dipten dipe güçlerim ektedir. Fakat bunun için bile, devletin Kürdistan'dcıki savaşta kısmi bir başarı elde etmesi şarttır. ... ſKisinger formülü'ne uygun bir durumu hiç değilse bir ölçüde, hatta yalnızca görüntüde sağlayabilmek bunun önkoşuludur. Türk devleti buna muhtaç hale gelmiştir."**

Meğer Türk burjuvazisi ve devleti daha beterine bile muhtaç hale gelmişmiş. Alman hükümeti Almanya'da faaliyet gösteren, bazı devrimci Kürt kuruluşlarını yasakladı diye düzen cephesinin yaşadığı "zafer" havası, bu gerçeği ibret verici bir biçimde

*** Bkz elinizdeki kitap, s.212**

gözler önüne sermiştir. Doğrusu biz, Türk devletinin "hatta yalnızca görüntümde elde edeceği bir başarıdan sözedeıken, heışeye rağmen Türkiye veya Kürdistan'daki herhangi bir gelişmeyi kastetmiştik. Meğer ki Türkiye'den üçbin kilometre ötede Avrupa'nın bir ülkesindeki tutuklamalarla, ya da bir öteki ülkesindeki yasaklamalarla bile olabilecek bir şeymiş bu. Bir sınıf, bir devlet, bir düzen için bundan daha rezil, aşağılık ve utanç verici bir durum düşünmek gerçekten zordur.

Komünistler ve bir kısım devrimciler, Türk burjuvazisinin zayıflığını, aczini, Kürt özgürlük mücadelesi karşısındaki çaresizliğini sürekli vurguluyorlar. Bu nesnel bir durumdur ve her vesile ile açığa çıkmaktadır. Fakat pek az şey bu son olay kadar bu gerçeği bu kadar vurucu bir biçimde yeniden sergileyebilirdi. Sermaye cephesi ve medyasının şu son bir kaç gündür Almanya'daki yasaklama karşısında gösterdiği tepkiler, sergilediği ruh hali, Türk sermaye cephesinin gerçekten tükendiğini, fakat onu tarihe gömecek kuvvetler harekete geçemediği içindir ki hala yaşama ve hükmetme olanağı bulabildiğini ortaya koymuştur.

Bu son olay aynı zamanda dış desteğe olan aşırı ihtiyacı da bir kez daha belgelemiştir. Başbakan'ın Amerika ziyareti, Dışişleri Bakanı'nın İsrail ziyareti, güvenlik birimlerinin İran ve Suriye ziyaretleri, Başbakan'ın ve Meclis Başkanı'nın Almanya ziyaretleri, tüm bunların sonuçlan hep "teröre karşı zafer" havası içinde sunuldu. Türk burjuvazisi Kürt halkının özgürlük mücadelesini boğazlamada bir parça dış destek elde etmek için çalmadık kapı, kapanmadık ayak bırakmamaktadır. Bunun için rüşvet dağıtmakta, ekonomik ihaleler için Kürt sorunu üzerinden piyasa kızıştırmaktadır. Mazlum bir halk üzerindeki köleci egemenliğini sürdürebilmek için uluslararası planda işte bu ölçüde düşkünleşmiştir Türk devleti.

Sömürgeci rejim kitleleri aldatma çabası içinde kendi kendini aldatıyor. Almanya'daki yasaklamanın Kürt özgürlük mücadelesine sözü edilmeye değer bir pratik etkisi olmayacaktır. Zira Almanya'da yüzbinlerce Kürt vardır ve PKK bu kitle içinde kök salmıştır. Kendi kitlesi içinde kök salmayı başarmış bir harekete getirilen yasakların ise bir kıymeti harbiyesi olamaz. Yasaklar bir sonuç yaratsaydı, Türk sömürgeciliğinin bin türlü

yasağıyla bu sonuca çoktan varılmış olurdu. Oysa ortada bir sonuç, fakat tümüyle farklı bir sonuç, Kürt özgürlük mücadelesinin önlenemez yükselişi vardır. Almanya'nın yasağının da kendi sınırları içinde yara-tacağı sonuç başka türlü olmayacaktır.

Fakat kuşkusuz bu durum Fransız ve Alman emperyalizminin son günlerde Kürt halkına yönelttiği düşmanca tutumun politik önemini görmemizi engellememelidir. Emperyalizm her zaman devrimci kurtuluş hareketlerinin karşısında olmanın ötesinde, bizzat bu hareketlerin en azılı düşmanıdır. Zira devrimci temeller üzerinde gelişen her ulusal kurtuluş hareketi, somutta şu veya bu mahalli sömürgeci güce yönelik olsa bile, kaçınılmaz olarak onun gerisindeki emperyalizmle de karşı karşıya gelir. Emperyalizm her zaman bunun bilincindedir. Bu nedenle bir yandan dolaylı ya da dolaysız olarak bu hareketin ezilmesi için çaba harcarken, öte yandan onun devrimci niteliğini bozmaya, zararsız hale getirmeye ve kontrolü altına almaya çalışır.

Bu tarihsel tutum Kürt halkının özgürlük mücadelesi deneyimi üzerinden de yeterli açıklıkta ortaya çıkmıştır. Türkiye Kürdistanı'nda özgürlük mücadelesine PKK önderlik etmektedir. PKK ulusal sorun çerçevesinde devrimci bir politik çizgiye sahiptir ve Kürt halk sınıflarına dayanmaktadır. Bu kadarı tüm emperyalist çevrelerin ona düşmanca yaklaşmasına ve ezilmesi için Türk sömürgeciliğine her türlü desteği vermesine yetmektedir. Nitekim başından itibaren de yapılan bu olmuştur. ABD ve Alman emperyalistleri Kürdistan'daki kirli savaş destekçiliğinde birbirleriyle yarışmaktadırlar.

Bu açıdan Alman emperyalizminin son tutumu bugüne kadarki politikasının ayrılmaz bir parçasıdır. Bu politikanın daha açık ve daha kaba bir sergilenişidir. Bu çerçevede yararlı da olmuştur. Zira Kürt halkı, Batılı emperyalist devletler hakkında Kürt burjuvazisi ve reformistleri tarafından kendisine enjekte edilmeye çalışılan hayaller konusunda daha uyanık olacaktır bundan böyle.

Bununla birlikte, Alman, Fransız ve İngiliz devletlerinin ABD ile de diyalog halinde aldıkları son tavır, aynı zamanda yeni bir gelişmeyi de ifade etmektedir. Gelişmenin özeti şudur: Emperyalizm Türkiye'deki Kürt sorununa ve Kürt özgürlük mücadelesinin ezilmesi sorununa doğrudan el koymuştur. Bunun için dışişleri bakanları düzeyinde oluşturulan "üçlü mekanizma"yla

bir ilk kurumlaşmaya bile gidilmiştir. Dolayısıyla Alman emperyalizminin son çıkışla attığı adımın bir sonucu olacaksa eğer, bu kendini Almanya'daki yasaklamada değil, bizzat Türkiye'de ve Türkiye Kürdistanı'nda gösterecektir.

Böyle bir çıkışın zamanlaması da dikkate değerdir. Ne zaman ki PKK Kürdistan'da bir "ikili iktidar" kuvveti olduğunu ortaya koymuştur, ne zamanki tam da bu sayede Türk burjuvazisinin bu işin altından kalkamayacağını sergilemiştir, işte tam da o zaman, tam da böyle bir gelişme aşamasında, emperyalist dünya elbirliği halinde soruna dolaysız müdahale sürecine girmiştir.

Olaylar peşpeşe gelişti. Önce Amerika PKK'yı açıkça düşman ilan etti. Ardından Fransa saldırıyı başlattı. Şimdi onu Almanya tamamladı ve İngiltere'nin de içinde yeraldığı "üçlü mekanizma" kuruldu.

Kuşkusuz sömürgeci düzen cephesinin asıl sevinci budur*. Yoksa sembolik bir değeri olan dernek yasaklamaları değil.

Türkiye emperyalist dünya sisteminin bir zayıf halkasıdır. Emperyalizm bunun tümüyle bilincindedir. Kürt sorununun bu halkayı iyice zayıflattığını görmektedir. Tersinden olarak, Kürt halkının tarihsel devrimci birikimi sistem içinde bloke edilebilirse, böylece boşa çıkarılabilirse, tehlikenin de önüne geçilebileceğini düşünmektedir. Nitekim son adımlar açıkça "Türkiye'yi istikrara kavuşturma" amacına bağlanmıştır.

Konumlarındaki rahatlığın bir sonucu ola-ak emperyalist çevreler, başından itibaren, Kürt sorununa Türk burjuvazisinden daha soğukkanlı bir biçimde yaklaşmaktadırlar. Onlar devrimci birikimi, dolayısıyla çözümü boşa çıkarmanın biricik yolu olarak, bastırma hareketinin yanısıra ve bizzat onu kolaylaştırmak üzere, belli "rcformlar"ın da devreye sokulmasını savunmaktadırlar. Türk devletinin sorunun tüm seyrini şiddet politikasına bağlayarak gelinen aşamada bir çıkmaza girmiş olmasını da, bu çerçevede, artık belli bir hoşnutsuzlukla karşılamaktadırlar. TÜSİAD ın son çıkışları bu tutumla örUişmektedir. Daha doğrusu bunun bir yankısından başka bir şey değildir.

Fakat girişteki alıntıda da ifade edildiği gibi, bunun için bile, göstermelik de olsa bir "başarf'ya ihtiyaç var. İlginç olduğu kadar gülünç olan şudur ki, sömürgeci devlet, emperyalizmin soruna daha dolaysız elkoyması anlamına gelen son Almanya

yasaklamasında bulmuştur bu sözde "başarı"yı. Başta meclis başkanı ölmak üzere bir kısım politikacı ile kirli savaş şakşakçısı köşe yazarları, ciddi ciddi, artık böyle bir "başarı" elde edildiğine göre reformlara geçilebileceğini, şimdi buna sıra geldiğini söylemektedirler.

Bu tam bir komedidir. Hiçbir şey Türk devletinin ve burjuvazisinin aczini ve acıklı durumunu, bu güldürüden daha çarpıcı bir biçimde gözler önüne seremezdi.

EKİM
1 Aralık '93

Siyasal süreçlerde kilitlenme

Son birkaç günün iki olayı sembolik bir anlam taşımaktadır.

İlki doğrudan Genelkurmay'dan gelen bir emirle *Özgür Gündem'in* yayınının zorbaca engellenmesidir. Yeni Terörle Mücadele Yasası'nın başlıca amaçlarından biri zaten yurtsever ve devrimci basının susturulmasıdır. Fakat terör devletinin yasal kılıflar beklemeye bile tahammülü kalmamıştır. O bir generaller ve polis şefleri rejimidir ve böyle bir rejime, tam da bu yaptığı yaraşır.

Demirel tam bu sırada, sermaye çevrelerinin Kürt sorununa ilişkin bir tartışma platformunda yaptığı konuşmada, sorunu doğru ve dosdoğru tanımlamaktadır. Evet, Kürt halkı bugün öncelikle iş ya da ekmek değil, fakat ulusal özgürlük istemektedir. Demirel aynı konuşmada sermaye cephesinde egemen olan eğilimi de net bir biçimde dile getirmiştir. Sömürgeci sermaye düzeni özgürlük mücadelesini ne pahasına olursa olsun boğmak kararlılığındadır.

"Siyasal çözüm" sözcülüğü yapan ve bu doğrultuda olmadık kesimlerle diyalog köprüsü oluşturan bir günlük gazeteye karşı gösterilen kaba zorbalık, işte bu tercihi sembolize etmektedir.

Son günlerin ikinci sembolik olayı ise DEP Kongresi'dir. *Özgür Gündem*'in zorbalıkla engellendiği bir sırada toplanan bu kongreye havasını veren burjuva pragmatizmi, Kürt özgürlük mücadelesi için ciddi bir geri adımın ifadesidir. DEP bugün baskılara hedef olan ve kapatılmak istenen bir partidir. Bu bir gerçek. Ne var ki; kongrenin partiye yönelen baskıları sözümona bir parça hafifletmek adına TC bayrağı gölgesinde gerçekleşmesi, ciddi bir geri adımın ötesinde, utanç verici bir olaydır. Bu bayrak sömürgeci sermaye egemenliğini, onun 70 yıllık inkar politikasını, katliamlarını ve zulmünü simgeliyor. Kürt halkı binlerce evladını feda ederek bu ulusal zulüm simgesini reddetmiştir. Onu "taktik" ya da politik esneklik adına yeniden kullanmak durumunda kalmak, Kürt devrimcilerinin sık sık kullandığı bir tabirle, "şehitlerin anısına saygısızlıktır". Zulmün icazetine sığınılarak özgürlük mücadelesinde mesafe katedildiği nerede görülmüştür? Bunun iyiniyet sergilemekle, birlik ve kardeşlik mesajı vermekle ne alakası var? Bu olsa olsa sömürgeci düşmanı bir parça rahatlatacak ve aynı ölçüde de pervasızlaştıracaktır. Bunu görmek için bu kadar "iyiniyetli" bir kongre karşısında gösterilen tutumlara bakmak bile yeterlidir.

Bu olay bir kez daha Kürt özgürlük mücadelesinin yumuşak karnının DEP olduğunu göstermiştir. Tabanında Kürt emekçileri yer alsa da DEP bir Kürt burjuva partisidir. PKK'nın özgürlük mücadelesindeki özel ağırlığı, bu partinin kendi sınıf karakterinin tüm sonuçlarını sergilemesini şimdilik engelliyor. Ne var ki, özgürlük mücadelesi üzerindeki iç ve uluslararası basıncın arttığı her durumda, bu parti sınıf karakterinden gelen zaaflarla kendini ortaya koyuyor. Son kongre bunu yeniden göstermiştir.

* *

Bugünün Türkiyesi'nde siyasal süreçlerin seyrinde bir zorlanma, bir tıkanma sözkonusudur. Bu özellikle Kürt sorununun bugünkü

seyri üzerinden kendini göstermektedir. Bunun temel nedeni ise Türkiye işçi sınıfının siyasal mücadelede kendi yerini bir türlü alamamasıdır. Türkiye işçi sınıfı siyasal mücadelede kendi yerini alamadığı içindir ki, Türk burjuvazisi topluma kanlı ve keyfi bir polis rejimi dayatıyor ve mazlum bir ulusa her türlü zulmü reva görebiliyor. Türkiye işçi sınıfı siyasal mücadelede kendi devrimci rolünü oynayamadığı içindir ki, gösterdiği tüm fedakarlıklara, katlandığı tüm acılara ve sergilediği tüm kahramanlığa rağmen Kürt halkı özgürlük mücadelesini bir sonuca bağlamakta zorlanıyor.

Bu, siyasal süreçlerde belli bir kilitlenme ve dolayısıyla yozlaşma demektir. Burjuvazi bunu keyfilikte her türlü sınırı aşarak ve "demokrasi" maskesi altında bir kontr-gerilla rejimini egemen kılmayı başararak gösteriyor. Kürt özgürlük mücadelesi ise kendi mülk sahibi sınıflarından yarar umarak, onlarla ilişkilerinin bozucu etkilerini yaşayarak ve bu sonuçlara katlanarak...

Tıkanıklığı yaratan durum, Türk burjuvazisinin en büyük şansı, Kürt özgürlük mücadelesinin ise en büyük açmazıdır. Bu aynı zamanda işçi ve emekçi hareketinde bugün halen yaşanan kısır döngünün düğümlendiği noktadır.

İşçi kitleleri son 13 yılın politika ve uygulamalarının kendilerinde yarattığı derin memnuniyetsizliği ve mücadele potansiyelini henüz ortaya koyabilmiş değildir. ’87 sonrasının hareketliliği bunu zaman zaman zorlamış, fakat hareket bu düzeye bir türlü ulaşamadan her seferinde geri çekilmiştir. Bunlar sınırlı kalan, politik mecraya akamayan çıkışlar olarak kalmıştır.

Bugün yine nispi bir durgunluk var. Bu yılgınlık ya da yorgunluğun değil, çıkış yolu bulamamanın, politik mücadele ve eylem kanallarına akma gücünü bir türlü gösterememenin ifadesidir. Sınıf hareketi politik bir sıçrama yapmak eğilimi ve potansiyeli taşıyor, fakat bunu halen fiilen gerçekleştiremiyor. Bu bugünün Türkiyesi’ndeki kilitlenmenin odak noktası, dolayısıyla da çözüm halkasıdır. Politik mecraya akıp devrimcileşecek bir işçi hareketi, baskı ve sömürünün bunalttığı milyonlarca emekçiyi de sarsacak, siyasal-smıfsal güç dengelerini altüst edecektir.

Sınıf hareketindeki bu tür bir gelişme için herbiri bir ateşleme mevzisi olarak görülmesi gereken ve bu nedenle azami bir ilgiyi

gerektiren işçi direnişlerine karşı ilgisizliği hedef alan eleştirilere yoldaşlarımız bu gözle bakabilmelidirler. "*İçeriden müdahalenin en olanaklı koşullarını direnişler sağlıyor. Eğer işçilerin adeta, 'önderlik edin' diye bağırdığı bu gibi durumlarda görevinizi yapamazsak, bütün kapıların kapalı olduğu koşullarda fabrikalara nasıl girebileceğimizi düşünmek gerekir. "*

Kuşkusuz buradaki zaaf daha genel bir sorunun bir parçasıdır. Bu sınıf hareketindeki (dolayısıyla devrim cephesindeki) önderlik boşluğu sorunudur. Siyasal süreçlerdeki kilitlenmenin temel nedeni işçi sınıfının siyasal mücadeleden uzaklığı ise, bu uzaklığın temel nedeni de işçi hareketinin yaşamakta olduğu önderlik boşluğudur. İşçi sınıfı salt kendi çabalarıyla bağımsız bir sınıf kimliği kazanma gücü gösteremez. Bu bir önderlik, bir öncü parti sorunudur. Bu nedenle önderlik ihtiyacını karşılamak, sınıfın devrimci öncüsü olacak partiyi yaratmak, bugünün en acil sorunudur.

Bu hiç de genel, ortada duran, nasıl karşılanacağı belirsiz kalan bir görev değildir. Sol hareketin bugünkü tablosu yeterince açıktır. Bu tablo içinde aynı ölçüde açık olan bir gerçek var. Sınıfın devrimci öncü parti sorununu ancak biz, biz Ekimci komünistler bir çözüme bağlayabiliriz. Bu sorunu ya biz çözeriz, ya da Türkiye devrimci hareketinin bugünkü manzarası ışığında bakıldığında, bu görev sahipsiz, bu sorun çözümsüz kalacak demektir.

EKİM'in partileşme perspektifi I. Genel Konferansı'nda ortaya konulmuştur. Önümüzdeki görevlere bunun ışığında yaklaşmalı, partileşme sürecini hızlandırmalıyız.

Kuşkusuz olaylar partiyi beklemiyor. Fakat biz de siyasal süreçlere müdahale için durup partiyi beklemiyoruz. Zira parti bir kuruluş anı değil dinamik bir oluşum sürecidir. Biz bu süreci yıllardır yaşıyoruz. Bu süreçte yavaş ilerledik, fakat buna rağmen bugün önemli bir gelişme aşamasına ulaşmayı da başarmış bulunuyoruz. Lenin, devrimci sınıf partisini "örgütlenmiş bir azınlık" olarak tanımlıyor ve sorarak yanıtlıyor: "*Nedir bir örgütlenmiş azınlık? Eğer bu azınlık gerçekten sınıf bilincine sahipse, kitlelere liderlik etmeye gücü yetiyorsa, gündemdeki her soruya doğru cevap vermeye gücü yetiyorsa, o zaman bu, gerçekten partidir... "*

Dinamik bir süreç olan partileşmeyi, öncü sınıf örgütü niteliğine

ulaşmayı, bu özlü tanımlamanın ışığında kavramalıyız.

Düzen iliklerine kadar çürümüştür, devlet kan içinde yüzüyor. Fakat buna rağmen düzen ve devlet hüküm sürüyor. Çünkü tarihsel olarak bu düzenle ve devletle gerçek bir hesaplaşmaya yetenekli tek sınıf, bugün henüz bu çatışma içindeki gerçek yerini alabilmiş değil. Çünkü o, devrimci öncüden yoksun, önderlik boşluğunun tüm zaaflarını derinlemesine yaşıyor.

EKİM
15 Aralık *'93*

HEP üzerine

HEP sorunu üzerine tartışma

Cihan: HEP olayı, HEP'in sol hareket içerisinde özel bir ilgi ve tartışma konusu haline gelmesi, Kürt devrimci hareketinin belli bir basıncını anlatıyor. HEP'in Kürdistan'da ve özellikle de seçim vesilesiyle ortaya çıkan belli bir varlığı ve başarısı var. Bu parti Kürt sorunu temeli üzerinde şekillendi kendi çıkışında. Bu başlangıç oluşumunu ve bu oluşumla hedeflenenleri bir tarafa bırakıyorum, bunlar iyi kötü biliniyor. Biraz devlet destekli bir girişim olduğu bugün açığa da çıkmış bulunuyor. Ne var ki, Kürt devrimci hareketinin kendisinin de açıkladığı

* gibi, devletin belli niyetlerle gündeme sürdüğü bu alternatifi ya da bu girişimi, kendileri belli bir çabayla boşa çıkarmış bulunuyorlar. Onu farklı bir platforma çevirdiler. Kendileri ele geçirdiler ve bu planlan boşa çıkardılar. Dahası kendi genel politik mücadeleleri içerisinde buna belli bir işlev de kazandırdılar.

Bu partinin bu açıdan tuttuğu konum, sağladığı başarı, yerine

getirdiği işlev yeterince açıktır bence. Yeni olan şey şudur; özellikle bu seçim başarısının ardından ve Kürdistan'da kendi içindeki mücadeleyi kucaklamak sözkonusu olduğunda, HEP'in çok da fazla özel bir anlam taşımadığı gerçeğinden de hareketle, PKK HEP'i daha çok Türkiye'nin metropollerinde değerlendirmek yoluna gitti. Türkiye'nin metropollerindeki Kürt kitlelerini toparlamak ve kendi politik etkinliği alanında tutmak doğrultusunda bir çabası vardır. HEP bu açıdan bir işlev yerine getirebilmektedir.

Kürt devrimci hareketi şimdi hem bu işlevi güçlendirmek istiyor, hem de ek bazı işlevler kazandırmak istiyor. Metropollerdeki kendi Kürt potansiyellerini, Kürt ilerici potansiyelini Türk ilerici potansiyeli ile birleştirebilen bir platforma çevirmek istiyor. PKK'nın genel politik perspektifi içerisinde HEP çok özel bir yere oturuyor ve özel bir boşluğu dolduruyor. Sözkonusu olan hiç de Kürdistan devrimi ile Türkiye devrimini, Kürdistan devriminin akışı ile Türkiye devriminin akışını birleştirmek değildir. HEP'i legal alanda bir cephe gerisi olarak değerlendiriyor ve bu cephe gerisini daha da güçlendirmek, yeni unsurlarla birleştirmek istiyor. Bu aslında, aynı zamanda, Türkiye devrimci hareketinin kişilikli bir devrimci çıkışı, iktidar perspektifine dayalı bir çıkışı bugün için yapamayacağı değerlendirmesinden de doğuyor. Böyle bir değerlendirmeden hareket ediliyor. Ama Türkiye solu kastedilerek; "bunlar hiç değilse bugünün özgürlük mücadelesine ve onun bir uzantısı olarak da Türkiye'deki demokrasi mücadelesine katkıda bulunabilirler, belli bir politik etkinlik gösterebilirler", diye düşünülüyor.

HEP'in de hem Kürtlerin özgürlük mücadelesinin büyük kentlerdeki yankılarını toparlayan, hem de Kürt ve Türk emekçilerinin bu kısa dönemde demokratik-siyasal mücadelelerini bu ilkiyle birleştiren bir platform olabileceği, bunun Kürt hareketini rahatlatabileceği değerlendirmesi var. HEP bu değerlendirme içerisinde bir yere oturuyor ve HEP'in son girişimleri de bu değerlendirmeden hareket ediyor. Son derece dar bir platformdur.

Yakın zamanda *2000'e Doğru'da* HEP yöneticileri ile röportajlar vardı: "Bu bir demokratik platformdur" deniliyor HEP

kastedilerek. “ Kuşkusuz bizim sosyalistlere ve perspckı i İ lerine diyeceğimiz bir şey yoktur. Ama bizim için sorun ve kaygı bu aşamada bu değildir. Bizim için acil bir demokrasi mücadelesi vardır.” Türkiye’deki demokrasi mücadelesinin gelişmesinin ya da bir takını demokratik mevzilerin ve hakların korunup geliştirilebilmesinin Küıdistan’daki özgürlük mücadelesini kolaylaştıracağı, onu rahatlatacağı, ona nefes aldıracağı inancı ve değerlendirmesi çerçevesi içerisinde, HEP’e tanımlanmış bir yeni işlev vardır.

Ben sorunu böyle görüyorum.

Ama sorunun bu çerçevede ele alınması, aslında Türkiye devrimci hareketine karşı objektif olarak belli bir tasfiyeci yaklaşımı da içeriyor. Onun iktidar perpektifli bir mücadele yeteneğinden ve imkanından bugün için zaten yoksun olduğu varsayımı üzerinden değerlendirmeler yapılıyor. Ve gerçekten Türkiye devrimci hareketi burada yalnızca yedek ve yardımcı bir güç konumunda değerlendiriliyor.

HEP tartışması, HEP’de birlik tartışması bu kaygılardan, bu değerlendirmeden çıkıyor. Ve Türkiye devrimci hareketinde ilgi ve tartışma konusu olması da, aslında bu değerlendirme sahiplerinin(PKK) devrimci hareket üzerindeki ideolojik-politik basıncından kaynaklanıyor. Yoksa HEP kendini nesnel olarak gündeme sokmuş değil. Evet, şu veya bu hareketin Kürt tabanını bir biçimde belli bir erozyona uğrattığı, sürekli olarak kemirdiği bir gerçektir. Ama bu, HEP’in kendini Türkiye devrimci hareketinin gündemine bir ortak platform olarak nesnel bir biçimde soktuğu anlamına gelmiyor. Tersine PKK’nın gelişen politik etkinliğinin Türkiye devrimci hareketinin güçlerini belli bir biçimde kemirdiği anlamına geliyor.

Dolayısıyla bizim HEP çerçevesinde, HEP platformunda birlik gibi bir sorunumuzun olduğunu da zannetmiyorum. Bu kendi kişiliğini ve kendi iddialarını gözden kaçırmak, biraz şimdiki olumsuz süreç içerisinde erimek anlamına gelir. Ama görebildiğim kadarıyla çeşitli devrimci grupların bu tartışmalardan giderek geliştirdikleri bir başka fikir var. Söylenen kısaca şudur: “Bir legal parti, bir legal siyasal odak lazımdır. Ama HEP buna elverişli

değildir. Çünkü HEP bir Kürt partisi olarak doğmuştur; bu imajı oturmuş ve sinmiştir onun kimliğine. Programını değiştirmek, bununla da bağlantılı olarak bu imajını değiştirmek isteği her ne kadar varsa da, bunda başarılı olmak olanaksızdır, ya da işe zordan başlamak olur..." Böyle düşünülüyor. Dolayısıyla bu birliği HEP çerçevesinde değil de HEP'i aşan, gerekirse HEP'in güçlerini de....

Bir legal siyasal parti önerisiyle ortaya çıkıyor bir dizi devrimci grup. Bu özellikle de HEP'in seçim başarısı, seçimlerde legal alan ve imkanların belli bir biçimde kullanılmasının ortaya çıkardığı sonuçların yarattığı bir etkidir. Ama bu bir cereyandır. Bunun sağlıksız bir cereyan olduğuna inanıyorum. Bu aslında iddiasızlığa ve yönsüzlüğe yeni boyutlar ekliyor. Türkiye devrimci hareketi zaten iddiasızdır. Zaten stratejik değerlendirmeler üzerine oturan taktik yönelimlerden yoksundur. Bu etki, onun bu zayıflığını yalnızca derinleştiriyor. Örnek aldıkları siyasal harekete(PKK) dikkat edilirse, bu siyasal hareket zordan başlayarak kolaylıklara ulaşmıştır. Ama onlar, onun zordan başlayarak bir türev olarak ortaya çıkardığı kolaylıklarından hareketle, zoru başarabileceklerini zannediyorlar. Yani ilişkiyi tam tersinden kuruyorlar. Bu aslında perspektifsizliğin, iddiasızlığın, güçsüzlüğün yarattığı bir sonuçtur. Bir tasfiyeci baskıdır; nesnel olarak bir tasfiyeci baskıdır. Bir gelişmenin karşısında ezilmektir. Kendi cephesinden, kendi platformundan bu gelişmeyi güçlüklerden hareketle yaratabilmek konusundaki bir iddiasızlıktır. Bizim bunu da göğüslememiz gerektiğine inanıyorum.

Kürt devrimci hareketi yarattığı devrimci süreçlerle bugün legalitcyi en geniş bir biçimde kullanabilir bir hale gelmiştir. Ama örneğin bugün devlet onların geniş ölçüler içerisinde kullanmayı başardığı legaliteye bir darbe vurmaya kalksa bile, Kürt devrimci süreçlerinde herhangi bir aksama olmayacaktır. Belli imkanlardan yoksun kalacaklardır, ama süreç de devam edecektir. Çünkü hareketin omurgasında ihtilalci bir parti vardır. Onun sürüklediği kuvvetleri ve organizasyonu vardır. *Yeni Ülke* bugün bir imkandır, ama *Yeni Ülke'mn* kapanması hiç de Kürt devrimci hareketinin zaafa uğraması anlamına gelmeyecektir. Oysa Türkiye devrimci hareketi kendisini öyle bir platforma mahkum ediyor ki, bizzat

Kürdistan'daki devrimci gelişmelerin yaratabileceği taktik siyasal sonuçlar temeli üzerinde bile tümüyle tasfiye olabilecek, tümüyle ortadan kalkabilecek, objektif olarak bu riskle yiizyüze bulunabilen bir platform oluyor bu.

Dolayısıyla bugün Türkiye'nin gündeminde bir legal siyasal parti sorunu olduğunu da zannetmiyorum. Komünistler siyasal sahneye çıktıkları andan itibaren, öncelikle kendi partilerini, kendi öz partilerini kurma kaygısı ve çabası içerisinde olurlar. Legal siyasal partinin bir pratik ihtiyaca dönüşmesi ve gerçekleştirilebilir hale gelmesi, ancak öteki alanda sağlanabilecek başarılar, atılacak adımlar ölçüsünde olanaklıdır. Daha kendini tanımlayanınmış, daha programını oluşturamamış, daha kendi omurgası üzerinde politika yapmak yeteneğini kazanamamış olanlar, legal alana, legal imkanlara oturan bir siyasal parti faaliyetini gerçekleştirmeye kalkarlarsa, öteki imkanı tümüyle yitirirler.

Bu, stratejik hedefler ve kaygılar çerçevesinde, güçlerin ve tercihlerin doğru tespit edilmesi ve doğru mevzilendirilmcsi sorunudur bence. Dolayısıyla HEP'i göğüslenmesi gereken bir basınç, bir ideolojik etki, bir pratik basınç olarak algılıyorum. Bunun insanları şaşırttığı, bunun insanları belli arayışlara ittiği, bunun insanları politika yapmak adına o platformlara ittiği bir gerçektir. Ama bu bir objektif güçlüktür. Bu güçlüğü o platforma kayarak değil, o platformu benimseyerek değil, o platformu aşan kendi platformlarımızdan göğüslemeye çalışmalıyız. Çok büyük dezavantajlarımız var. Bu dezavantajlar ölçüsünde göstereceğimiz çabalar başarısız, etkisiz ya da zayıf kalacaktır. Ama buna direnç göstermekten, kendi kimliğimizi, kendi platformumuzu korumaktan başka da yapabileceğimiz bir şey olduğunu zannetmiyorum.

Bu (HEP sorununda zayıflık) "politika yapmak" kaygısından ileri geliyor. Ama ihtilalci bir örgütle, ihtilalci bir zemin üzerinde, o yöntemlerle, öyle bir örgütlenme içerisinde politika yapmak yeteneğinden yoksun olan, bu gücü ve bu bilinci gösteremeyen insanların gösterdiği bir geri davranış biçimi oluyor bu. Aslında bizim ideolojik etkimizin zayıflığını göstermesinin yanısıra, bizim kendi ideolojik konumumuzun gereklerine uyan bir politika yapış tarzından, buna uygun bir organizasyondan, buna uygun araç ve

yöntemlerden yoksunluğumuzun da yarattığı, bu alandaki boşluğun da yarattığı bir sonuç oluyor. Biz kendi perspektiflerimizden, kendi platformumuzdan kendi araç ve yöntemlerimizi geliştirmeye bakmalı, kendi politik faaliyetimizi geliştirmeye çalışmalıyız. Bunu yapabildiğimiz ölçüde ve insanlar bunun anlamını görebildikleri ölçüde, bu tür sağlıksız eğilimlerden de geri durabileceklerdir.

Bitirmeden şunun altını net olarak çizmek istiyorum. HEP bir demokrasi partisidir. Demokratik mücadele partisidir. Ona bundan daha ileri bir misyon hiçbir biçimde atfedilmiyor; " bir demokratik hakları geliştirme partisidir bu yönüyle. Bundan daha ileri bir misyon atfedilmiyor ve Türkiye devrimci hareketinde belli kesimlerin perspektifi (programatik perspektifi) zaten bunu aşamadığı için, onlar bu zemine rahat bir biçimde oturmak eğilimi gösterebiliyorlar, ya da böyle olabilir. Bu bizim için çok fazla bir şey ifade etmemelidir. Biz legal bir parti kurmak durumuna geldiğimiz zaman bile, bu bir sosyalizm partisi olacaktır, bu iddiayla kuracağız.

MK Tutanaklarından/Mart '92

*(**Ekim** 'in 63. sayısından alınmıştır.)*

HEP nereye?

HEP, burjuvazi tarafından ve Kürt ulusal hareketini pasifize etmek, radikalleşen mücadeleyi yeniden düzen içine kanalize etmek amacıyla bizzat kurulmuş ya da kurulmasına gözyumulmuş bir partiydi. Ne var ki, devrimci bir temelde gelişen Kürt ulusal hareketi * bu ehlileştirme planını boşa çıkarmakla kalmadı, aynı zamanda bu partiyi kendi ağırlığını hissettirebildiği bir legal mevziye dönüştürebilmeyi de başardı. HEP'te ağırlığın düzen yerine Kürt ulusal hareketine geçmesi, bu parti içindeki eğilimlerin tekleşmesini sağlamadı, HEP'i legal planda ulusal hareketin kararlı bir savunucusu haline dönüştüremedi. Partide Kürt burjuvaları ve burjuva aydınlan önemli bir ağırlık sağlayarak, kendi çözümlerini hem burjuvaziye hem de PKK'ya empoze etmek amacıyla partiyi bir mevzi olarak kullanıpaya çalıştılar. Seçim ertesi dönemde gerçekleştirilen HEP Genel Kurulu'nda ulusal hareket parti içindeki ağırlığını daha da artırdı. Ne var ki bu yeni durum da HEP'in

yönelimlerinde temel bir değişiklik yaratmadı.

Kürt ulusal hareketinin dayandığı sınıfsal dinamikler, Kürt burjuva katmanlarının uzlaşıcı eğilimleriyle de birleşince, HEP sürekli salınımlı, ikircikli ve uzlaşıcı bir görüntü sergiledi. Şu ana dek izlenen politika, sömürgeci burjuva egemenliğine cepheden bir saldırıya dayanmadı. Daha çok burjuva klikler arasındaki çekişmelere büyük anlamlar atfedilerek, bu çatlaklara oynayarak, ulusal hareketin manevra alanı genişletilmeye ve devlet terörüne karşı kamuoyu oluşturulmaya çalışıldı. Ne var ki, devlet HEP'in bu yumuşakbaşlı muhalefetine ve "zımni" koalisyon ortağı konumuna hiç takılmadı. Bu partiyi düzeniçileştirmek ya da fiilen bitirmek için her türlü ablukayı uyguladı. Tüm bu baskı ve uygulamalar karşısında HEP'in tavrı oldukça kişiliksiz ve ulusal hareketin ulaştığı düzeyi rencide edicidir. Dönem boyunce HEP'in muhalefeti, "her türlü terörü" kınama ve devlet terörüne karşı halkın "provokasyona" gelmemesi uyarısı yapmaktan öteye geçememiştir.

SHP ile girilen seçim ittifakının siyasal sonuçları ise bugün çok daha netlik kazanıyor. Ulusal hareket açısından son dönemde yapılan en kritik taktik hata, DYP-SHP koalisyonunun demokrasi havarisi kesilmesine, SHP-HEP ittifakı aracılığıyla objektif bir destek sağlamak olmuştur. Seçim öncesi dönemde tüm burjuva partiler Kürdistan üzerindeki etkilerini hemen tümüyle yitirmiş bir konum-daydılar. Bugün, DYP-SHP koalisyonu hakkında, SHP-HEP ittifakı aracılığıyla yaratılmasına HEP'in katkıda bulunduğu yanılsamalar, Kürdistan sınırları içinde de belirli bir etki alanı yaratmıştır.

Çok geçmeden, yeni hükümetin de eskisi gibi bir "özel savaş" hükümeti olduğu olaylarla somut olarak kanıtlanınca, PKK, Kürt milletvekillerine yönelik saldırgan şoven kampanyayı da dayanak yaparak, parlamentonun teşhirine girişti ve yeni bir "ulusal meclis" sloganını daha çok öne çıkarmaya başladı. Kürt emekçi halkı içinde ayaklanma propagandasıyla da birleştirilen bu taktiksel yöneliş, Kürt emekçi halkı nezdinde mevcut siyasal rejimin tümüyle "meşru-iyeti"™ yitirmesine hizmet ettiği için, son derece olumlu bir taktiksel çizgiydi.

Ne var ki HEP cephesinden bu taktik tutumu legal planda, bu alanın kendi imkanları kullanılarak desteklemeye yönelik hiç bir tavır geliştirilemedi. Aksine, başta "koltuk sahibi" milletvekilleri

olmak üzere HEP'liler, mevcut hükümetin aslında iyi niyetli olduğu, ne var ki devlet içindeki "gizli güçler"in ve ordunun, hükümetin "demokratikleştirme planı"nı engellemek için terörü yoğunlaştırdıkları vb. propagandalarla, DYP-SHP hükümetinin kitleler nezdindeki meşruiyetini arttırmaya çalıştı. HEP'e göre "hükümet" yıpratılmak isteniyordu ve HEP'liler hükümetten desteklerini çekerlerse, ülke bir "darbe" tehditi altında kalacaktı vb... Öyleyse herhalde en doğru tavır Demirel'e Nevvroz'da çiçek sunmak olmalıydı!

HEP, Kürt halkına ve devrimci güçlere yönelik katliamları yoğunlaştıran, PKK'yı Kürt kitlelerden yalıtmak amacıyla her türlü manevraya başvuran katil burjuva iktidarına yeterli bir eleştirel tutum takınmadı, mitinglerini, panellerini bu iktidarın teşhir edildiği platformlara dönüştürmekten kaçındı. Bunun yerine "Türkiye'nin ihtiyacının sosyalizm değil demokrasi olduğunu" propaganda etmeyi ve her fırsatta "Türkiye solunun ne denli kemalist" olduğunu tekrarlamayı marifet saydı; tıpkı demokrasiyi genişletmek", "özel savaşı sınırlandırmak" adına "devletçi", "kemalist", "halk düşmanı" bir hükümete destek vermekte herhangi bir beis görmemesi, aksine bunu bir marifet sayması gibi...

Son Newroz olayları, yeni hükümetin katliamcı yüzünü tereddüte yer bırakmayacak denli ortaya serince, HEP yeni hükümetten desteğini çekeceğini ve "aktif muhalefet" sergileyeceğini açıkladı. SHP içindeki HEP'li milletvekilleri (5'i hariç) son Nevvroz olaylarının ardından SHP'den istifa ettiler.

Bu istifaların ardından ulusal hareketin legal alanda yeni arayışlar içinde olduğu görülüyor. Şimdilik gündeme getirilip tartışılan iki şık. var. Biri istifa eden milletvekillerinin yeniden HEP'e dönmesi, diğeri HEP'de ya da ayrı bir oluşumda sol hareketin çeşitli unsurlarıyla ortak bir yapılanmanın yaratılması. Farklı biçimler tartışma konusu olsa da, ulusal hareketin legal alandaki politikası tek bir noktada düğümleniyor; HEP aracılığıyla ulusal hareketin meşruluk ve etki alanını daha da genişletmek, ulusal hareketin politik mücadelesini daha belirgin bir tarzda legal alana taşımak...

Ulusal hareketin bu politik manevrasında kuşkusuz ki HEP'in önemli bir yeri ve rolü var. HEP ise geçmişten daha farklı ve aktif bir politikaya yöneleceğini beyan ettikten sonra, SHP'deki

milletvekillerini geri çağırdı ve DYP-SHP koalisyonuna karşı açık savaşım pozisyonuna geçeceğini açıkladı.

Gerçekten de HEP'in özellikle DYP-SHP koalisyonuna karşı geçmiştekinden daha farklı ve karşıya alıcı bir politika izleyeceği, Newroz olaylarının ardından yaşanan bir takım somut tutumlarla da ortaya çıkıyor. Ne var ki, HEP'in kendini devlet terörünün teşhiriyle sınırlamayıp, daha aktif bir muhalefeti nasıl, hangi yöntemle yürüteceği konusu, şimdilik hem "muğlak" hem de bazı ipuçları açısından oldukça şüphe yaratıcı bir konu olarak orta yerde durmaktadır.

* * *

HEP'in bugüne kadar izlediği politikanın birbirine zıt iki uzantısı olduğu söylenebilir. HEP, aynı süreçte hem düzene hem de Türkiye sol ve devrimci hareketine "yakınlaşma siyaseti" izleyebilmiştir.

HEP'in Newroz olaylarının ardından izleyeceği çizginin ilk ipuçları, DYP-SHP koalisyonuna yönelik "aktif muhalefet"in hiç de düzenden daha fazla uzaklaşmak anlamına gelmediğini, aksine bu partinin politikasını yine burjuva klikler arası tercihlere dayandıracağını gösteriyor.

Newroz olaylarının hemen ardından gösterilen politik tepkiler, BM'ye başvuru yapmak, emperyalist rekabetten kaynaklanan farklı tutumlara taraf olma çabaları, devlet ve PKK arasında "siyasi çözüm" konusunda köprü olma talepleri, ANAP ve RP'nin Kürt sorununa daha "sıcak" ve "yapıcı" yaklaştığı yönünde açıklamalar, Kürtçe televizyon vesilesiyle Özal'a yönelik utançverici övgüler vb... HEP'in yeni dönem politikası hakkında oldukça olumsuz bir görüntü sunmaktadır.

Tüm bu tavırların, düzen cephesinde, PKK'yı HEP aracılığıyla yasallaştırma ve ehlileştirme tartışmalarının yoğunlaştığı bir döneme denk düşmesi, burjuvazi tarafından da umut verici sinyaller olarak değerlendirilmekte, burjuvazinin daha geniş kesimleri PKK'yı yasallaştırma ve ehlileştirme projesine "sıcak" yaklaşmaya başlamaktadır. Her ne kadar Türk burjuvazisi, Kürt sorununda geleneksel imha politikasına daha yatkınsa da, dünya ve bölgedeki değişime ayak uydurma, değişen dengeler içinde "karlı" bir yer işgal etme arzusu, burjuvaziyi bu sorunun daha

"esnek" ve uzun vadeli çözüm yollarını da hesaba katmaya teşvik ediyor. Özal'm son ABD gezisi sırasında geleneksel devlet politikası açısından değerlendirildiğinde hayli değişik ve ilginç bazı formülasyonlar gündeme getirmesi ve yeniden Kürtlere daha yumuşak bir yaklaşımın Türkiye'ye tüm Kürtleıin hamisi olma imkanını sağlayacağından sözetmesi, bu yeni yaklaşım arayışları çerçevesinde değerlendirilmelidir. Bu konuşmada Özal'ın, PKK'nın İRA gibi milliyetçi bir hareket olmadığı için sorunun daha kolay çözülebileceğinden sözetmesi ise burjuvazinin çözüm perspektifinin genişlemesi hakkında ilk ipuçları sayılmalıdır.

HEP, işte böylesi arayışların eşliğinde ANAP ve Özal övgüsü yapıyor ve DYP-SHP hükümetine muhalefetini, ANAP destekli bir muhalefete dönüştürmeye çalışıyor. Bu tavrın ulusal harekete vereceği hiçbir yararın olmadığı açık; doğabilecek zararın boyutları hakkında ise, burjuvazinin yeni yaklaşımları şimdiden önemli ipuçları sunmaktadır.

Politik çizgisinde düzene yönelik sözkonusu zayıflıkları sürerken, HEP Newroz'dan önceki dönemde başlayan bir diğer politik açılımı da sürdürmeye çalıştı. Bu politik açılım, Türkiye sol ve devrimci hareketi ile bir "cephe birliği" sağlamaktır. Temelinde "Kürt partisi" görüntüsünden kurtulmak ve devrimci hareket bünyesindeki kadro potansiyelini, ulusal kurtuluş hareketinin ihtiyaçları doğrultusunda yeniden şekillendirmek amacının yattığı bu politikanın iki farklı varyasyonu sözkonusu. Birincisi, mevcut devrimci potansiyelle HEP bünyesinde biraraya gelmek; İkincisi, HEP-SP ortaklığına dayanan bir parti oluşumuna gitmek.

Ne var ki, bu politikanın iki farklı seçeneği de gündeme hızla girdi ve hiçbir sonuç üretmeden, en azından şimdilik sona ermişe benziyor.

HEP'de "geniş cephe" önerisi, bu öneriye muhatap çevrelerin hem ulusal hareket dinamiğine yaslanmakta ikircikli davranmaları, hem de zaten ağırlıkla mevcut sol potansiyeli temsil etmeyen aydın çevreler olmaları nedeniyle bir somutluk kazanmadı.

HEP-SP birliği ise, iki partinin de kısa vadeli çıkarları gözeterek yöneldikleri bir taktiksel tutumdu. HEP, SP ittifakı sayesinde "Kürt partisi" görüntüsünden sıyrılmak ve ulusal hareketin

meşruluğunu savunmak için daha elverişli politik imkanlara sahip olacaktı. SP ise, HEP ittifakı ile sol kitle nezdindeki kötü sicilini daha da unutturup meşruluğunu artıracak, daha da önemlisi seçimlerde umduğu etkiyi yaratamadığı Küıdistan'da HEP aracılığıyla etkinliğini artırmaya çalışacaktı.

Ne var ki, bu proje daha başlan kendi içinde hiç gerçekçi gözükmüyordu. Kürt dinamiğini parlamenter kanallara akıtma perspektifi içinde hayli pragmatist bir tarzda Kürt ulusal mücadelesine "sıcak" görünmeye çalışan SP, en kritik anlarda takındığı politik tutumlarla, özünde eski kemalist çizgiyi muhafaza ettiğini gösterdi. Seçimlerde, PKK'nın desteğini alamamak, koyu bir anti-PKK kampanya açmak için yeterli bir neden oldu. Son Newroz olaylarında da SP'nin PKK'nın "ayaklanma" taktiğini, "objektif provokatörlükle suçlaması, iplerin kopmasına neden oldu ve bu proje de hiçbir somut adım atılmadan sona erdi.

HEP bünyesindeki bu taktiksel arayışlar ve tutarsızlıklar, kuşkusuz ki yalnızca HEP içindeki burjuva aydınların etkisiyle bağlantılı değil. Ülkenin doğusunda esen devrim havasına karşın, batıdaki mücadelc düzeyinin nispi geriliği, devrimci harekelin bir güç odağı olmaktan uzak konumu, ulusal hareketi de olumsuz yönde etkilemektedir. Hareketin gelişmesi için gereken müttefik güçlerden ve destekten yoksun ulusal hareket, iki ucu da hayli olumsuz yönelişlere zorlanmaktadır. Birincisi, bu desteği Kürt üst sınıflarından sağlamak, ki bu yalnızca ulusal harekete yeni düzen içi kanalların gösterilmesi demektir. İkincisi, ülkenin batısında bir kille desleği bulmak, devrimci harekelin ve işçi hareketinin oldukça güçsüz bir konumda olduğu bugün bu laktiğin somut şekli de, devrimci hareketi kendi potasında erilmek ve batıda "paravan örgüt" kurmak fantazilcri oluyor...

İşte HEP'in bir süredir aynı sürecin içerisinde izlediği düzene ve Türkiye sol ve devrimci hareketine yakınlaşma siyasetinin arka planında bu somut durum vardır. Ne var ki, HEP'e hakim olan çizgi birincisidir. HEP içindeki Kürt orta sınıfları ve burjuva aydınları, ulusal harekete düzen içi kanallar açmaya çok daha gayretli gözükmektedirler. "Bağımsız devlet*' talebini reddetmekte, "PKK'nın terörünü*' kınamakta bu denli istekli davranmaları da bu

yüzdendir. -

Bizler HEP'ten herhangi bir şekilde "sosyalizm" beklentisinde olmadık ve değiliz. Bu nedenle onların bütün kanatlarıyla demokrasiyi öne çıkararak sosyalizmi platformlarından uzak tutma gayretlerine de şaşırıyor değiliz. Ne var ki HEP, Türkiye'deki siyasal atmosferi demokratikleştiren en önemli unsura, silahlı Kürt direnişine reformculuk şırıngalamaya çalıştığı, düzenin terörü karşısında sillahlı Kürt direnişinin meşruluğunu savunmadığı, "biz her türlü teröre karşıyız" beyanatlarına sığındığı her durumda, esasen en gerçek en somut demokrasi mücadelesine de yan çizmiş olmaktadır. HEP'in meşru bir demokratik platform olarak varlığını koruyabilmesi, sömürgeci burjuvaziye cepheden ve daha kararlı bir muhalefet yürütmesiyle mümkün olabilir ancak.

Diğer taktiksel yöneliş, Türkiye sol ve devrimci hareketini ulusal hareketin dinamiği üzerinden yeniden şekillendirme projeleri ise, hem objektif olarak tasfiyeci bir girişimdir, hem de aynı zamanda fantazik ve sonuçsuz bir çaba olarak kalmaya mahkumdur. PKK kendi doğal dinamiği üzerinde yükseldi ve başarılı oldu; onun imkanları ve sınırlan ulusal bir hareket olma gerçeğinde yatar. Sınıf mücadelesi tarihi, paravan örgütlerle yapay bir tarzda, temelde başka dinamiklerin belirleyici olduğu bir coğrafyada başarılı olunamayacağını, bu tür çabaların sonunun hüsran olduğunu sayısız örneklerle göstermektedir. Sınıf hareketini milliyet temelinde örgütleme çabalan sonuçsuz olduğu gibi ilkesel açıdan komünistlerin şiddetle karşı çıkması gereken bir tutumdur.

Bugün yapılması gereken yapay ikame çabalan değil, her alanda kardeşçe işbirliği ve karşılıklı destektir.

Komünistler ise bugün yalnızca Kürt hareketini desteklemek için değil, temelde sosyalist iktidar mücadelesinin zaferi için işçi hareketini politikleştirme göreviyle çok daha yakıcı bir şekilde karşı karşıyadırlar.

Ulusal sorunda burjuva ve küçük-burjuva çözümlere karşı, enternasyonalist çözümün bayrağını yükseltmek ise, sınıf hareketini politikleştirmenin bugünkü en temel halkasıdır.

Mayıs 92

/

Dersim tartışması

Dersim deki gelişmeler üzerine düşünceler

Dersim'de önce Kamer Özkan'ın ve ardından da allı TDKP'linin PKK tarafından öldürülmesiyle başlayan gelişmeleri biliyoruz... Sorun çok karmaşıktır. Bu nedenle tekyanh ve kestirme tahlil ve değerlendirmelerden kaçınmak gerekir. Sözgelimi, olayı yalnızca PKK'nın "provokasyona müsait çizgisi" ya da kendinden olmayan herkesi "ajan", "kontıa", "kemalist" görme mantığının sonucu bir gelişme olarak değerlendirmek doğru olmaz. Dersim özgünlükleri olan bir topraktır. Bu özgünlüklerin PKK ve diğer hareketlcrce ne ölçüde çözümlendiği ve gözetildiğine bakılmalıdır mutlaka. Olayı yalnızca PKK'nın "sınıf mücadelesi ve halka yabancı örgüt anlayışına" bağlayıp açıklayan akımların cephesinde son derece ciddi ve bir o denli de kritik kusurlar yok mudur? Dersim halkı devlete ve PKK'ya nasıl bakıyor? Diğer akımlar hangi tür bir çalışma ile güç oldular ve güç olmaya çalışıyorlar? Propaganda ve ajitasyonlarının içeriği nedir? Teşhir faaliyetinde giderek PKK

karşıtı bir yönün öne çıkıp ağırlığa dönüşmesini nasıl yorumlamak gerekir? Kardeş Kürt halkı ile devlet arasında ölümüne bir savaşın, üstelik de kuralları (ya da kuralsızlıkları) olan bir savaşın cereyan ettiği bir ortamda bu akımlar nasıl bir eylem çizgisi izliyorlar? "Sınıf mücadelesini esas alıyoruz" diyen bu akımların ulusal mücadele ile ilişkileri ve nihayet PKK ile ilişkileri nasıl olmalı ve nasıl biçimlenmelidir? Sorular çoğaltılabilir? Tüm bu sorulara nesnel ve tutarlı yanıtlar verilmelidir.

Dahası var... Kürdistan'da ve Dersim'de kapsamlı ve hayli mesafe almış bir savaştır sözkonusu olan. PKK iktidar mücadelesi veriyor... Ve kendi tarzınca adım adım kendisini iktidar yapıyor ya da yapmaya çalışıyor. Kanunlar, kararnameler yayınlıyor ve yasaklar koyuyor. Her alanda devlete alternatif politikalar geliştiriyor. Uyguluyor, uygulanmasını istiyor ve uygulattırıyor. Çılgınlık derecesinde bir karşı-devrime, onun her türden mantıksızlığına ve kuralsızlığına aynı biçimde yanıt veriyor. Özetle tüm karmaşıklığı ile anlaşılmak zorunluluğu olan bir savaş ve atmosfer var orta yerde. Basitleştirilecek gibi değil... Geriye dönülecek gibi değil. Tüm karmaşıklığı ile tırmanıp seyrini sürdürmeye mahkum bir durumdur. Bu da bir özgünlüktür ve gözetilmek durumundadır. "PKK da devletin yaptığını yapıyor", yaptıkları "despotik Kürt burjuvazisinin" yaptıklarıdır deyip geçilecek midir?

Soru nettir: PKK'nın koyduğu (yürütülen savaşın kaçınılmaz hale getirdiği) kurallar ve yasaklar meşru mudur, değil midir? Eleştirilecek yönleri nelerdir? Bu eleştiri ve itirazlar nasıl bir biçimde ve ortamda ortaya konmalıdır? Sözkonusu akımlar buna da yanıt vermelidirler.

Öte yandan PKK'nın Dersim özgülünde gözetmediği nedir? Herşeyi "savaşın kural ve zorunlulukları" ile açıklaması tutarlı ve yeterli midir? Bunu sistematik politikalar halinde ve tam bir katılıkla (zor öğesini başlıca öğe olarak yeterli görüp) uygulaması isabetli midir? Hele hele teori düzeyine çıkarıp ifrata vardırması tehlikeli sonuçlar yaratmaz mı? Salt ulusal bir çizgi ile Dersim gibi bir yerde gelişmenin güçlükleri açık değil midir? Dirençle

karşılaşacağı çok açık değil midir? Ve kritik bir soru; bu olay PKK'nın gelecekteki seyri ve konumu, eşdeyişle sosyalizmle ileride karşı karşıya geleceği gerçeğinin şimdiden işareti sayılmaz mı? PKK ile çatışmak durumunda olduğu akımlar arasındaki kavga milliyetçilik-sosyalizm arasındaki kavga mıdır? Böyle mi yorumlamak gerekir?

Bu nokta da açıklığa kavuşturulmalıdır.

Kürt halk hareketinin başını alıp gittiği bir durumda marksist-leninist bir hareketin bu hareketle birleşme/müttefikleşme sorununa bakışı nasıl olmalıdır? Bu hareketin "edilgen bir destekçisi" olmak ve giderek kimliksizleşip kişiliksizleşerek ulusal hareketin cereyanına tam bir destek mi? Yoksa örneğin TDKP gibi, "ulusal hareketin önderliğini ele geçirmek" üzere Dersim gibi yerlerde yoğunlaşan, ulusal harekete **içinden müdahale** anlamına da gelen bir yoğunlaşma mı? Ki bu ister istemez PKK'yı teşhir ve yığınlardan tecrit çabasına da yöneltecektir onları. Çünkü yığınların PKK'dan uzaklaştırılıp saflara çekilmesi gerekir. Sonuç ise ne olur bilinmez. Yoksa bu hareketi etkileyip ileriye çekecek, önderlik esprisini fiili bir durum haline getirecek, devrimci bir sınıf hareketi yaratmada yoğunlaşmak ve bunu esas almak mı? Türkiye işçi sınıfını bağımsız sınıf kimliğine kavuşturup iktidara taşıyıp sorunu bu yakıcılıkla çözmek mi? Yoksa tüm halkçı hareketlerin mantığından hareketle "içerden bir iktidar kavgası mı?"

Biraz daha netleştirelim. Neden çok özel biçimde sanayi kentlerinde ve sanayi proletaryası merkezli bir çalışmaya yoğunlaşılmıyor da, (ki Kürt sorununun devrimci çözümü de, ona anlamlı bir destek de bu eksende olanaklıdır), ısrarla Dersim gibi bir yerde "varolma" kavgasına yoğunlaşılıyor? Neden soluklu ve sınıf perspektifli bakılamıyor?

Hiç kuşkusuz Kürdistan'da da olunabilir. Ancak özellikle Dersim gibi bir yerde, hele de savaşın iyice boyutlandığı bir konjonktürde, nasıl bir politik ve örgütsel faaliyet, nasıl bir mücadele? Ulusal hareket ve PKK ile ilişkilerin biçimi konularında isabetli olmak şarttır. Ve tüm bunlar karşılıklı gözetilmeli, gerekirse bir protokol çerçevesinde ele alınmalı, çalışmaya ve ilişkilere

rahatlık kazandırılmalıdır. Çalışma değil müttefiklik/dostluk durumu yaşanmalıdır. Aksi halde zararlı gelişmeler kaçınılmaz hale gelir.

Buraya kadar söylenenlerle sorunun yalnızca karmaşık değil, aynı zamanda kapsamlı olduğu da anlatılmaktadır...

Şimdi biraz da maddi bilgi ve somutluk:

* PKK'nın Kamer Özkan ve 4 devrimciyi öldürmesi son derece vahim bir olaydır. Net bir biçimde mahkum edilmelidir. Yaptığı meşru değildir. Devlete karşı uyguladığı zoru devrimcilere ve halka karşı da aynı biçimde uyguladığında, giderek haklı ve meşru konumundan sapacağı hatırlatılmalıdır. "Kontra", "ajan", "karşı-dcvrimci şoven" tanımlamaları bu kadar kolay ve keyfi yapılamaz. Bunu yaptınız mı '75*80 dönemine dönersiniz. Temel hedeflen saparsınız. Sonuç giderek tecrit olma ve tükenmedir. Ortak çalışma-orlak mücadelenin koşulları belirlenmeli, kardeşleşme esas alınmalıdır. PKK gücünü ve etkinliğini böylesi bir hatta devreye sokmalıdır. Tahammülsüz değil hoşgörülü olmak zorundadır. Yazık ki PKK devletin ve mahalli gericiliğin ellerini ovuşturup gülümsediği bir ortamın yaratılmasının sorumlularından biridir.

PKK'nın bugüne kadarki açıklamaları, olayı çok hafife alıcıdır, ciddiyetsizdir ve hele inandırıcı olmaktan ve tutarlılıktan yoksundur.

Dersim ne Mardin ne de Hakkari'dir. Özgünlükleri vardır. PKK bu özgünlükleri gözetmiyor. Ya da yeterince gözetmiyor. Geçmişle de gözetmemişti. Mardin'deki tarzını aynen Dersim'e dc uyguluyor. Bu ise dirençle karşılanıyor. PKK bu direnci tekyanlı bir biçimde "Kemalizm", "sol-kontracılık", "gönüllü kontıacılık" olarak niteleyip baskı yoluyla ezmeye çalışıyor. Konlracılığın ince türleri olabilir, vardır da. Ancak PKK toptancı davranıyor. Sapla samanı karıştırıp hışımla herkesin üzerine yürüyor. Dersim'de kendisine dönük ve geçmişinden beslenen ciddi önyargılar var. Bu önyargılar toptancı bir yöneliş ve mücadele ile kınlamaz. Kaçınılmaz olarak saldırı halkı da kapsar. Nitekim kapsıyor da.

İ[i IJI İjc

Dersim'deki gelişmeleri değerlendirirken gözetilmesi gereken daha neler var?

- Dersim halkı Alevidir. Öteden heri Palulu'ya, Mardinli'ye karşı önyargılıdır, "Şafi", "kırık sakal" olarak görür onları. Ulusal harekete karşı soğuktur. Bir ölçüde inkarcıdır. Kemalizm yanlısı yoğun eğilimlere sahiptir sıradan köylüleri. Kürtlüğünü bile kabul elmez yeri geldiğinde. Sindirilmiş bir kabul değildir. "Horasan Kültürü" etkindir.

- Devletin yarattığı efsanelere düşkündür. Çoğu işine gelir. Devletin provokasyonuna açıktır. Çabuk etkileniyor. Ya da işine geliyor. Örneğin Emniyet Müdürü "Siz PKK ile biiieşcmezsiniz, zira onlar Şafi'dirler" diyor. Sıradan halkta yankı yaratabiliyor bu. Devlet, "Tunceli halkı aslında iyidir. Ama Urfa'dan, Mardin'den gelenler kışkırtıyor", "huzuru onlar bozuyor" diyor, bu da yer yer tutuyor.

- Devlet, "PKK iktidar olursa, en başta Dersimli'leri asar-keser" diyor. Yankı bulabiliyor, inanılabiliyor ya da inanılmak isteniyor.

- Devletin amacı bellidir. Açıklan ulusal harekete karşı korucu yapamadığı Dersim'i, dolaylı korucu yapmaya çalışıyor. Devlete karşı mücadeleden alıkoyup PKK'ya yöneltmeye çalışıyor. Ya da en azından tarafsızlaştırmaya yöneliyor. Bu ise görülemiyor, oyuna geliniyor.

- Aşiretler var Dersim'de. Devlete karşı teslimiyetçi, uzlaşıcı ya da düpedüz işbirlikçi konumda olan az kişi ya da kesim yoktur. Kaderci bir Alcvicilik, devlete karşı tek kurşun sıkmamış aşiretler... Dersim isyanı ile birlikte içine girilen korku tüneli vb., vb... Niyetlerden bağımsız olarak Dersim'de koruculuğun ince bir türü için nesnel bir temeldir. Ve bu tür bir koruculuğun ince yankıları vardır.

- Mahalli gericiler zaman zaman ve yer yer bu eğilimi körüklerler. Baş uzatırlar. Devrime karşı platform yaratmaya yönelirler. Masumane biçimde kendi devlet işbirlikçiliklerine halkı alet etmek isterler. Geçmişte H. Koç'u bahane edip "bize" karşı, üstelik de sol akımlar (DY, PDA) destekli "halk komitesi" girişimi bile yaşandı. Sert bir saldırı ile püskürtülebildi ancak. "Halk komitesi" siyasi çalışmaya yasak getiriyordu. Gazete satmayı

yasaklamak istedi. Gerektiğinde bizi sürgün edeceklerini söylediler. Unutulmamalı, içlerinde bilinçsiz "halk" da vardı. Sonradan uyandılar.

- Mahalli gericiler ve kolaylıkla aldattıkları köylüler, geriye dönük çıkar ve özlemlerini, teslimiyetçiliklerini, devlete karşı mücadeledeki niyetsizliklerini, hep devrimci bir akıma yanaşarak, taraftarı gözükerek gizlemeye çalıştılar. Hala da öyle davranıyorlar. Kendilerince kurnaz bir taktik.

PKK tehdit mi ediyor? Vergi mi istiyor? Orman kesme mi diyor? Devlete açıktan karşı çık mı diyor? vb... Hemen şu ya da bu akıma başvuruyor. "Biz sizdeniz, bizi koruyun" diyor.

- Bugünkü koşullarda devlete değil siyasetlere sığınıyor. Zira PKK korkusu var. Siyasetlere sığınmak en akıllıcasıdır.

- Bununla da kalmıyor, usta bir propagandacı gibi PKK'nın bildik yanlışlarını habire eleştiriyorlar, teşhir ediyorlar. Devrimci akımları "tavlama" çabasıdır bu.

- Çok dikkat edilsin. PKK asıl gücünü isyana katılmış yörelerden alıyor. İsyana katılmış yörelerin işsiz gençlerinden çıkarıyor kadrolarını. Devlete düşmanlıkları üzerine oturuyor. Kimilerinin "zengin köylü" olması bir gerçek. "Aşiret ağası" da var. Ancak unutulmasın, bu kişilerin hane halkı '38'de mitralyözün önünde yere serilmiştir.

- Diğer akımların güç bulduğu yerler ise Pertek, Mazgirt gibi isyandan kaçınan, oportünist, teslimiyetçi, devlet yaltakçısı ya da tarafsız/renksiz yerlerdir. Anti-PKK olmaya çok yatkındırlar. Tüm propagandaları kaderci/mücadeleden kaçış üzerinedir.

İşte devrimci akımlar bunları gözetmiyor. Mahalli gericilerin oyunlarına karşı yeterince uyanık değiller. Köylü kurnazlığına prim veriyorlar. Onları içlerine alıyorlar. Büyük yanılsama içindeler. Onların köy koruculuğunun ince türü olan tutumlarını tahlil edemiyorlar. Onların geri eğilimlerine denk düşen bir propaganda ve eğitim yapabiliyorlar. "Tarafsızdır" deyip koruyorlar. Gericiliğin üzerine oturuyorlar. Anti-PKK propaganda onlarda yankı yapıyor. Devrimci eleştiri adına oluyor bu. PKK'yı yoğun teşhirin iş olduğunu sanıyorlar. Köylüler de alkış tutuyor buna. Bilmiyorlar

ki bu devlete karşı mücadeleyi zayıflatıyor. Köy koruculuğunun ince yankılarının sürmesine olanak sağlıyor. Bunları düşünmüyorlar. Devlete karşı bağımsız da olsa gerçek bir gerilla savaşı yürütseler bari.

Devrimci gruplar sorunu tüm karmaşıklığı ve kapsamı ile anlayabilecek durumda değil. Son günlerde yazılıp çizilenler oldukça düşündürücüdür.

Devrimcilerin katledilmesini, PKK'nm sorumsuzluğunu ve siyasal tekel kurma arzularını sert bir biçimde mahkum etmek elbette gereklidir. Ancak olumsuz örnekler var. *Gerçek* konuya ilişkin başyazısı ile eskiye dönüş sinyalleri veriyor. Çok tehlikeli devrimci samimiyetten yoksun, ucuz demagojiye dayalı bir yazı. PKK'yı "ajan-provokatör" ilan etmek için teorik gerekçe arıyorlar yine. Doğaldır. Zira onların PKK'ya hep soğuk, hep önyargılı, hep mesafeli olduğunu biliyoruz. Dev-Sol ve TİKKO da öyle keza. PKK'ya en soğuk ve mesafeli olan akımlar bunlar. Ateşkes sırasında yazdıkları hatırlansın. Olmadık senaryolar icat etmeye kalktılar. "ABD ile ilişkili midir" acaba vb. diyerek kuşku yaydılar. Ortaya çıkan durumdan neredeyse gizli bir sevinç duydular. PKK'nın ulusal devrimci bir hareket olmadığını kanıtlamaya çalışma, bunların en önemli çabası oldu. PKK'nm zaaf ve yanlışları üzerine "politika yapma"yı politikadan sayıyorlar. Şimdi de tehlikeli tahliller devreye sokulmaya çalışılıyor. Demek oluyor ki bu hareketler ideolojik-sınıfsal bakışın gerçek bir muhasebesinin ürünü olmayan bir PKK değerlendirmesi yaptılar '80 sonrası. PKK ulusal harekettir tespitleri ideolojik içeriğe sahip değildi. Yaşam dayattı, kabul etmek zorunda kaldılar. Bu nedenledir ki şimdi kolaylıkla eski önyargılarına dönebiliyorlar.

Serkan METİN
1 Kasın '93

Dersim mektubu*

Dersimi merak ediyorsunuzdur. Son gelişmeler Dersimi ayrıca ilgi alanı haline getirdi. Bunları biraz derli toplu ve politik çerçevesiyle az-çok doyurucu bir tarzda bu mektuba sığdırabilecek miyim, bilemiyorum. Ama her halükarda yazacaklarım gelişmelerin ana çerçevesini verecektir.

Dersim politik atmosferin yoğun olduğu dönemlerinden birini yaşıyor. Politika Dersim "de yaşayanların günlük yaşamlarının bir parçası. Politikaya ilgi, yığınlar nezdinde belirsizliğin yolaçtığı "ne olacak?" sorusuyla birleşen bir tedirginlikle iç içe yaşanıyor.

Devlet kurumlan büyük ölçüde işlemez durumda. Bütün köy okulları kapalı. Şehir merkezlerindeki okullar bir ara kapandı, sonra yeniden açıldı. Ne ki, düzenli bir eğitim sürdürdükleri söylenemez. TEKlen Karayollarına, Köy Hizmetlerinden DSİ'ye

*** İlk kez yayınlanmaktadır.**

tüm kurumların şehir içi işleri dışındaki çalışmaları durmuş durumda, Arızalanan ya da yakılan TEK ve PTT trafoları yeniden tamir edilemiyor. Çünkü resmi araçlar ve ekipler şehir merkezinin dışına çıkamıyor. Kırdaki karakol ve kışlalar ancak kendini kollayabiliyor. Askeri araçlar ancak büyük konvoylar halinde şehir dışına çıkabiliyor; en azından 30-40 araç, yüzer metre aralıkla ve her 4-5 araç arasında bir zırhlı araç eşliğinde.

Devletin ARGK gerillalarına yönelik saldırıları çoğunlukla havadan gerçekleşiyor. Kırda devletin tek avantajı hava üstünlüğü. Önden uçaklar yoğun bir bombardımana girişiyor, ardından gerekli görüldüğünde saldırının yapıldığı bölgeye helikopterlerle asker ve tim indiriliyor.

Bütün büyük ormanlar ya yakılmış bulunuyor, ya da halihazırda peyderpey yakılıyor. 7-10 gün boyunca yanan ormanlık bölgeler olabiliyor. Devlet araziyi çıplaklaştırarak PKK'nm sığınma bölgelerini sipersiz hale getirmek istiyor. Dağ köyleri hemen tümüyle boşaltılmış durumda. Devlet uzanamadığı ya da PKK'nın kullanabileceği yerleşim birimlerini sürekli saldırılarla boşaltmaya çalışıyor. Bunu büyük ölçüde başarmış da sayılır. Baskı ve saldırılar, kış saldırılarında imha olma korkusu, kırın büyük kesiminde insansızlaşmayı yaratmış.

Dersim ve ilçelerinin şehir merkezleri dışındaki alanları hemen tümüyle PKK'nın denetiminde. Ya da devlet buralara çıkamaz hale getirilmiş. Gerçi köylerdeki bütün karakollar duruyor. Ama yalnızca kendilerini koruyorlar. Karakolların erzakları bile ancak havadan gidebiliyor. Köylerde ve dağlık alanlarda bulunan karakolların PKK'yla "siz bize, biz size dokunmayalım" tipinde zımni bir anlaşmaya girdiği halk arasındaki söylentiler arasında. Hatta PKK'nın kimi karakollardan erzak aldığı da.

Dersim'den göç devam ediyor. Dersim büyük bir insansızlaşma süreci yaşıyor. Son olaylar bunu daha da artırdı. Toplam nüfus oldukça azaldı. Gerçi şehrin girişindeki tabelada 1980 yılında 10 bin olarak görülen nüfus şimdi 24 bin gösteriliyor. Ama bu göç olmadığının, ya da toplam nüfusun arttığının bir göstergesi değil. Yeni sevkedilen asker, polis, tim vb. yanısıra, köylerin de boşalarak şehir merkezine yerleştiğinin göstergesi. Çünkü köyde yaşamak

sırat köprüsünde kalmak demektir. İnsan yaşamı kelimenin gerçek anlamıyla pamuk ipliğine bağlıdır.

*

Dersim'in merkezinde bir çok yeni konut-bloklar halinde-yapılmasına rağmen büyük bir ev sıkıntısı var. Kiralar alabildiğine yüksek. 2,5-3 milyona kadar çıkabiliyor. Ortalama bir evin kirası 1-1,5 milyon TL civarında. Kiralar genellikle yıllık peşin şeklinde almıyor. Büyük şehirlerdeki „depozito“ uygulaması buraya da yerleşiyor.

Şehir merkezinde oturanlar ya esnaftır, ya da geçici veya kadro statüsünde çeşitli kurumlarda çalışan kesimler oluyor. İşsiz kalanlar, ya yolunu bulamayan garibanlar ya da işi kitabına uyduramayanlar oluyor. Genç neslin büyük kesimi ise ya savaşıyor, ya da başka bölgelere, daha çok da büyük kentlere gidiyor.

Çalışan kesim iyi de para alıyor. „Apo yardımı“ diye de tanımlanan „olağanüstü hal tazminatı“ ve çeşitli yan ödemelerle birlikte çalışanların gelir düzeyi Türkiye'nin batısına göre hayli yüksek. Memur statüsünde çalışanlar için aynı şey söylenemez. Belediye, TEK, Köy Hizmetleri, DSİ, Karayolları, İl <mar vb. işletmelerde işçi statüsünde çalışanlar 7-12 milyon TL arası aylık alıyorlar. Bu kurumlann yanısıra Beden Terbiyesi İl Müdürlüğü, İl Tarım, Sağlık, Milli Eğitim, İl İdare, Maliye, PTT vb. bir dizi kurumda istihdam edilen (geçici ya da kadrolu) insan sayısı az değil.

Bir çok temel tüketim maddesi batıya göre ucuz. Örneğin İstanbul'da peynirin ortalama fiyatı 60-80 bin, Dersim'de 40 bin. Dersim'de 45-50 bin liraya satılan etin kilosu İstanbul'da 80-120 bin lira. Belki, giyimde olduğu gibi, bazı tüketim mallarının fiyatları çok yüksek. Ne ki bunlar genel tüketimin içinde fazla meblağ tutmayan kalemler oluyor. Günlük harcama gideri ise karşılaştırılamayacak düzeyde. Örneğin Tunceli'de 15 bin liraya yediğin bir yemek İstanbul'un kenar semtlerinde bile 25-30 bin liradır,

Devlet, para gücüyle buraları kaybetmemeye çalışıyor. En

azından tarafsızlaştırabilmenin hesaplarını yapıyor. Tam da bu nedenle Tunceli'de bugünkü nüfus içinde oranı hiç de küçümsenmeyecek bir aristokrat tabaka yaratılmış bulunuyor. Çalışanların yarısına yakını özel otolara sahip. Oto galerileri, kuyumcu, döviz büroları, giyim mağazaları, birahane ve lokantalar, kulüp ve kahvehaneler, hepsi de iyi iş yapıyor. Alım gücü olunca ticaret de canlı oluyor. Alkol tüketimi korkunç düzeyde yüksek. Neredeyse herkes şu ya da bu oranda içiyor. Yalnızca Tunceli şehir merkezinde fıçı bira satan 14 işyeri var. Alkol, giyim, ziynet eşyası dışında para genellikle konut ve arabaya gidiyor.

C.Yaşar gibi istisna örnekler dışta tutulursa, Tunceli'de ticaret yaparak palazlananlar, belli bir doyum noktasına varınca pazarı dar buluyor ya da kazandığını kaybetmeme kaygısıyla şehri terk ederek batıya yerleşiyorlar. Böylelikle sıradaki ticaret erbabına da palazlanmak için alan boşalıyor. İyi iş yapan giyim mağazası sahibi bir esnaf yıllık cirosunun 8-10 milyar olduğunu söylüyor. Bir kısmı veresiyelere takılsa bile yine de yıllık 1-1,5 milyar net kar demektir bu. Oto galerileri, döviz büroları ve kuyumcu karlarının bu oranı bir kaça katladığı ise tartışmasızdır.

Tunceli şehir merkezi Elazığ yoluna (Gazik-Sihenk) doğru hayli büyümüş bulunuyor. Şehir merkezi bu mevkilere doğru kayıyor. Buralara hatlı minibüsler girmiş. İlçelerde ise, Pertek dışta tutulursa, 1980'den bu yana bir gelişme yok. Örneğin Mazgirt'te, yakın dönemde inşa edilen bir kaç „deprem konutu“ sayılmazsa, tek değişiklik polis karakolu ve lojmanının yapılmış olmasıdır. Bu „değişiklik“ dışında taş üstüne taş konmamış. İnsanlar düzenlerini oturtma ya da yerleşim sorunlarını çözmekten çok göç edebilmenin imkanlarını yaratmaya bakıyorlar.

Köylerde tarım yok denecek kadar az. Ne eskisi gibi hayvancılık yapılıyor, ne de araziler değerlendiriliyor. Köyde yaşayan insanlar en çok kendi ihtiyacına yeteni üretiyorlar. Ormancılık ise tümüyle durmuş durumda. PKK orman kesimini yasaklamış bulunuyor. Yalnızca köylülere ve ihtiyacı oranında kesime izin veriliyor, fiehire götürüp satmak kesinlikle yasak. Bu yıl Dersim'de büyük bir yakacak sorunu var. Yakacak ihtiyacı halihazırda Kovancılar'dan karşılanıyor.

Devlet güçleri (asker-polis) halkın oturduğu mekanlara (kahve, birahane gibi) gitmiyor. İstisnaları sayılmazsa -ki bu görev icabı oluyor olsa gerek- hepsi de emniyetçe çalıştırılan Tepebaşı lokaline gidiyor. Günlük alışveriş işlerini de kendi tarzlarında çözmüşler. Bu bir devlet politikasıdır ve tavizsizce uygulanıyor.

PKK Dersim'de ezici bir üstünlük kurmuş bulunuyor. Gerilla gücü hakkında kesin bir bilgim yok. Rivayetler ise muhtelif. Ancak yaygın kanı 3 bin civarında ARGK gerillası olduğu yönünde. Yeni genç kuşağın çok büyük kesimini PKK kazanmış. Kitle ilişkileri ve bağlarında önemli bir gelişme var. Kitle ilişkilerini iletişim-istihbarat vb. alanlarda etkin biçimde kullanıyorlar. "Milyonlarca insanın yeteneğinin seferber edilmesinin" kendi tarzlarında yaratıcı örneklerini veriyorlar. Ne var ki, tüm bunlara rağmen PKK'nın şu an Dersim "i kazandığı söylenemez. Egemenlik kurma ile kazanma olguları arasına bir sınır konularak şöyle söylenebilir: PKK Dersim'de geniş bir etkinlik ve egemenliğe sahip. Kazanmaları için ise çok çabalamaları, Dersim'i doğru kavramaları ve politikalarını "Dersim gerçeğine" uygun olarak özgülleştirmeleri gerekecek. Dersim ne Botan'dır ne Behdinan... Ayrıca Dersim eski Dersim de değil...

PKK Dersim'de tartışmasız bir otoritedir. Öylesine bir otorite ki, iki taraftarın kendi başına bir kaç yere telefon ederek „Parti kararıdır, yarın kepenkler kapalı“ demesi eylem için yetiyor. Size de ilginç gelecek iki olayı kısaca aktarayım. Bir lokantada çalışan iki işçi patronlarından izin istiyor. Ancak talep makul karşılanmıyor. İşçiler ise kafa kafaya verip bir yolunu buluyorlar;değişik bir kaç yere PKK adına telefon ederek kepenklerin kapatılmasını sağlıyorlar. Bu olay hem PKK'nın otoritesinin yaptırım gücünü gösteriyor ve hem de böylesi dönemlerin bir karışıklık dönemi olduğunun örneklerini sunuyor.

PKK çağrıları ya da PKK adına yapılan çağrılar benimsenmese bile karşılığını buluyor. Tabi işin bu düzeye varmasının bir geçmişi var. Yalnızca bir örnek verirsem, sanırım olayın mahiyeti anlaşılır. PKK Mazgirt'te iki kez kontak ve kepenk kapatma çağrısı yapıyor. Çağrılar karşılık bulmuyor. Üçüncüde yolu kesip iki aracı ateşe veriyor. Bu eylemden sonra çağrılar anında karşılığını buluyor.

PKK "siyasal çözüm" adı altında bir uzlaşmaya girmedikçe, ya da sömürgecilik Kürdistan'ın genelinde PKK "ya ağır bir darbe vurmadıkça, bugünkü koşullar içerisinde Dersim'deki etkinliği güçlenerek devam eder. Mevcut koşullar içerisinde bir başka alternatifin oluşması olanaklı«değil. Zira nesnel olarak iki karşıt kutup var. PKK'nın "stratejik denge" diye ifade ettiği "ikili iktidar" durumu var. Bu kutbun bir ucunda- yanlış ya da yetersizlikleri ne olursa olsun-PKK'nın önderlik ettiği ulusal özgürlük hareketi, öte ucunda ise sömürgecilik. "Biz de politik gücüz" diyen TİKKO-TDKP gibi gruplar ise halihazırda orta bir yerde, "ikisine de karşıyız" diye ifade edilebilecek bir noktada tutunmaya çalışıyorlar. Ne ki, Dersim ve Kürdistan ateş hattıdır. Sıcak savaşın sürdüğü koşullarda orta yerde tutunabilmenin mümkün olmadığını tahmin etmek güç olmasa gerek.

PKK Kürdistan gerçeğini iyi yakaladı. Büyük bir özveriyle gerçekleştirdiği tarihsel değerde bir başarının onurunu taşıyor. Ne var ki, Dersim gerçeğini iyi kavradığını söylemek çok zor. Dersim gerçeğini iyi kavrayamaması ve sorunu yalnızca "Dersim-Tunceli" ikileminden ele alması ise PKK'nın bir dizi hataya düşmesinin zemini olabiliyor.

PKK bütünüyle "Kürt" ve "Kürdistan" temalarını işleyerek çalışıyor Dersim'de. Kürdistan'ın diğer bölgelerini de bu tema üzerinden kazandı. Oysa bu içerikte bir propaganda Dersim'i kazanmak için kendi başına yeterli değildir. Dersimin Kürdistan'ın diğer bölgelerine göre özgünlükleri var. Ayrıca PKK geçmişte belli bir yıpranmışlığı yaşamış bir hareket.

Dersim'in siyasal ve kültürel düzeyi Kürdistan'ın diğer bölgelerine göre daha yüksektir. Çarpıklıklar içerse de politik bilinci daha gelişkindir. Dersim'in Türkiye'nin metropolleriyle ilişkisi daha gelişkin ve sıkıdır. Tarihsel deneyimi Dersimin kurtuluşunun Türkiye'deki gelişmelere bağlı olduğu inancını Dersimlinin bilincine kazımış. Ulusal tema Dersimliyi harekete geçirmede kendi başına yetersizdir. Sınıf özünden koparılmış Kürt kimliğini ve haklarını elde etme istemi Dersim halkı için yetersizdir.

Kuşkusuz bunda PKK'nın "Dersim-Tunceli" ikilemiyle anlatmaya çalıştığı asimilasyon politikasının sonuçlarının önemli

bir payı var. Ama bunun faturası MTuncelili"lere değil, sömürgecilere çıkarılmalıdır. PKK "Tuncelili"lere bir düşmanlık beslemekle ya da "Tuncelili"yim diyenleri hain ilan etmekle bir yere varamaz.

PKK'nın "Sünni bir örgüt" olduğu propagandası hem yaygındır ve hem de devlet tarafından sistemli olarak körükleniyor. Bunun etkilerini sıfıra indirmenin yolu PKK'nın Sünni örgüt olmadığınım ispatı çabası değil, sömürgecilik şahsında sınıf ilişkilerinden hareketle sosyal kurtuluşa mücadele çağrısıdır. Her şeye rağmen sosyalizmin Dersim'de büyük bir prestiji var.

75-80 döneminde sol içi çatışmalardan hareketle PKK'nın kitleler nezdinde belli bir yıpıanmışlığı var. PKK bu yıpranmışlığı hesaba katmak durumundadır. Tam da bu çerçevede sol gruplara karşı tutumunu düzeltmelidir. "Türkiye Devrimi" diyen herkesi "ulusal hain", "kontra", "kemalist" biçimindeki keyfi tanımlamalara tabi tutmayı ve bunun doğurduğu pratik yönelişleri terketmek durumundadır.

PKK Dersim'de aşiret çelişkilerini ya da köylüler arasında geçmişten gelen husumetleri hesaba katmalıdır. Köylü geri bir toplumun öğesidir. "Köylü kurnazlığı" ise onun çok bilinen ünlü bir hususiyetidir. Kitle ilişkilerinin sağladığı istihbarat kaynaklarının PKK'yı zaman zaman yanıltabileceği bir olasılıktır. PKK bu olasılığı mutlaka hesaba katmalıdır. Düşmanın da bir etkinlik alanı ve önemli propaganda imkanları vardır. Örneğin Dr. Baran'ın Alanlı olduğu ve Alanlıları koruduğu propagandası yaygındır. Kuşkusuz bunun gerçeklikle bir ilişkisi yoktur. Ama düşman bununla çelişkileri körüklemeye, düşmanlıkları hortlatmaya çalışıyor. Yanısıra geri bilinçli köylülerin hem bu propagandaya çeşitli biçimlerde alet olabilecekleri ve hem de ilkel feodal düşmanlık içinde oldukları ailelere karşı çeşitli "kurnaz" manevralar yapabilecekleri akılda tutulmalıdır.

PKK kitleleri kazanmakta zorlandıkça bu işi şiddetle, sindirmeyle çözme yöntemlerine başvurabiliyor. Oysa bu tutumun kendisi PKK aleyhine bir potansiyelin biriktirmesine neden oluyor. '93 yılı içerisinde "vergilendirme sistemi" adıyla bir "kanun" çıkartıldı. Bu aşajı-yukarı herkese kesilmiş bir fatura demekti. Faturanın belirlenen süre içerisinde ödenmesi bir zorunluluktu.

Aksi davranışın cezası evini, aracını, işyerini yakmak ya da „kontra“ ilan ederek cezalandırmaktı. Ödeme gücünün olup olmaması PKK'yı ilgilendirmeyebiliyor.

PKK savaşan bir harekettir. Az-çok geliri olan ya da mülk sahibi kimselerden böylesi katkıları gönüllü olmazsa „zorunlu“ tutarak sağlamasında yadırganacak bir yan yoktur. Ne ki, devrimci bir parti, sözkonusu olan yoksullar, PKK'nın deyişiyle „yurtsever Kürt halkı“ olunca, gönüllülüğü esas almak durumundadır. Bir eğitim ve ikna çalışması yürütmek zorundadır. Böyle bir durumda belki şimdiki yöntemiyle topladığından çok daha az toplayacaktır ama, gönüllü katkının politik anlamı kıyas kabul etmez ölçüde büyük olacaktır. PKK sorunun bu tarafına yeterince bakmıyor. Geleceği yeterince düşünmüyor. Şimdilik politik gücünün yarattığı otoriteye güveniyor. Yarın zor bir dönemeçte desteksiz kalabileceğini hesaplamıyor.

ARGK gerillaları bir başka yanlışı zaman zaman son derece çiğ bir biçimde yapıyorlar. Kendi dışındaki herkese „Türk solu“ ya da yerine göre „kemalistler“ damgası vuruyorlar. Bu kadarla kalsa... Köylerde yaptıkları propaganda toplantılarında „sağcısı da solcusu da bütün Türkleı* düşmanımızdır“ diyebiliyorlar. Kuşkusuz bu ne PKK çizgisidir, ne de PKK'nın tasvip edeceği bir söylem biçimidir. Zira PKK Kürt ve Türk halklarının kardeşliği temasını işleyen ve buna önem veren bir harekettir.

ARGK gerillalarının bu yanlış tutumu Dersim'de karşıt propagandanın etkisini güçlendiriyor. Buna birde PKK'nın Dersim'in yerlisi olmayan kimi öğretmenleri solcu olsa bile öldürmesi eklenince durum daha da ciddileşiyor. Süper vali, askeri ve mülki yöneticiler yaptıkları toplantılarda bunları işliyor. Dersim'de ise sömürgecilerin en büyük propaganda teması "PKK'nın Şafi, Tunceli halkının ise Alevi olduğu, bu nedenle bugün Türkleri öldüren PKK'nın yarın öbürgün Alevileri kıracağı" demagojisidir.

PKK, devleti ve sistemi tümüyle işleyemez duruma getirmek istiyor. Bunu önemli ölçüde başarmış da. Sistemi tıkaması son derece doğal. Yalnız bunu yaparken yerli halka, memura karşı şiddet kullanması anlaşılır gibi değil. Yine, okulların kapatılması son derece doğal. Ama boş olan köy okullarının yakılmasının bir

mantığı yoktur.

Görünürde ne söylenirse söylensin, gerçekte PKK Türkiye'nin batısına güvenini yitirmiş. Lojistik destek dışında bir şey beklemiyor, bir şeylerin olabileceğine de inanmıyor. Bu yalnızca „Türk Solu“na güvensizlik değil, genel olarak Batıya bir güvensizlik. Mevcut durumda, belirgin bir üstünlük kurmuşken, bunu geliştirmek ve „ateşkes“ koşullarını devlete kabul ettirmek istiyor. Seçimler PKK'nın elinde büyük bir koz durumunda. Anladığım kadarıyla, ya DEP'e geniş bir etkinlik alanı sağlanarak seçimlerin bir referandum oylamasına dönüştürülmesi ya da bu olanaklı değilse engellenmesi hedefleniyor. Her iki durum da römürgecilîk için önemli bir darbe olacaktır.

Devletin politikası ise biliniyor. PKK'yı ezmek ya da en azından etkisizleştirmek ve sonra da kendi çözümünü dayatmak. PKK'nın kısa vadede hedeflediği her halükarda PKK-PSK protokolüdür. Devlet aynı „genişlikte“ olmasa da, göstermelik bir takım hakları tanımayı PKK'sız yapmak istiyor. PKK ise kendisine rağmen bir çözümün olanaksızlığını göstermek istiyor. Gerçekte ise PKK'sız bir çözüm olanaksızdır. Çünkü bugünkü durumda „PKK halktır, halk da PKK“ şiarı Kürdistan'da büyük bir gerçekliğin ifadesidir.

Devlet, yoğun bir biçimde kış hazırlıkları yapıyor. PKK'nın manevra kabiliyetinin azalacağı insansızlaştırılmış bölgelere havadan saldıracak ve PKK kıskaca alınmaya çalışılacak. Böylesi bir saldırının kimyasal silah ve zehirli gazlar kullanılarak yapılacağı kesin. Bu durumda PKK'nın tedbirleri nelerdir, saldırıyı boşa çıkartacak düzeyde bir hazırlığı var mıdır? Bunlara doyurucu bir cevap verebilmek benim için güç.

Devlete teslim olanların verebilecekleri zarar bir hayli fazla olabiliyor. Bunlar PKK'nın barınaklarına ilişkin çok şey bilebiliyorlar. Bu nedenle ihanetlerin tahrip edici etkisi büyük oluyor. PKK'nın cepheden kaçanlara hiçbir biçimde müsammaha göstermemesi, savaşan bir örgüt açısından açık ve anlaşılır nedenlere dayanıyor. *Aydınlık* gazetesinin TİKKO gerillalarıyla yaptığı röportajda işin bu yönü TİKKO'cularca eleştirilmiş. Gerekçesi de oldukça masum gösteriliyor. Gerilla „gönüllü“ savaşandır. Ayrılana ise „hoşgörüyle“

yaklaşmak gerekir. Bu eleştiri hiçbir biçimde haklı değil. İhanetin bu türlüsünden büyük kayıplar vermemenin hafifliğidir yalnızca.

Küçük ama önemli bir ayrıntıya değinmeden geçemeyeceğim. Militarist kuvvetlerin halka karşı tutumunda belirgin bir yumuşama var. Artık eskisi gibi keyfi davranamıyorlar. Bu „halka karşı şefkat politikasının ikiyüzlüce sürdürülmesidir. Ormanları yakılan, köyleri bombalanan, aylarca işkencede tutulan insanlara sözümona „şefkat“ gösteriyorlar. Amaç çok açık. Dersimliyi PKK'dan uzak tutabilmek. Örneğin bir kimlik kontrolü sırasında üzerinde kimliği olmayan bir genç,' işyerindeki garsonun „tanıyorum“ demesiyle karakola götürülmeyebiliyor. Oysa geçmişte paldır küldür karakola çeker ve bazen günlerce işkenceden geçirirlerdi. Vatandaşın biri durumu şöyle ifade ediyor. „Eskiden karakollara işimiz düştüğünde gitmeye korkardık. Çünkü hayvanca muameleye maruz kalırdık. Oysa şimdi PKK sayesinde bize insanca davranıyorlar. Gittiğimizde sandalye, kürsü veriyorlar.“

Sömürgeciler, afiş, pul, bildiri, kuşlama vb. araçları çok yoğun kullanıyorlar. Kullandıkları temalar da genellikle bilinen demagojik şeyler: Ya çocukların öldürülmesidir, ya hizmetlerin PKK nedeniyle aksadığı, yeni yatırım ve istihdam girişimlerinin PKK'ca engellendiğidir, ya Apo'nun kuştüyü yatakta uyuduğu, lüks villalarda sefahat sürdüğüdür, ya da kandırılmış insanlar eliyle kardeş kanının akıtıldığıdır...

*

1930larda Dersim sömürgeciler için çıbanbaşıydı. Gereklerini yapmak için planlar yapıldı. „Dersim Kanunu“ çıkarıldı. Nihayet '37 'de hazırlanan plan yürürlüğe konuldu. TC ordusu Dersim'in üzerine sürüldü. Dersim'in bir bölümü teslimiyeti yeğledi. Ama Dersim zorbalığa başkaldırısıyla tarihe geçti. Büyük bir direniş gösterdi. TC ordusu tarihte eşine az rastlanır bir soykırım ve sürgün politikasını yürürlüğe koydu. Fakat büyük bir hayal kırıklığına uğramaktan kurtulamadı. Dersim isyanını kanla bastırdı. Ancak teslim alamadı. Dersimli direnişiyle sömürgecilere boyun eğmeyeceğini gösterdi. Bunun içindir ki, harekatın komutanı

Abdullah Alpdoğan Dersim "den çekilirken "Dersim" e sefer olur, zafer olmaz“ itirafında bulundu.

Bu aşamadan sonra sömürgecilik Dersim "de sistemli bir şekilde sürdürdüğü jandarma zulmü eşliğinde asimilasyon politikasına hız verdi. Yatılı bölge okulları ilk önce Dersim'de açıldı. Okuma yazma oranı giderek arttı. Dersim batıya açıldı. Büyük bir içiçe geçiş yaşandı. Sömürgeciler, ulusal bilincin uyanışını önemli ölçüde engelleyebildi. Ancak '38 katliamının açtığı derin yarayı unut-turamadı. Devletle barışmasını sağlayamadı. Hep devlete karşı konumda kaldı. Daima "soi"u tercih etti. Kaderini Türkiye halkıyla daha çok bütünleştirdi. Bu aynı zamanda '38'in beyinlere kazıdığı bir duyguydu. '68'lerdeki TİP hareketinin, '70'li yıllarda devrimci-demokrat hareketlerin politik etkinlik alanı ve güç devşirdiği bir toprak oldu. '76-80 döneminde sol gruplar arasındaki kardeş kavgası ciddi endişelere yolaçtıysa da, Dersimlinin devrimcilere verdiği desteği ve devrime duyduğu ilgiyi azaltmadı.

12 Eylül geldiğinde Dersim yine çıban başı yerlerden biriydi. Sayısız kez Fatsa'daki gibi „nokta operasyonlarına, "süpürge operasyonları"na hedef oldu. Dağ-taş, dere-tepe asker doldu. Ama devrimcileri ele gcçiremiyorlardı. Çünkü o günün devrimcisi halktı, halk da devrimciydi. Dönemin valisi Hakkı Borataş, sonuçsuz kalan operasyonlar sonrasında tıpkı Abdullah Alpdoğan gibi çaresizliğini haykırıyor, "Biz denizde iğne arıyoruz, denizde iğne bulunmaz, bu halkı kazanmanın bir yolunu bulmamız lazım", diyordu.

Düzen bu politikalarına hız verdi. Düzen temsilcilerine göre bu halk dinsizdi. Oysa Dersim'e birdin gerekliydi. Camiye gitme modaları geliştirildi. Camicileıc imtiyazlar tanındı. Yatılı İmam Hatip Liseleri açıldı. Türkiye'nin değişik kesimlerine yatılı öğrenciler özel bir teşvikle gönderildi. Köylere cami yapıldı. Ama nafile! Tutmuyordu...

Bir yandan yıldırarak göç ettirme saldırıları sürdürülürken, diğer yandan özenti, fuhuş, kumar ve alkolle yozlaştırma çalışmaları hız kazandı. Bunda bir hayli başarı sağlandı da. "12 Eylül kuşağı" diye tanımlanabilecek bir kuşak da yaratıldı. Bu kuşak tümüyle devletçi olmayan ama devrimcilerden yana da olmayan bir kuşaktı.

Yanısıra yukarıda değindiğim gibi özel savaş fonlarından

aktarılan parayla belirli kesimler düzene de kazanıldı. Tunceli'de kalan nüfusla oranlandığında ticaret burjuvazisi hiç de küçümsenmeyecek bir oranı oluşturuyor. Ve bu kesim, sömürgecilerin yanında olmamakla birlikte düzen yanlısıdır. Düzenin bozulmasını sınıf çıkarları gereği istemiyor.

12 Eylül'den kısa bir süre sonra ortalık süt-liman oldu. Dönemin "güçlü" sol grupları ortalıkta görünmez oldu. TİKKO'nun sınırlı bir alanda yürüttüğü ve tümüyle "seyyar-gerilla" faaliyeti sayılmazsa, devrimci bir etkinlik yoktu. Meydan devlete terkedilmişti. '70'lerin sol gruplarına mensup aktif devrimcilerin büyük kesimi bölgeyi terketti. Cezaevleıindeki devrimciler sayılmazsa kalan az sayıdaki eski devrimcinin büyük kesimi düzene yamandı. Buldukları iş imkanlarıyla düzenlerini oturttular. Devrimci kimliklerini az-çok koruyarak kalan insan sayısı oldukça azdı.

'75-80 döneminin etkili devrimci-demokrat grupları "asi Dersim", "kahraman halkımız", "toprak ve özgürlük mücadelesinin yiğit kitlesi" vb. edebiyatı çok yaptılar. Ama Dersim'de devrimciliğin değil, reformizmin tohumlarını ektiler. Sosyalizm için mücadele iddiasmdaydılar, ama propagandalarının içeriği burjuva demokrat bir çerçeveyle sınırlıydı. "Faşizme, siyasi cinayetlere, işkencelere ve zamlara karşı mücadele" platformundaydılar. Hiçbiri daha ötesine geçemedi. Dersim özgülünde hiçbir somut hedef gösteremeyen, toprak sorununa bağlanmış "Köylülüğün toprak ve özgürlük mücadelesi" gibi Dersimlilere pek bir şey anlatmayan içi boş kuru ajitasyonun sözünü etmiyoruz.

Kısacası '75-80 döneminin halkçı akımları Dersimlilere ne "asilik" ne "yiğitlik" ve ne de "kahramanlık" yolu gösterdi.

"Asilik", devrimcilik, yiğitlik ve kahramanlık, sömürgecilik şahsında kurulu toplumsal ve siyasal sisteme karşı mücadeleye atılmayı örgütlemekle bir anlam kazanabilirdi. Oysa örgütlenen mücadele düzenin aşırılıklarına karşı duyarlı olmaktan öteye geçmiyordu. Dersim halkı ise bu kadarından fazlasını sözümona önderleri olanları utandıracak düzeyde yaptı. Yapmaya da devam ediyor.

Yanlış bir anlamanın önüne geçmek için belirtmeliyim. '75-80 döneminde Dersim'de etkinlik gösteren gruplardan T İKKO

bölgedeki varlığını her dönem sürdürdü. Ama güçlerini hiçbir zaman toparlayıp organize etmeyi başaramadı. PKK bölgeye girmeden önce hep ağır darbeler yedi, büyük kayıplar verdi. Kitlelere ulaşamadı ve bir kitle etkinliği gösteremedi.

Dersim'de "80 sonrası devrimci süreç, PKK'nın çıkışıyla başladı. Ne var ki bu dönem devlet politikalarının sonuçlarını verdiği ve reformist tohumun etkisini gösterdiği bir aşamaydı. Bu nedenledir ki, PKK diğer şeylerin yanısıra bu faktörlerin etkisiyle de belli bir dirençle karşılaştı.

Kuzey Kürdistan "daki mücadele pratiği, demokrasi mücadelesinin ne menem bir şey olduğunu ve demokratik hakların hangi yoldan elde edilip kullanılabileceğinin canlı bir örneğidir. İktidardaki burjuva sınıftan "demokratikleşme"yi bekleyenler, "meşruluk" adına mevcut yasal sınırlara kendini hapseden sözümona demokratlar, legalizmin batağında yüzerek demokrasi ve devrim mücadelesi verdiklerini zannedenler, dönüp Kürdistan gerçeğinden öğrenmelidirler. Tekelcilik siyasal gericiliktir. Demokrasiyi ve demokratik hakları kimse kimseye bahşetmez. Sömürgecilik biçiminde olsun ya da olmasın, burjuva sınıfın egemenliği koşullarında demokrasi ve demokratik hakların kullanılması bir yasal güç dengeleri sorunudur. PKK yarattığı politik ve askeri güçle bir çok hakkı özgürce kullanıyor. Yoğunlaştırılmış kirli savaş, olağanüstü hal uygulaması demokrasi bilincinin gelişmesini, hakların özgürce kullanılmasını engelleyemiyor. Şimdi Lenin'in 1917 yılının ortalarında, kısa bir süre sonra partisinin yeniden yeraltına çekilmek durumunda kaldığı koşullarda, "Rusya dünyanın en demokratik ülkesidir" demesinin anlamı çok daha iyi anlaşılabilmededir. Nasıl ki "75-80 döneminde, faşist rejime, bu rejimin tüm yasa ve yasaklarına rağmen, bir çok demokratik siyasal hak kitle mücadelesinin gücüyle kullanılabiliyor idiyse, bugün Kürdistan'da da savaşa rağmen yine aynı durum yaşanıyor.

Kürdistan gerçekliği bir kez daha demokrasiyi program edinen sözümona "marksist-leninist" grupları hangi sınıfın demokrasisi

için mücadele ettiklerini açıkça ilan etme zorunluluğuyla karşı karşıya getirmiştir. Demokrasi bir sınıf egemenliği biçimi olduğuna göre, Türkiye'de siyasal iktidar burjuva sınıfın elindeyken bu baylar hangi demokrasiyi amaçlıyorlar acaba? İşçi sınıfının siyasal iktidarında ifadesini bulan proleter demokrasiyi mi? O halde bu, işçi sınıfının önderliğinde tüm emekçi katmanların da katılacağı bir sosyalist-siyasal devrim sorunudur. Bu değil de burjuva, ya da küçük-burjuva demokrasisi(küçük-burjuva demokrasisi/ cumhuriyeti de sonuçta burjuva sınıf egemenliğinin bir biçimidir.) ise bu grupların PKK'nın geliştirdiği demokratikleşme ve özgürleşme sürecine tereddütsüz katılmaları gerekir. Ayrıca bugün Kürdistan'da demokrasiyi devrimle elde etmek hedefi de bunu gerektirir. Bunu da yapmazlarsa ara bir yerde tutunmaları mümkün değildir. Çünkü iddiaları tümüyle boşlukta kalır. Bu boşluk tüm niyetlerine rağmen bu küçük-burjuva demokratlarını savurup bir yerlere götürecektir. Nitekim Dersim'de "ben de politik gücüm" diyenlerin durumu tam da budur.

Gerçek şudur ki, Kürdistan'da yaşamın yeşil ağacı Türkiye Devrimi adına işçi sınıfına demokrasi programı önerenlerin sosyalizm iddiasını tuz-buz ediyor.

*

Kürdistan'ın değişik yörelerinde olduğu gibi Dersim'de de PKK'nın "stratejik denge aşaması" olarak ifade ettiği bir ikili* iktidar durumu var. Bu bölgelerde PKK kırı büyük ölçüde özgürleştirmiş. Şehirler ise sömürgecilerin postalları altında, fiehir merkezleri sömürgecilerin saldırı üsleri olmaya devam ediyor.

Dersim'de diğer sol gruplar ne yapıyor? PKK-TDKP, PKK-TÎKKO çatışmasının gerisinde yatan gerçekler nelerdir? Bunlar eski "sol içi" çatışmaların günümüzdeki devamı mıdır? Sol basının fazlasıyla ilgili göründüğü Dersim gerçekliği, PKK'nın 4 TDKP'liyi öldürmesi ve TÎKKO'yla çatışmaya girmesiyle mi sınırlıdır?

PKK'nın 4 TDKP'liyi öldürmesinin gerisindeki gerçek neden, tahammülsüz, sekter ve "Kemalizmin Kürdistan versiyonu" olması mıdır? Sömürgeci düzen ile devrimci ulusal özgürlük hareketi

karşılıklı kıyasıya bir savaşa tutuşmuşken, emperyalistler tek cepheden ve tek ağızdan ulusal özgürlük hareketini boğmaya çalışıyorlarkcn, bölgede faaliyet gösteren ve az-çok belirli kesimleri etkileyebilen T<KKO, TDKP, Dev-Sol nerede duruyor?

Sol arası ilişki düzeyinden bakılarak bu sorulara verilecek cevaplar iç karartıcıdır. Toplam tabloya bakıldığında bazı davranış ve yaklaşımlar devrimcilik adına utanç vericidir.

TİKKO'nun Dersim dağlarında belli bir gücü var. PKK "dan sonra en güçlü sol grup durumunda. Ne var ki kırsal alanı rahatlıkla kullanması, fazlaca kayıp vermeden az-çok toparlanabilmesi ise PKK"nın bölgeye yerleşmesinden sonra gerçekleşti.

TDKP ise "75-80 dönemindeki gücünün tümüyle uzağında. Deyim uygunsa gücü eskinin kalıntılarından ibaret. "90-91 yıllarında "gerilla faaliyeti başlatmak"(!) için Dersim, Diyarbakır ve Antep'te silahlı birlikler kurmuş. Ne ki, devlet bir yönelişte ve 15 gün içerisinde bunları tasfiye elmiş, fiimdi ise gerilla faaliyeti sürdürmek için değil, „propaganda-ajitasyon yapmak için“ gruplar oluşturmuş bulunuyor. Bu grupların bütün hikmeti, PKK"nın devleti gerileterek yarattığı ortamda, rahatlıkla dolaşıp köylerde propaganda yapmaktır. Bundan öte bir ciddiyetleri yoktur.

Devrimci Sol daha çok Hozat civarında ve sınırlı güçlere sahip. Bölünme ve ardından Pertek katliamı bu hareketi Dersim*de oldukça güçsüz düşürmüş bulunuyor.

Bu üç grup dışında başka bir sol grubun politik varlığından bahsetmek olanaksız. Belki çeşitli grupların tek tek taraftarları vardır. Ama bunları bugün siyasal çalışma içinde bir grup olarak değerlendirebilmenin belirtileri, dolayısıyla olanağı yok.

Bir yandan PKK"nın sömürgeciliğe karşı sürdürdüğü ve kıran kırana devam eden bir savaş, öte yandan ayrı ayrı silahlı gruplar oluşturan ve bu savaşta da saf tutmayan TİKKO, TDKP ve DS. bu son üç grubun üçü de Türkiye devrimi için yola çıktıklarını, küçük-burjuvazinin, köylülüğün, bu devrimde temel rol oynayacağını söylüyorlar. Gerekçeleri farklı olsa bile özünde aynı temel içeriğe sahip küçük-burjuva özlemleri program ediniyorlar.

Bugün Kürt köylüsü, Türkiye'de demokrasi sorununda temel bir yer tutan Kürt ulusunun kendi kaderini tayini için, ulusal

özgürlük için ayağa kalkmış durumda. Bu başkaldırı hareketine önderlik eden PKK'nın ideolojik-politik programı, proletaryanın sosyal kurtuluş hedefinden bakıldığında geri olabilir. Öyledir de. Bu son derece doğaldır ve şaşılacak bir yön yoktur. Zira PKK marksist-leninist bir proleter öncü değil, Kürt devrimci aydınları ile Kürt köylülüğünün sınıfsal karakterini kendinde cisimleştiren devrimci bir ulusal hareket. Bu karakter doğal olarak programına da yansıyor ve bu ulusal özgürlük hedefinde ifadesini buluyor.

Peki, marksist-leninist bir hareket değil diye PKK'nın sürdürdüğü mücadeleye kayıtsız kalmak, destek vermemek, birlikte savaşmaktan kaçınmak, Marksizm-Leninizm adına nasıl izah edilebilinir? "*Sosyalistler*, *yalnızca sömürgelerin ödünsüz olarak derhal ve kayıtsız şartsız kurtuluşunu istemekle kalmamalıdırlar*, *onlar bu ülkelerdeki ulusal kurtuluşu amaçlayan burjuva demokratik hareketlerdeki daha devrimci öğeleri en kararlı bir biçimde desteklemeli, bu öğelerin kendilerini ezen emperyalist devletlere karşı ayaklanışına yardımcı olmalıdırlar.*"(Lenin) Bu gruplar Lenin'in koyduğu bu ilkesel çerçeveyle kendi tutumlarını nasıl bağdaştırabiliyorlar?

Kaldı ki, Türkiye devrimi iddiasıyla yola çıkan bu grupların demokrasi programlarının Kürdistan özgülündeki ifadesi, bütünüyle olmasa bile ana çerçevesiyle Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkıdır. Bu sınır ise tamı tamına PKK'nın ulusal özgürlük hedefidir. Açıktır ki, bugün PKK'nın önderliği altında gelişen ve geliştikçe örgütlü gücünü daha çok artıran ulusal özgürlük hareketinin yarattığı cepheyi görmezlikten gelmek, onun dışında ve ona rağmen bir başka demokrasi cephesi açacağım demek, eğer kendini avutmak ve sorumluluktan kaçmak değilse, yalnızca kör bir küçük-burjuva rekabetçiliğinin ifadesidir.

Özgürlük Dünyası 44. sayısında Türkiye işçi sınıfının "esas görev"ini şöyle tanımlıyor: "*Türk ve Kürt kökenli sömürücü egemenlere*, *emperyalizm ve onun uşağı tekelci burjuvazi ve toprak ağalarına karşı feodal baskı ve zorbalığın*, *bu temeldeki sömürünün*, *kapitalist ücret köleliğinin emperyalist talanın son bulması ve baştan aşağı demokratik bir devlet sisteminin kurulması...*" Bundan hareketle Kürt köylüsünün "parti" önderliğine biat etmesi gerektiğini,

çünkü "parti" dışında "baştan aşağı demokratik bir devlet sisteminin" hiçbir başka parti önderliğinde sağlanamayacağına hükmediyor.

Burada, yukarıda sayılan çerçevenin "demokratik bir devlet sistemi"yle gerçekleşebileceği küçük-burjuva ütopyası üzerinde, ezbere edilmiş bu söz yığınının her satırında buram buram kokan eklektizm üzerinde durmayacağım. Geleceğinin nereye varacağından bağımsız olarak PKK önderliğindeki ulusal hareketin, zafere ulaşması halinde en az TDKP'ninki kadar "demokratik bir devlet sistemini" kurabileceği ve bunun için hiç de TDKP önderliğine ihtiyacı olmadığı gerçeği üzerinde de durmayacağım. Asıl dikkat çekmek istediğim nokta, eğer "baştan aşağı demokratik bir devlet sistemi" hedefleniyorsa ve bu ancak demokrasi güçlerinin ortaklaşa mücadelesiyle elde edilebilir bir şeyse, Kürt köylüsünün (bugün PKK'nm önderlik ettiği ulusal özgürlük hareketinin) bu güçlerden biri olacağını tartışmasız kılar.

Yoksa *Özgürlük Dünyası*'nın hayal alemindeki yazarı, Kürt köylüsünü kazanarak ve dolayısıyla PKK'yı tecrit ederek mi "baştan aşağı demokratik bir devlet sistemini" kuracağını düşünüyor? Kürt köylüsü ve küçük-burjuvazisine "parti"nin önderliğine biat etmesi çağrısı yapan yazar gerçekte hayal alemindedir. "Parti" geleneğinde adet olduğu üzere, bir kez daha gökyüzünde, bulutların üzerinde yaşamaktadır.

Küçük-burjuvazi burjuva toplumun bir kategorisi olarak proletaryanın önderliğini kendiliğinden benimsemez. Bu önderlik fiilen kazanılır. Proletarya toplumun en devrimci sınıfı olarak toplumsal ve siyasal yaşamın kaderine el koymadan, bağımsız politik gücüyle ezilenlere ve sömürülenlere gerçek kurtuluş yolunu gösteren bir hareket haline gelmeden, küçük-burjuvaziyi yedekleyemez. Bunlar devrimlerin tarihiyle kanıtlanmış basit gerçeklerdir.

TİKKO, TDKP ve DS Kürdistan'da ulusal özgürlük mücadelesine omuz vermek ve hatta önderlik etmek iddiasıyla silahlı gruplar oluşturuyorlar.Fakat bu grupları, tarihsel değerde bir başarının onurunu taşıyan ve büyük bir politik-askeri güce ulaşan PKK'nın savaşan güçleriyle, ARGK'yla aynı siperde mevzilendirmek yerine, ayrı tutuyorlar. "Meydanı PKK'ya bırakmamak" ya da "önderliği ele geçirmek" adına gösterilen bu

çaba küçük-burjuva şaşkınlığını ve rekabetçiliğini gösteren tanrı bir politik körlük, hafiflik örneğidir. Niyetlerden bağımsız olarak ulusal özgürlük mücadelesinin güçlerini bölmekte, tehlikeli bir rekabet ve çatışmanın zeminini hazırlamaktadır. Bu davranışların Türkiye devrimine en ufak bir katkısı da yoktur. Tek doğru tutum silahlı mücadeleye katılabilecek bütün güçleri PKK'yla aynı cephede savaştırmanın imkanlarını yaratmaktır.

Deniyor ki, PKK böylesi durumlarda propaganda özgürlüğü tanımıyor. Bu kısmen doğru. Ne var ki aşılamaz bir durum değil. Propaganda özgürlüğü gibi bilimsel içeriği olan bir kavram daraltılmaz, grupçu, mezhepçi, rekabetçi yaklaşımlara kurban edilmezse, sorun çözülebilir.

Kanımızca bu işin en rasyonel ele alınışı şöyle olmalıdır: Kürt ulusunun kimliği, kendi kaderini tayin hakkı, sömürgeci sistemin yıkılması için savaşmaya evet! Ama bunlarla birlikte kapitalizmin yıkılması, burjuva devlet aygıtının parçalanması, sosyalizme varma hedefine de evet! Bu temel üzerinde sosyalizmin propagandası... Bu gereksiz rekabet ve sürtüşme zemininin kurutulması demektir. PKK içinde hiç de küçümsenmeyecek bir sosyalizm potansiyeli vardır. Bu koşullarda PKK önderliği istese de propaganda özgürlüğünün önüne geçemez.

Sömürgeciliğe karşı ortak savaş cephesinde yer almakla kimse ideolojik bağımsızlığını yitirmez. Grupların bağımsız politik faaliyetlerini sürdürmeyi kesintiye uğratmaları da gerekmiyor. Ayrıca demokratik hakları, propaganda özgürlüğünü kimse kimseye bahşetmez, edemez. Mücadele edersin, güçlerini oluşturursun, dengeleri kurarsın ve haklarını kullanırsın. Demokrasi bir yanıyla da güçler dengesi sorunudur. Bu dengelerin olmadığı yerde demokrasi sözde kalmaya mahkumdur. Bırakalım toplumsal siyasal yaşamı, aynı örgüt atmosferi içinde bile bu böyledir.

Önderlik sevdalıları bir gerçeği beyinlerine kazımak durumundadırlar. Bunu kavrarlarsa belki Dersim "de düştükleri politik yanılgıları sonuçlarıyla birlikte görürler. Köylülüğün sınıfsal karakterini verdiği burjuva demokratik bir hareketi devrimci tarzda etkilemek ve onu toplumsal kurtuluş mücadelesinin yedeği haline getirmek, köylülükten daha ileri bir sınıf hareketi yaratmakla olur.

Bu da bağımsız politik kimliğine kavuşturulmuş modern bir işçi sınıfı hareketi olabilir ancak. Türkiye devrimine önderlik iddiasıyla ortaya çıkıp da bunu başaramayanların, bu görevden kaçanların, Kürdistan'da önderliği ele geçirme iddiaları tam bir safsatadır. PKK'yı ileriye çekmenin, sosyalist tarzda etkilemenin biricik yolu budur. PKK'nın yanlış davranışlarını engellemek, ortadan kaldırmak, PKK üzerinde bir yaptırım gücüne ulaşmak mı istiyorsunuz? Türkiye'nin metropollerinde yığılı duran işçi sınıfını ayağa kaldırın. Sorun kendiliğinden çözülür...

Dahası, Kürdistan'da savaşacak güçlerin mi var? O halde mevzilendir ARGK gerillalarının saflarına. Sosyalist tarzda etkile onları. Mücadeledeki militanlığınla, politik olgunluğunla, güçlü öngörünle, ideolojideki kuvvetinle, saygın insani özelliklerinle, bilgi ve kültürünle ARGK gerillalarının gönlünü fethet. Kürdistan'da savaşmak böyle olur. Mezhebini ayakta tutmak için etkilediğin devrimcileri, devrimci bir odağın karşısına çıkartarak devrimciliği oyuna çevirme. Kürdistan'daki çalışmayla PKK'nın yanlış politikalarının önüne geçmek, ulusal hareketle devrimci bağlar kurup geliştirmek, ateş hattında birlikte olmaktan geçer. Birlikte olmaktan kaçınırsan ve PKK'nın olumsuzluklarını dizginleme misyonuna soyunursan, bu tutum seni PKK'yla karşı karşıya getirir. Bunu anlamak gerekiyor.

PKK savaşıyor ve ağır bedeller ödüyor. Bununla önemli imkanlar yaratıyor. Aynı savaş cephesinde yer almadığın gibi, bir de kalkar bu imkanları PKK'nın kusurlarını tespit ve teşhir için kullanırsan, bu tutum seni kaçınılmaz olarak PKK'yla karşı karşıya getirir. Nitekim olan da budur.

Bu gruplar PKK'nın kusurlarını teşhir işini kendi varlık koşulları haline getireceklerine dönüp kendilerine bir baksınlar! PKK'nın gelişmesi karşısında kıskançlık duyan ve provokatif ortamların yaratılmasında büyük pay sahibi olan grupların şunu görmeleri gerekiyor: Kürt mülk sahibi sınıflarla yakınlaşma ve ulusal hareketin giderek daha çok heterojen bir sınıfsal karaktere bürünmesinin yarattığı öteki geriye dönük eğilimlere rağmen PKK, sömürgecilik şahsında sermaye devleti karşısındaki mücadelesiyle diri, radikal ve devrimci bir odaktır. Bu nesnel bir durumdur. Devrimcilik

adına bunu tartışma konusu etmek en hafif deyimle abesle iştigal etmektir. Bu nesnelliğin sınıf karakterinden aldığı tarihsel sınırlılığını kavrayabilmek önemlidir. Ne var ki, bugünkü politik ortamda ikide bir üzerinde tepinilecek, PKK'nın yaptığı zikzaklar üzerinde ve hatta belki de yalnızca bunun üzerinde yürütülen politik bir çaba, devrimci kaygıların değil fırsatçılığın bir ifadesi olarak değerlendirilebilinir.

*

Kürt ulusal hareketi tabiatı itibariyle burjuvâ-demokratik bir harekettir. İşçi sınıfından anlamlı bir desteğin ötesinde, bir önderlik gücü ve kapasitesi bulmadıkça, yalnız kaldıkça sorunun çözümünü de kendi tarzında gündeme getirecektir; Ulusal devrimci güçleri sosyal kurtuluş mücadelesinin yedek güçlerinden biri haline getirmenin bugün için yalnızca tek bir yolu var: Ulusal hareketi sınıfsal saflaşmaya itecek, böylelikle devrimci kesimine -Kürt işçi ve yoksul köylüsüne- sosyal kurtuluşun yolunu da gösterecek politik iktidar hedefli bir işçi sınıfı hareketi yükseltmek. Bu yapılmadıkça PKK'nın kusurları üzerinde yapılacak politika havanda su dövmektir. Yalnız bununla da kalmaz, PKK'yla sürtüşme ve çatışmaların ortamı hazırlanmış olur.

Bunu görememek, çağımızın gerçeklerini, ulusal hareketin sınıfsal karakterini kavrayamamaktır.

PKK'nm kusurları, yanlışları yok mudur? Hangi devrimci, demokratik hareketin kusurları yoktur ki? Peru'da Aydınlık Yol bir savaş yürütüyor. TİKKO'nun kardeş örgüt olarak gördüğü bu hareketin sınıfsal karakteri, hedeflerindeki sınırlılıklar bir yana, ama günlük politik mücadelede de bir dizi yanlışı vardır. Dünyanın devrimci odakları buraya değil, Aydınlık Yol'un gericilikle giriştiği savaştaki haklılığa bakıyor. Tam da bu nedenle dünya devrimcilerinin ilgi odaklarından biridir.

Söz konusu gruplar PKK "ya karşı nasıl davranıyorlar? Lafta söylenenlerden değil, pratikte yapılanlardan hareketle konuşalım.

PKK önderliğindeki ulusal özgürlük hareketi 10 yıldır neden yalnız kaldı? Türkiye'nin metropollerindeki yığınlar niçin kirli

ve haksız sömürgeci savaşa seyirci kalıyor? Türkiye devrimine önderlik iddiasındaki 25 yıllık "parti" ve hareketler Kürt halkını yalnız bırakmamak için ne yaptılar? Ulusal devrimci hareketin Kürt mülk sahibi sınıflarla yakınlaşma sürecine girmesinde Türkiye devrimcilerinin, işçi ve emekçilerinin sorumluluk payı büyük hatta belirleyici değil midir?

Türkiye devrimine önderlik iddiasındaki TİKKO, TDKP ve DS Dersim'de hangi politik hatta duruyor? Evet bu gruplar Dersim "de ne yapıyor?

Kuşku yok ki, devlete „kahrolsun“ diyorlar. Ama gerisi PKK'nın yanlışlarını tespit ve teşhir oluyor. Bu bazen öylesine bir ifrata vardırılıyor ki, PKK'nın "gerı*iliği"ni ve "gericiliği"ni kanıtlama çabası politik faaliyetlerinin esas hareket noktası olabiliyor. Ve bunlar PKK'nın büyük fedakarlıklarla yarattığı imkanlar üzerinden oluyor.

TDKP gruplarının köylerdeki propaganda toplantılarının nerpdeyse tek gündemi PKK. Köylülere, PKK'nın ulusal burjuva bir hareket olduğu, eninde sonunda emperyalizmin yedeğine düşeceği, zaten şimdiden bu sürece girdiği, "devrimci katili" olduğu vb. anlatılıyor. Hatta kimi yerlerde köylülere, PKK devrimci katilidir, köylerinize sokmayın, gelirlerse direnin, yardım etmeyin diye de sesleniyorlar.

16 Ekim "93 tarihli *Gerçek* dergisinin başyazısı bakın neler yazıyor: *"Sömürüsüyle, emperyalizmle anlaşmaktan başka şans bulamayan bütün milliyetçiler, önce sosyalistlere ve komünistlere saldırmalarıdır."* (son kelime muhtemelen dizgi hatası taşıyor-bn). Devamla *"Kürdistan'da verilen haklı mücadelenin, bir ucunda yer alan PKK da, bugün bir yandan ABD 'ye, bir yandan Kiirt burjuvazisine ve bir yandan da Türk burjuvazisine dayandırdığı gelecek tasarımının zeminini bugünden hazırlıyor... Bugün sosyalistlere, komünistlere saldırıyorsa, bunun altında yatan gerçek, ABD ile Türkiye hükümetiyle başlatılan, başlatılmak istenen yakınlıktır."*

Tüm bunlar emperyalist kampın sömürgecilere tam desteğini verdiği, bütün gericiliğin Kürt ulusal özgürlük hareketini boğmak için var güçleriyle abandığı bir dönemde yapılıyor.

TİKKO ve D S farklı konumda mı? Hayır. İlginçtir, acıdır, ama gerçektir; bu üç grup "PKK'nın saldırılarına karşı" ittifak yapma görüşmeleri yapıyor. Propagandalarında aynı temaları işliyor, aynı çağrıları yapıyorlar.

Yeni Demokrat Gençlik adlı dergi PKK için neler yazıyor: *"Evet, TC devleti Dersim'de istediklerini olağan yöntemlerle gerç ekleştiremey ine e büyük bir katliama girişmiş ve Dersim de en büyük göçünü o zamanlar yaşamıştı. Bugün de başka bir güç, Dersim'de umduğunu bulamayınca, TC devletinden farklı olmayan yöntemler kullanmaya başladı. Sonucunda ise Dersindiler, geride neyi var neyi yoksa bırakarak arkalarına bile bakmadan, memleketlerini apar topar terkediyorlar."* Ardından bir köylü kadınının ağzından şu sözler aktarılıyor: *"Ama oğul bu PKK var ya, anamızdan emdiğimiz sütü fitil fitil burnumuzdan getirdi. Bizi perişan ettiler, görüyorsun halimizi.. düşmanın yapmadığını bunlar yapıyor bize." (YDG*, sayı: 13)

Bir köylü kadını bunları gerçekten söyledi mi, bilemeyiz. Ne var ki, yazarın işi kör bir düşmanlığa vardırdığı açıktır. Yazının devamında PKK'nın eline "esir" düşen bir arkadaşının ağzından da şunları aktarıyor. ARGK gerillaları kastedilerek *"keçilere şiş sokup büyük bir zevkle gülerek 'bunlar Partizancıların keçileri' diyorlardı*."

Buradaki ağız asla bir devrimcinin ağzı değil, olamaz. İşte PKK'nın bunları "kontra", "ajan" ilan etmesinin gerisinde biraz da bu ölçü tanımaz sorumsuzluk var.

TİKKO, TDKP, DS kendi varlıklarına ve faaliyetlerine PKK tarafından saygı gösterilmesini istiyorlar. Kuşku yok ki, doğal koşullarda bu son derece haklı bir istektir. PKK bu noktada gösterdiği tahammülsüzlüğü terketmelidir. Devrimcilere karşı şiddet kullanmanın devrimci bir mantığı yoktur. PKK "Burası Kürdistan'dır, bizim iznimizle misafir olarak kalabilirsiniz" mantığıyla öteki grupları zaptu rapt altına alma anlayışını terketmelidir.

Ancak gerginlik ve çatışmaların temelde PKK'nın bu yaklaşımlarından kaynaklanmadığı da bir gerçek. Bu güçler politikada karşı karşıya geliyorlar ve aşağıda vereceğim örneklerden anlaşılacağı üzere küçük-burjuva demokratlarımız geri bilinci okşuyor, örgütlüyor

ve nesnel olarak düzen politikalarının yedeğine düşüyorlar.

PKK bir ikili iktidar durumunu fiili hale getirmiş. Sömürgeci sistemi tümden tıkamak için çok çaba harcıyor. Diğer gruplar işin bu yanını kavramıyorlar. Halkı kazanma adına geri bilince teslim oluyorlar. Halkın yaşayarak öğreneceğini, öğrendikçe savaşma gücünün artacağını anlayamıyorlar.

Örneğin PKK, DYP İl Başkanını mı kaçırdı. Diğerlerine göre bu yanlıştır. Çünkü DYP İl Başkanı kötü biri değilmiş. Kepenk mi kapattı. Doğru değil, çünkü Tunceli esnafı huzursuz oluyor. Herhangi bir yerde telefon trafosunu mu yaktı. Bu da yanlıştır, çünkü telekomünikasyon hizmetinden köylüler de faydalanıyor. Eğitim sistemini tıkamak için okulları mı kapatıyor. Kabul edilemez, çünkü halkın çocukları okuyor. Hizmet sektörleri olan Köy Hizmetleri, Karayolları, DSİ, İmar gibi kurumların şantiyelerini basıp çalışmalarını engellemesi de yanlıştır. Çünkü halka hizmet gitmiyor. Kirli savaşın borazanı burjuva basın yasaklanıyor. Buna bile karşı çıkılıyor. TV yasağına karşı çıkılıyor vb. Örnekler çoğaltılabilinir. Şu bir gerçek ki, PKK'nm eylemleriyle diğerlerinin yanlış cetvelleri pratikte karşı karşıya geliyor. İşte bu ciddi çatışmalara zemin hazırlayabiliyor.

Merak ediyorum, PKK bunların tümünden vazgeçerse sistemi nasıl işlemez hale getirecek. Acaba, TİKKO'nun yaptığı gibi, peynir fiyatlarını belirlemek, üreticiyle tüccar ilişkisini düzenlemek, traktörün saat ücretini tespit etmek, minibüslerin rekabetini önleyerek yol tarifelerini çıkartmak mıdır devrimcilik? Evet, bu popülizmin yozlaşarak dibe vurmasıdır.

Kimsenin devrimci çabasını küçümsemiyorum. TİKKO'nun dağda belli bir gerilla gücü var. Dönem dönem anlamlı işler de yapıyor, savaşıyor. Ne ki, şimdi PKK'yı kendine rakip görme gibi bir tutumda ifadesini bulan ve popülizmin beslediği bir bakış açısıyla, ulusal devrimci hareket karşısında son derece tehlikeli bir konuma düşmekten de kurtulamıyor. Ayrıca böylesi bir dönemde *Aydınlık* gazetesinin TİKKO'yu pohpohlaması ve TİKKO'nun buna prim vermesi son derece ilginçtir. D.Peıinçek'in kirli bir takım hesaplar yaptığından kuşku duyulmamalıdır.

TDKP'nin ise Dersim'de devrim adına yaptığı anlamlı hemen

hiçbir şey yoktur. Eski güçlerini kaybetmenin verdiği panikle çırpınıp duruyor. Tunceli aristokrasisi ve ticaret burjuvazisi üzerine hesaplar yapıp duruyor. Eski gücüne ulaşmak istiyor, ancak başaramıyor. Başarısızlığının nedenlerini ise PKK'da arıyor. Oysa dönüp bir kendine baksa ya! Hayır bunu yapmıyor. Yapacak gücü ve yeteneği yok. 15 yıllık bir "parti" olarak hala neden savunabileceği bir programa sahip olamadığını izah edeceğine, "uluslararası komünist hareketin önderliğini" ele geçirdik diyerek üst perdeden konuşmayı yeğliyor. Dersim'i, batıda nasıl da tek güçlü hareket olduğu; batıyı ise, Dersim'de nasıl da gelişip güçlendikleri palavrasıyla aldatıp oyalamaya çalışıyor.

*

PKK ciddi hatalar yapıyor. Bu kesin. Bu bazen suç işleme düzeyine varıyor. Eğit-Sen'li öğretmenlerin öldürülmesi, yoksul köylülere kesilen zorunlu faturalar, bazı istihbarat kaynaklarının aktardığı yanlış ve abartılı bilgileri doğru kabul etmesi, Kamer Özkan ve 4 TDKP'linin öldürülmesi gibi pratiklerin gerisinde yatan zihniyet, Kürdistan özgürlük mücadelesini de zedelemektedir.

Kamer Özkan sevabı ve günahlarıyla bir devrimciydi. Buna en ufak bir kuşku yok. 20 yıldır şöyle ya da böyle düzene kafa tutarak kaçak yaşıyordu. Mücadeleden kaçışın, teslimiyetin, mülteciliğin, ihanetin kol gezdiği dönemlerde O adeta bir " İnce Memed" gibi Dersim dağlarında yalnız yaşadı. Örgütü, yoldaşları yoktu. Ama yalnız başına bile bir gerilla olarak yaşamayı teslimiyete yeğ tuttu. PKK böyle bir devrimciyi arkadan vurmanın vebali altından kolay kolay kalkamayacaktır. Keza 4 TDKP'linin öldürülmesi, Tunceli Belediye Başkanı M.Kocademir'in "kontranın adamı" olarak ilan edilmesi devletin provakatif girişimlerine de zemin hazırlar. M.Kocademir, ideolojik-siyasal düşünceleri bir yana, devrimcilere sahip çıkan, işkencecilere tutum alan, kendisine çeşitli hesaplarla oy veren aşiretçi gericiliğin beklentilerini boşa çıkaran, devlet yetkilileriyle hiçbir dönem barışık olmayan, en azından az çok tutarlı bir demokrat olarak davranabilen biridir. PKK önüne gelene kolayından "kontra" damgası vurmaktan

vazgeçmelidir.

*

Son bir noktaya daha değinmeliyim. Dersim "de yoğun bir göç var. Bunun nedeni ise Dersim "de „düzen“in sarsılmasıdır. Savaşın şiddetine en az dayanıklı olanlar göç ediyor. Düne kadar devlet baskısı, işsizlik ve daha geniş imkanlar göçün nedeni oluyordu. Oysa bugün göçün bir tek nedeni var: Savaş. Bu savaştan kaçanların ardından ise ağıt yakmak gerekmiyor.

Mektubumu burada noktalıyorum. Özgürlük ve sosyalizm mücadelesinde başarılar dileğiyle.

N. MUNZUR

Kasım *93

EKLER

Kürtler ve Beşikçi

Türkiye devrimci hareketi, uzun bir dönem Kürt sorununu ya görmezden geldi, ya da çok hafife aldı. Kürtler adeta, "kaderleriyle ilgilenilmeyen" bir ulus muamelesi ile karşı karşıya kaldılar. En iyimser bir yorumla, Türkiye devrimci hareketi için Kürt sorunu "yan bir sorun"du.

Buna karşın Türk ulusal kurtuluşu ile çok ilgilenildi, sayısız araştırmalar yapıldı, yoğun olarak tartışıldı. Türk ulusal kurtuluş savaşı üzerine destansısöylevler verildi. Şiirler, romanlar, öyküler yazıldı, tiyatrolara konu oldu. 20.yüzyılda, ilk ulusal kurtuluş savaşı vermekle öğünüldü. Türk kurtuluş hareketinde, Tüıklerin makus talihlerini nasıl değiştirdikleri anlatıldı, ama bu arada Kürtlerin kaderlerinin ne olduğunun hiç sözü edilmedi. Kurtuluş savaşı ve sonrasındaki Kürt direnme hareketleri ise, "gerici", "karşı-devrimci", "emperyalizmin aleti" eşkiya hareketleri olarak nitelenip mahkum edildi.

Türklerin tarihi yeniden, yeniden yazıldı. Kürtler ise adeta tarihsiz sayıldı. Türkiye'nin tarihsel, toplumsal, iktisadi ve siyasal gerçekleri üzerine binlerce- milyonlarca sayfa yazı yazıldı, inceleme ve araştırma yapıldı. Kürt gerçeği, Kürt toplumsal gerçeği araştırılmadı. Kültler, en fazlasından ''Şemdinli Röportajı" türünden akademik çalışmalara konu oldular. Neden? Çünkü, Kürt ve Kürdistan diye bir gerçek kabul edilmiyordu. Türk aydını için, Türkler vardı, bir de Türkiye...

Türk ordusunun "tarihsel devrimci geleneği" üzerine, Türk burjuva kurtuluş hareketindeki "Kuvva-i Milliyecilik" ruhu üzerine kitaplar yazıldı, ama Kürt gerçeğinin unutulmasında sakınca görülmedi. Sorunun yeniden canlandığı 1960'lı yıllarda bile Kürt gerçeği Türk ordusunun "tarihsel devrimci geleneği"ne feda edildi. "Hassas meseledir" denilip geçildi. Hem de 1933'lerde Kürt gerçeğini isabetli tespit edenlerce (Hikmet Kıvılcımlı)...Kürt gerçeğini -o koşullarda- dile getirmeye "paçası yemedi" hazretlerin...Bu gerçekten sözetmek "provokasyon" olarak nitelendi (M. Belli)...Jurnallendi.

Bu kafalara göre Kürt sorunu, yan bir sorundu. Daha doğrusu bir "anayasso" sorunuydu. Sorunu, TİP'in yaptığı gibi fukaralık-geıi bıraktırılmışlık (tabi, kapitalizmin dengesiz gelişim teorisiyle açıklanarak) edebiyatı çerçevesinde dile getirmek yeterliydi. İşi abartmaya, Türk ordu mensuplarımı, yurtsever subaylarını ürkütmeye gerek yoktu."Zinde güçler" gücenebilir, "milli cephe" bozulabilirdi. ABD'nin ekmeğine yağ sürülmemeliydi... Zira gündemde Türkiye'nin milli ve demokratik devrimi vardı. Nasılsa bu devrim bu sorunu da çözecek, Kürtlere "anayossa"da bazı haklar tanıyacaktı... Devrim "Türkiye devrimi" olmalıydı. "Kürt devrimi"nden sözetmek çok sakıncalıydı, enternasyonalizme sığmazdı. Bu mantığa göre enternasyonalizm her şeyi **mutlak surette** "Türkiye devrilmene göre ayarlamak demekti."Kürt devrimi" diye ayrı bir şey düşünülemezdi bile. Bu sorun kesinlikle Türkiye devrimine ikame edilmeliydi. Tersi bölücülüktü, ayrılıkçılıktı, Kürt şovenliği idi. Hatta ve hatta "manyaklık", "ajan provokatörlüklü... Türk devrimcisi, Türk sosyalisti ve Türk solu olabilirdi, ama Kürtlerin devrimcisi, sosyalisti ve solü olamazdı. Bu, ancak, Kürtlük taslanmadan olabilirdi. "İcazetçi", "ikameci" mantık böyle çalışıyordu.

Türklerin ikinci bir ulusal kurtuluşu için mücadele gerekliydi. Bu haklı ve meşru bir şeydi. Bunun için anayasal düzen değiştirilebilirdi ve bu meşruydu. Nedir ki Kürtler, ulus olarak kendi hakları için mücadele hakkına sahip değildi. Onun böylesi meşru bir hakkı yoktu. Hele hele Misak-ı Milli'ye hiç dokunulamazdı. Lozan ruhu buna engeldi. Ayrı bir varlık olmaya çalışmak, ayrı bir varlık olmak için mücadele etmek ABD'nin oyununa gelmek olurdu. "Böl-yönet" politikasına alet olmaya gerek yoktu. Türkler kurtulmadan Kürtleı* kurtulamazdı. Kürtlerin kurtuluşu Türklerin kurtuluşundan geçerdi.

Ayrı bir Kürt devleti kurma hakkı diye (ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının bıı gereği olarak) bir şeyler vardı literatürde. Ama bu da, "Türkiye devrimi"nin ne diyeceğine, "proletaryanın çıkarlarının neyi gerektireceğine bağlıydı. Yine de -"devrim olursa"- bir "bölgesel özerklik" statüsü tanınabilirdi. En uygunu da buydu. Statüko bozulmamalıydı. Hem Kürtleı* sosyalizm kuramazdı ki. Sermaye yok, sanayi yok, makina yoktu. Bunları ancak Türkiye verebilirdi. Üstelik Kürt ve Türklerin uzun bir tarihsel beraberliği vardı. Ayrı bir tarih yapmaya "ne hacet"ti.Türkiye sol hareketine uzun yıllar bu çarpık mantık yol gösterdi.Yetmezmiş gibi uluslararası komünist harekete de taşındı. Kabul ettirildi ya da kabul gördü. Kürtler, o platformda da ilgi alanı dışında kaldı.

Devrimci harekette bu çarpık mantığa ilk vuruşu İbrahim Kaypakkaya yaptı. Neşteri tam da vurulması gereken yere vurdu. Kemalizm İrinini akıtıp teşhir etti, sol hareket içindeki yankılarına sert bir biçimde saldırdı. Nedir ki, çubuğu ters tarafa büküp, zülf-ü yare dokundu diye, ezilen ulus milliyetçiliğine taviz vermekle, hatta ezilen ulus milliyetçiliğine kaymakla suçlandı. Kemalizme hakaret ediyor diye Marksizmle boğulmaya çalışıldı. Kimilerince peşine adam salınıp vurulmaya çalışıldı.

Devrimci Doğu Kültür Ocakları kuruldu. Ama o da "anayossa" çerçevesine hapsedilmeye çalışıldı. „

"Halklar" denildi, bu, "halt işlemek"le suçlandı. "Biz bir ulusuz, haklarımız var, kişiliğimizi bulmak istiyoruz", denildi. "Hayır olmaz, kitapta yeri yok" denildi. "Siz keko"sunuz, keko olarak

kalın önerildi. Kar etmedi, Kürtler statükoya başkaldırdılar. Hem devletin hem de devrimcilerin statükoculuğuna hayır dediler. Sert bir kopuştu bu.

En tam biçimde kendisini PKK hareketinde ifade etti. Olacak şey değildi... Daha baştan MIT'in Kürdistan'daki örgütlenmesi olarak nitelendi, her bir yönden kuşatılıp aforoz edildi.

Resmi kafaydı kafa. Beyinler hep bu resmi kafaya göre işliyordu. Bir "ilk kurşun" gerekiyordu. "İlk kurşun teorisi" icra edilmeliydi. Ve nihayet 1984 yılında Eruh ve Şemdinli'de vınladı "ilk kurşun". Statükonun, önceden oluşmuş önyargıların kafasına kafasına sıkıldı bu "ilk kurşun". Resmi ağızlara ve tüm iyiniyetlerine rağmen değişik şivelerle konuşan devrimci ağızlara sıkıldı. "Soruna bir de Kürt penceresinden bakalım", denildi. Resmi tarih nasıl yazılmış, ne maksatla yazılmış görülsün istendi.

Hiç bir yöntem, bu "ilk kurşun teorisi" kadar etkili olamazdı. Bu görüldü. Önce Kürtler beyinsizleştiler. Daha doğrusu yeni bir beyin sahibi oldular. Kürt ulusal dinamiğinin nasıl işleyip biçimlendiği biliniyor. Şimdi Türkler beyinsizleşiyorlar. Yeni ve daha iyi bir beyin sahibi olmaya başlıyorlar. Biri (Y. Küçük) kendi resmi tarihini ters yüz etti bile. Kürtlerin tarihini yazmaya başladı. Özcesi, Türkologlukdan Kürtologluğa terfi etti.. Yaşamdır bu. Pratiktir ve pratiğin teorisi doğruyu üretiyor, üretecek.

Ama biri var ki, anadan doğma Kürdolog, bir namus işçisi. Korku nedir bilmedi, mahpusluk nedir takmadı. "Mahpus yata yata bitеı*"di, O yatmadı. "Kürt" dedi, "Kürdistan" dedi. Hep Kürt'ü yazdı. Bedel istendi, "hay hay" dedi. Kürt yazdı yine. Yazdıklarına "hukuki kontrol" önerildi. "Hayır" dedi.

"Yasalarda Kiirt demek yasak, Kiirdistan demek yasak ama, Kürt ve Kürdistan gerçek...Gerçeğin meşruiyetini ise yasalar belirleyemez.. Gerçek gerçektir. Hiç bir yasa gerçeği yok saymaya güç yetiremez... Ben, gerçeğe inanıyorum... Yasa tanımıyorum, yasalara da uymuyorum... Atın beni mahpusa, ama tutsak edemezsiniz.-.. Tutsaklığı bana kabul ettiremezsiniz... Tutsak olan sîzlersiniz.... Gerçeğin tutsağı... Resmi tarihin tutsağı... Yasaların tutsağı...Kişisel yaşamın tutsağı... Ters çalışan aklın tutsağı olmak istemiyorum."

İsmail Beşikçi'dir bu. Türktür. Kaypakkaya'nın hemşehrisi. Adıyla sanıyla "Sarı Hoca"sı Bilgesu Erenus'un. Kültlerin "Sarı Hoca"sı... Yirminci yüzyılda bir "Donkişot"... Kara Afrika'nın Mandela'sı örneği. Bu da kara Kürtler'in "Sarı Mandela"sı zahir.

Kemal Pir'le aynı mektepte okumuşlardan. Yani kendi ulusunun kurtuluşunu Kürt ulusunun kurtuluşunda görenlerden... Sapına kadar devrimci ve enternasyonalist...

"Sarı Hoca" şimdi yine mahpus. Kürtçe düşünüp Kürtçe yazdığı, "kırt kırt" demeyip Kürt dediği için bir Türk savcısı tarafından tekrar mahpus damına konuldu.

Sağda solda "İsmail Beşikçi'ye Özgürlük!" sloganı duyulmaya başlandı. İsmail Beşikçi'nin- özgür olması için çalışılıyor. Ala, güzel. Ama İsmail Beşikçi tutsak değil ki. İsmail Beşikçi özgür!

Ziya Gökalp bir Kürttü. Ömrü Kürtleri yok saymakla, Kürtlerin Türk olduğunu kanıtlamakla geçti. İsmail Beşikçi ise Bir Türk, Kürt ve Kürdistari gerçeğine adanmış bir ömürdür. Ne garip! Beşikçi'yi okumanın zamanıdır...

S. Metin

Mayıs "90

PKK ve devrimci ulusal hareket

Türkiye sol hareketi Kürt sorununda (Ş.Hüsnü TKP'sinden başlayarak) uzun yıllar sosyal-şoven bir pratik sergiledi.

Kemalizmin Kürtlere dönük tarihsel yalan ve inkara dayalı politika ve pratiğinin yankısı olan bu tutum, "60"lı yılların ikinci yarısına kadar hemen hiçbir değişikliğe uğramadan sürdü. Kemalizmle ileri derecede malul bu tutuma karşıt ilk ve anlamlı tutum -Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın sonradan çekmeceye kilitlediği 1933 tarihli çalışması, *İhtiyat Kuvvet: Milliyet (Şark),* bir yana bırakılırsa- '70'li yılların başında İbrahim Kaypakkaya tarafından geliştirildi. Nedir ki, Kaypakkaya'nın Kemalizmden ve eşdeyişle Kürt sorunundaki sosyal-şoven tezlerden bu, bugün dahi önemini koruyan sert ve anlamlı kopuşu egemen bir tutum haline gelemedi. Türkiye devrimci hareketi, yer yer ince bir sosyal-şoven karakter kazanan sözkonusu illetten yakasını bir türlü kurtaramadı. Kürt sorununa ilişkin oportünist tutumu ile koyun

koyuna yaşamaya devam etti.

Dahası var. Türkiye devrimci hareketi Kürt ulusal sorununun Türkiye devrimi için taşıdığı anlam ve önemi kavrayamadığı ve buna yabancı bir siyasal tutum ve pratik sergilediği gibi, yakın zamanlara kadar kendi düşündüğü sınırlar dışında gelişen her ulusal harekete "ayrılıkçılık" vb. damgasını vurarak aforoz etmeye çalıştı. Bunu da erdem saydı.

Nihayet günümüzde, her gelişmeyi kendi denetimi altında bloke etme biçiminde somutlaşan bu oportünist tutumdan kısmen vazgeçilmiş bulunuluyor. Kısmen vazgeçilmiş bulunuluyor diyoruz; zira, geçmiş oportünist gelenekten uzaklaşmayı ifade eden bu tutum henüz tam ve kesin bir kopuşu değil, ancak kısmi bir ilerlemeyi ifade ediyor. Öte yandan, devrimci hareketimizin Kürt sorununa bugün geçmişe göre artan bir ilgi göstermesi, çok büyük ölçüde Kürt ulusal gerçeğinin son derece somut ve canlı bir pratik halinde kendisini dayatması sonucu gerçekleşebilmiştir. Ve bu sıcak pratiğin baskısıyla kendisini ancak genel yüzeysel bir siyasal tutum olarak yansıtabiliyor. Dolayısıyla Kürt sorunundaki oportünist gelenekten kopuş öze ilişkin değildir, teorik-ideolojik bir muhtevaya oturmamaktadır. Gerçek budur. Öyle ki, kimi akımlar (Dev-Sol, Dev-Yol gibi) hala Kemalizme düpedüz demokratik bir kimlik atfeden ve Kemalizmi küçükburjuvazinin "ilerici" "sol" bir temsilcisi olarak niteleyen gerici oportünist tezlerine dokunmuş değiller.

Keza, Kürt ulusal hareketinin inkardan gelinemeyecek bir somutlukla kendisini dayatması karşısında bu harekete ilgi göstermek ve ona övgüler dizmekten kaçınamadıklan halde, sıra bu "eylemli kalkışma"yı yaratan siyasal etkenden (PKK) sözetmeye ve ona hakkını vermeye gelince kekeme kesilenler (DHB, Partizan), ona "ulusal reformcu", "karşı-devı imci" diyenler var.

Farklı düzeylerde ve biçimlerde kendisini dışa vuran bu oportünist tutum, yazık ki devrimci hareketimizin neredeyse ortak tutumudur. Kemalizme demokratik bir kimlik atfedenlerle, çubuğu ters büküp (ki bu gerekliydi) Kemalizme sert bir eleştiri yönelten Kaypakkaya'nın devamı olduğunu iddia edenlerin, bu

konuda ortak bir tutumda buluşmaları dikkate değer bir olgudur.

Kürt hareketindeki devrimci ulusal ve demokratik içeriği görme konusunda açık bir körlüğü, ezilen ulusun özgür iradesi konusunda kaba bir tahammülsüzlüğü, soyutta kabul edilen kendi kaderini tayin hakkını somutta kendi çizdiği sınırlar dışında bir gerçekleşme alternatifi tanımayan bir oportünizmi ifade eden bu tutum, günümüzde, en yalın haliyle PKK'yı değerlendirişte ve PKK'ya karşı alınan tavırlarda kendisini ele veriyor. Düşünsel ve pratik kimi ilerlemelere rağmen, Kürt ulusal hareketi ile, onun esas sürükleyicisi PKK'nın bir ve aynı anda telaffuz edilmemesi de bunu ifade ediyor. Hala, PKK'nın '80 öncesi pratiğinin kimi olumsuzlukları teori düzeyine çıkartılıp bahane edilerek, PKK gerçekliği izah edilmeye ve tanımlanmaya çatışılıyor. PKK gerçeğini anlamada nesnelliği içermeyen ve çok büyük ölçüde, bir atomu parçalamaktan daha zor parçalanan cinsten önyargıları anlatan bu yaklaşımlar gelinen yerde oportünist bir ayak diremeden başka bir şey değildir ve esasen politik-pratik bir değeri de yoktur.

Bütünüyle önceden oluşmuş önyargıları, sağduyudan yoksunluğu, tek yanlılığı ve nesnel gerçeğin yerine kendi öznel saplantılarını koyma şeklindeki oportünist bir tutumu ifade eden bu yaklaşımları terketmenin, çubuğu gerekirse ters büküp düzeltmenin zamanı gelmiştir. Zira, Kürt sorununda her vesileyle uç veren köklü oportünist gelenekten kesin olarak kopmada, tutarlı- devrimci bir politik tutum ve bunun ifadesi olan bir pratik izlemede, PKK'ya yaklaşım, bugün için, bir turnusol rolü oynamaktadır.

* * *

Türkiye tarihinde '60'lı yıllar, kapitalizmin görece hızlı bir tempo ile geliştiği bir dönemdir. Bu gelişmenin en önemli sosyo-politik sonuçlarından biri devrimci bir sınıf mücadelesinin yeşerip boy vermesidir. İşçi sınıfı hem nicel ve hem de nitel açıdan kendisini hissettirmeye başlamış olup, Türkiye, başta işçi hareketleri olmak üzere yoğun ve yaygın bir sosyal haıeketli-

liğe sahne olmaktadır.

Sözkonusu bu sosyal hareketliliğin anlamlı bir diğer boyutunu ise, bu kez sosyal-sınıf temelini Kürt küçük-burjuvazisinin oluşturduğu ve devrimci Kürt aydınlarının önderlik ettiği bir Kürt ulusal hareketinin belirmeye başlamasıdır. Kürt ulusal hareketi bu dönemde henüz kendisini ayrı bir kişilik olarak ayırmamış olup, hala kendisini Türkiye devrimci hareketi içinde ve onunla birlikte ifade etmektedir. Bir yandan Türkiye devrimci hareketi ile, öte yandan geleneksel feodal-burjuva önderlikle (ilkel milliyetçilik) güçlü denilebilecek bağlara sahiptir.

Kürt ulusal hareketinin kendisini Türkiye devrimci hareketinden ayırma ve ayrı bir hareket halinde seyretme çaba ve arayışları '60'ların sonlarında belirgin bir hal almaya başladı. DDKO bu arayışı ifade etti. Bu girişimi TİP içindeki "Doğulu milletvekilleri"nin kimi çabaları izledi. "Doğu mitingleri" de bu aynı dönemde örgütlendi.

DDKO'nun önayak olduğu "Doğu mitingleri" Kürt ulusal bilincinin uyanmasında ve Kürt ulusal hareketinin yeniden canlanmasında son derece önemli bir rol oynadı. Kürt hareketi asıl kaynağına yöneliyordu böylece. 12 Mart askeri-faşist darbesi bu yönelişi sadece bir süre için geciktirebildi. Ancak arayış sürdü. "DDKO Davası" bu arayışın daha da yoğunlaşmasına sahne oldu. Kürt devrimcileri savunmalarında, suçlamalara yanıt vermenin yanısıra, ulusal harekete temel olacak ideolojik-siyasal tezler de ileri sürdüler. Yavaş yavaş bir kopuşa doğru gidiliyordu. Ancak tamamlanamadı ve '75'lere sarktı.

'75'ler, Kürt devrimci hareketinin, hem Türkiye devrimci hareketi ve hem de Kürt ilkel milliyetçiliğinden kopuş çabalarının daha da somutlaştığı bir dönem oldu. Denilebilir ki, Kürt ulusal sorunu Türkiye devrimcPhareketi içinde en çok bu dönemde tartışıldı.

Kürt devrimcilerinin adeta dayattığı bu tartışmada, Türkiye devrimci hareketi son derece tutucu (ve statükocu) bir tutum sergiledi. Sorunu küçümsedi. Dahası da, Türk milliyetçiliğine özgü (ve onun ince bir yankısı olan) tepkisel bir tutumla Kürt devrimci hareketindeki arayışları "bölücülükle" "ayrılıkçı" olmakla

suçlayıp itici davrandı. Bu tutum karşı yönden tepkisel bir tutumu besleyip, Kürt ulusal hareketinin kendisini Türkiye devrimci hareketi ile birlikte ifade etme dönemini süreç içinde sona erdirdi.

Bu aynı dönemde, farklı bir düzeyde seyretse de, Kürt ulusal hareketi içinde de bir ayrışma yaşanıyordu. Geleneksel feodal-burjuva milliyetçiliğinin yanında bir Kürt küçük-burjuva milliyetçiliği ortaya çıkıp gelişti. Kuşkusuz bu, nesnel bir zemin üzerinde gerçekleşiyordu. Özellikle Türkiye Kürdistanı'nda gelişen kapitalist ilişkiler, geleneksel feodal yapıyı aşındırıp, görece bir çözülmeye yolaçmıştı. Modern bir Kürt küçük-burjuvazisi ortaya çıkıp gelişti. Bu durum, ulusal hareketin farklı ve daha yaygın bir temel üzerinde gelişmesinin koşullarını yarattı.

Öte yandan, yıllarca Irak'taki Barzani hareketi ile manevi-siyasi ve örgütsel bağlar kurmuş olan Kürt burjuva ve küçük-burjuva aydınları, giderek Barzani'nin Türkiye ve özellikle de Iran yönetimiyle kurduğu sağlıksız ilişkilerden rahatsız olmaya başlamışlardı. Sözkonusu bu ilişkilere duyulan tepkiyi ilk dile getirenlerden biri olarak Dr.Şivan'ın Barzani tarafından öldürülmesi ve son olarak İraktaki Kürt ulusal hareketinin -bu sağlıksız ilişkilerin doğrudan bir sonucu olan- *'15* yenilgisi, Kürt halkının bu yenilginin şahsında yaşadığı acı ve ağır yıkım sözkonusu rahatsızlığı arttırdığı gibi, öteden beri feodal sınıflarla ittifaka yönelen Kürt aydınlarını bu kez farklı bir arayışa ve feodal-ilkel milliyetçilikle çatışmaya yöneltti. Ulusal hareket ilkel milliyetçilikle küçük-burjuva milliyetçiliği biçiminde unsurlarına ayrışmaya başladı. Ayrışma giderek netleşti.

Bir kısım Kürt örgütleri (Özgürlük Yolu, DDKD, KUK gibi), ilkel milliyetçiliğin prestij kaybetmesi ve çıkmazının belli ölçülerde görülüp anlaşılmasına rağmen onunla bağlarını tamamen kesmediler. İlkel milliyetçiliğin bu örgütler üzerindeki manevi ve siyasi etkisi sürdü. Bunda bu örgütlerin sınıfsal konumları büyük rol oynadı. Bu örgütler sınıfsal bakımdan çok büyük ölçüde Kürt küçük-burjuvazisinin üst kesimlerine tekabül ediyorlardı. Onun siyasal plandaki temsilcileriydiler. İlkel milliyetçilikle (eşdeyişle Kürt geleneksel feodal sınıfları ile) ve Kürt orta sınıfları ile yakınlıkları da bundandı. Siyasal ve

pratik yönelişlerinde bu yakınlığın kuvvetli etkileri görüldü. Ve giderek, günümüzde daha net olarak görüldüğü üzere, Kürt ulusal reformcu akımını oluşturdular. (Kawa kısmen olmak üzere) sadece iki akım sert bir kopuşu yaşadılar; Kawa ve PKK.

Kawa'nin özgünlüğü ulusal vurguların yanısıra marksist söylemler kullanmasıydı. Her ne kadar örgütsel bakımdan kendisini Türkiye devrimci hareketinden ayırmışsa da, onunla bağlarını tamamen kesmemişti. Kendisini Türkiye devrimci hareketi ile birlikte ifade etmeye devam etti. Bu ona belirli bir süre yarar da sağladı. Türkiye devrimci hareketinin Kürt ulusal sorununa ilgisizliğini, duyarsızlığını, bu soruna tutarlı-devrimci bir yanıt verme konusundaki gönülsüzlüğünü ve bu alanda ortaya çıkan boşluğu kullanıp güç topladı. Bu, '781ere kadar sürdü. Nedir ki, devrimci hareketin özellikle belirli bir bölümünün giderek Kemalizme ve onun devrimci hareket içindeki oportünist yankılarına açık eleştiriler yöneltmeleri, soyut doktriner bir biçimde olsa da Marksizmin ulusal sorun konusundaki ilke ve tezlerini savunmaya başlamaları, Kawa'nin etki alanını daralttı. Kawa pratik politika yapma konusunda oldukça geri bir konumdaydı ve üretken değildi. Kürt ulusalcılığı ile Marksizm arasında gidip geldi. Somut ve gerçek anlamda hiçbir zaman Kürt ulusal dinamiğine yönelmedi. Giderek güçten düştü. Bu çıkmazını '79'da militan bir pratikle (!) aşmaya çalıştıysa da başarılı olamadı. 12 Eylül saldırısı ile ağır darbeler yiyip neredeyse tasfiye oldu. Geriye kalanların sonrası dönemde Kawa'yi yeniden güç haline getirme çabaları son derece yetersiz kaldı. Dahası da, Kawa ülke pratiğinden iyice koptu. Bugün -denilebilir ki- sadece "varolma hakkı" için mücadele etmektedir.

Hem siyasi-manevi ve hem de pratik bakımdan Kürt ilkel milliyetçiliğinden, onunla bağlarını bir türlü kesmeyen küçük-burjuva reformist Kürt hareketlerinden ve arada, "Türk so!u"ndan gerçek ve en sert kopuşu PKK temsil etti.

Her sert kopuşun tepki çekmesi kaçınılmazdı. Nitekim PKK da hemen her çevrenin yoğun tepkisine hedef oldu.

PKK Kürt ulusal hareketinde yeni bir üsluptu. Yeni bir arayışın ve ayrı bir kimlikle ortaya çıkma isteğinin ürünü ve ifadesiydi.

Bu konudaki kararlı, direngen ve tavizsiz tutumu ile karakterize oldu. Bu, düpedüz önceden oluşmuş tüm statükoları parçalama ve karşıya almak gibi bir riski göze almak demekti. Zira o güne kadar ayrı bir üslup ve kişilik olabilmek adeta "izne" bağlanmıştı. Bir yandan Kürt geleneksel feodal milliyetçiliği, öte yandan "Türk solu"nun tekelci-ikameci tutumu. Her ikisini de karşıya almak büyük bir yalnızlığı ve hatta tasfiye olmayı göze almaktı. Barzani, izin almadan ve yasaklandığı halde Dr. Şivan'ın Türkiye KDP'sini eyleme geçirme girişimini affetmemiş, Dr. Şivan'ı imha ettirmişti. Kendisine rağmen ve kendisini aşan bir gelişmeyi istemiyordu çünkü. Üstelik TC ile de anlaşması vardı. İşte bu aynı akibet PKK'yı da bekliyordu. Öte yandan "Türk solu" PKK'nın, eşdeyişle de ulusal hareketinin kendisini ayrı bir hareket olarak ifade etme çabasını gayrimeşru sayıyor, aforoz ediyordu.

Türkiye devrimci haj^keti açısından bu tutum, Kürt ulusal gerçeğine yabancılığın, ulusun kendi haklı istemleri için mücadelesinin bütünüyle haklı ve meşru bir mücadele olacağının Türk milliyetçiliğine özgü tarihsel bir hazımsızlıkla kabul edilmemesi, demokratik ve devrimci ne varsa sadece kendisinde bloke edilmesi gerektiği şeklindeki ikameci, oportünist bir anlayışın tipik bir ifadesiydi. Bu aynı mantık "Kürt solu"na da egemendi. "Kürt so!u"nu oluşturan akımların bir çoğu statükocu idiler. **Siyasal** ve **sınıfsal konumları itibariyle geleneksel** feodal önderlikten bütünüyle kopmak istemiyorlardı ve kopulmasını da hazmedemezlerdi. Radikal ve sert bir kopuş, hele de bu kopuş kendilerine rağmen ve üstelik de kendilerini de kapsıyorsa, buna karşı durmak, bu gelişmeyi tasfiye etmek onlar için adeta bir görevdi. Öyle davrandılar.

PKK'yı büyük çatışmalar bekliyordu. Ve bu yaşandı.

PKK, başından itibaren oldukça tepkisel ve saldırgan bir çizgi izledi. Kendisine yöneltilen her eleştiri ve saldırıya aynı tahammülsüzlükle yanıt verdi. Nedir ki, önceden oluşmuş statükoya ve geleneklere karşı başlatılan bu sert çatışma onları ulusal hareketin asıl kaynaklarına ulaşmaktan alıkoydu. En azından geciktirdi. Herkese ve her şeye saldırmaları her şeyden önce PKK'yı asıl hedefinden saptırıyordu.

Ancak PKK'ya göre bunun da bir mantığı vardı. Onlara göre oluşmuş dengeleri ve statükoları kırıp-sarsmadan ilerlemek mümkün değildi. PKK, kırıp dökerek, tepki toplayarak ilerledi. Deyim yerindeyse, PKK bu özelliğiyle, Kürt köylülüğünün tarihsel kinini, öfkesini ve isyanını temsil ediyordu. Denilebilir ki PKK'nın '80 öncesi dönemi tasfiye olmamak için tasfiye etmek dönemidir.

Kuşkusuz ki, PKK zaman zaman belirgin bir biçimde öne çıkıp genelleşen bu tür bir pratiğin yanısıra, belirli bir başka alanda bir başka pratiğin de içindeydi. İşte '79 ve sonrasında Hilvan, Siverek ve Derik'te sergilediği pratik, ulusal hareketin gerçek dinamiğine (Kürt köylülüğüne) ulaşmak, bu dinamiği kışkırtıp devlet ve Kürt gericiliğine karşı harekete geçirerek işlevsel kılmak ve biçimlendirmek şeklindeki bir pratiktir.

Tasfiye oluşları içten bile değildi. Nitekim hem devletin ve hem de Kürdistan'ın sömürge statüsünde tutulmasında devletle işbirliği içinde olan (ve "egemen sınıf" olma durumunu bu işbirliğine borçlu olan) Kürt feodallerinin sınırsız saldırılarıyla karşı karşıya kaldılar. PKK açısından bir erken çatışmaydı bu. Sonradan kimi Kürt örgütlerinin de cepheleşerek (Özgürlük Yolu, DDKD ve KUK'un oluşturduğu UDC) sözde farklı bir gerekçeyle katıldığı bu çatışmalarda PKK bir hayli güç kaybetti. Neredeyse tasfiye ile yüzyüze geldi.

Sözkonusu bu dönemde PKK devrimci hareketin bir bölümünce (TDKP, HY, DHB gibi), Kürt gericiliğinin vurucu gücü, ajan-provokatör örgütlenmesi, faşist bir hareket olarak niteleniyordu. PKK'nın taraf olduğu Hilvan, Siverek ve Derik üçgenindeki çatışmalar ise, Kürt toprak ağalarının egemenlik savaşı, daha açık bir söyleyişle, kimin Kürt köylülüğünü daha çok sömüreceği ve baskı altına alıp denetleyeceği kavgasının bir ifadesi ve yansıması olarak nitelendirildi.

Bunlar, son derece ağır, öznel ve önyargılı değerlendirmelerdi. Hiçbir ciddi irdelemeye ve tahlile dayanmıyordu. Olayların ve çatışmanın dış yüzeyi, PKK'nın kusurları ve herkese ters gelen bazı değer yargıları veri alınarak bu değerlendirmeler yapılıyordu. Önemli ölçüde de başarılı olundu.

Ne ki gerçek bir başka biçimdeydi. Evet, PKK bir taraftı,

ama kesinlikle Kürt feodallerinin tarafı değildi. TC.'nin Kürdistan'daki bir kol hareketi hiç değildi. PKK doğrudan doğruya Kürt yoksul sınıflarının tarafmdaydı. Çatışmaların derinliğinde bu yatıyordu ve PKK da bu derinliğe ulaşmanın kavgasını veriyordu. Onun bu çatışmalardaki asıl amacı Kürt köylülüğüne, ulusal hareketin bu asıl kitlesine ulaşmaktı. Hilvan, Siverek ve Derik'teki çatışmalar, yüzeydeki görüntünün tersine, özünde böylesi bir amaca ulaşma çabalarını ifade ediyordu. Bu nedenle de, Kürt köylülüğü tüm kusurlarına rağmen ilk kez ciddi bir biçimde kendisinden yana olan ve kendisine ulaşmak isteyen PKK'ya sempati ile yaklaştı, cılız da olsa destek verdi. Gerçeğin bu olduğu sonradan daha bir netlikle görülüp anlaşılacaktı.

Çatışmaların gerçek içeriğiyle algılanıp kavranamamasının önemli ve belki de en önemli nedenlerinden biri de, PKK'nın sadece "Türk solunu" temsil eden bazı akımlarla değil, yanısıra "Kürt solundan" kimi akımlarla da bir çatışmanın içine girmesiydi. Buna kimse bir anlam veremiyordu ya da kestirme yanıtlar verme kolaylığını tercih ediyorlardı. Oysa bunun da bir mantığı vardı.

Kürdistan'da TC'nin oluşturduğu statükonun devamı olan bir başka statüko daha vardı; geleneksel feodal sınıfların Kürt köylülüğü üzerinde kurdukları baskı ve denetim. Kürt köylülüğü hem doğrudan bu sınıfların ve hem de bu yapının korunmasında çıkarı olan ve bu sınıfların siyasi temsilini ifade eden KDP türü yapılanmalar aracılığıyla bu statüko içinde tutuluyordu. KDP, bugün PKK'nın etkin olduğu yerlerde Kürt köylülüğünü feodal sınıflar adına silahlandırıp örgütlemişti. Köylüler aşiret düzenini koruyan silahlı muhafızlar haline getirilmişti adeta. PKK ise bu yapılanmayı dağıtıcı bir pratik sergiliyordu. Bu ise, sadece Kürt feodalleri ve onun KDP türü partilerinin saldırılarını değil, yanısıra onlardan bir küçük-burjuva milliyetçiliği biçiminde ayrışan ve fakat onlarla ilişkisini manevi-siyasi bakımdan tamamen koparmayan reformist Kürt akımlarının da tepkisini aldı. Zira bu akımlar '75 yenilgisi ile (ve sonrasında) KDP'nin bu alandaki mirasına konmuş, kendi ellerinde tutuyorlardı. Köylülerin ellerinin altından kayması ve bir yeni arayışla kucaklaşmaları işlerine gelmiyordu. PKK ise özellikle bu alandaki eylemiyle buna

yolaçıyordu. Doğal olarak bu akımlarla (KUK başta gelmek üzere) çatışmayı da hazır halde karşısında buldu. Çatıştılar.

Bu çatışma da PKK'nın "provokatif" özelliğinin bir ifadesi ve ürünü sayıldı. Nedir ki, yüzeyde PKK-KUK çatışması olarak görünen bu çatışma da, özünde, köylülüğünün Kürt "egemen sınıflarından ve Kürt orta sınıflarından (reformcu Kürt burjuvazisinden) kopuş arayışının bir yansıması ve devamıydı. PKK bu arayışın bir etkeni idi ve etkeni olmak istiyordu. Zira radikal bir Kürt ulusal hareketinin gelişmesi önemli olarak bu arayışa yanıt vermeye, bu arayışın etkeni olup-olmamaya bağlıydı. Dolayısıyla bu çatışma sadece ilkel milliyetçilikle değil, yanısıra da Kürt ulusal hareketindeki reformist küçük-burjuva yön ile PKK'nın temsil ettiği radikal-devrimci yön arasındaki çatışma idi. Ulusal hareket reformist ve devrimci bileşenlerine ayrılıyordu.Gerçek buydu ve bunun tam bir netlikle anlaşılıp kabul edilmesi günümüze kaldı.

Ve denilebilir ki, ilk ortaya çıkış halinin bir yerde kaçınılmaz olan kimi ciddi kusurlarına, bize ters gelen değer yargıları ve davranışlarına rağmen, PKK, Kürt ulusal devrimci hareketinin ilk beliriş biçimi idi ve onu ifade etti. Gerçeğin bu şekilde olduğu bugün daha iyi anlaşılmaktadır.

Bu arada söylenecekler var.

PKK sözü edilen bu dönemde bir hayli güç kaybetti, nerdeyse tasfiye olma aşamasına geldi. Dahası da, her yönden tam bir tecrit çemberine alınıp, bir büyük yalnızlığa itildi. Bu büyük yalnızlıkla da 12 Eylül saldırısına yakalandı.

Burjuvazinin 12 Eylül saldırısı, hem Türkiye devrimci hareketi ve hem de Kürt ulusal hareketi için tam bir yıkımla sonuçlandı. Açık ve dövüşsüz bir yenilgiydi bu. Yıkımı derinleştiren ve çok daha tahrip edici boyutlara vardıran da bu özelliğiydi. Örgütsel boyutla başlayıp derinleşen yıkım, manevi ve siyasal bir içerik kazanarak tasfiyecili.ği besledi, körükledi.

Bu dönemde, Türkiye devrimci hareketi tarihinin en kitlesel mültecileşme sürecini yaşadı. Avrupa'nın çeşitli ülkelerine yoğun bir mülteci akını başladı.

Kürt ulusal hareketinin de yoğun olarak yaşadığı önce

mültecileşme, ardından bu konumu benimseyip bir tür kendi kendini tasfiye etme şeklindeki bu gelişmeye karşı uzun yıllar hiçbir ciddi direnme olmadı.

Kuşkusuz bu süreci 12 Eylül'ün ilk dönemlerinde PKK da kendine özgü bir biçimde yaşadı. İçerde, kendilerini "genç Kemalistler" olarak adlandıran bir grup PKK yöneticisi ve kadrosunca tam bir tasfiye hareketi başlatıldı. Bunda bir ölçüde başarılı da olundu. Sorun, dışarıda da benzer bir durumla yüzyüze gelen PKK için varolup olmama sorunu haline gelmişti. Ya yok olunacak ya da bir büyük kavgada yeniden ve yeni bir kimlikle var olunacaktı.Ölümüne bir kavga gerekiyordu, PKK bu yolü tuttu.

İçerde, tasfiyeci ruh hali tahrip edici boyutlar kazanarak yayılıp derinleşiyor, teslimiyet giderek genel bir tutum haline geliyordu. İşte tam bu sırada bir "can pazarı" kuruldu. Önce Mazlum Doğan, ardından Kemal Pir, Mehmet Hayri Durmuş ve başka bazı PKK militanlarının kendilerini feda edişleri, bu öldürücü gelişmeyi durdurdu. Yeni bir döneme girilmişti. Bu kez direniş eğilimleri uç verip yayılmaya başladı. Güçlenip kitleselleşti.

Bunu, dışarıda yoğun olarak sürdürülen tasfiyeciliğe karşı zorlu mücadele pratiği izledi. Sonuçta tasfiyecilik altedilmiş, direniş kazanmıştı. Bir büyük pratikle yeniden varolmak üzere ülkeye dönüş kararı alınmıştı. Savaşkan bir örgüt halinde büyümek üzere, örgüt tasfiyeciliğin kol gezdiği Avrupa'dan alınıp ülke pratiğine yöneltildi.

Gerilla savaşı sürdürülecekti. Belirli bir ön çalışma yürütüldü. Ve nihayet "ilk kurşun" '84 Ağustos'unda Eruh ve Şemdinli'de patladı. Eruh ve Şemdinli'de gerçekleştirilen bu baskın eylemi, denilebilir ki, PKK ve Kürt ulusal hareketinde bir dönüm noktasıydı. Bu eylemin kendisi ve ardından başlatılıp başarılı bir gelişme halinde seyreden gerilla savaşı, Kürt halkı içinde adeta bir bilinç patlamasına yolaçtı.

Gerilla savaşı gelişmesini sürdürerek, özellikle belirli bir alanda (Botan) yerleşik bir hal aldı. Dahası, devletin aldığı tüm önlemlere rağmen, yaygınlaşıp güçlendi. PKK sadece çıplak askeri güçleri bakımından güçlenmekle kalmıyor, yanısıra ve

esas olarak, özellikle yöredeki yoksul köylülerin artan sempati ve desteğini yanına alarak, büyüyüp etkin bir siyasal harekete dönüşüyordu.

Bu durum ilk ve doğrudan etkisini Kürt ulusal özgürlük mücadelesinin Kürdistan'm diğer bölgelerine sıçrayıp yayılmasıyla gösterirken, dolaylı olarak Türkiye politik ortamının devrimci-lçşip hareketlenmesine katkıda bulunuyordu. Devrimimizin temel dinamiklerinden biri olarak, ulu-sal hareketin bu son derece somut, canlı ve pratik biçimlenişi, serpilip güç kazanması, büyük bir kazançtı. Türkiye devrimi, böylece, bu dinamiğin şahsında kendisine bir büyük müttefik bulmuştu.

Sömürgeci burjuvazi, '84 Ağustos'unda başlayıp, başarılı bir gelişme gösterip büyüyen bu tehlikeyi yok etmek üzere bütün güçlerini seferber ettiyse de başarılı olamadı. '89 sonlarında yeni bir saldırı dalgası başlatıldı. Gerilla savaşını yerleştiği alandan söküp atmak, yayılıp güçlenmesini engellemek üzere, savaşı besleyen kaynaklara yöneldi. Özgürlük savaşının en çok yoğunlaştığı ve destek bulduğu Botan bölgesindeki hemen bütün köyleri kapsayan bir sürgün politikası gündeme soktu. Amaç; Kürt köylülerini buralardan sürüp, alanı boşaltmak ve gerilla hareketini desteksiz bırakmaktı. Nedir ki sürgün politikası da tutmadı.

Yöre köylüleri, devletin artan baskı ve,terörüne rağmen direnişe geçtiler. İrili ufaklı "intifada" denemelerine başvurdular. Açıktan açığa PKK'dan yana tutum aldılar. PKK ilk kez bu sırada somut ve kitlesel bir destek buluyor ve ilk kez ciddi bir biçimde ulusal hareketin asli dinamiği ile buluşmanın koşullarını yakalıyordu.

Gerilla savaşı yararlı bir işlev kazanarak, Kürt köylülüğü ile gerekli teması kurmuştu. Ulusal hareket bu muazzam temasın şahsında açık bir sıçrama eğilimi içine girmişti. Yoksul köylü ağırlıklı bu hareket, bundan böyle, daha bir yayılıp derinleştikçe, hareketin temel dinamiği olan köylülük hareketlenip ulusal harekete yöneldikçe, PKK hem kendisini yenileyip yeniden üretecek ve hem de hareketteki sıçrama durumunu bir eğilim olmaktan çıkarıp, bir gerçeklik haline dönüştürebilecekti.

Yeni bir dönüm noktasıydı bu. Ve gerçeklik haline geldi.

Köylerin ve kentlerin emekçi kesimlerinin, geçtiğimiz Mart ayında, Mardin'in Nusaybin ve Cizre başta olmak üzere, Kürdistan'ın bir çok il ve ilçesinde devlete açıktan açığa meydan okuyan direnişleri, ulusal hareketin '89 sonlarında içine girdiği sıçrama eğilimini ete-kemiğe büründürdü. Savur ilçesinde TC'nin işgalci güçlerince katledilen PKK savaşçılarının cenaze törenleri sırasında patlayan eylemler, doğrudan doğruya Filistin halkının işgal altındaki topraklarında ortaya çıkan "intifada"ların Kürdistan pratiğine aktarılmasıydı. Binlerce eylemcinin katılımıyla gerçekleştirilen bu eylemler, büyük "Kürt intifadası"nın ön habercileri olma niteliğini taşıdılar. Bu direniş ve yerel ayaklanmalar, gerilla savaşının yaşaması için çok daha elverişli koşullar yarattığı gibi, ulusal hareketin bir yeni aşamaya çıktığının da canlı bir ifadesiydi. Kürt köylü dinamiği harekete geçirilmişti. Kentlerin küçük-burjuva kesimlerinin de desteği sağlanmıştı.

Kuşkusuz ki, bu gelişmenin biricik politik etkeni -tarihsel temelin birikimi üzerinde- PKK etkeni idi. Dolayısıyla, ulusal bir biçim altında ortaya çıkan Kürt köylü dinamiği ile PKK'yı birbirinden ayırmak gelinen yerde artık olanaksızdır. Bu doğrultudaki çabalar ise düpedüz gericiliktir, oportünizmdir. PKK, Kürt aydınlarıyla yoksul köylü ağırlıklı Kürt köylü dinamiğinin cisimleşmiş birliğidir, bu yadsınamaz.

Öyleyse, bir kez daha; PKK, Kürt ulusal hareketinde yeni bir üsluptur. O Kürt feodal (ilkel) milliyetçiliğinden, reformcu Kürt burjuvazisinden sert ve anlamlı bir kopuştur. Yoksul köylü ağırlıklı bir ezilen sınıf hareketidir. Mücadelenin derinleşmesine bağlı olarak unsurlarına ayrışan ulusal hareketin, ulusal reformcu değil, ulusal devrimci yönünü temsil ediyor. Politik sınırlılıklarına, bir ulusal hareket için bir yerde doğal olan ama bizim için ters kimi değer yargılarına karşın, PKK; devrimci-demokratik bir öz taşıyan programı ve devrimci biçimler alarak gelişen mücadele pratiği ile, emperyalizm ve sömürgeci burjuvazinin çıplak egemenliğini ifade eden sermaye diktatörlüğüne darbe vuran, onu zayıflatıpacze düşüren, Türkiye politik ortamını devrimcileştiren pratiği ile, devrimimizin temel bileşenlerinden, onun hayat damarlarından biridir.

Öte yandan, Türkiye Kürdistanı kapitalizmin az çok geliştiği bir ülkedir. Temel sınıf ilişkileri az çok belirginleşmiş olup, ulusal hareketin modern biçimler alması için nesnel bir temel yaratıyor.

Keza, Türkiye Kürdistanı sosyalizmin prestijinin yüksek olduğu bir alandır ve Kürt devrimci hareketi Türkiye devrimci ve sosyalist hareketiyle yakın bağlara sahiptir. Bu etkiye açıktır, giderek açık hale gelme potansiyeli taşıyor. Verili hareketin sosyalizmden etkilenen Kürt aydınlarının önderliği altında gelişmesi ve üstelik de sosyalizm mücadelesinin toplumsal bileşeni olan yoksul köylü ağırlıklı bir ezilen sınıf hareketi olması ise bu hareket hakkındaki iyimserliğimizi pekiştiren bir diğer gerçektir. İşte, özetle sayılan bu özelliklerinden dolayı da, bu hareket gündemimizdeki proleter devrimin, sosyalizm mücadelesinin bir bileşenidir.

S. **Metin**
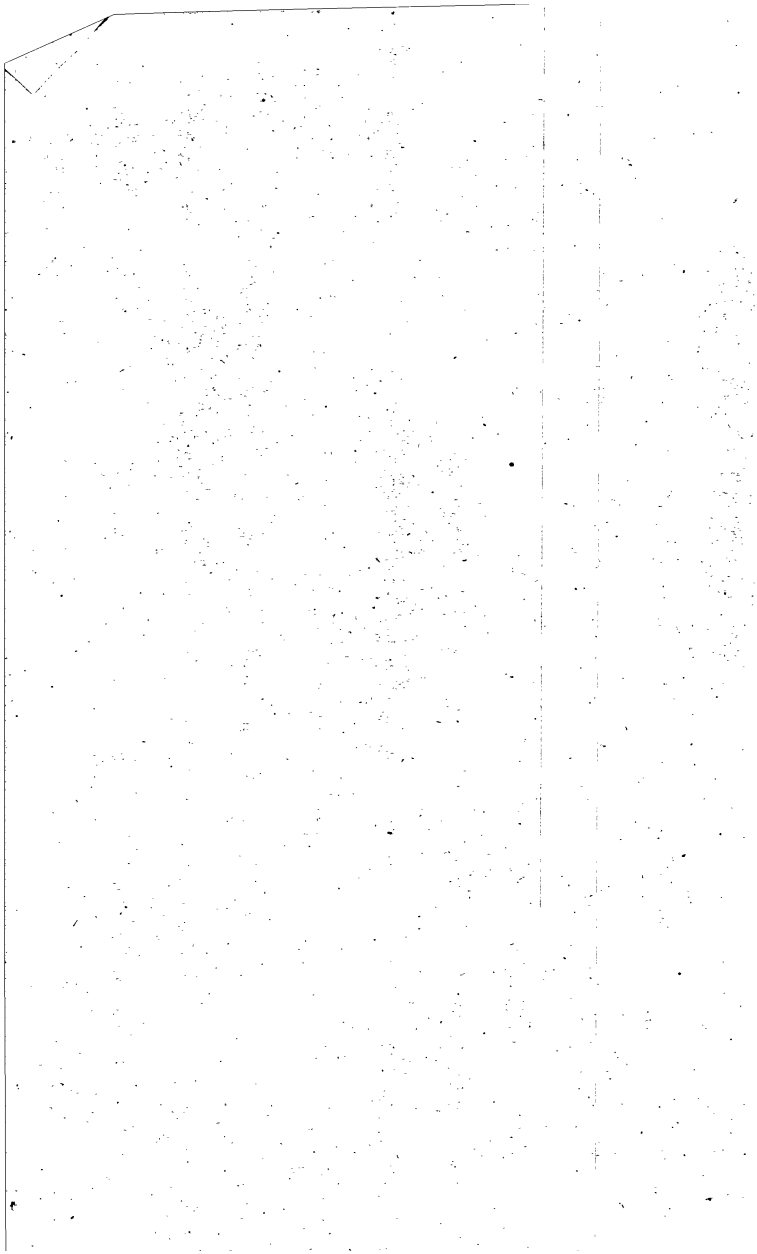
Haziran *'90*